

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Ersättning till försvarets fastighetsfond: Befästningars delfond* för budgetåret 1955/56 beräkna ett förslagsanslag av 15 600 000 kronor.

[179] 4. **Bestridande av beredskapskostnader vid försvarets fabriksverk**

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	350 000	278 720
1954/55 (statsliggaren s. 302)	350 000	
1955/56 (förslag)	400 000	

Från förevarande anslag utgår gottgörelse till försvarets fabriksfond för inom fabriksverket uppkommande kostnader för vidmakthållande i fred av de nytillverkande fabrikernas krigsberedskap.

Försvarets fabriksstyrelse (skr. ¹³/₈ 1954) hemställer, att anslaget höjes med 150 000 kronor.

Styrelsen beräknar, att den under byggnad varande ammunitionsreservfabriken inom några år kommer att vara i stort sett färdigställd. Då endast en mindre del av anläggningen bedömes komma till användning under fredstid, bör huvuddelen av ränte-, avskrivnings- och underhållskostnaderna för anläggningen belasta här ifrågavarande anslag. Vid bifall till en av styrelsen gjord hemställan om anslag för budgetåret 1955/56 till engångsavskrivning av en del av anläggningskostnaden för reservfabriken minskar visserligen ränte- och avskrivningskostnaden avsevärt. Underhållskostnaden, däri inbegripet fastighetsskatt och värme, måste emellertid i huvudsak belasta beredskapsanslaget. Fabriksstyrelsen beräknar att, sedan ammunitionsreservfabriken färdigställts, förevarande anslag från och med budgetåret 1956/57 kommer att, vid bifall till fabriksstyrelsens förenämnda hemställan om avskrivningsanslag, belastas med beredskapskostnader för anläggningen med omkring 200 000 kronor, varav 80 000 kronor är räntekostnad och återstoden årsavskrivning och underhållskostnader m. m. Styrelsen räknar även med att en avsevärd del av årskostnaderna för reservfabrikens maskinpark framdeles kommer att belasta beredskapsanslaget.

För budgetåret 1955/56 räknar styrelsen med att förevarande anslag belastas med räntekostnaden för det vid byggandet av reservfabriken intill utgången av budgetåret 1954/55 investerade kapitalet. Till och med innevarande budgetår har räntekostnaden varit obetydlig och kunnat rymmas i anslaget. Vid ingången av budgetåret 1955/56 har omkring 5 000 000 kronor investerats i anläggningen, vilket medför en räntekostnad om 180 000 kronor för år. Då endast en mindre del av detta belopp beräknas kunna rymmas inom det nuvarande anslaget, anser styrelsen, att

en uppräknning av anslaget med 150 000 kronor till 500 000 kronor är erforderlig.

Departementschefen

På sätt fabriksstyrelsen förutsatt bör försvarets fabriksfond för nästa budgetår från detta anslag erhålla gottgörelse för räntekostnader för kapital, som intill utgången av innevarande budgetår investerats i reservfabriken. På grund härav erfordras viss uppräknning av anslaget. Med hänsyn till belastningen å anslaget under budgetåret 1953/54 räknar jag emellertid med att ett anslag å 400 000 kronor skall vara tillräckligt.

Aberopande det anförda hemställer jag, under erinran om att anslaget höjes med 50 000 kronor, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bestridande av beredskapskostnader vid försvarets fabriksverk* för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 400 000 kronor.

[180] 5. **Ersättning för automobilskatt**

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	3 100 000	3 970 604
1954/55 (statsliggaren s. 302)	3 100 000	
1955/56 (förslag)	5 000 000	

Armétygförvaltningen hemställer, att anslaget höjes med 1 900 000 kronor. Ämbetsverket räknar därvid med en viss ökning av antalet terrängbilar och släpvagnar. I övrigt förutsätter ämbetsverket, att de under budgetåret 1953/54 tillämpade grunderna för beräkning av ersättningens storlek skall användas jämväl för nästföljande budgetår med den jämkning som föranledes av den efter förslag i propositionen 1954:112 beslutade höjningen av automobilskatten. Jag har icke något att invända mot ämbetsverkets beräkningar och hemställer därför, under erinran om att anslaget höjes med 1 900 000 kronor, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättning för automobilskatt* för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 5 000 000 kronor.

[181] 6. **Ersättning för rustning och rotering**

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	25 000	24 033
1954/55 (statsliggaren s. 302)	25 000	
1955/56 (förslag)	15 000	

Anslaget torde kunna uppföras med ett till 15 000 kronor minskat belopp. Anslagsminskningen utgör 10 000 kronor. Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättning för rustning och rotering* för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 15 000 kronor.

[182] 7. **Resestipendier**

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1953/54	15 000	15 963	11 706
1954/55 (statsliggaren s. 302)	15 000		
1955/56 (förslag)	15 000		

Reservationsbehållningen var vid utgången av budgetåret 1953/54 i hudsak bunden.

I enlighet med förslag av försvarets civilförvaltning torde anslaget för budgetåret 1955/56 böra uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Resestipendier* för budgetåret 1955/56 anvisa ett reservationsanslag av 15 000 kronor.

[183] 8. **Kommittéer och utredningar genom sakkunniga**

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1953/54	350 000	369 768	68 690
1954/55 (statsliggaren s. 302)	350 000		
1955/56 (förslag)	350 000		

Reservationsbehållningen var vid utgången av budgetåret 1953/54 icke till någon del bunden.

Anslaget torde för budgetåret 1955/56 böra uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kommittéer och utredningar genom sakkunniga* för budgetåret 1955/56 anvisa ett reservationsanslag av 350 000 kronor.

[184] 9. **Utredningar rörande tillämnade byggnadsföretag m. m.**

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1953/54	25 000	17 955	16 684
1954/55 (statsliggaren s. 303)	25 000		
1955/56 (förslag)	25 000		

Reservationsbehållningen var vid utgången av budgetåret 1953/54 i sin helhet bunden.

Fortifikationsförvaltningen hemställer att anslaget för budgetåret 1955/56 uppföres med 180 000 kronor, vilket innebär en ökning med 155 000 kronor.

Ämbetsverket räknar med en väsentlig ökning av antalet utredningar rörande kasernbyggnader o. d., som bedömes erforderliga på grund av bland annat värnpliktskontingenternas tillväxt. Även antalet markutredningar visar enligt ämbetsverket en tendens till ökning.

Departementschefen

Jag anser mig icke kunna tillstyrka någon höjning av förevarande anslag utan föreslår att anslaget uppföres med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Utredningar rörande tillämnade byggnadsföretag m. m.* för budgetåret 1955/56 anvisa ett reservationsanslag av 25 000 kronor.

[185] 10. Vissa ersättningar i anledning av skador vid militär verksamhet m. m.

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	800 000	1 589 061
1954/55 (statsliggaren s. 303)	800 000	
1955/56 (förslag)	1 300 000	

Försvarets civilförvaltning föreslår, att anslaget med hänsyn till belastningen uppräknas med 500 000 kronor till 1 300 000 kronor. Jag biträder civilförvaltningens förslag och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vissa ersättningar i anledning av skador vid militär verksamhet m. m.* för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 1 300 000 kronor.

[186] 11. Vissa ersättningar för inskränkningar i förfoganderätten till fast egendom

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	25 000	67 614
1954/55 (statsliggaren s. 303)	25 000	
1955/56 (förslag)	25 000	

Hållpunkter saknas för bedömande i vad mån utgifter av beskaffenhet att böra avföras på anslaget kommer att föreligga under budgetåret 1955/56. Anslaget torde för nästa budgetår böra uppföras med oförändrat belopp, 25 000 kronor. Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vissa ersättningar för inskränkningar i förfoganderätten till fast egendom* för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 25 000 kronor.

[187] 12. **Ersättning för skada till följd av olycksfall, som förorsakats av krigsförhållandena under 1914—1919 års världskrig**

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	25 000	26 571
1954/55 (statsliggaren s. 303)	25 000	
1955/56 (förslag)	25 000	

I enlighet med förslag av riksförsäkringsanstalten (skr. ²⁴/s 1954) torde anslaget böra uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättning för skada till följd av olycksfall, som förorsakats av krigsförhållandena under 1914—1919 års världskrig*, för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 25 000 kronor.

[188] 13. **Ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 14 000 000 kronor.

Riksförsäkringsanstalten och försvarets socialbyrå (skr. ²⁵/s 1954) har hemställt att anslaget minskas med 500 000 kronor. Enligt vad jag erfarit har chefen för socialdepartementet för avsikt att senare under riksdagen framlägga förslag om höjning av vissa livräntor enligt 1916 års lag om försäkring för olycksfall i arbete. En sådan höjning aktualiserar en motsvarande höjning av vissa livräntor, som utgår från förevarande anslag. Det är min avsikt att senare under riksdagen anmäla denna fråga. Då ställningstagandet i frågan torde komma att påverka medelsbehovet under förevarande anslag, bör detta i riksstatförslaget uppföras med beräknat belopp. Därvid upptager jag anslagsbeloppet till oförändrat 14 000 000 kronor.

Aberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring*, för budgetåret 1955/56 beräkna ett förslagsanslag av 14 000 000 kronor.

[189] 14. **Omskolning av i militärtjänst skadade**

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	180 000	181 660
1954/55 (statsliggaren s. 305)	200 000	
1955/56 (förslag)	200 000	

Arbetsmarknadsstyrelsen (skr. ¹³/₈ 1954) hemställer, att anslaget höjes med 40 000 kronor.

Styrelsen utgår vid sina beräkningar från att utbildningsverksamheten under budgetåret 1955/56 kommer att få ungefär samma omfattning som under budgetåret 1954/55. Utgående från de utbildningsbidrag m. m., som från och med den 1 juli 1954 utgår till militärskadade, beräknar arbetsmarknadsstyrelsen medelsbehovet för omskolningsverksamheten under budgetåret 1955/56 till 240 000 kronor.

Departementschefen

Efter förslag av Kungl. Maj:t i 1954 års statsverksproposition har från och med den 1 juli 1954 grunderna för bidrag till utbildning av partiellt arbetsföra, inbegripet militärskadade, ändrats i vissa avseenden. Dessa ändringar beräknas icke nämnvärt påverka genomsnittskostnaden för utbildningsfall. Då arbetsmarknadsstyrelsen räknar med att utbildningsverksamheten skall få i stort sett oförändrad omfattning under nästa budgetår torde anslaget, med beaktande jämväl av belastningen å anslaget under budgetåret 1953/54, kunna för nästa budgetår uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Omskolning av i militärtjänst skadade* för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 200 000 kronor.

[190] 15. Extra utgifter

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1953/54	400 000	355 749	185 749
1954/55 (statsliggaren s. 305)	400 000		
1955/56 (förslag)	400 000		

Av reservationsbehållningen var vid utgången av budgetåret 1953/54 i runt tal 125 000 kronor bundna.

I enlighet med förslag av försvarets civilförvaltning torde anslaget böra uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Extra utgifter* för budgetåret 1955/56 anvisa ett reservationsanslag av 400 000 kronor.

[191] 16. Rationaliseringsförsök

Vid anmälan av propositionen 1954:110 redogjorde jag (s. 39—40) i korthet för den inom försvaret pågående rationaliseringsverksamhet, som består i övergång till hålkortsmässig redovisning. Jag anmälde samtidigt, att en särskild utredning tillsatts inom försvarsdepartementet för att samordna denna verksamhet. Vid behandlingen i det föregående av försvarets

civilförvaltnings avlöningsanslag har jag redogjort för den omorganisation av civilförvaltningens hålkortscentral m. m., som tillkommit efter förslag från utredningen.

I en den 18 november 1954 upprättad promemoria har utredningen gjort framställning om medelsanvisning för bestridande av kostnader för försök beträffande maskinella redovisningsmetoder inom försvaret. Utredningen har framhållit, att den ökade erfarenheten av hålkortsmetodens tillämpning på kontorsarbete samt den fortgående utvecklingen av hålkortsmaskinerna öppnat nya vägar för rationalisering, förenkling och effektivisering av skilda slag av redovisningsuppgifter. En mekanisering måste emellertid föregås av en stundom relativt omfattande försöksverksamhet. I promemorian framhålles nödvändigheten av att medel anvisas för att bestrida kostnaderna för sådan försöksverksamhet. Kostnaderna avser, såvitt nu kan förutses, utgifter för anlitande av teknisk och organisatorisk expertis samt anställande av tillfällig biträdespersonal, för framställning av blanketter och hålkort, för anskaffning av kopplingsboxar och förvaringsanordningar samt för tillfälligt anlitande av hålkortsmaskiner, som icke disponeras av försvaret. Utredningen föreslår att för angivna ändamål beräknas ett belopp av 50 000 kronor.

För egen del vill jag framhålla att rationaliseringar genom övergång till hålkortsmässig redovisning redan medfört betydande kostnadsbesparingar. Ytterligare besparingar torde stå att vinna genom fortsatt mekanisering av redovisningstekniken inom försvaret. Med hänsyn härtill finner jag det angeläget att medel kan ställas till förfogande för försök beträffande sådan verksamhet. Jag föreslår därför att för budgetåret 1955/56 ett särskilt reservationsanslag om 50 000 kronor uppföres för ändamålet. Anslaget torde få benämnas Rationaliseringsförsök.

Åberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Rationaliseringsförsök* för budgetåret 1955/56 anvisa ett reservationsanslag av 50 000 kronor.

Fjärde huvudtitelnslutsumma, som i den av 1954

års riksdag fastställda riksstaten för budgetåret		
1954/55 utgör	kronor	2 019 226 100
och inberäknat ett på tilläggsstat I till riksstaten för		
samma budgetår anvisat anslag ¹ uppgår till	»	2 022 226 100
kommer vid bifall till de i det föregående framställda		
förslagen att för budgetåret 1955/56 uppgå till ...	»	2 018 613 200

¹ Till svenska övervaknings- och repatrieringskontingenterna i Korea.

vilket innebär en minskning i förhållande till den ur-		
sprungligen fastställda riksstaten med	kronor	612 900
och i förhållande till samma riksstat jämte anslaget		
på tilläggsstat I med	»	3 612 900

Vad föredragande departementschefen sålunda, med
instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hem-
ställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Magnus T. Möller

Register

till

Fjärde huvudtiteln för budgetåret 1955/56

Sid.		Kronor
A. Försvarsdepartementet		
22	Avlöningar.....	930 000
23	Omkostnader	120 000
	Försvarsdepartementet	1 050 000
B. Centrala förvaltningsmyndigheter		
Försvarets civilförvaltning		
27	Avlöningar	3 885 000
32	Omkostnader	740 000
		4 625 000
Försvarets sjukvårdsstyrelse		
34	Avlöningar.....	690 000
37	Omkostnader	85 000
		775 000
Krigsmaterielverkets avvecklingsorganisation		
37	Avlöningar	200 000
40	Omkostnader	10 000
		210 000
Fortifikationsförvaltningen		
41	Avlöningar.....	¹ 2 600 000
41	Omkostnader	¹ 295 000
42	Forskningsverksamhet m. m.	630 000
43	Byggnads- och reparationsberedskapens övningar m. m.	125 000
43	Byggnads- och reparationsberedskapens materiel.....	100
		3 650 100
Armétygförvaltningen		
44	Avlöningar.....	10 490 000
46	Omkostnader	710 000
48	Årskostnader för industriell krigsberedskap.....	600 000
48	Engångskostnader för industriell krigsberedskap	4 000 000
		15 800 000

¹ Beräknat belopp.

Sid.		Kronor
	Arméintendenturförvaltningen	
49	Avlöningar	1 850 000
51	Omkostnader	170 000
		2 020 000
	Marinförvaltningen	
52	Avlöningar	6 640 000
56	Omkostnader	610 000
		7 250 000
	Flygförvaltningen	
58	Avlöningar	10 850 000
65	Omkostnader	800 000
		11 650 000
	Försvarets förvaltningsdirektion	
66	Avlöningar	151 000
67	Omkostnader	20 000
		171 000
	Centrala förvaltningsmyndigheter	46 151 100

C. Försvarskrafterna**Försvarsstaben**

68	Avlöningar	11 533 000
78	Omkostnader	2 517 000
79	Övningar	75 000
79	Anskaffning av krigskartor	350 000
81	Anskaffning och underhåll av materiel	1 383 000
	Försvarsstaben	15 858 000

Armén**Avlöningar m. m. till fast anställd personal**

82	Avlöningar till aktiv personal m. fl.	¹ 181 000 000
82	Avlöningar till personal å övergångsstat	10 000
83	Avlöningar till personal å reservstat	1 800 000
83	Avlöningar till personal i arméns reserver m. fl.	4 800 000
84	Rekryteringskostnader	55 000
84	Ekiperingsersättningar	2 800 000
85	Avlöningar till viss arbetarpersonal	12 500 000
		202 965 000

Avlöningar m. m. till värnpliktiga

87	Avlöningar m. m. till värnpliktiga	46 500 000
88	Familjebidrag	23 000 000
		69 500 000

¹ Beräknat belopp.

Sid.		Kronor
	<i>Sjukvård</i>	
89	Sjukvård.....	1 900 000
	<i>Reseersättningar m. m.</i>	
90	Reseersättningar m. m.	13 000 000
	<i>Expenser m. m.</i>	
92	Bränsle m. m.	12 800 000
93	Telefon m. m.	1 500 000
94	Övriga expenser m. m.	800 000
		<u>15 100 000</u>
	<i>Mathållning m. m.</i>	
94	Mathållning	36 400 000
96	Furagering	2 400 000
		<u>38 800 000</u>
	<i>Intendenturmateriel m. m.</i>	
97	Beklädnad m. m.....	24 100 000
99	Inventarier m. m.	3 100 000
102	Tvätt.....	2 800 000
		<u>30 000 000</u>
	<i>Övningar m. m.</i>	
103	Övningar m. m.	28 000 000
105	Ökning av drivmedelslagringen.....	100
106	Drivmedelsförråd m. m.	2 350 000
107	Anskaffning av drivmedelsutrustning.....	1 000 000
		<u>31 350 100</u>
	<i>Anskaffning och vård av hästar m. m.</i>	
108	Remontering	¹ 400 000
108	Uttagning av hästar	100 000
109	Veterinärvård	185 000
111	Hundväsendet.....	60 000
		<u>745 000</u>
	<i>Tygmateriel m. m.</i>	
111	Anskaffning av tygmateriel m. m.	280 000 000
114	Underhåll av tygmateriel m. m.	70 500 000
115	Uttagning av motorfordon och motorredskap.....	130 000
		<u>350 630 000</u>
	<i>Fastigheter</i>	
116	Ersättning till försvarets fastighetsfond: Arméns delfond	¹ 33 400 000

¹ Beräknat belopp.

Sid.		Kronor
	<i>Hemvärnet</i>	
116	Hemvärnets avlöningar	450 000
119	Hemvärnets omkostnader	580 000
119	Hemvärnets intendenturmateriel m. m.	400 000
120	Hemvärnets övningar	1 670 000
121	Hemvärnets tygmateriel m. m.	4 300 000
		7 400 000
	<i>Bidrag och understöd</i>	
121	Frivilliga befälsutbildningsrörelsen m. m.	2 300 000
123	Frivilliga sjukvårdsväsendet i krig	38 000
123	Frivilliga djursjukvården i krig	15 000
124	Frivilliga skytteväsendets befrämjande	1 625 000
124	Understöd åt vissa föreningar m. m.	25 000
		4 003 000
	Armén	798 793 100
	<i>Marinen</i>	
	<i>Avlöningar m. m. till fast anställd personal</i>	
125	Avlöningar till aktiv personal m. fl.	¹ 70 500 000
125	Avlöningar till personal å övergångsstat	26 000
126	Avlöningar till personal å reservstat	100 000
126	Avlöningar till personal i marinens reserver	1 300 000
127	Rekryteringskostnader	100 000
127	Ekiperingsersättningar	1 050 000
127	Avlöningar till viss arbetarpersonal	2 400 000
		75 476 000
	<i>Avlöningar m. m. till värnpliktiga</i>	
128	Avlöningar m. m. till värnpliktiga	8 800 000
128	Familjebidrag	2 200 000
		11 000 000
	<i>Sjukvård</i>	
129	Sjukvård	750 000
	<i>Reseersättningar m. m.</i>	
129	Reseersättningar m. m.	3 000 000
	<i>Expenser m. m.</i>	
130	Bränsle m. m.	5 000 000
130	Telefon m. m.	850 000
131	Övriga expenser m. m.	320 000
		6 170 000
	<i>Mathållning</i>	
131	Mathållning	12 900 000

¹ Beräknat belopp.

Sid.		Kronor
	<i>Intendenturmateriel m. m.</i>	
133	Beklädnad m. m.	6 400 000
134	Inventarier m. m.	1 200 000
136	Tvätt.....	850 000
		8 450 000

Övningar m. m.

137	Övningar m. m.	23 500 000
138	Drivmedelsförråd m. m.	500 000
138	Anskaffning av drivmedelsutrustning	75 000
139	Materialförråd m. m.	560 000
140	Hundbevakningstjänsten	10 000
		24 645 000

Flytande materiel, vapenmateriel m. m.

140	Fartygsbyggnader.....	109 000 000
145	Anskaffning av vapenmateriel m. m.....	90 000 000
146	Underhåll av fartyg m. m.	45 100 000
147	Anskaffning av vissa maskiner m. m.....	700 000
		244 800 000

Fastigheter

148	Ersättning till försvarets fastighetsfond:	
	Marinens delfond	¹ 10 200 000

Bidrag och understöd

148	Bidrag till sjövärnsskåren	330 000
149	Bidrag till maritim ungdomsverksamhet	16 000
150	Understöd åt föreningar m. m.	23 000
		369 000
	Marinen	397 760 000

*Flygvapnet**Avlöningar m. m. till fast anställd personal*

150	Avlöningar till aktiv personal m. fl.	¹ 78 000 000
151	Avlöningar till personal å reservstat	31 000
151	Avlöningar till personal i flygvapnets reserv	950 000
152	Rekryteringskostnader	125 000
152	Ekiperingsersättningar	1 200 000
152	Avlöningar till viss arbetarpersonal	200 000
		80 506 000

Avlöningar m. m. till värnpliktiga

153	Avlöningar m. m. till värnpliktiga	6 200 000
153	Familjebidrag	2 200 000
		8 400 000

Sjukvård

154	Sjukvård.....	400 000
-----	---------------	---------

¹ Beräknat belopp.

Sid.

Kronor

Reseersättningar m. m.

154	Reseersättningar m. m.	2 700 000
-----	------------------------	-----------

Expenser m. m.

155	Bränsle m. m.	4 600 000
155	Telefon m. m.	1 600 000
155	Övriga expenser m. m.	230 000
		6 430 000

Mathållning

156	Mathållning	5 500 000
-----	-------------	-----------

Intendenturmateriel m. m.

157	Beklädnad m. m.	5 200 000
159	Inventarier m. m.	1 000 000
160	Tvätt.	600 000
		6 800 000

Övningar m. m.

161	Övningar m. m.	4 600 000
161	Hundbevakningstjänsten	18 000
		4 618 000

Flygmateriel m. m.

162	Anskaffning av flygmateriel m. m.	443 700 000
165	Luftförsvarsrobot	3 500 000
166	Drift och underhåll av flygmateriel m. m.	87 000 000
169	Drivmedelsförråd m. m.	4 300 000
169	Anskaffning av drivmedelsutrustning	2 400 000
170	Ökning av drivmedelslagringen	3 000 000
		543 900 000

Fastigheter

171	Ersättning till försvarets fastighetsfond: Flygvapnets delfond	¹ 18 500 000
-----	---	-------------------------

Bidrag och understöd

172	Understöd åt privatflyget	400 000
	Flygvapnet	678 154 000

Försvarskrafterna **1 890 565 100**¹ Beräknat belopp.

Sid.		Kronor
D. Vissa för försvaret gemensamma ändamål		
Sjökarteverket		
174	Avlöningar	¹ 1 091 000
174	Omkostnader	¹ 440 000
174	Mättnings- och rekognosceringsverksamhet	¹ 900 000
174	Bidrag till internationella hydrografiska byrån	¹ 23 000
174	Ombyggnad av sjömätningsfartyg	¹ 350 000
		2 804 000
Krigsarkivet		
174	Avlöningar	263 000
176	Omkostnader	39 000
176	Samlingars konservering m. m.	2 000
		304 000
Armémuseum		
176	Avlöningar	147 000
177	Omkostnader	37 000
178	Samlingars konservering m. m.	12 000
		196 000
Försvarets forskningsanstalt		
179	Avlöningar	3 230 000
184	Omkostnader	525 000
184	Viss forskningsverksamhet	12 000 000
186	Engångsanskaffning av viss utrustning	400 000
		16 155 000
Försvarets socialbyrå		
186	Avlöningar	237 000
188	Omkostnader	133 000
188	Vissa civilanställningsåtgärder	600 000
		970 000
Försvarshögskolan		
189	Avlöningar	194 000
192	Omkostnader	89 000
		283 000
Försvarets läroverk		
193	Avlöningar	740 000
195	Omkostnader	77 000
		817 000
Försvarets brevskola		
195	Avlöningar	129 000
197	Omkostnader	30 000
		159 000

¹ Beräknat belopp.

Sid.		Kronor
	Sjukvårdsmateriel m. m.	
197	Sjukvårdsmateriel	1 500 000
198	Engångsanskaffning av sjukvårdsmateriel m. m.	1 000 000
		2 500 000
	Försvarets sjukvårdsförråd	
198	Avlöningar	363 000
201	Omkostnader	80 000
		443 000
	Garnisonssjukhusen	
202	Avlöningar	150 000
207	Omkostnader	400 000
208	Karolinska sjukhusets garnisonsavdelningar	356 000
		906 000
	Militärapoteket	
209	Avlöningar	397 000
211	Omkostnader	52 000
		449 000
	Försvarets tandvård	
212	Avlöningar	1 490 000
213	Omkostnader	265 000
		1 755 000
	Centrala värnpliktsbyrån	
214	Avlöningar	¹ 715 000
214	Omkostnader	¹ 125 000
214	Adresseringsmaskiner m. m.	190 000
		1 030 000
	Inskrivningsväsendet	
215	Inskrivningskostnader	750 000
216	Inskrivningsrådet	9 000
		759 000
	Vissa övriga gemensamma ändamål	
217	Vissa specialundersökningar m. m.	400 000
218	Personalvårdsverksamhet m. m.	255 000
219	Försvarsupplysning	140 000
221	Fritidsundervisning	250 000
221	Försvarsfilm	520 000
222	Publikations- och blankettryck	2 400 000
223	Lottaorganisationen	600 000
223	Vissa signalförbindelser m. m.	6 000 000
225	Anskaffning av taggtråd	500 000
226	Borttagande av pansarhinder m. m.	125 000
226	Järnvägsstridsbromateriel	2 000 000
		13 190 000
	Vissa för försvaret gemensamma ändamål	42 720 000

¹ Beräknat belopp.

Sid

Kronor

E. Diverse

228	Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Slottsbyggnadernas delfond	59 000
228	D:o: Byggnadsstyrelsens delfond	663 000
228	Ersättning till försvarets fastighetsfond: Befästningars delfond	¹ 15 600 000
229	Bestridande av beredskapskostnader vid försvarets fabriksverk	400 000
230	Ersättning för automobilskatt	5 000 000
230	Ersättning för rustning och rotering	15 000
231	Resestipendier	15 000
231	Kommittéer och utredningar genom sakkunniga	350 000
231	Utredningar rörande tillämnade byggnadsföretag m. m. ..	25 000
232	Vissa ersättningar i anledning av skador vid militär verksamhet m. m.	1 300 000
232	Vissa ersättningar för inskränkning i förfoganderätten till fast egendom	25 000
233	Ersättning för skada till följd av olycksfall, som förorsakats av krigsförhållandena under 1914—1919 års världskrig ..	25 000
233	Ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring	¹ 14 000 000
233	Omskolning av i militärtjänst skadade	200 000
234	Extra utgifter	400 000
234	Rationaliseringsförsök	50 000
Diverse		38 127 000
Summa IV ht		2 018 613 200

¹ Beräknat belopp

FEMTE HUVUDTITELN

SOCIALDEPARTEMENTET

*Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans
Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den
4 januari 1955.*

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden SKÖLD, ZETTERBERG, TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, NORUP, HEDLUND, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL, NORDENSTAM, LINDSTRÖM, LANGE.

Chefen för socialdepartementet, statsrådet Sträng, och statsrådet Lindström anmäler de frågor, som tillhör regleringen för budgetåret 1955/56 av utgifterna under riksstatens femte huvudtitel, innefattande anslagen till socialdepartementet, därvid departementschefen anmäler de under punkterna 1—14, 17, 19—22 och 37—110 upptagna frågorna och statsrådet Lindström de under punkterna 15, 16, 18 och 23—36 upptagna frågorna.

Föredragandena yttrar därvid följande.

A. Socialdepartementet

[1] 1. Socialdepartementet: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	709 000	637 560
1954/55 (statsliggaren s. 307)	714 000	
1955/56 (förslag)	717 000	

Under de senaste åren har arbetsmarknadsärendena fått en avsevärt större omfattning inom socialdepartementet. Med hänsyn till utvecklingen har personalorganisationen inom departementet provisoriskt förstärkts. Organisationen bör nu på ett bättre sätt anpassas efter de ändrade förhållandena genom att den nuvarande byrån för arbetsmarknads- och bostads-

frågor delas i en arbetsmarknadsbyrå och en bostadsbyrå. Chefsskapet för förstnämnda byrå bör tills vidare handhas av en tjänsteman med förordnande att bestrida göromål, som ankommer på kansliråd. Härför utgående grundlön bör bestridas från ordinarieposten; då denna regelmässigt är underbelastad, erfordras icke någon höjning av densamma.

Löneklassuppflyttningar och reglerad befordringsgång kräver en uppräkning med 3 000 kronor, varför anslaget bör uppföras med (714 000 + 3 000) 717 000 kronor.

Medelsbehovet fördelar sig, med hänsyn jämväl till beslutade ändringar av grundlönebeloppen, på följande sätt:

avlöning till departementschefen 37 700 (+ 6 200) kronor;

avlöningar till ordinarie tjänstemän 420 500 (+ 103 000) kronor;

avlöningar till icke-ordinarie personal 179 000 (+ 32 000) kronor;

rörligt tillägg 79 800 (— 138 200) kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för socialdepartementet, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1955/56:

Avlöningsstat

1. Avlöning till departementschefen	37 700
2. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	420 500
3. Avlöningar till icke-ordinarie personal	179 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	79 800

Summa kronor 717 000;

b) till *Socialdepartementet*: Avlöningar för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 717 000 kronor.

[2] 2. Socialdepartementet: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	61 000	161 288
1954/55 (statsliggaren s. 307)	65 000	
1955/56 (förslag)	65 000	

¹ Härutöver har förbrukats ett belopp av 4 000 kronor, vilket anvisats från femte huvudtiteln reservationsanslag till Extra utgifter.

Anslaget kan uppföras med oförändrat belopp; en viss omfördelning mellan anslagsposterna bör dock ske. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Socialdepartementet*: Omkostnader för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 65 000 kronor.

B. Socialstyrelsen med dithörande verksamhet samt arbetsdomstolen

[3] 1. Socialstyrelsen: Avlöningar till personal för verksamheten i all- mänhet

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	2 460 000	2 430 982
1954/55 (statsliggaren s. 308)	2 634 000	
1955/56 (förslag)	2 661 000	

Yrkanden

Socialstyrelsen har (skr. 19/8 1954) hemställt, att anslaget räknas upp med (avrundat) 133 000 kronor.

	Ökning	Minskning
--	--------	-----------

Omorganisation

1. Förlikningsmannaexpeditionen:

1 byråchef Ca 37 i st. f. byrådirektör Ca 31	2 292
--	-------

Personalförstärkningar

2. Socialvårdsbyrån:

1 konsulent Ce 23	14 772
-------------------------	--------

3. Utredningsbyrån:

1 förste aktuarie Ce 29	20 148
-------------------------------	--------

6 kontorsbiträden Ce 8	45 288
------------------------------	--------

4. Nykterhetsvårdsbyrån:

1 byrådirektör Ca 31	21 984
----------------------------	--------

1 förste revisor Ce 27	18 276
------------------------------	--------

Omräkningar m. m.

5. Löneklassuppflyttningar och reglerad befordrings-

gång	14 579
------------	--------

6. Ersättningar till ledamöter i indexnämnden

700

7. Ersättning till en rådgivare i läkepedagogiska frågor

inom ungdomsvårdsskoleorganisationen utgår ...	5 000
--	-------

138 039	5 000
---------	-------

+ 133 039

8. 12 extra ordinarie tjänster över kontorsbiträdesgraden föreslås ombildade till ordinarie. Antalet kontorsbiträdestjänster i Ca 8 kan minskas med tre. En kansliskrivar- och en kontorsbiträdestjänst å övergångsstat kan utgå. En tjänst i Cg 29 bör ombildas till extra ordinarie.

9. En tillfällig tjänst i Cg 25 bör få disponeras även under nästa budgetår.

Motivering

1. Socialstyrelsen har tidigare (jfr senast V ht 1954 s. 4) föreslagit, att förlikningsmannaaexpeditionen ombildas till en byrå. Förslaget upprepas nu.

2. En hos Svenska socialvårdsförbundet sedan några år anställd arbetsterapeut har besökt ålderdomshem och därvid planerat sysselsättning och förströelser av olika slag. Vid flertalet ålderdomshem har man dock inte gjort några särskilda föranstaltningar för att bereda sysselsättning åt pensionärerna. Det synes inte möjligt att nå påtagliga resultat inom rimlig tid på detta område utan tillgång till en särskilt utbildad arbetskraft i socialstyrelsen.

3. Socialstyrelsen har den 10 juni 1954 lagt fram en plan för den officiella lönestatistikens framtida utformning, vilken innefattar dels förslag om utbyggnad av den periodiska statistiken och om arbetsfördelning mellan styrelsen och vissa arbetsgivarorganisationer beträffande några grenar av denna statistik och dels allmänna riktlinjer för särskilda specialundersökningar. För överläggningar med arbetsgivar- och arbetstagarorganisationer och för planläggning av specialundersökningarna föreslås en ny tjänst som förste aktuarie i Ce 29. Vidare erfordras vid bifall till förslagen rörande den periodiska lönestatistiken ytterligare tre biträden i befordringsgången.

I anslutning till ett av arbetsmarknadsstatistikkommittén framlagt förslag (SOU 1952: 34) föreslår styrelsen, att statistiken över sysselsättningen inom industrien utvidgas samt att statistik utarbetas över sysselsättningen även inom handel och samfärdsel. För dessa ändamål kräves ökning av personalen med tre biträden i befordringsgången.

4. I sina petita för budgetåret 1954/55 föreslog socialstyrelsen, att nykterhetsvårdsbyrån skulle förstärkas med tjänster för 2 byrådirektörer i Ca 31, en förste revisor i Ce 29, en förste byråsekreterare i Ce 27, ett kanslibitråde i Ce 11 och ett bitråde i befordringsgången. Härjämte föreslog styrelsen, att medel skulle anvisas till en amanuens, som redan anställts å byrån. Kungl. Maj:t föreslog en förstärkning med tjänster för en förste byråsekreterare i Ce 27, 2 amanuenser, ett kanslibitråde i Ce 11 och ett bitråde i befordringsgången. Detta förslag bifölls av riksdagen. Sedermera hemställde riksdagen om en översyn av byråns organisation (särsk. utsk. 1954: 8, s. 7 ff., rskr. 1954: 334). Socialstyrelsen finner den vidtagna förstärkningen otillräcklig. Nu begränsar styrelsen sitt förslag till att avse inrättande av en befattning som byrådirektör i Ca 31 och en tjänst som förste revisor i Ce 27.

6. Antalet ledamöter i indexnämnden har ökat från sex till tio. Därjämte har ersättningen, vilken tidigare utgjort dagarvode enligt kommittékungörelsen, höjts till 20 kronor per sammanträdesdag. Nämnden väntas sammanträda något oftare än förut.

7. Sedan tjänsten som chef, tillika läkare, vid Lövsta skolhem och yrkesskola numera återbesatts — med vilken tjänst skyldighet följer att vara

rådgivare åt socialstyrelsens skolbyrå — behöver särskilda medel inte längre beräknas för en arvodesanställd rådgivare.

8. Barnavårdsbyråns daghemskonsulenttjänst i Ce 27 och byråinspektörstjänst i Ce 25, socialvårdsbyråns hemhjälpkonsulenttjänst i Ce 27, nykterhetsvårdsbyråns byråinspektörstjänst i Ce 27, skolbyråns byråinspektörstjänst i Ce 27 ävensom tre av samma byrås fem eftervårdskonsulenttjänster i Ce 25 bör ordinariesättas. Permanenta arbetsuppgifter är förenade med samtliga dessa tjänster. Inom kanslibiträdesgraden finns nu 13 ordinarie och 15 extra ordinarie tjänster. Ytterligare fyra tjänster bör uppföras på ordinarie stat. Antalet ordinarie kontorsbiträdestjänster kan minskas med tre; 49 tjänster beräknas föranleda belastning av ordinarieposten.

Behovet av den förste byråsekreterartjänst, som under budgetåret 1951/52 inrättades på skolbyrån och därvid placerades i lönegrad Cg 29, är bestående. Tjänsten bör ändras till extra ordinarie.

9. På barnavårdsbyrån inrättades under budgetåret 1953/54 en extra tjänst i Cg 25 — av socialstyrelsen benämnd konsulent — för försöksverksamhet med fosterhemsanskaffning för barn som omhändertagits för skyddsuppfostran; avlöningskostnaderna bestrides från ungdomsvårds-skolornas avlöningsanslag. Försöksverksamheten bör fortsätta på samma sätt och i samma utsträckning som hittills.

Yttranden

Statskontoret har avstyrkt förslagen om ombildning av förlikningsmannaexpeditionen till en särskild byrå samt om anställande av en konsulent för sysselsättningsterapi. Med anledning av förslaget att utredningsbyrån skall tillföras en förste aktuarietjänst i Ce 29 och tre biträden i befordringsgången för lönestatistiken har statskontoret erinrat, att ämbetsverket i utlåtande över socialstyrelsens förslag till plan för denna statistiks framtida utformning förklarat sig ej vara berett att tillstyrka högre löneställning för aktuarietjänsten än lönegrad 27. Yrkandet om ökning av utredningsbyråns personal med tre biträden för sysselsättningsstatistik bör upptagas till prövning först i samband med ställningstagandet till arbetsmarknadsstatistikkommitténs förslag. I avvaktan på den översyn av nykterhetsvårdsbyråns organisation, som begärdes av 1954 års riksdag, torde någon förstärkning av personaluppsättningen å byrån ej böra komma ifråga. Såsom framhölls i särskilda utskottets utlåtande förutsätter en sådan översyn att närmare erfarenhet föreligger rörande den beslutade reformen inom nykterhetspolitiken. Yrkandena om ordinariesättning och om ändrad anställningsform för förste byråsekreteraren i Cg 29 å skolbyrån avstyrkes med undantag för kontorsbiträdesbefattningarna.

Statens lönenämnd har beträffande förslaget att inrätta en tjänst som konsulent för sysselsättningsterapi erinrat, att socialstyrelsen senast i sina förslag till anslagsäskanden för budgetåret 1953/54 hemställt att en dylik

tjänst måtte inrättas och placeras i Ce 20. I nu föreliggande framställning har styrelsen föreslagit, att tjänsten hänföres till Ce 23. Lönenämnden kan icke tillstyrka högre placering än i Ce 21. Tjänsten bör benämnas assistent.

Lönenämnden har vidare anfört, att frågan om vilken beslutanderätt, som avses tillkomma innehavaren av den föreslagna tjänsten som byrådirektör i Ca 31 på nykterhetsvårdsbyrån ännu icke synes vara slutligt löst. Lönenämnden har under hand mottagit en promemoria — som bifogas remissakten — i vilken bl. a. berörda spörsmål närmare belyses. Därest beslutanderätten i vissa i promemorian angivna ärenden kommer att hänskjutas till den ifrågasatta tjänsten, vill det förefalla lönenämnden som om skäl kan föreligga för tjänstens placering i 31 lönegraden.

Departementschefen

Det ånyo framförda förslaget att förlikningsmannaaexpeditionen skall ombildas till en byrå kan jag fortfarande inte biträda.

Även förslaget att inrätta en tjänst för en konsulent i sysselsättnings-terapi har framförts tidigare. Vid anmälan av frågan om socialstyrelsens avlöningsanslag för budgetåret 1953/54 underströk jag (V ht 1953 s. 8) behovet av att lämplig sysselsättning beredes pensionärerna på ålderdomshemmen. Jag kunde emellertid inte tillstyrka medelsanvisning för den föreslagna tjänsten. Jag förutsatte, att sysselsättningsfrågan det oaktat genom huvudmännens försorg och med utnyttjande bl. a. av lokala krafter skulle kunna få en tillfredsställande lösning. Jag anser mig inte heller nu böra förorda, att ifrågavarande tjänst inrättas. Däremot vill jag ånyo understryka angelägenheten av att huvudmännen ägnar frågan om sysselsättning för pensionärerna ökad uppmärksamhet.

Med anledning av de av socialstyrelsen framlagda förslagen beträffande den officiella lönestatistiken har Kungl. Maj:t den 10 december 1954 förklarat hinder icke möta för socialstyrelsen att insamla uppgifter till årsstatistiken rörande löner inom industrin m. m. i enlighet med ett mellan styrelsen och Svenska arbetsgivareföreningen träffat avtal. I anslutning härtill har jag fått Kungl. Maj:ts bemyndigande att utse vissa företrädare för partsorganisationerna å arbetsmarknaden m. fl. att utgöra en delegation för överläggningar med socialstyrelsen i frågor rörande lönestatistiken. Förslagen i övrigt har jag, efter samråd med chefen för finansdepartementet, icke ansett böra f. n. föranleda annan åtgärd än att viss kompletterande utredning företages. Någon förstärkning av utredningsbyrån med hänsyn till lönestatistiken är sålunda inte nu aktuell. Inte heller den föreslagna förstärkningen av byrån för utvidgning av sysselsättningsstatistiken kan jag nu tillstyrka.

Enligt beslut av 1954 års riksdag har nykterhetsvårdsbyrån fr. o. m. innevarande budgetår förstärkts genom att medel anvisats för ytterligare fem tjänster. Riksdagen har sedermera hemställt, att Kungl. Maj:t sedan närmare erfarenhet vunnits måtte föranstalta om en översyn av byrån för

att utröna huruvida förstärkningen kommer att förslå för byråns ökade arbetsuppgifter. Jag har för avsikt att föreslå Kungl. Maj:t, att den av riksdagen begärda översynen företages i sådan tid att resultatet av densamma kan föreligga vid behandlingen av anslagsfrågan för budgetåret 1956/57. F. n. torde ytterligare förstärkning av byrån inte böra äga rum.

I detta sammanhang må omnämnas, att en överflyttning till socialdepartementet av de nu inom inrikesdepartementet handlagda ärendena angående alkoholistvård och därmed sammanhängande verksamhet är förestående. En sådan överflyttning medför bl.a. den fördelen, att frågor rörande nykterhetsvårdsbyråns organisation och frågor rörande byråns verksamhetsområde kommer att handläggas inom samma departement. Av praktiska skäl har det emellertid ansetts lämpligt, att anslagen för nästa budgetår anmäles av chefen för inrikesdepartementet.

Sedan budgetåret 1953/54 har socialstyrelsen haft bemyndigande att till barnavårdsbyrån knyta en befattningshavare med placering i lönegrad Cg 25 för försöksverksamhet i syfte att placera vissa för skyddsuppfostran omhändertagna barn i fosterhem i stället för å ungdomsvårdsskola. Lönen till denna befattningshavare bestrides från tillgängliga medel under ungdomsvårdsskolornas avlöningsanslag. I den mån så befinnes lämpligt bör denna försöksverksamhet kunna bedrivas även under nästa budgetår. Då medel för avlöning av ifrågavarande befattningshavare inte kan beräknas vara disponibla å nämnda anslag, bör erforderligt belopp, 16 464 kronor, inräknas under socialstyrelsens avlöningsanslag för nästa budgetår.

Mot socialstyrelsens beräkning under omräkningsposterna har jag intet att erinra.

Med anledning av socialstyrelsens förslag om ordinariesättning av vissa tjänster tillstyrker jag, att en befattning som byråinspektör i Ce 27 å nykterhetsvårdsbyrån och en kanslibiträdestjänst i Ce 11 överföres till ordinarie stat. Antalet kontorsbiträdesbefattningar i Ca 8 kan minskas med tre till 78. Under ordinarietposten bör medel beräknas för 49 kontorsbiträden i nämnda lönegrad. I enlighet med styrelsens förslag tillstyrker jag vidare, att en å skolbyrån inrättad förste byråsekreterartjänst i Cg 29 ombildas till extra ordinarie tjänst.

Såsom socialstyrelsen anfört bör en kansliskrivar- och en kontorsbiträdestjänst å övergångsstat utgå ur personalförteckningen.

De av mig i det föregående tillstyrkta förslagen föranleder en ökning av medelsbehovet under anslaget med 27 000 kronor. Anslaget bör därför uppföras med (2 634 000 + 27 000) 2 661 000 kronor. De beslutade ändringarna av grundlönebeloppen föranleder en omräkning av vissa anslagsposter. Anslaget beräknas sålunda:

avlöningar till ordinarie tjänstemän 1 150 100 (+ 332 800) kronor;

arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, 18 800 (— 4 300) kronor;

avlöningar till övrig icke-ordinarie personal 1 134 300 (+ 248 300) kronor;

rörligt tillägg 357 800 (— 549 800) kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för socialstyrelsen, som föranledes av vad jag i det föregående förordat;

b) godkänna följande avlöningsstat för socialstyrelsen, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1955/56:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	1 150 100
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	18 800
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ...	1 134 300
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	357 800
Summa kronor 2 661 000;	

c) till *Socialstyrelsen*: *Avlöningar till personal för verksamheten i allmänhet* för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 2 661 000 kronor.

[4] 2. Socialstyrelsen: Avlöningar till viss personal för större statistiska specialundersökningar

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	50 000	44 751
1954/55 (statsliggaren s. 309)	50 000	
1955/56 (förslag)	60 000	

Av detta anslag bestrides avlöningskostnaderna för den personal, främst biträdespersonal, som med anledning av större statistiska specialundersökningar m. m. anställes på socialstyrelsens båda statistiska byråer. På anslaget fanns vid utgången av budgetåret 1953/54 en reservation av 37 121 kronor.

Socialstyrelsen har (skr. ¹⁹/₈ 1954) föreslagit, att anslaget höjes med 35 000 kronor.

Enligt styrelsens förslag den 10 juni 1954 rörande den officiella lönestatistiken förutsättes, att den periodiska statistiken kompletteras med specialundersökningar. Dylika undersökningar, vilka får karaktären av provundersökningar, bör genomföras för några branscher under nästa budgetår. Vidare kan det bli erforderligt att med hänsyn till 1954 års omläggning av indexberäkningarna göra vissa specialundersökningar av engångskaraktär. Även i fråga om socialvårdsstatistiken torde specialundersökningar kunna aktualiseras. För dessa ändamål bör beräknas 50 000 kronor.

Slutligen planeras vissa förbättringar av statistiken rörande löner, sysselsättning och detaljhandelsomsättning genom komplettering av befintliga företagsregister och åtgärder för att höja svarsfrekvensen. För förnyelse av register över handelsföretag beräknar styrelsen 12 500 kronor och för nedbringande av uppgiftsbortfall inom de nämnda statistikgrenarna 22 500 kronor. Av dessa kostnader föranledes 9 000 kronor uteslutande av den föreslagna statistiken över sysselsättningen inom detalj- och partihandel.

Det sammanlagda medelsbehovet under anslaget beräknas alltså till (50 000 + 12 500 + 22 500) 85 000 kronor.

Statskontoret har anfört, att om den för utbyggnad av lönestatistiken föreslagna ökningen av biträdespersonalen å socialstyrelsens utredningsbyrå kommer till stånd, en motsvarande nedsättning av förevarande anslag bör ske. I varje fall torde någon uppräknings av anslaget ej böra komma i fråga.

Departementschefen

Vid anmälan i det föregående av socialstyrelsens anslag till avlöningar till personal för verksamheten i allmänhet har jag anfört, att den av styrelsen framlagda planen för den officiella lönestatistikens utformning till sin huvuddel f. n. inte bör föranleda annan åtgärd än viss kompletterande utredning. På grund härav bör något ökat medelsbehov för lönestatistiska specialundersökningar inte beräknas under nästa budgetår. Medel bör emellertid fortfarande stå till förfogande för specialundersökningar inom samtliga de av socialstyrelsen handhavda statistikgrenarna. Mot vad styrelsen anfört rörande behovet att förbättra statistiken genom att de till grund för densamma liggande registren förbättras och genom åtgärder för att minska bortfallet av uppgifter har jag intet att erinra. Redan för innevarande budgetår har förutsatts, att medel skall kunna disponeras för försöksverksamhet av angiven art. Med hänsyn till det betydande intresse denna försöksverksamhet har och då behovet av statistiska specialundersökningar visat sig vara stort förordar jag, att ifrågavarande anslag höjes med 10 000 kronor och sålunda anvisas med 60 000 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Socialstyrelsen: Avlöningar till viss personal för större statistiska specialundersökningar* för budgetåret 1955/56 anvisa ett reservationsanslag av 60 000 kronor.

[5] 3. Socialstyrelsen: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1952/53	417 000	453 028
1953/54	483 000	512 999
1954/55 (statsliggaren s. 309)	472 500	
1955/56 (förslag)	482 900	

Yrkanden

Socialstyrelsen har (skr. 19/8 1954) hemställt, att anslaget höjes med 50 700 kronor.

	Ökning	Minskning
1. Reseersättningar	10 000	
2. Bränsle, lyse och vatten	2 900	
3. Övriga expenser för eget behov	29 300	
4. Expenses för annat än eget behov		2 000
5. Publikationstryck	11 000	
6. Särskilda uppbördsmedel		500
	53 200	2 500
	+ 50 700	

Motivering

1. *Reseersättningar*. Utgift 1952/53 87 414, 1953/54 93 673; anslag 1954/55 100 000. — På grund av nykterhetsvårdsreformen och den i samband därmed genomförda och av styrelsen föreslagna ytterligare förstärkningen av nykterhetsvårdsbyrån beräknas byråns tjänstemän med inspektionsuppgifter komma att företa tjänsteresor i betydligt större utsträckning än hittills. Vidare erfordras för den extra konsulenttjänsten på barnavårdsbyrån resemedel om 6 000 kronor mot förut beräknade 3 000.

2. *Bränsle etc.* Utgift 1952/53 18 655, 1953/54 21 586; anslag 1954/55 18 700.

3. *Övriga expenser för eget behov*. Utgift 1952/53 215 495, 1953/54 252 000; anslag 1954/55 203 000. — I utgifterna under budgetåret 1953/54 ingår vissa engångsutgifter. Å andra sidan beräknas vissa kostnader öka. På grund av utvidgade lokaler m. m. förutses sålunda en ökning av städningskostnaderna med 5 500 kronor. Sedan styrelsens telefonväxel utbyggt, kommer abonnemangsavgiften att höjas med 3 000 kronor. Redan installerade nya telefonapparater till följd av personal- och lokalökning drar vidare en kostnad av 3 500 kronor. Härtill kommer ökade utgifter bl. a. för blanketttryck och inköp av inventarier, delvis föranledda av förslagen om utvidgning av sysselsättningsstatistiken och personalförstärkning på nykterhetsvårdsbyrån.

4. *Expenses för annat än eget behov*. Utgift 1952/53 415, 1953/54 1 105; anslag 1954/55 4 000.

5. *Publikationstryck*. Utgift 1952/53 81 000, 1953/54 97 300; anslag 1954/55 97 300. — Kostnaderna för Sociala Meddelanden har beräknats till 74 000 kronor eller i stort sett samma belopp som använts under budgetåret 1953/54. För Råd och anvisningar i socialvårdsfrågor beräknar styrelsen en kostnadsökning med ca 10 000 kronor till 17 500 kronor. Slutligen medför en viss omläggning av Lönestatistisk årsbok att kostnaderna för de statistiska publikationerna, som för innevarande budgetår uppskattats till 15 800 kronor, kommer att stiga med 1 000 kronor till 16 800 kronor.

6. *Särskilda uppbördsmedel.* Inkomst 1952/53 21 665, 1953/54 31 855; 1954/55 beräknat 24 500. — Inkomsterna av försäljning av publikationer, som för innevarande budgetår uppskattats till 15 000 kronor, beräknas nästa budgetår öka till 19 000 kronor. Å andra sidan förutses en minskning av inkomsterna av bearbetning av statistiskt material från 9 500 till 6 000 kronor, enär styrelsen vid genomförande av förslaget om utvidgad sysselsättningsstatistik i högre grad än hittills kommer att utnyttja statistikmaskinerna för egen del. Posten bör därför upptagas till (19 000 + 6 000) 25 000 kronor.

Yttrande

Statskontoret har avstyrkt framställningen om höjning av anslagsposten till reseersättningar under hänvisning till belastningen under de senast förflutna budgetåren. Beträffande delposten till övriga expenser för eget behov har statskontoret tillstyrkt en ökning med 10 000 kronor. Posten till publikationstryck bör däremot upptagas med oförändrat belopp.

Departementschefen

Till reseersättningar bör av det skäl, som åberopats av statskontoret, beräknas oförändrat belopp. Till bränsle, lyse och vatten bör i enlighet med styrelsens förslag beräknas ytterligare 2 900 kronor. I fråga om övriga expenser för eget behov tillstyrker jag en höjning med 12 500 kronor och i fråga om publikationstryck en höjning med 1 000 kronor. Posten till expenser för annat än eget behov bör såsom styrelsen föreslagit minskas med 2 000 kronor. Då jag icke kunnat biträda styrelsens förslag om utvidgning av sysselsättningsstatistiken, bör inkomstposten under anslaget kunna upptagas något högre än styrelsen gjort. Jag förordar, att posten höjes med 4 000 kronor. Anslaget bör alltså å ena sidan ökas med 16 400 kronor och å andra sidan minskas med 6 000 kronor samt till följd härav ökas med 10 400 kronor till 482 900 kronor.

Åberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Socialstyrelsen: Omkostnader* för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 482 900 kronor.

[6] 4. *Socialstyrelsen: Ersättning till statistiska centralbyråns utredningsinstitut m. fl.*

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	62 000	51 265
1954/55 (statsliggaren s. 311)	91 000	
1955/56 (förslag)	115 000	

Anslaget är för innevarande budgetår uppfört under rubriken Socialstyrelsen: Ersättning till statistiska centralbyråns utredningsinstitut. Från anslaget bestrides kostnaderna för prisinsamlingen till konsumentprisindex m. m.

Socialstyrelsen har (skr. ^{18/10} 1954) erinrat, att kostnaderna under anslaget för innevarande budgetår grundats på en kalkyl av 1952 års indexkommitté, som beräknat kostnaden för prisinsamlingen till 68 000 kronor och för insamling av vissa bostadsuppgifter till 23 000 kronor. För månaderna juli—september 1954 har kostnaderna för prisinsamlingen utgjort 22 907 kronor; under alla tre månaderna förekom prisinsamling för bär och grönsaker, vilken bortfaller under vinterhalvåret. Med ledning av dessa kostnader och med tillägg av ca 12 000 kronor för utredningsinstitutets administration beräknas kostnaderna för prisinsamlingen under innevarande budgetår till 100 000 kronor. Då härtill kommer 23 000 kronor för insamling av bostadsuppgifter, räknar styrelsen med kostnader om sammanlagt 123 000 kronor. Någon besparing genom nedskärning av det nu tillämpade programmet anser sig socialstyrelsen inte kunna föreslå, innan ökad erfarenhet vunnits och en av indexnämnden begärd utredning kunnat utföras. Styrelsen har hemställt om ett tilläggsanslag för innevarande budgetår av (123 000 — 91 000) 32 000 kronor. För nästa budgetår beräknar styrelsen kostnaderna för insamling av priser och bostadsuppgifter till 100 000 resp. 15 000 kronor och föreslår därför, att anslaget upptages till 115 000 kronor.

Statskontoret har utgått från att den ökning av kostnaderna för prisinsamlingen, som nu förutses, väsentligen är föranledd av att prisuppgifter insamlas i betydligt större omfattning än som beräknades då 1954 års riksdag anvisade medel för ändamålet. Med hänsyn till den betydande kostnadsökning, som utvidgningen av verksamheten kommer att medföra, borde enligt statskontorets mening riksdagens medgivande till ändring av de ursprungliga riktlinjerna för arbetet i förväg ha inhämtats. Då några skäl, som motiverar ett frångående av den av vårriksdagen godkända planen för prisinsamlingens bedrivande, ej anförts, finner sig statskontoret förhindrat tillstyrka bifall till framställningen om ökat anslag för ändamålet under innevarande och nästkommande budgetår.

Departementschefen

Såsom framgår av vad socialstyrelsen anför, har kostnaderna för insamlingen av uppgifter till konsumentprisindex visat sig bli större än man från början räknat med. Med anledning av statskontorets yttrande vill jag erinra, att man har övergått till att inhämta ett förhållandevis stort antal prisuppgifter per telefon, vilket ställer sig väsentligt billigare än intervjuer vid personliga besök. Det möter vissa svårigheter att bedöma i vilken mån denna ändring har påverkat prisinsamlingens totala omfång, men det vill synas

som om någon egentlig utökning inte skett. Den kostnadsmässiga ökning som redovisas torde huvudsakligen bero på att de personliga besöken genomsnittligt tar avsevärt längre tid än som förutsatts och att de därmed har blivit betydligt mera kostnadskrävande. Efter samråd med chefen för civildepartementet har jag kommit till den uppfattningen att uppgiftsinsamlingen tills vidare under innevarande budgetår bör ske som nu. Socialstyrelsen bör emellertid närmare analysera kostnadsfrågan och i samband därmed de problem som sammanhänger med indexens precision. Jag kommer senare denna dag att upptaga frågan om anslag på tilläggsstat till uppgiftsinsamlingen för innevarande budgetår. För nästa budgetår torde anslaget få upptagas till 115 000 kronor, vilket innebär en höjning med 24 000 kronor.

Rubriken å anslaget torde böra ändras till Socialstyrelsen: Ersättning till statistiska centralbyråns utredningsinstitut m. fl.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Socialstyrelsen: Ersättning till statistiska centralbyråns utredningsinstitut m. fl.* anvisa ett anslag av 115 000 kronor.

[7] 5. Statens socialvårdskonsulenter: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	294 000	301 410
1954/55 (statsliggaren s. 311)	294 000	
1955/56 (förslag)	294 000	

Enligt kungörelsen 1945: 510 är riket indelat i 13 fattigvårds- och barnavårdskonsulentdistrikt. Konsulenterna benämnes numera socialvårdskonsulenter och är placerade i lönegrad Ce 27. Av distriktet omfattar tre endast ett län, de övriga två län. 1:a distriktet omfattar dock såväl Stockholms stad som Stockholms och Uppsala län. Beträffande Gotlands län ankommer uppgifterna som socialvårdskonsulent på förste byråsekreteraren vid socialstyrelsens socialvårdsbyrå.

Förslag om ökning av antalet socialvårdskonsulenter m. m.

Socialstyrelsen har (skr. ¹⁴/₈ 1954) föreslagit, att Stockholms stad utbrytes ur 1:a distriktet och att nuvarande 13:e distriktet, Västerbottens och Norrbottens län, ombildas så att vartdera länet blir eget distrikt. Socialvårdens utveckling har ställt ökade krav på konsulenterna och för dem medfört en allt större arbetsbörda. Detta motiverar i och för sig att varje län erhåller en egen socialvårdskonsulent. Styrelsen begränsar dock nu sitt förslag till att gälla de nämnda områdena, där behovet av uppdelning anses särskilt trängande.

Beträffande Stockholms stad föreslås, att den nuvarande barnavårds-assistenttjänsten hos överståthållarämbetet, vilken är placerad i 23 lönegraden, utbytes mot en socialvårdskonsulentbefattning i 27 lönegraden.

Den nuvarande konsulenten i 13:e distriktet skall enligt förslaget endast tjänstgöra i Norrbottens län. För Västerbottens län föreslås i första hand en ny konsulenttjänst i 27 lönegraden. Alternativt föreslås en sådan ändrad indelning av vissa distrikt i Mellansverige, att en av de befintliga konsulenterna i dessa distrikt frigöres för placering i Västerbottens län.

I detta sammanhang torde även få anmälas en skrivelse av den 5 november 1951 från *Gotlands läns socialvårdsförbund* med hemställan att en socialvårdskonsulenttjänst inrättas på Gotland. Förbundet har anfört, att en sådan tjänst borde komma till stånd genom någon lämplig kombination av befintliga statliga deltidssysslor. Därmed åsyftas dels de socialvårdskonsulentuppgifter, som i fråga om Gotland endast utgör ett bland flera tjänsteåligganden för en befattningshavare i socialstyrelsen, och dels de uppgifter, som ankommer på statens skyddskonsulent, länsnykterhetsnämndens ombudsman (numera nykterhetsvårdskonsulent) och pensionsstyrelsens ombud.

I yttrandena har socialstyrelsens förslag att Stockholms stad samt Västerbottens och Norrbottens län skall bilda egna konsulentdistrikt i allmänhet tillstyrkts eller lämnats utan erinran. *Statskontoret* anser emellertid, att frågan inte bör prövas förrän man tagit ställning till socialvårdskommitténs förslag till lag om socialhjälp m. m.

Överståthållarämbetet finner sig endast med viss tvekan kunna tillstyrka, att barnavårdsassistenten vid ämbetet utbytes mot en konsulent. Socialstyrelsens alternativt framställda förslag om ändrad indelning av distriktet i Mellansverige har avstyrkts av *länsstyrelserna i Stockholms, Uppsala, Västmanlands, Södermanlands, Östergötlands och Skaraborgs län*, under det att *länsstyrelserna i Kalmar, Kronobergs och Jönköpings län* godtar förslaget, var och en dock under yrkande att få konsulenten i distriktet stationerad hos sig.

Gotlands läns socialvårdsförbunds framställning om inrättande av en befattning som socialvårdskonsulent på Gotland biträdades i remissyttrande av *socialstyrelsen* (majoriteten), som efter diskussion av olika möjligheter att lösa frågan förordar att med en särskilt inrättad socialvårdskonsulenttjänst förenas länsnykterhetsombudsmannens och skyddskonsulentens tjänsteåligganden samt eventuellt pensionsombudets uppgifter. *En reservant* inom styrelsen (byråchefen Rosén) anser, att i stället åtminstone samtliga socialvårdskonsulentuppgifter bör tilläggas länsstyrelsens barnavårdsassistent, som efter kommunindelningsreformen fått sin arbetsbörda minskad. *Länsstyrelsen i Gotlands län* ansluter sig till socialstyrelsens (majoritetens) uppfattning med det förbehållet att de uppgifter inom barnavården som ankommer på socialvårdskonsulent överföres på barna-

vårdsassistenten. *Fångvårdsstyrelsen* har ingen erinran mot att skyddskonsulentuppgifterna knytes till en socialvårdskonsulent på Gotland, varemot *pensionsstyrelsen* motsätter sig en motsvarande anordning beträffande pensionsstyrelsens ombud. *Statskontoret* avstyrker inrättande av en särskild socialvårdskonsulentbefattning på Gotland.

Socialstyrelsens anslagsberäkning

Socialstyrelsen har (skr. ^{30/8} 1954) hemställt, att anslaget höjes med 45 400 kronor motsvarande kostnadsökningen vid bifall till styrelsens i det föregående berörda förslag om ökning av antalet socialvårdskonsulenter med två, en för Stockholms stad och en för Västerbottens län. Därjämte har styrelsen föreslagit, att samtliga socialvårdskonsulentbefattningar ordinarie sättes.

Statskontoret har avstyrkt bifall till yrkandena under hänvisning till sitt yttrande över förslaget om ökning av antalet socialvårdskonsulenter.

Departementschefen

Det kan ifrågasättas, huruvida den statliga konsulentorganisationen för ärenden rörande fattigvård och barnavård är ordnad på sådant sätt att den med hänsyn till numera rådande förhållanden kan anses fullt ändamålsenlig. Antalet socialvårdskonsulenter är f. n. 13. Flertalet konsulenter har distrikt omfattande minst två län. Att konsulentorganisationen inte överensstämmer med länsindelningen leder otvivelaktigt till vissa olägenheter. Frågan om gränsdragningen mellan länsstyrelsernas och konsulenternas arbetsuppgifter synes på vissa punkter kunna diskuteras. Denna fråga sammanhänger vidare med den större frågan om de statliga myndigheternas uppgifter i förhållande till de kommunala socialvårdsorganen. Här må erinras, att 1953 års riksdag hemställt (SU 189, rskr. 413), att vissa spörsmål rörande den statliga tillsynen över kommunernas verksamhet skall upptagas till behandling. Vad jag nu anfört synes innebära motiv för en översyn av konsulentorganisationen och dess verksamhet. En sådan översyn torde emellertid icke vara lämplig förrän det pågående arbetet på ny fattigvårds- och barnavårdslagstiftning lett till resultat. Jag har för avsikt att föreslå Kungl. Maj:t att förelägga 1955 års riksdag förslag till lagstiftning om socialhjälp, vilken skall ersätta den nu gällande fattigvårdslagstiftningen. Barnavårdslagen är f. n. under utredning inom barnavårdskommittén, vilken ämnar söka slutföra sitt arbete innevarande år. Jag har för avsikt att sedan även sistnämnda lagstiftningsarbete slutförts uppläsa frågan om översyn av konsulentorganisationen. I avbidan härpå bör någon ändring av den nuvarande organisationen inte göras.

Under dessa förhållanden bör nu ifrågavarande anslag anvisas med oförändrat belopp. De beslutade ändringarna av grundlönebeloppen föranleder dock en omräkning av anslagsposterna. I avlöningsstaten bör så-

lunda upptagas en post till avlöningar till icke-ordinarie personal om 260 000 (+ 52 700) kronor samt en post till rörligt tillägg om 34 000 (— 52 700) kronor.

Åberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för statens socialvårdskonsulenter, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1955/56:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	260 000
2. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	34 000
Summa kronor	294 000;

b) till *Statens socialvårdskonsulenter*: Avlöningar för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 294 000 kronor.

[8] 6. **Statens socialvårdskonsulenter: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	100 300	96 229
1954/55 (statsliggaren s. 312)	104 800	
1955/56 (förslag)	104 800	

Socialstyrelsen har (skr. ³⁰/₈ 1954) med hänvisning till styrelsens under nästföregående punkt behandlade förslag om ökning av antalet socialvårdskonsulenter hemställt, att anslaget höjes med 15 200 kronor till 120 000 kronor. Styrelsen har vidare föreslagit, att det belopp, som styrelsen disponerar för inköp av möbler, skrivmaskiner och andra inventarier m. m. åt socialvårdskonsulenterna, höjes från 1 000 till 1 500 kronor.

Statskontoret har avstyrkt de föreslagna höjningarna.

Departementschefen

Såsom jag anført under nästföregående punkt räknar jag med oförändrat antal socialvårdskonsulenter under nästa budgetår. Någon höjning av nu ifrågavarande anslag erfordras därför ej. Däremot bör det belopp av anslagsposten till expenser, som socialstyrelsen äger disponera för inköp av möbler m. m. för konsulenterna, i enlighet med styrelsens förslag höjas med 500 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens socialvårdskonsulenter*: Omkostnader för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 104 800 kronor.

[9] 7. Arbetsdomstolen: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	149 000	139 902
1954/55 (statsliggaren s. 313)	149 000	
1955/56 (förslag)	149 000	

Arbetsdomstolen har (skr. ²⁷/₈ 1954) föreslagit arvodeshöjningar för vissa ledamöter av domstolen samt för ersättare för ledamot. Ledamotskapet är förenat med mycket, ofta krävande arbete samt väsentlig tidsuppoftan. Årsarvodena till de fem ordinarie ledamöter, varav domstolen består utöver ordförande och vice ordförande, bör höjas från 1 500 till 1 800 kronor. Vidare bör dagarvodena till ersättare för vice ordföranden, 60 kronor, till den särskilde ledamoten för tjänstemannamål och dennes ersättare, 50 resp. 40 kronor, samt till ersättare för annan ledamot, 50 kronor, höjas med 10 kronor var. Förbättringarna beräknas leda till en kostnadsökning av 2 750 kronor årligen.

Domstolen har därjämte föreslagit, att en tjänst som kansliskrivare i Cg 15 och en som expeditionsvakt i Ce 11 ordinariesättes.

Statskontoret har erinrat, att förslaget om arvodeshöjningar framfördes i domstolens petita för innevarande budgetår utan att vinna beaktande. Ämbetsverket förutsätter, att ej heller den förnyade framställningen tillmötesgås. Ordinariesättning av den extra kansliskrivartjänsten avstyrkes, enär den inrättats så nyligen som den 1 april 1954; ämbetsverket har dock ingen erinran mot att befattningen som expeditionsvakt göres ordinarie.

Departementschefen

De föreslagna arvodeshöjningarna kan jag inte tillstyrka. Däremot bi-träder jag förslaget att en tjänst som expeditionsvakt i Ce 11 överföres på ordinarie stat. Den av domstolen omnämnda kansliskrivartjänsten i Cg 15 har jämlikt särskilt beslut av Kungl. Maj:t den 9 april 1954 inrättats för den hos domstolen anställda kontoristen i Ce 13. Kansliskrivartjänsten bör fr. o. m. nästa budgetår ändras till extra ordinarie befattning mot att kontoristtjänsten utgår.

Med hänsyn till vad jag nu anfört kan anslaget för nästa budgetår uppföras med oförändrat belopp. Ordinariesättningen och den beslutade ändringen av grundlönerna föranleder emellertid en omräkning av vissa anslagsposter. Anslaget beräknas sålunda:

avlöningar till ordinarie tjänstemän 8 400 (+ 8 400) kronor;
arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, 74 500 kronor;

avlöningar till övrig icke-ordinarie personal 59 800 (+ 8 300) kronor;

rörligt tillägg 6 300 (— 16 700) kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) besluta, att i personalförteckningen för arbetsdomstolen skall uppföras en tjänst som expeditionsvakt i lönegrad Ca 11;

b) godkänna följande avlöningsstat för arbetsdomstolen, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1955/56:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	8 400
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	74 500
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	59 800
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	6 300
Summa kronor 149 000;	

c) till Arbetsdomstolen: Avlöningar för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 149 000 kronor.

[10] 8. Arbetsdomstolen: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	12 000	7 987
1954/55 (statsliggaren s. 314)	12 000	
1955/56 (förslag)	16 400	

Arbetsdomstolen har (skr. ^{27/8} 1954) anfört, att kostnaderna för bränsle, lyse och vatten under budgetåret 1953/54 stigit till 3 512 kronor sedan domstolen flyttat in i rymligare lokaler. Den härtill avsedda anslagsposten bör därför höjas från nuvarande belopp 100 kronor till 3 500 kronor.

Statskontoret har inte haft något att erinra mot förslaget.

Departementschefen

Jag tillstyrker den av arbetsdomstolen föreslagna anslagshöjningen. Då det visat sig, att det kan vara lämpligt att domstolen för handläggning av visst mål förlägger sammanträde till annan ort än Stockholm, bör vidare i domstolens omkostnadsstat uppföras en post till reseersättningar, lämpligen av 1 000 kronor. Anslaget bör därför höjas med sammanlagt (3 400 + 1 000) 4 400 kronor och uppföras med 16 400 kronor.

Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till Arbetsdomstolen: Omkostnader för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 16 400 kronor.

[11] 9. **Förlikningsmän för medling i arbetstvister m. m.: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1952/53	168 000	177 172
1953/54	175 000	225 200
1954/55 (statsliggaren s. 314)	175 000	
1955/56 (förslag)	190 000	

Från detta anslag bestrides arvodena till förlikningsmännen i de åtta förlikningsmannadistrikten ävensom ersättningar till särskilda förlikningsmän och till ledamöter av förlikningskommissioner enligt medlingslagen och dess tillämpningskungörelse. Från anslaget gäldas vidare bl. a. sådan ersättning till opartisk ordförande, ledamot av kommission eller ledamot av skiljenämnd, som avses i lagen om förenings- och förhandlingsrätt. Härutöver må anslaget tagas i anspråk för ersättningar till av Kungl. Maj:t efter föredragning av andra departement än socialdepartementet förordnade opartiska ordförande eller förlikningskommissioner i tvister mellan parter, å vilka lagen om medling i arbetstvister icke är tillämplig.

Yrkanden

Socialstyrelsen har (skr. ^{19/8} 1954) hemställt, att anslaget höjes med 65 000 kronor.

	Ökning
1. Arvoden till två nya distriktsförlikningsmän och semester- vikarier för dem	16 250
2. Arvoden till särskilda medlingsorgan	48 750
	65 000

Motivering

1. Socialstyrelsen lade år 1948 fram förslag till vissa åtgärder för förstärkning av förlikningsväsendet. I 1950 års statsverksproposition (V ht s. 25) tog föredragande departementschefen ställning till förslaget men tillstyrkte därvid endast en ökning av antalet distriktsförlikningsmän från sju till åtta. Förslaget godkändes av riksdagen. Socialstyrelsen har sedermera i sina anslagsäskanden föreslagit genomförande av de i 1948 års betänkande framlagda förslagen eller förnyad utredning av frågan. Styrelsen nödgas nu återfalla på sina i 1948 års betänkande framlagda förslag om ökning av antalet distriktsförlikningsmän till tio ävensom om ökade möjligheter för styrelsen att i brydsamma situationer förordna ersättare för distriktsförlikningsman.

Distriktsförlikningsmannens verksamhet är i nuvarande tider inte begränsad till medling inom det distrikt, för vilket han förordnats. Allt mer

betydelsefullt har blivit att distriktsförlikningsmännen är villiga och har tillfälle att åtaga sig särskilda medlingsuppdrag i avtalstvister av ej endast lokal betydelse, särskilt tvister om upprättande av nya riksavtal. Erfarenheten har visat, att parterna på arbetsmarknaden vid större avtalstvister i regel accepterar såsom medlare endast personer, vilka genom tidigare verksamhet såsom förlikningsmän gjort sig kända. Däremot godtages i allmänhet i sådana sammanhang personer, som erhållit förordnande såsom distriktsförlikningsman. Som den säkraste vägen att ernå en utökning av den krets personer, som är användbar för viktigare medlingsuppdrag, framstår följaktligen förordnandet av flera distriktsförlikningsmän.

Utvecklingen under de senaste åren visar snarast en minskning i fråga om förhandlingsarbetet inom distrikten. Anspråken på ingripande av särskilda medlingsorgan — särskilda förlikningsmän och kommissioner — har däremot under senare år väsentligt ökat. Utvecklingen belyses av bl. a. följande uppgifter.

	Antal distriktsärenden i genomsnitt per år	Särskilda förliknings- män och kommissioner i genomsnitt per år
År 1920—1929	170	10
» 1930—1939	218	14
» 1940—1949	282	66
» 1950—1953	212	65

Det ligger i sakens natur att större möjligheter normalt föreligger att förmå en distriktsförlikningsman att åta sig ett särskilt medlingsuppdrag än en person, som icke eller icke längre tillhör de ordinarie förlikningsmännens led. Distriktsförlikningsmännen åtar sig också i stor utsträckning sådana uppdrag.

Det är svårt att siffermässigt belysa de svårigheter, som gång på gång under de senare åren framträtt då det gällt att kunna i kritiska situationer tillhandahålla parter på arbetsmarknaden för dem acceptabla medlare. Man har därvid nödtorftigt fått hjälpa sig fram med provisoriska åtgärder.

Trots att antalet distriktsärenden minskat från toppsiffrorna 1946—1948 kvarstår sålunda ett mycket starkt behov av förstärkning av förlikningsväsendets personalresurser. Styrelsen hemställer, att antalet distriktsförlikningsmän ökas från åtta till tio och att vid bifall härtill styrelsen beredes tillfälle att inkomma med förslag till ny distriktsindelning. Kostnadsökningen beräknas till 16 250 kronor.

2. För arvoden till särskilda medlingsorgan m. m. har för innevarande budgetår under anslaget beräknats 110 000 kronor. Under budgetåret 1953/54 åtgick för ändamålet 160 200 kronor. Då någon anledning icke föreligger att utgå från mera begränsade avtalsrörelser i fortsättningen bör medelsanvisningen höjas med ca 49 000 kronor.

Yttrande.

Statskontoret har anført, att enligt de av socialstyrelsen lämnade uppgifterna antalet distriktsärenden är avsevärt lägre än under 1940-talet. Förslaget om utbyggnad av förlikningsmannaaorganisationen bör ej föranleda någon åtgärd. Yrkandet att styrelsen skulle erhålla ökade möjligheter att förordna ersättare för distriktsförlikningsman har prövats vid 1950 års riksdag (V ht s. 26) utan att vinna statsmakternas bifall. Anledning till ändrat ståndpunktstagande föreligger inte.

Med hänsyn till belastningen å anslagsposten till arvoden till särskilda förlikningsmän m.fl. bör densamma räknas upp med 50 000 kronor.

Departementschefen

Socialstyrelsens nu ånyo framförda förslag om ökning av antalet distriktsförlikningsmän har främst motiverats med önskemålet att utvidga den personkrets som står till förfogande för särskilda medlingsuppdrag. Jag delar socialstyrelsens uppfattning att en sådan utvidgning är angelägen. Den omständigheten att i praktiken endast ett relativt litet antal personer kunnat komma i fråga för dylika uppdrag har ibland orsakat svårigheter när det i brådskande situationer gällt att utse särskild förlikningsman eller förlikningskommission. Arbetsbördan har vidare ofta blivit tyngande för de mest anlitade personerna och tidsutdräkt i medlingsarbetet har därigenom uppkommit. Emellertid anser jag inte att en utbyggnad av distriktsorganisationen är den lämpligaste vägen att lösa ifrågavarande problem. Efter kontakt med företrädare för Svenska arbetsgivareföreningen och Landsorganisationen har jag kommit till den uppfattningen, att parterna åtminstone i viss utsträckning kommer att vara villiga att såsom medlare acceptera personer, vilka utan att ha speciellt utbildats inom förlikningsmannaaorganisationen är att anse som omdömesgilla och sakkunniga i arbetsmarknadsfrågor. Den omständigheten att förhandlingsarbetet allt mer tenderar mot centrala uppgörelser av rikskaraktär talar också för att eventuella förstärkningar på förlikningsväsendets område icke i första hand aktualiseras i distriktsorganisationen. I detta sammanhang vill jag också erinra om att en för medlingsarbetet tyngande omständighet varit det förfarande i flera instanser, som i vissa fall tillämpats. En avtalstvist har icke sällan föranlett först utseende av särskild förlikningsman och därefter förlikningskommission. I den mån medlingsarbetet kan koncentreras till förfarande i endast en instans kan en viss lättnad för medlingsorganen antagas uppkomma. Jag har för avsikt att undersöka möjligheterna att ernå en mera rationell ordning i detta hänseende.

Jag kan sålunda icke godtaga förslaget att öka antalet distriktsförlikningsmän. Förslaget att socialstyrelsen skall erhålla ökade möjligheter att förordna ersättare för distriktsförlikningsman har, såsom statskontoret anført, tidigare avvisats. Förslaget bör ej heller nu föranleda någon åtgärd.

Socialstyrelsen har slutligen föreslagit, att medelsanvisningen till arvodet till särskilda förlikningsmän m. fl. skall höjas i anslutning till kostnaderna under budgetåret 1953/54. Jag tillstyrker, att det för ändamålet avsedda beloppet 110 000 kronor räknas upp med 15 000 kronor.

Anslaget bör alltså uppföras med (175 000 + 15 000) 190 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Förlikningsmän för medling i arbetstvister m. m.: Avlöningar* för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 190 000 kronor.

[12] 10. **Förlikningsmän för medling i arbetstvister m. m.: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	35 000	46 008
1954/55 (statsliggaren s. 315)	35 000	
1955/56 (förslag)	40 000	

Enligt för anslaget gällande stat har 33 000 kronor avsetts för reseersättningar och 2 000 kronor för expenser.

Socialstyrelsen har (skr. ¹⁹/₈ 1954) föreslagit, att anslaget höjes med 5 000 kronor, då detsamma under en följd av budgetår visat sig otillräckligt.

Statskontoret har med hänsyn till belastningen under föregående budgetår föreslagit, att anslagsposten till reseersättningar (utgift 1953/54 43 148) räknas upp med 7 000 kronor och anslagsposten till expenser (utgift 1953/54 2 859) med 500 kronor.

Departementschefen

Jag kan inte tillstyrka annan ändring beträffande anslaget än att till reseersättningar beräknas ytterligare 5 000 kronor. Anslaget bör alltså uppföras med 40 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Förlikningsmän för medling i arbetstvister m. m.: Omkostnader* för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 40 000 kronor.

MÖDRAHJÄLP M. M.

[13] 11. **Mödrahjälp**

	Anslag	Nettoutgift
1952/53	10 000 000	7 837 489
1953/54	10 000 000	8 960 562
1954/55 (statsliggaren s. 316)	6 000 000	
1955/56 (förslag)	4 500 000	

Mödrahjälp kan utgå till kvinna som i anledning av havandeskap eller barnsbörd är i uppenbart behov av understöd. Mödrahjälpen bekostas helt av statsmedel och lämnas till ett sammanlagt värde av högst 600 kronor, vid flerbörd högst 800 kronor.

För handläggning av mödrahjälpsärenden finns i varje landstingsområde och stad, som ej deltar i landsting, inrättad en mödrahjälpsnämnd. Beredande och verkställande organ är barnavårdsnämnden. Verksamheten står under socialstyrelsens tillsyn.

Mödrahjälp beviljas för vissa bestämda ändamål, huvudsakligen klädes- och sängutrustning, tandvård, kostförbättring, hemhjälp och inackordering i enskilt hem eller i mödrahem. Hjälpen utgår i allmänhet in natura utom i fråga om bidrag till förbättring av kvinnans kosthåll, som numera lämnas kontant. Naturaformen innebär, att mödrahjälpsnämnden beviljar hjälp med visst belopp för varje särskilt angivet ändamål och att barnavårdsnämnden vanligen direkt ersätter den som levererat varor (t. ex. utrustning) eller ställt tjänster till kvinnans förfogande (t. ex. hemhjälp).

Ansökan om mödrahjälp inges till barnavårdsnämnden i den kommun där kvinnan vistas. Barnavårdsnämnden gör en utredning och översänder därefter ansökningen jämte eget yttrande till mödrahjälpsnämnden, som beslutar i ärendet. Beslutet delges bl. a. länsstyrelsen, som betalar ut mödrahjälpsbeloppet till barnavårdsnämnden, varvid länsstyrelsen avför de utanordnade mödrahjälpsmedlen på särskilt förskottskonto. Barnavårdsnämnden har att verkställa beslutet och vaka över att hjälpen kommer till användning enligt givna föreskrifter. Nämnden lämnar redovisning två gånger om året till länsstyrelsen vilken — efter saklig och kameral granskning — omför de mot redovisningen svarande förskottsbeloppen.

Förslag om ändring av formen för mödrahjälp

I en inom socialdepartementet upprättad promemoria dagtecknad den 3 juli 1954 har upptagits frågan huruvida mödrahjälp i princip bör utgå in natura eller kontant. Till en början har erinrats om de synpunkter på ämnet som kommit fram vid behandlingen av mödrahjälpens ställning i samband med den allmänna moderskapsförsäkringens införande (prop. 1954: 144, L²U 32, rskr. 274), däribland vissa förslag från statens organisationsnämnds sida. Det har även påpekats, att riksdagens revisorer 1952 anmärkt på den betydande eftersläpningen i barnavårdsnämndernas redovisning av förskotterade mödrahjälpsmedel — den 30 juni 1952 utestod närmare 12 milj. kronor i oredovisade förskott — och att revisorerna med anledning härav uttalat sig till förmån för att mödrahjälpen, där så lämpligen kan ske, utbetalas kontant. Sammanfattningsvis framhålls i promemorian följande.

Skälet för naturaformen är att man däri ser en viss garanti för att hjälpen kommer till avsedd användning. Vid bedömning av frågan om natura- eller kontantformen bör dominera inom mödrahjälpen bör uppmärksammas, att de ofta unga och oerfarna ogifta barnaföderskorna — som nu utgör mellan en tredjedel och en fjärdedel av mödrahjälsklientelet — vanligen kommer att få tillräcklig hjälp försäkringsvägen. Mödrahjälp kommer alltså — om hjälpformen skall fortbestå — att i huvudsak utgå till gifta mödrar. Därmed torde missbruksrisken inom mödrahjälsklientelet på det hela taget få anses reducerad.

Då den kontanta hjälpen från moderskapsförsäkringen — minst 270 kronor — ofta överskrider det belopp som samtidigt kommer att utgå i mödrahjälp, kan det såsom bl. a. statens organisationsnämnd anfört framstå som oegentligt att det mindre beloppet skall kringgärdas med olika slags restriktioner. För kvinnan blir detta förhållande särskilt påtagligt, om hon en gång i kvartalet lyfter allmänna barnbidrag till högre belopp än mödrahjälpen. Det kan vidare ifrågasättas, om tillräckliga skäl föreligger att under dessa omständigheter upprätthålla den tämligen vidlyftiga kontrollapparat som är en nödvändig följd av naturprincipen och som bl. a. har lett till anhopningar av oredovisade förskottsmedel hos barnavårdsnämnderna.

På grund härav, uttalas i promemorian vidare, synes en omläggning böra ske av mödrahjälpens form, så att hjälpen i allmänhet kommer att utgå kontant. Undantag bör dock göras för bidrag till tandvård; f. n. underlåter mödrarna ej sällan att utnyttja hjälp som beviljats för detta ändamål, varför här erfarenhetsmässigt en viss risk föreligger för att hjälpen inte skall komma till avsedd nytta. Slutligen bör barnavårdsnämnderna fortfarande ha möjlighet att i yttrande över ansökan föreslå, att hjälp på grund av särskilt angivna omständigheter förmedlas in natura.

Över promemorian har efter remiss yttranden avgivits av socialstyrelsen, som har hört samtliga 30 mödrahjälsnämnder och bifogat deras yttranden, vidare statskontoret, riksräkenskapsverket, Svenska socialvårdsförbundet, Svenska stadsförbundet, Svenska landskommunernas förbund, Högerns kvinnoförbund, Folkpartiets kvinnoförbund, Svenska landsbygdens kvinnoförbund och Sveriges socialdemokratiska kvinnoförbund.

Förslaget om övergång till kontantprincipen inom mödrahjälpen har tillstyrkts i det stora flertalet yttranden. Endast *socialstyrelsen* (majoriteten), *statskontoret* och 7 *mödrahjälsnämnder* har, i allmänhet på grund av farhågor för att hjälpen eljest inte skulle komma till avsedd nytta, förordat att mödrahjälp normalt lämnas in natura även i fortsättningen. Ett par remissorgan har betvivlat att de ogifta mödrarna i förutsatt utsträckning kommer att försvinna ur mödrahjälsklientelet. Från några håll har anförts, att mödrahjälsnämnden bör pröva frågan om hjälpens form från fall till fall.

Mot förslaget att mödrahjälp till tandvård alltid skall utgå in natura har ingen erinran riktats. *Mödrahjälsnämnden i Kopparbergs län* framhåller

dock, att detta med bibehållande av den hittillsvarande ordningen för utbetalning skulle innebära att förskottssystemet bibehölls i ett stort antal fall, samt anför:

För att komma ifrån det omständliga förskotts-förfarandet vid länsstyrelserna synes det tillvägagångssättet kunna användas, att mödrahjälp-nämnden till en början allenast delger barnavårdsnämnden sin avsikt att ersätta tandvård till visst belopp på basis av avgivet kostnadsförslag. Sedan barnavårdsnämnden därefter till mödrahjälp-nämnden inkommit med räkning å tandvårdskostnaderna, skulle mödrahjälp-nämnden fatta det formella beslutet om tandvårdens ersättande. Därigenom skulle förskotts-betalning kunna undvikas i alla sådana fall.

I yttranden av bl. a. *Svenska socialvårdsförbundet* (majoriteten) samt *mödrahjälp-nämnderna* i *Västmanlands* och *Gävleborgs län* har yrkats, att undantag från kontantlinjen i vart fall bör göras även för hjälp till inackor-dering på mödrahem.

Att mödrahjälp skall kunna utgå in natura om omständigheterna i något särskilt fall påkallar det har av några remissorgan, bl. a. *socialstyrelsen*, ansetts innefatta risk för diskriminering.

Svenska stadsförbundet och *Svenska landskommunernas förbund* föreslår slutligen såsom en ytterligare rationalisering, att utbetalning av mödrahjälp i kontantfallen sker direkt till kvinnan och sålunda inte via barnavårdsnämnden.

Socialstyrelsens anslagsberäkning

Socialstyrelsen har (skr. 19/8 1954) anført, att det f. n. ej är möjligt att göra en uppskattning av det behov av mödrahjälp som kan komma att föreligga efter den 1 januari 1955, då den nya lagen om moderskapshjälp träder i kraft. Styrelsen föreslår, att anslaget upptages till oförändrat be-lopp, 6 000 000 kronor.

Statskontoret har erinrat, att anslaget för innevarande budgetår be-stämts bl. a. med hänsyn till att mödrahjälp under andra halvåret 1954 skulle lämnas efter oförändrade grunder och föreslår en nedräkning med 2 000 000 kronor.

Departementschefen

Vid fjolårets reform av samhällets ekonomiska hjälp i samband med havandeskap och barnsbörd var statsmakterna eniga om att den behovs-prövade mödrahjälp-nämnden skulle bibehållas tills vidare vid sidan av den moder-skapshjälp, som på grund av den allmänna sjukförsäkringen börjat utgå den 1 januari i år. Frågan om mödrahjälpens framtida bestånd och ut-formning skulle bedömas vid den förestående revisionen av vår fattigvårds-lagstiftning. Inom socialdepartementet prövas f. n. ett förslag till lag om socialhjälp, vilken lag är avsedd att ersätta 1918 års fattigvårdslag.

Jag har för avsikt att föreslå Kungl. Maj:t att förelägga 1955 års riksdag proposition i ämnet. Jag avser emellertid inte att föreslå, att förordningen om mödrahjälp skall upphöra på grund av denna nya lagstiftning, och utgår därför från att mödrahjälpen kommer att bestå tills vidare såsom självständig hjälpform. Jag vill anmärka, att en ny socialhjälpslagstiftning naturligen kräver en viss förberedelsestid för kommunerna, varför en sådan lagstiftning i varje fall inte torde kunna träda i kraft under nästa budgetår.

I samband med behandlingen av det förslag som låg till grund för 1954 års beslut rörande hjälpen åt barnaföderskorna påyrkades vissa förändringar inom mödrahjälpssverksamheten. Främst gällde frågan, huruvida inte mödrahjälp i allmänhet borde utgå kontant i stället för som nu in natura. I en departementspromemoria som sedermera upprättats i ämnet och vilken varit föremål för remissbehandling har förordats övergång till kontantprincipen.

Mödrahjälpen får betraktas som ett komplement till den moderskapsförsäkring, som har byggts in i den allmänna sjukförsäkringen. I de fall då en kvinna får hjälp i båda formerna blir den försäkringsmässiga hjälpen vanligtvis den till beloppet största. Då denna hjälp — som dessutom tillkommer praktiskt taget alla barnaföderskor — får disponeras fritt, är det enligt min mening oegentligt att, såsom nu sker med anlitande av naturformen, söka kontrollera användningen av ett mindre belopp i mödrahjälp. En övergång till kontantprincipen skulle därjämte medföra betydande administrativa lättnader för både barnavårdsnämnder och länsstyrelser. I likhet med den övervägande majoriteten bland de myndigheter och sammanslutningar som nu yttrat sig i frågan anser jag därför, att mödrahjälpen i allmänhet bör utgå kontant.

Från denna princip bör dock göras vissa undantag. Sålunda bör mödrahjälp till tandvård även i fortsättningen lämnas in natura. Under remissbehandlingen har framkommit förslag om att mödrahjälpsnämnden i stället för att omedelbart låta utanordna medel för detta ändamål skall utfästa sig att lämna hjälp till tandvård och att utbetalningen skall ske först när denna kommit till utförande. Jag biträder detta förslag, som är ägnat att ytterligare minska omfattningen av det rådande förskottssystemet. Däremot kan jag inte tillstyrka ett annat förslag rörande utbetalningen av mödrahjälpssmedel, som går ut på att kontant mödrahjälp skall genom mödrahjälpsnämnden direkt tillställas varje kvinna som fått sådan hjälp, emedan detta skulle ställa alltför stora anspråk på det kanslimässiga arbetet för mödrahjälpssnämnderna; det finns också andra skäl som talar för att barnavårdsnämnden inte bör kopplas av från ärendet så snart den fullgjort det förberedande arbetet.

Det torde vara lämpligt att kunna göra avsteg från kontantprincipen när särskilda omständigheter motiverar det. Mödrahjälpssnämnderna skulle

eljest ibland ställas inför valet att lämna kontant hjälp eller ingen hjälp alls. Fall kan också tänkas, då kvinnan själv önskar få hjälpen i naturform.

Att mödrahjälp till inackordering på mödrahem generellt skall utgå in natura kan jag inte tillstyrka, då någon risk inte torde finnas att kvinnor som vistas på mödrahem mera allmänt underlåter att betala vårdavgiften. Skulle anledning föreligga till sådant antagande i ett visst fall, står ju som förut berörts möjligheten öppen att bestämma, att mödrahjälp i det fallet skall utgå in natura.

Det har tidigare ifrågasatts också att vidta ändringar i mödrahjälpsverksamhetens organisation genom att överföra beslutanderätten i mödrahjälpsärenden på andra befintliga organ. Detta spörsmål står i samband med frågan om i vilken utsträckning antalet mödrahjälpsärenden kommer att minska efter moderskapsförsäkringens införande. Enligt min åsikt bör någon erfarenhet vinnas på denna punkt innan organisationsfrågan aktualiseras. Jag vill dock tillfoga, att det finns grundad anledning att anta, att antalet mödrahjälpsansökningar även framdeles kommer att bli så betydande, att det visar sig motiverat med särskilda organ för handläggningen härav.

De av mig förordade ändringarna beträffande mödrahjälpsens form, vilka inte torde fordra ändring i gällande förordning om mödrahjälp, bör genomföras fr. o. m. den 1 juli 1955.

Vad beträffar anslagsfrågan för nästa budgetår kan man f. n. inte erhålla säkra utgångspunkter för bedömande av medelsbehovet. Jag föreslår, att anslaget uppföres med 4 500 000 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Mödrahjälp* för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 4 500 000 kronor.

[14] 12. Mödrahjälpsnämnderna

	Anslag	Nettoutgift
1952/53	180 000	164 149
1953/54	187 000	154 780
1954/55 (statsliggaren s. 316)	187 000	
1955/56 (förslag)	140 000	

Socialstyrelsen har (skr. ¹⁰/₈ 1954) erinrat om att ersättningen till mödrahjälpsnämndernas sekreterare höjts fr. o. m. den 1 juli 1954. Då antalet sammanträden och ansökningar m. m. nu ej kan bedömas, föreslår styrelsen, att anslaget upptages med oförändrat belopp, 187 000 kronor.

Statskontoret har framhållit, att antalet ansökningar om mödrahjälp kommer att minska efter moderskapsförsäkringens genomförande. Oaktat

förbättringen av sekreterarnas ersättningar bör anslaget begränsas till 150 000 kronor, vilket i det närmaste motsvarar belastningen under förra budgetåret.

Departementschefen

I enlighet med vad jag anfört under föregående punkt bör f. n. ingen ändring vidtagas beträffande mödrahjälpssamhetens organisation. För nästa budgetår kan en minskning förutses i antalet mödrahjälpssansökningar. På grund härav bör detta anslag nedräknas. Jag föreslår, att anslaget minskas med 47 000 kronor till 140 000 kronor, varav 85 000 kronor beräknas för arvoden m. m., 15 000 kronor för reseersättningar och 40 000 kronor för expenser.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Mödrahjälpssnämnderna* för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 140 000 kronor.

SOCIAL HEMHJÄLP

[15] 13. Bidrag till avlönande av hemvårdarinnor

	Anslag	Nettoutgift
1952/53	3 070 000	2 927 295
1953/54	3 160 000	3 480 050
1954/55 (statsliggaren s. 317)	3 300 000	
1955/56 (förslag)	3 500 000	

Enligt gällande bestämmelser utgår statsbidrag för heltidsanställd hemvårdarinna med 1 400 kronor om året; statsbidrag kan även utgå för deltidanställd hemvårdarinna. Bidraget är maximerat med hänsyn till kommunens folkmängd så att det för varje påbörjat hundratal invånare får beräknas till högst 35 kronor i stad och 70 kronor i annan kommun. Föreligger synnerliga skäl, får socialstyrelsen medge höjning av dessa belopp. Det förutsättes, att landsting eller stad utanför landsting bidrar med belopp motsvarande minst halva statsbidraget. Vidare betalas ålderstillägg och kallortstillägg helt av statsmedel. Vid utbetalningen av statsbidrag avdrages två femtedelar av det belopp som influtit i avgifter. Särskilda bestämmelser finns bl. a. om statsbidrag till lön under hemvårdarinnas sjukdom.

Socialstyrelsen har (skr. ³⁰/₈ 1954) anfört, att tillgången på utbildade hemvårdarinnor har ökat och att hemhjälpssnämnderna därför i allt större utsträckning kunnat utnyttja beviljade statsbidrag. Sålunda har de statsbidrag, som beviljats till hela verksamheten, för 1951 utnyttjats till 83,5 %, för 1952 till 88,1 % och för 1953 till 89,5 %. För 1954 hade socialstyrelsen vid tiden för petitaskrivelsens avlämnande beviljat ca 3 760 000 kronor i

statsbidrag för 3 075 heltids- och 182 deltidanställda hemvårdarinnor. Statsbidragsvillkoren lämnade då utrymme för 73 hemhjälpnämnder att erhålla ytterligare bidrag med minst 700 kronor var eller med sammanlagt ca 115 000 kronor. Socialstyrelsen beräknar, att under budgetåret 1955/56 statsbidrag kommer att utgå med ca 92 % av 3 800 000 kronor och föreslår på grund härav, att anslaget uppföres med 3 500 000 kronor.

Statskontoret har inte gjort någon erinran mot beräkningen.

Föredraganden

Sjukförsäkringsreformen torde påkalla vissa jämkningar av statsbidragsbestämmelserna. Det bör få ankomma på Kungl. Maj:t att förordna härom.

Socialstyrelsens anslagsberäkning bör godtagas. Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till avlönande av hemvårdarinnor* för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 3 500 000 kronor.

[16] 14. **Prov- och kompletteringskurser för hemvårdarinnor**

	Anslag	Nettoutgift
1952/53	240 000	239 516
1953/54	260 000	209 710
1954/55 (statsliggaren s. 317)	260 000	
1955/56 (förslag)	212 000	

Utbildningen av hemvårdarinnor sker *dels* vid utbildningsanstalter, till vilka statsbidrag utgår från anslag under åttonde huvudtiteln, *dels ock* vid 3-månaderskurser, till vilka medel utgår under här ifrågavarande anslag. Sistnämnda kurser anordnas av socialstyrelsen efter samråd med överstyrelsen för yrkesutbildning och lantbruksstyrelsen. Kurserna är avsedda för dem som, utan att ha genomgått särskild utbildning för hemvårdarinneyrket, önskar förvärva kompetens som hemvårdarinnor. På anslaget fanns vid utgången av budgetåret 1953/54 en reservation av 50 774 kronor.

Socialstyrelsen har (skr. ^{30/s} 1954) anfört, att anslaget för budgetåret 1953/54 var avsett för utbildning av 450 hemvårdarinnor men att styrelsen på grund av något minskad elevtillströmning och svårigheter att erhålla lärarpersonal under samma tid anordnat fyra kurser mindre än vad som planerats. Kostnaden per elev vid de kurser, som hållits fr. o. m. andra kvartalet 1953 t. o. m. första kvartalet 1954, har genomsnittligt varit 636 kronor. Styrelsen föreslår, att anslaget för nästa budgetår beräknas för utbildning av 400 hemvårdarinnor. Kostnaderna härför uppskattas vid oförändrad kurslängd till (400 × 640) 256 000 kronor. Med hänsyn till reservationen å anslaget beräknas detta belopp kunna minskas med 44 000 kronor. Anslagsbehovet för nästa budgetår anges sålunda av styrelsen till 212 000 kronor.

Statskontoret har inte haft något att erinra mot socialstyrelsens förslag.

Föredraganden

I samband med behandlingen i 1954 års statsverksproposition av bostadskollektiva kommitténs betänkande angående hemhjälp berördes bl. a. frågan om fortbildning i hemsjukvård och barnavård för vissa hemvårdarinnor. Chefen för socialdepartementet anförde härvid, att han inte ville motsätta sig att tillsynsmyndigheten upptog denna fråga men att socialstyrelsen i första hand borde undersöka möjligheten att öka utbildningen i dessa läroämnen vid styrelsens prov- och kompletteringskurser inom ramen för den nuvarande kurstiden tre månader (V ht s. 32). Häremot gjorde riksdagen ingen erinran. Socialstyrelsen har den 26 oktober 1954 inkommit med utredning i ärendet. Styrelsen finner det inte möjligt att utvidga undervisningen i hemsjukvård och barnavård inom den nuvarande kursverksamhetens ram och föreslår i stället, att kurstiden för ändamålet ökas till 4 månader, vilket för nästa budgetår beräknas medföra en merkostnad av 84 000 kronor. Frågan om fortbildning av redan utbildade hemvårdarinnor bör enligt styrelsens mening anstå tills resultatet föreligger av pågående utredning rörande hälso- och sjukvården i riket.

Någon utvidgning av socialstyrelsens prov- och kompletteringskurser har inte ifrågasatts vid den genomgång av hemhjälpssysselsättningen, som nyligen skett med anledning av bostadskollektiva kommitténs förslag. Det bör inte heller nu komma i fråga att öka kurstiden, bl. a. av det skälet att rekryteringen till hemvårdarinneyrket redan möter vissa svårigheter såsom även framgår av socialstyrelsens petitaskrivelse.

Under dessa förhållanden bör anslaget med hänsyn till den befintliga reservationen nedräknas med 48 000 kronor. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Prov- och kompletteringskurser för hemvårdarinnor* för budgetåret 1955/56 anvisa ett reservationsanslag av 212 000 kronor.

FATTIGVÅRD OCH BARNAVÅRD M. M.**[17] 15. Fattigvård i allmänhet**

	Anslag	Nettoutgift
1952/53	3 900 000	3 702 017
1953/54	4 600 000	4 722 751
1954/55 (statsliggaren s. 318)	4 400 000	
1955/56 (förslag)	4 400 000	

Från anslaget bestrides främst statsverkets kostnader enligt fattigvårdslagen för fattigvård åt icke svenska medborgare samt åt personer, som längre tid vistats utom sin hemortskommun eller vilkas hemortsrätt ej

kunnat utrönas. Vidare bestrides från anslaget bl. a. utgifter för understöd, som enligt Kungl. Maj:ts särskilda beslut utgår till nödställda svenskar i utlandet, ävensom för vård av vissa estlandssvenska och andra åldringar samt av till Sverige anländande, varaktigt arbetsoförmögna flyktingar.

I enlighet med förslag av socialstyrelsen (skr. ³⁰/8 1954), varemot statskontoret icke haft något att erinra, bör anslaget uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Fattigvård i allmänhet* för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 4 400 000 kronor.

[18] 16. **Barnavård i allmänhet**

	Anslag	Nettoutgift
1952/53	350 000	496 518
1953/54	350 000	708 990
1954/55 (statsliggaren s. 318)	350 000	
1955/56 (förslag)	700 000	

Från detta anslag bestrides främst sådan ersättning av statsmedel, som enligt 63 § första stycket barnavårdslagen skall lämnas kommun för utgift för omhändertaget barn i fall motsvarande dem, då enligt fattigvårdslagen ersättning utgår från statsverket.

Socialstyrelsen har (skr. ¹⁹/8 1954) anført, att kostnader för samhällsvård i Sverige åt barn av dansk, finsk eller norsk nationalitet, vilka kostnader tidigare bestritts i annan ordning, fr. o. m. den 1 januari 1950 ersättes kommunerna från detta anslag. Detta har medfört en ökning av utgifterna under de två senaste budgetåren. Styrelsen föreslår, att anslaget i anslutning till belastningen under budgetåret 1953/54 höjes med 350 000 kronor till 700 000 kronor.

Statskontoret har icke haft något att erinra med anledning av vad socialstyrelsen anført.

Föredraganden

Jag tillstyrker socialstyrelsens förslag och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Barnavård i allmänhet* för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 700 000 kronor.

[19] 17. **Fattigvård och barnavård för lappar**

	Anslag	Nettoutgift
1952/53	100 000	183 589
1953/54	150 000	189 571
1954/55 (statsliggaren s. 318)	150 000	
1955/56 (förslag)	175 000	

Statsbidrag utgår med tre fjärdedelar av kommuns godkända kostnader för fattigvård och barnavård åt personer tillhörande den renskötande lapp-befolkningen.

Socialstyrelsen har (skr. 30/8 1954) hemställt, att anslaget med hänsyn till belastningen under de senaste två budgetåren höjes till 190 000 kronor.

Statskontoret har anfört, att belastningen synes motivera en ökning av anslaget till 175 000 kronor.

Departementschefen

I enlighet med statskontorets förslag bör anslaget höjas till 175 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Fattigvård och barnavård för lappar* för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 175 000 kronor.

[20] 18. Bidrag till anordnande samt om- och tillbyggnad av ålderdomshem

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	12 000 000	11 660 757
1954/55 (statsliggaren s. 319)	12 000 000	
1955/56 (förslag)	12 000 000	

Kommun eller kommunalförbund äger erhålla statsbidrag till kostnaderna för anordnande samt mera omfattande om- och tillbyggnad av ålderdomshem under förutsättning att byggnadsarbetena påbörjats tidigast den 1 juli 1946. Bidrag utgår, beroende på skatteunderlaget, vid nybyggnad med 10—50 % av ett belopp per vårdplats, som för ålderdomshem färdigställda 1946—1951 utgör 13 000—17 000 kronor, och för senare färdigställda företag 18 000 kronor.

Socialstyrelsen har (skr. 30/8 1954) hemställt, att anslaget anvisas med oförändrat belopp, 12 000 000 kronor.

Statskontoret har inte haft något att erinra mot socialstyrelsens förslag.

Departementschefen

För ifrågavarande ändamål har för vart och ett av budgetåren 1953/54 och 1954/55 anvisats ett reservationsanslag av 12 000 000 kronor. Vid anmälan av anslagsfrågan för innevarande budgetår (V ht 1954 s. 37) beräknades, att de hittills anvisade anslagen skulle förslå för utbetalning av statsbidragen för de ålderdomshem, som färdigställts t. o. m. första hälften av år 1953. Enligt vad jag inhämtat torde vid oförändrad medelsanvisning under nästa budgetår kunna utbetalas statsbidragen för ålderdomshem, som färdigställts t. o. m. år 1954. Eftersläpningen i fråga om utbetalningarna skulle därigenom minskas ytterligare.

Jag tillstyrker socialstyrelsens förslag och hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till anordnande samt om- och tillbyggnad av ålderdomshem* för budgetåret 1955/56 anvisa ett reservationsanslag av 12 000 000 kronor.

[21] 19. **Bidrag till utbildning av föreståndare vid ålderdomshem**

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	40 000	40 000
1954/55 (statsliggaren s. 319)	42 000	
1955/56 (förslag)	45 000	

Av anslaget bestrides statens andel av kostnaderna för den av Svenska socialvårdsförbundet anordnade utbildningen av föreståndare vid ålderdomshem. Enligt beslut vid 1952 års riksdag skall statens bidrag i huvudsak motsvara hälften av kostnaderna. Stipendier för bestridande av utgifter för kost under den till internat förlagda första läskursen bekostas helt av statsmedel.

Svenska socialvårdsförbundet har (skr. 6/7 1954) hemställt, att anslaget höjes med 4 000 kronor.

Socialvårdsförbundet utgår från att utbildningskostnaderna under innevarande budgetår kommer att uppgå till 71 200 kronor. Under nästa budgetår beräknas kostnaderna till 78 000 kronor. Av kostnadsökningen utgöres 3 870 kronor av lärararvoden beroende på att i enlighet med den år 1952 antagna planen för utbildningen tre läskurser anordnas fr. o. m. läsåret 1955/56 mot två nu. Vidare har förbundet räknat med högre avlönings- och pensionskostnader för den med utbildningen sysselsatta assistenten. Arvodet till denna, vilket nu beräknas enligt lönegrad 15, löneklass 16, föreslås beräknat enligt lönegrad 19; i andra hand yrkas beräkning enligt löneklass 17 fr. o. m. den 1 januari 1956, då nuvarande befattningshavaren innehaft tjänsten i sex år. Slutligen räknas med mindre ökning av kostnaderna för lokalhyra och till undervisningsmaterial m. m. Av de sammanlagda kostnaderna, 78 000 kronor, bör staten betala hälften eller 39 000 kronor. Till stipendier beräknas oförändrat 7 000 kronor.

Statskontoret anser en viss höjning av posten till lärararvoden erforderlig på grund av större antal föreläsningstimmar men tillstyrker i övrigt endast den anslagshöjning, som föranledes av assistentens löneklassuppflyttning och därav betingade ökade pensionsavgifter. Statens andel i ökningen av utbildningskostnaderna bör i anslutning härtill kunna begränsas till 2 000 kronor, och anslaget bör därför uppföras med 44 000 kronor.

Socialstyrelsen tillstyrker, att anslaget upptages till 46 000 kronor.

Departementschefen

Jag kan inte förorda, att arvodet till assistenten beräknas högre än enligt socialvårdsförbundets alternativa förslag eller enligt löneklass 17. I övrigt torde socialvårdsförbundets kostnadsberäkning böra godtagas med det undantaget att kostnadsökningen, vilken jag uppskattar till 6 000 kronor, bör läggas till de utbildningskostnader, på vilka innevarande budgetårs anslag grundats eller 70 000 kronor. De egentliga utbildningskostnaderna under nästa budgetår bör sålunda beräknas till 76 000 kronor, varav staten bör bestrیدا hälften eller 38 000 kronor. Till stipendier bör beräknas oförändrat 7 000 kronor. Hela anslaget bör därför uppföras med 45 000 kronor, vilket innebär en ökning med 3 000 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till utbildning av föreståndare vid ålderdomshem* för budgetåret 1955/56 anvisa ett anslag av 45 000 kronor.

[22] 20. **Bidrag till driftkostnaderna vid arbetshem**

	Anslag	Nettoutgift
1952/53	50 000	58 250
1953/54	50 000	63 854
1954/55 (statsliggaren s. 319)	50 000	
1955/56 (förslag)	60 000	

Statsbidrag utgår halvårsvis med 250 kronor för envar av det antal understödstagare eller försörjningspliktiga, som i medeltal för dag under nästföregående halvår varit intagna på arbetshemmet.

Socialstyrelsen har (skr. ^{30/8} 1954) föreslagit, att anslaget höjes till 60 000 kronor med hänsyn till medelsåtgången under de två senaste budgetåren.

Statskontoret har inte haft något att erinra mot socialstyrelsens förslag.

Departementschefen

Jag biträder socialstyrelsens förslag och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till driftkostnaderna vid arbetshem* för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 60 000 kronor.

[23] 21. **Allmänna barnbidrag**

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	518 000 000	520 956 693
1954/55 (statsliggaren s. 320)	527 000 000	
1955/56 (förslag)	527 000 000	

Enligt lagen om allmänna barnbidrag utgår f. n. — med vissa undantag — för barn, som är svensk medborgare och bosatt i riket, av allmänna medel såsom bidrag till barnets uppehälle och uppfostran allmänt barnbidrag med 290 kronor om året. Sådant bidrag lämnas även för här i riket bosatt barn som icke är svensk medborgare, såframt barnet fostrats av någon som är bosatt och mantalsskriven i riket. Allmänt barnbidrag utgår fr. o. m. kvartalet efter det, varunder barnet fötts eller rätt till sådant bidrag eljest uppkommit, t. o. m. det kvartal, varunder barnet fyller 16 år. Allmänt barnbidrag utgår icke för kvartal, vid vars ingång kostnaderna för barns vård å anstalt eller för kost och bostad åt barnet helt bestrides av statsmedel, dock att sådant bidrag utbetalas för tid, då barnet är inackorderat vid nomadskola.

Socialstyrelsen har (skr. ¹⁹/₈ 1954) anfört, att styrelsen i sitt förslag till anslagsäskanden för innevarande budgetår räknat med att det vid mitten av budgetåret skulle finnas 1 820 000 bidragsberättigade barn. Enligt numera tillgängliga uppgifter kan detta antal uppskattas till 1 815 000 barn. Antalet barn i åldern 0—16 år kan nu preliminärt beräknas till 1 820 000 i december 1955. Med samma beräkningsgrund som tidigare, d. v. s. det beräknade barnantalet vid budgetårets mitt multiplicerat med barnbidragsbeloppet, skulle medelsbehovet för budgetåret 1955/56 uppgå till $(290 \times 1\,820\,000)$ 527 800 000 kronor. Styrelsen föreslår, att anslaget anvisas med oförändrat belopp, 527 000 000 kronor.

Statskontoret biträder socialstyrelsens förslag.

Föredraganden

Här torde jag till en början få erinra om att jag med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 16 augusti 1954 tillkallat en sakkunnig jämte experter för att inventera och kartlägga de mångskiftande åtgärder som vår familjepolitik numera innefattar. Utredningen — som har antagit benämningen 1954 års familjeutredning — har tillkommit främst för att belysa barnfamiljernas aktuella ekonomiska läge och därmed skapa vissa utgångspunkter för fortsatta överväganden av familjepolitikens utformning. En viktig uppgift för utredningen är att i anslutning till undersökningar av barnkostnaderna klarlägga i vilken mån fördelningen av dessa efter barnbidragsreformen har förändrats. Enligt givna direktiv bör utredningsarbetet bedrivas så snabbt, att resultaten kan läggas fram före innevarande budgetårs utgång. I avbidan på resultaten av den pågående utredningen bör förändringar inte aktualiseras beträffande vare sig de allmänna barnbidragen eller andra familjepolitiska åtgärder.

Vad beträffar medelsbehovet under anslaget till allmänna barnbidrag kan helt allmänt uttalas, att förändringarna härav i huvudsak betingas av förhållandet under resp. budgetår mellan antalet födda och antalet barn som uppnår 16 års ålder. Alltsedan de allmänna barnbidragen in-

fördes 1948 har den förra gruppen varit större än den senare. Ett jämviktsläge — som senare torde följas av en minskning av antalet barn i bidragsberättigad ålder — synes nu närma sig. Enligt socialstyrelsens nu redovisade beräkning kommer antalet barn i nämnda ålder att i december 1955 uppgå till 1 820 000, vilken siffra vid anslagsberäkningen för innevarande budgetår antogs bli uppnådd redan i december 1954. Det ligger i sakens natur att ett osäkerhetsmoment vidlåder dessa beräkningar. Jag tillstyrker emellertid, att medelsanvisningen bestämmes med hänsyn till socialstyrelsens nu framlagda beräkning och att anslaget sålunda anvisas med oförändrat belopp.

Åberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Allmänna barnbidrag* för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 527 000 000 kronor.

[24] 22. Ersättning till postverket för utbetalning av allmänna barnbidrag

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	2 000 000	2 019 845
1954/55 (statsliggaren s. 320)	2 000 000	
1955/56 (förslag)	2 000 000	

Socialstyrelsen har (skr. ¹⁹/₈ 1954) uppskattat medelsbehovet för nästa budgetår till 2 038 400 kronor under förutsättning att ersättning skall utgå med oförändrat belopp, 50 öre per utbetalning. Styrelsen föreslår, att anslaget uppföres med samma belopp som för innevarande budgetår eller 2 000 000 kronor.

Generalpoststyrelsen har tillstyrkt, att ersättningen beräknas efter 50 öre per utbetalning.

Föredraganden

Socialstyrelsens anslagsberäkning bör godtagas. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättning till postverket för utbetalning av allmänna barnbidrag* för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 2 000 000 kronor.

[25] 23. Ersättning till barnavårdsnämnderna för bidragsförskott

	Anslag	Nettoutgift
1952/53	2 700 000	3 481 558
1953/54	4 000 000	2 932 636
1954/55 (statsliggaren s. 320)	4 600 000	
1955/56 (förslag)	5 500 000	

Enligt bidragsförskottslagen bestrides utgift för bidragsförskott, i den mån ersättning ej kunnat uttagas av den underhållsskyldige, till tre fjärdedelar av statsverket och till en fjärdedel av den kommun, vars barnavårdsnämnd beviljat förskottet.

Socialstyrelsen har (skr. ^{19/8} 1954) erinrat, att maximibeloppet för bidragsförskott, som tidigare var 250 kronor för år, fr. o. m. den 1 juli 1952 höjdes till 324 kronor och fr. o. m. den 1 juli 1953 till 600 kronor för år. Bidrag till kommuns kostnader för bidragsförskott under visst budgetår skall sökas hos länsstyrelsen före utgången av påföljande budgetår. Styrelsen beräknar, att 1953 års höjning av maximibeloppet till 600 kronor i huvudsak kommer att belasta anslaget fr. o. m. budgetåret 1955/56. Merkostnaden på grund av denna höjning uppskattades till 2 500 000 kronor per år. Med hänsyn till den påtagliga eftersläpningen i utbetalningen av statens gottgörelse inskränker sig dock socialstyrelsen till att föreslå en uppräknings av anslaget till 6 000 000 kronor, vilket innebär en ökning med 1 400 000 kronor.

Statskontoret har inte haft något att erinra mot vad socialstyrelsen anför.

Föredraganden

Att beräkna medelsbehovet under detta anslag möter — särskilt efter den senaste höjningen av bidragsförskottets maximibelopp — stora svårigheter. Anslagsuppräknings synes emellertid i avbiden på ytterligare erfarenhet kunna begränsas till 900 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättning till barnavårdsnämnderna för bidragsförskott* för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 5 500 000 kronor.

[26] 24. Bidrag till barnavårdsnämnderna för vissa kostnader enligt barnavårdslagen m. m.

	Anslag	Nettoutgift
1952/53	140 000	132 029
1953/54	140 000	116 310
1954/55 (statsliggaren s. 320)	140 000	
1955/56 (förslag)	120 000	

Från förevarande anslag gäldas framför allt bidrag till barnavårdsnämnderna för vissa barn, som av nämnderna överlämnats till enskilda hem eller barnhem. Från anslaget utgår därjämte till barnavårdsnämnderna bidrag till arvoden, som av nämnderna utbetalats till vissa övervakare,

ävensom ersättning för utgifter för skyddsuppfostran av personer i åldern 18—21 år, i de fall då dessa personer icke intagits å ungdomsvårdsskola.

Socialstyrelsen har (skr. ¹⁹/₈ 1954) föreslagit, att anslaget anvisas med oförändrat belopp.

Statskontoret har ansett, att anslaget med hänsyn till medelsåtgången under de senaste budgetåren kan begränsas till 120 000 kronor.

Föredraganden

Jag biträder statskontorets förslag och hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till barnavårdsnämnderna för vissa kostnader enligt barnavårdslagen m. m.* för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 120 000 kronor.

[27] 25. **Bidrag till uppförande eller inrättande av barnhem**

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	2 600 000	2 113 000
1954/55 (statsliggaren s. 320)	1 800 000	
1955/56 (förslag)	800 000	

Enligt gällande bestämmelser må statsbidrag utgå till landsting, kommun, förening, stiftelse eller annan för anordnande av barnhem, som upptagits i sådan plan för barnhemsvårdens ordnande, varom förmäles i 40 § barnavårdslagen, så ock, där särskilda skäl därtill föreligger, för annat barnhem, som finnes tillgodose ett allmänt behov. Statsbidrag utgår, där den som ämnar anordna barnhem för ändamålet uppför nybyggnad, med högst $\frac{3}{4}$ av byggnadskostnaderna — utgifter för anskaffande av tomt eller inventarier däri ej inräknade — dock att bidraget ej må överstiga 9 000 kronor för varje vårdplats. Där byggnad för ändamålet inköpes och där till barnhem tages i anspråk i vederbörandes ägo befintlig byggnad, må bidraget ej överstiga 6 000 resp. 4 000 kronor per vårdplats. Statsbidrag beviljas av Kungl. Maj:t och utbetalas av socialstyrelsen sedan barnhemmet färdigställts.

Socialstyrelsen har (skr. ¹⁹/₈ 1954) erinrat, att styrelsen år 1952 föreslagit att bidragsbeloppen skulle höjas. Detta förslag har av olika skäl inte vunnit beaktande. Styrelsen hemställer, att denna fråga upptages till övervägande så snart ske kan.

Styrelsen har vidare anfört, att av riksdagen bör begäras bemyndigande för Kungl. Maj:t att bevilja bidrag intill visst belopp. Vidare måste medel anvisas för utbetalning av bidrag till färdiga barnhem. På grund av att ganska lång tid förflyter mellan beviljandet av bidrag och utbetalningen sammanfaller ej dessa belopp.

Styrelsen föreslår, att Kungl. Maj:t måtte begära riksdagens medgivande att under budgetåret 1955/56 bevilja bidrag med samma belopp som under innevarande budgetår eller med 1 400 000 kronor. Beträffande medelsanvisningen har styrelsen anfört, att den 30 juni 1954 återstod 1 811 811 kronor av de tidigare beviljade anslagen. Med inräknande av det för innevarande budgetår anvisade anslaget, 1 800 000 kronor, står alltså 3 611 811 kronor till förfogande under detta budgetår. Enligt styrelsens beräkningar kommer 2 394 100 kronor att betalas ut under budgetåret, vilket innebär att vid budgetårets utgång skulle finnas en reservation av 1 217 711 kronor. Utgifterna under budgetåret 1955/56 kan preliminärt uppskattas till 2 124 000 kronor. Anslagsbehovet skulle alltså uppgå till (2 124 000 — 1 217 711) i runt tal 900 000 kronor. Styrelsen hemställer, att sistnämnda belopp anvisas.

Statskontoret har anfört, att frågan om höjning av bidragsbeloppen av statsmakterna (statsutskottets utl. 1953: 5, s. 10, rskr. 1953: 5) satts i sammanhang med allmänna statsbidragsutredningens pågående arbete beträffande de till kommunerna utgående anläggningsbidragen. I avvaktan på resultatet av utredningen bör anstå med prövningen av denna fråga.

Föredraganden

Av bl. a. det skäl som statskontoret åberopat bör en omprövning av grunderna för ifrågasvarande statsbidrag inte nu företagas. För vart och ett av budgetåren 1953/54 och 1954/55 har riksdagen bemyndigat Kungl. Maj:t att bevilja statsbidrag intill ett belopp av högst 1 400 000 kronor. Under budgetåret 1953/54 har bemyndigandet utnyttjats endast till ca 600 000 kronor. Det är möjligt att bemyndigandet inte heller innevarande budgetår behöver utnyttjas helt. Med hänsyn till svårigheten att överblicka behovet av nya barnhem bör emellertid för nästa budgetår utverkas riksdagens bemyndigande att bevilja bidrag med samma belopp som innevarande budgetår eller med högst 1 400 000 kronor. Mot socialstyrelsens beräkning av medelsbehovet för utbetalning av statsbidrag har jag ingen annan erinran än att beloppet synes kunna minskas till 800 000 kronor.

Åberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) medgiva, att statsbidrag till uppförande eller inrättande av barnhem under budgetåret 1955/56 beviljas med högst 1 400 000 kronor;

b) till *Bidrag till uppförande eller inrättande av barnhem* för budgetåret 1955/56 anvisa ett reservationsanslag av 800 000 kronor.

[28] 26. Bidrag till driften av barnhem

	Anslag	Nettoutgift
1952/53	2 300 000	2 367 378
1953/54	2 400 000	2 013 954
1954/55 (statsliggaren s. 321)	2 400 000	
1955/56 (förslag)	2 200 000	

Statsbidrag till driften av barnhem utgår för varje i barnhemmet intaget barn med en krona 50 öre per dag på villkor att vårdavgift inte uttages med högre belopp än tre kronor för dag och barn. För mödrahem, å vilket meddelas särskild utbildning i barnavård och husligt arbete och som står under tillsyn av överstyrelsen för yrkesutbildning, må statsbidrag utgå med tre kronor 50 öre för dag och barn på villkor att vårdavgift inte uttages.

Socialstyrelsen har (skr. ¹⁹/₈ 1954) erinrat, att styrelsen tidigare föreslagit att bidragsbeloppet skall höjas. Styrelsen hemställer, att frågan här om upptages till behandling så snart ske kan.

För budgetåret 1955/56 beräknar styrelsen antalet vårdplatser med statsbidrag om en krona 50 öre till 4 850 och antalet platser med statsbidrag om tre kronor 50 öre till 30. Anslagsbehovet kan på dessa grunder beräknas till 2 693 700 kronor vid full beläggning. Belastningen under budgetåret 1953/54 skulle kunna motivera en sänkning av anslaget. Med hänsyn till att styrelsen sedan flera år tillbaka har en del rekvisitioner av statsbidrag, uppskattningsvis avseende 200 000—300 000 kronor, vilande i avvaktan på att de barnhem det gäller skall upptagas i Stockholms stads barnhemsplan, föreslår styrelsen dock, att anslaget upptages till oförändrat belopp eller 2 400 000 kronor.

Statskontoret har anför, att med en omprövning av statsbidragsgrunderna bör anstå med hänsyn till den allmänna strävan att i nuvarande läge hålla tillbaka utgiftstegringar. Socialstyrelsens förslag om oförändrat anslag kan av statskontoret biträdas endast om intagandet i Stockholms stads barnhemsplan av de av styrelsen omnämnda barnhemmen med säkerhet kan beräknas inträffa under budgetåret 1955/56.

Föredraganden

Frågan om höjning av ifrågavarande statsbidrag har under de senaste åren behandlats vid upprepade tillfällen. Vid anmälan av motsvarande anslag för innevarande budgetår (V ht 1954 s. 46) erinrade chefen för socialdepartementet, att han av kostnadsskäl inte kunnat tillstyrka ett av socialstyrelsen i samband med medelsäskandena för budgetåret 1953/54 framlagt förslag till höjning av statsbidraget. Departementschefen fann, att förutsättningar för en sådan omprövning fortfarande inte förelåg. Statsutskottet underströk i sitt av riksdagen godkända utlåtande i denna fråga

(utl. nr 5 s. 15) angelägenheten av att frågan om höjt statsbidrag i en nära framtid blir föremål för omprövning. För min del finner jag denna fråga vara av den beskaffenheten att den inte lämpligen bör upptagas isolerad utan i det större sammanhang som aktualiseras av allmänna statsbidragsutredningens väntade förslag.

Anslaget för nästa budgetår bör sålunda beräknas på grundval av oförändrade bidragsregler. Anslagsbeloppet synes kunna minskas något. Nederäkningen bör dock försiktigtvis begränsas till 200 000 kronor och anslaget sålunda uppföras med 2 200 000 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till driften av barnhem* för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 2 200 000 kronor.

[29] 27. **Bidrag till utbildning av föreståndare vid barnhem**

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	21 500	21 500
1954/55 (statsliggaren s. 321)	37 000	
1955/56 (förslag)	41 300	

Socialstyrelsen har (skr. 19/s 1954) meddelat, att styrelsen från Allmänna barnhuset erhållit ett statförslag för Allmänna barnhusets verksamhet för utbildning av föreståndare vid barnhem under budgetåret 1955/56. De kostnader till vilka staten anses böra lämna bidrag har upptagits till 89 295 kronor. Jämfört med de kostnader för vilka statsbidrag beräknats för innevarande budgetår — 74 000 kronor — innebär förslaget å ena sidan en ökning med sammanlagt 17 795 kronor och å andra sidan en minskning med 2 500 kronor. Minskningen föranledes av att ingen kostnad upptagits för andel i pensionsavgift för rektor, enär Allmänna barnhuset utgått från att rektorstjänsten kommer att förenas med pensionsrätt i statens pensionsanstalt, varom barnhuset gjort framställning. Av kostnadsökningen faller 7 505 kronor på föreläsning- och lektionsarvoden — till följd av fortsatt utbyggnad av utbildningen i enlighet med den år 1953 antagna planen för densamma — samt 3 000 kronor på skrivhjälp, 2 800 kronor på en fortbildningskurs för barnhemsföreståndarinnor, 1 000 kronor på bibliotek och undervisningsmaterial och 775 kronor på sammanträdesarvoden m. m. Därjämte har räknats med 2 715 kronor för vissa startkostnader, som Allmänna barnhuset haft innan anslag till ifrågavarande ändamål anvisats. Statsbidraget beräknas till hälften av 89 295 kronor eller ca 44 650 kronor.

Socialstyrelsen har inte haft något att erinra mot Allmänna barnhusets förslag.

Huvudmannen har sedermera (skr. ^{19/11} 1954) hemställt, att beträffande städning, tvätt, renhållning och belysning ett belopp av 3 000 kronor måtte läggas till grund för beräkningen av statsbidraget i stället för såsom hittills 1 500 kronor.

Statskontoret, som yttrat sig över socialstyrelsens framställning, har inte ansett sig kunna tillstyrka en uppräknig av anslaget i vidare mån än som kan föranledas av utbildningens successiva igångsättande. Ämbetsverket uppskattar de kostnader, till vilka statsbidrag skall beräknas, till 79 000 kronor, och föreslår, att anslaget upptages till hälften av detta belopp eller 39 500 kronor.

Föredraganden

Jag kan inte tillstyrka, att statsbidrag utgår till den föreslagna fortbildningskursen och ej heller till de kostnader för ifrågakvarande utbildning, som Allmänna barnhuset haft före budgetåret 1953/54.

Då verksamheten först under nästa budgetår blir fullt utbyggd måste förutsättas, att kostnaderna i övrigt under nästa budgetår blir större än de för innevarande budgetår beräknade. Jag kan emellertid inte tillstyrka, att kostnadsökningen beräknas till högre belopp än 8 500 kronor. Efter samråd med chefen för civildepartementet förordar jag, att pensionsavgifter för den för utbildningen anställde rektorn fortfarande inräknas bland kostnaderna för utbildningen. De kostnader, till vilka statsbidrag skall beräknas under anslaget, beräknar jag därför till (74 000 + 8 500) 82 500 kronor. Då staten enligt den med Allmänna barnhuset träffade uppgörelsen bör bidra med hälften av kostnaderna, bör anslaget uppföras med 41 300 kronor, vilket innebär en ökning med 4 300 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till utbildning av föreståndare vid barnhem* för budgetåret 1955/56 anvisa ett anslag av 41 300 kronor.

[30] 28. Bidrag till driften av anstalter för halvöppen barnavård

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	2 750 000	2 753 632
1954/55 (statsliggaren s. 321)	2 950 000	
1955/56 (förslag)	3 050 000	

Å anslaget fanns vid utgången av budgetåret 1953/54 en reservation av 1 109 kronor.

Inom ramen för tillgängliga medel kan statsbidrag utgå till daghem, lekskolor, eftermiddagshem och jordbruksdaghem, som drives av kom-

muner, föreningar eller industriföretag. Till andra institutioner än jordbruksdaghem utgår statsbidraget i allmänhet dels till avlönande av personal, som fyller vissa kompetenskrav (lönebidrag), dels ock till kostnaderna för bispisning av barnen (kostbidrag). Lönebidraget utgår med en tredjedel (i vissa fall med hälften) av de lönebelopp, som institutionens huvudman fastställt. Statsbidraget får dock inte överstiga en tredjedel (resp. hälften) av vissa grundlönebelopp om 3 000—3 900 kronor. Kostbidraget utgår med 15—30 öre för barn och dag.

Till jordbruksdaghem utgår i regel statsbidrag med högst 60 % av driftkostnaderna.

Socialstyrelsen har (skr. ^{19/8} 1954) erinrat, att styrelsen i sina anslagsäskanden för budgetåret 1953/54 föreslagit förbättringar av löne- och kostbidragen. Styrelsen hemställer, att denna fråga upptages till prövning så snart ske kan.

Socialstyrelsen har upplyst, att antalet till styrelsen anmälda institutioner för halvöppen barnavård, med undantag för jordbruksdaghemmen, den 1 juli 1954 uppgick till 862 mot 834 ett år tidigare. Statsbidrag för budgetåret 1954/55 har sökts för 737 (1953/54 704) av dessa institutioner till ett belopp av 2 739 410 kronor. Styrelsen räknar för budgetåret 1955/56 med en ökning av antalet statsbidragsansökningar med omkring 50. Med samma bidragsbelopp per institution som i genomsnitt sökts för 1954/55 eller 3 715 kronor skulle för bifall till samtliga ansökningar erfordras ca 2 920 000 kronor.

Antalet jordbruksdaghem uppgick den 1 juli 1954 till 96. Medelsåtgången för bidrag till dessa daghem var under budgetåret 1953/54 201 622 kronor. Styrelsen beräknar medelsbehovet för nästa budgetår till 210 000 kronor. Styrelsen har i detta sammanhang anfört, att man i mycket vidsträckt kommuner i stället för att inrätta ett flertal små jordbruksdaghem ordnat resor för barnen till och från ett daghem, vanligen i kommunens centrum. Dylika resor har på försök ordnats under sex års tid på nio orter. Styrelsen föreslår, att statsbidrag efter utredning i vart enskilt fall och enligt godkänd plan må kunna utgå till bestridande av kostnader för daglig transport av barn till och från jordbruksdaghem.

Det sammanlagda medelsbehovet under anslaget beräknas sålunda av socialstyrelsen till (2 920 000 + 210 000) 3 130 000 kronor, vilket innebär en höjning av anslaget med 180 000 kronor.

Statskontoret har anfört, att frågan om den ändamålsenligaste utformningen av de statliga driftbidragen f. n. är under utredning genom allmänna statsbidragsutredningen. I avbidan på resultatet av denna utredning lär beröra anstå med den nu påkallade prövningen av kost- och lönebidragen till anstalter för halvöppen barnavård. Om det budgetära läget anses lämna

utrymme för ytterligare förstärkning av anslaget, föreslår statskontoret, att höjningen begränsas till 100 000 kronor. Socialstyrelsens förslag att kostnaderna för barnens resor till och från jordbruksdaghjem i vissa fall skall få inräknas bland driftkostnaderna finner statskontoret med hänsyn till konsekvenserna ägnat att inge betänkligheter, varför ämbetsverket i denna del avstyrker bifall till framställningen.

Föredraganden

Vid anmälan av motsvarande anslag för budgetåret 1953/54 förklarade sig chefen för socialdepartementet inte kunna biträda de av socialstyrelsen förordade höjningarna av kost- och lönebidragen med hänsyn till att gällande grunder för statsbidragen inte borde rubbas, innan ställning tagits till allmänna statsbidragsutredningens förslag (V ht 1953 s. 57). Häremot gjorde riksdagen inte någon erinran. Anledning att frångå den sålunda intagna ståndpunkten föreligger inte. Jag kan därför inte förorda någon omprövning av löne- och kostbidragen. Däremot biträder jag socialstyrelsens förslag att den försöksvis tillämpade anordningen med bidrag i vissa fall till kostnaderna för transport av barnen till och från jordbruksdaghjem alltså får tillämpas i begränsad omfattning.

Med hänsyn till den beräknade ökningen av antalet institutioner för halvöppen barnavård bör ytterligare medel ställas till förfogande under anslaget. En höjning av detta med 100 000 kronor till 3 050 000 kronor synes dock tillräcklig.

Äberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till driften av anstalter för halvöppen barnavård* för budgetåret 1955/56 anvisa ett reservationsanslag av 3 050 000 kronor.

[31] 29. **Bidrag till utbildning av personal inom den halvöppna barnavården m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	288 600	284 700
1954/55 (statsliggaren s. 321)	288 600	
1955/56 (förslag)	288 600	

Vid utgången av budgetåret 1953/54 redovisades en anslagsreservation av 17 984 kronor. Driftbidrag utgår f. n. till sju förskoleseminarier, nämligen Socialpedagogiska seminariet och Södra KFUK:s pedagogiska institut, båda i Stockholm, Uppsala förskoleseminarium, Fröbelinstitutet i Norr-

köping, Örebro förskoleseminarium och Luleå förskoleseminarium (enkelseminarier) ävensom Göteborgs förskoleseminarium (dubbelseminarium, d. v. s. med två parallellavdelningar). Bidraget utgör för enkelseminarium högst 38 400 kronor och för dubbelseminariet i Göteborg högst 58 000 kronor för år.

Socialstyrelsen har (skr. ¹⁹/₈ 1954) anfört, att förskoleseminarierna har en ytterst ansträngd ekonomi. Samtliga förskoleseminarier har hemställt om ökning av bidraget till föreläsningar och lektioner. Vidare har man från seminariernas sida hört sig för om möjligheterna att dels få höja elevavgifterna och dels få inskränka antalet friplatser. Styrelsen vidhåller sitt i petita för innevarande budgetår framlagda förslag att statsbidraget till lektioner och föreläsningar skall höjas från $\frac{2}{3}$ av kostnaderna till 100 %. Styrelsen hemställer, att förslaget, som skulle medföra en kostnadsökning om 55 000 kronor, upptages till prövning så snart ske kan. En höjning av elevavgifterna och inskränkning av friplatserna skulle innebära en tillbakagång, som styrelsen inte kan tillstyrka. Styrelsen föreslår i stället, att den ekonomiska förlust, som åsamkas seminarierna genom bestämmelserna om friplatserna, täckes av statsmedel. Antalet friplatser är vid enkelseminarium 10 och vid dubbelseminariet i Göteborg 20. Terminsavgiften är 150 kronor. Styrelsen hemställer därför, att anslaget räknas upp med 24 000 kronor.

Härjämte föreslår styrelsen, att 15 000 kronor anvisas till en fortbildningskurs för daghemsföreståndarinnor. Hela anslagsökningen skulle sålunda utgöra (24 000 + 15 000) 39 000 kronor.

Statskontoret är ej berett att biträda socialstyrelsens förslag om förbättring av bidragsgrunderna. Behovet av en fortbildningskurs för daghemsföreståndarinnor undandrar sig statskontorets bedömande. Med hänsyn till att det mest angelägna behovet av fortbildningskurser torde vara tillgodosett genom att för innevarande budgetår medel fått disponeras för anordnande av en sådan kurs för förskoleseminariernas lärare m. fl., synes framställningen även i denna del böra lämnas utan bifall.

Föredraganden

Ehuru jag är medveten om att åtminstone vissa av förskoleseminarierna har en ansträngd ekonomi, kan jag inte f. n. biträda förslagen om ändring av bidragsgrunderna. Ej heller förslaget att medel skall anvisas till en fortbildningskurs kan jag tillstyrka. Anslaget bör därför uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till utbildning av personal inom den halvöppna barnvården m. m.* för budgetåret 1955/56 anvisa ett reservationsanslag av 288 600 kronor.

[32] 30. Ferieresor för barn

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	2 900 000	2 411 512
1954/55 (statsliggaren s. 322)	2 800 000	
1955/56 (förslag)	2 400 000	

Enligt gällande bestämmelser bekostas resor till enskilt ordnad ferievistelse, vilka av barn och dess vårdare till någon del företages med järnväg, av statsmedel till den del resekostnaden för varje person fram och åter överstiger 5 kronor. För såväl barn som vårdare bestrides resekostnaderna dock helt av statsmedel då fråga är om resor, som företages antingen av barn från familj med minst 3 hemmavarande barn, av vilka icke något under det år resan företages uppnår högre ålder än 14 år, eller av barn till ensamstående moder. Resor med endast buss eller båt bestrides helt av statsmedel under förutsättning att biljettpriset för enkel färd för vuxen är 5 kronor eller mer. Undantag från sistnämnda begränsning får göras, om den sammanlagda kostnaden för färdbiljetter för barn tillhörande samma familj uppgår till 10 kronor eller mera.

Rätten till ifrågavarande resor prövas med hänsyn till inkomst- och förmögenhetsförhållandena. Bl. a. gäller en inkomstgräns av 5 200 kronor beskattningsbar inkomst.

Kostnader för resor, som företages av barn, fast anställd personal och vårdare till och från barnkoloni, bestrides helt av staten.

Socialstyrelsen har (skr. ^{19/8} 1954) upplyst, att enligt uppgifter från barnavårdsnämnderna och kolonianordnarna följande ungefärliga antal resor beviljats under åren 1952 och 1953.

Resor till enskilt ordnad ferievistelse:	1952	1953
barn över 6 år	27 820	24 365
barn under 6 år	19 569	15 824
vårdare	33 756	28 250

Resor till kolonier:

barn	31 760	32 038
personal och vårdare	5 610	5 427

Anledningen till att antalet resor under år 1953 varit mindre än under tidigare år är enligt socialstyrelsens uppfattning att söka i de enskildas förbättrade inkomstförhållanden.

Enligt styrelsens uppskattning bör kostnaderna för nästa budgetår beräknas på följande sätt.

	Kronor
Resor för 23 700 barn	734 700
27 600 vårdarresor	1 352 400
Koloniresor	485 000
Resor med buss eller båt	60 000
	2 632 100

Efter avdrag av det till 120 000 kronor uppskattade belopp, som de enskilda själva beräknas erlägga, skulle kostnaderna uppgå till 2 512 100 kronor, vilket belopp av styrelsen avrundats till 2 500 000 kronor. Styrelsen föreslår, att anslaget uppföres med detta belopp.

Statskontoret har icke haft något att erinra mot socialstyrelsens beräkning.

Föredraganden

Mot socialstyrelsens beräkning av medelsbehovet för nästa budgetår har jag intet annat att erinra än att anslaget torde kunna nedsättas till 2 400 000 kronor.

Åberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ferieresor för barn* för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 2 400 000 kronor.

[33] 31. *Ferieresor för husmödrar*

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	1 300 000	1 138 660
1954/55 (statsliggaren s. 322)	1 300 000	
1955/56 (förslag)	1 140 000	

Från anslaget bestrides kostnaderna för ferieresor för husmödrar till enskilda hem samt för gäster och personal till semesterhem för husmödrar. Enligt gällande bestämmelser skall husmödrar, som reser till enskilda hem och som företager resorna helt eller delvis med järnväg, lämna ersättning med 10 kronor. Däremot behöver ersättning icke lämnas för resor med enbart buss eller båt. Gästers och personals resor till semesterhem är helt avgiftsfria. För samtliga slag av resor gäller dock, att biljetter får utfärdas endast då biljettpriiset för enkel färd uppgår till 5 kronor eller mera. Rätten till ifrågavarande resor prövas med hänsyn till inkomst- och förmögenhetsförhållandena. Bestämmelserna är desamma som gäller för ferieresorna för barn.

Socialstyrelsen har (skr. 19/8 1954) upplyst, att under år 1953 resor beviljats ca 18 885 husmödrar för vistelse i enskilda hem samt ca 8 885 gäster vid semesterhem och 175 personer tillhörande personalen vid sådana hem. Motsvarande siffror för år 1952 utgjorde 22 120, 8 620 och 165. Anledningen till minskningen synes vara densamma som nämnts i fråga om ferieresorna för barn. Styrelsen beräknar, att ifrågavarande resor under budgetåret 1955/56 kommer att utnyttjas av resp. 18 800, 7 800 och 165 personer. Kostnaderna för dessa resor uppskattas till 1 325 900 kronor. Härifrån avräknas 188 000 kronor, utgörande den ersättning som de enskilda själva beräknas lämna. Medelsbehovet uppskattas sålunda av styrelsen till 1 137 900 kronor. Styrelsen föreslår, att anslaget uppföres med 1 140 000 kronor.

Statskontoret har icke haft något att erinra med anledning av framställningen.

Föredraganden

Jag tillstyrker socialstyrelsens förslag och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ferieresor för husmödrar* för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 1 140 000 kronor.

[34] 32. **Bidrag till driften av semesterhem**

	Anslag	Nettoutgift
1952/53	400 000	433 531
1953/54	580 000	492 325
1954/55 (statsliggaren s. 322)	580 000	
1955/56 (förslag)	560 000	

Bidrag till driften av semesterhem utgår med 2 kronor 50 öre per gäst och dag under förutsättning att landsting, stad som ej deltar i landsting eller annan kommun beviljat bidrag med minst en krona 50 öre för gästdag.

Socialstyrelsen har (skr. 19/8 1954) anfört, att styrelsen intill den 15 juli 1954 beviljat statsbidrag till 148 semesterhem för 28 663 gäster under tillhoppa 350 761 dagar. Med utgångspunkt härifrån och med ett förmodat utnyttjande av de beviljade bidragen intill 65 % beräknar styrelsen medelsbehovet till ca 570 000 kronor. Styrelsen föreslår, att anslaget anvisas med detta belopp.

Statskontoret föreslår, att anslaget med hänsyn till belastningen räknas ned till 560 000 kronor.

Föredraganden

Jag tillstyrker, att anslaget i enlighet med statskontorets förslag uppföres med 560 000 kronor, och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till driften av semesterhem* för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 560 000 kronor.

[35] 33. Stipendier för underlättande av husmoderssemester

	Anslag	Nettoutgift
1952/53	800 000	805 280
1953/54	1 000 000	914 315
1954/55 (statsliggaren s. 323)	1 000 000	
1955/56 (förslag)	1 000 000	

Å anslaget fanns vid utgången av budgetåret 1953/54 en reservation av 101 725 kronor.

Socialstyrelsen har (skr. ¹⁹/₈ 1954) anført, att anvisade medel tidigare år som regel inte täckt behovet. Husmoderssemesternämnderna har vid beviljandet av stipendier fått vara restriktiva. Ett stort antal ansökningar har fått avslås. Under budgetåret 1953/54 synes nämnderna som regel — trots att anslaget höjts från 800 000 till 1 000 000 kronor — ha tillämpat samma normer som tidigare. Detta liksom att antalet ansökningar minskats — troligen beroende på tidigare meddelade avslag — torde vara orsaken till att de för budgetåret 1953/54 anvisade medlen inte till fullo utnyttjats. Styrelsen föreslår, att anslaget anvisas med oförändrat belopp.

Statskontoret har med hänvisning till reservationen föreslagit, att anslaget uppföres med 900 000 kronor.

Föredraganden

Den omständigheten att en reservation uppkommit under det första budgetåret då anslaget utgått med förhöjt belopp synes, i avvidan på närmare erfarenhet, inte böra ge anledning till en sänkning av anslaget. Bl. a. bör beaktas, att maximibeloppet för stipendierna fr.o.m. innevarande budgetår för vissa fall höjts från 100 till 125 kronor. Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Stipendier för underlättande av husmoderssemester* för budgetåret 1955/56 anvisa ett reservationsanslag av 1 000 000 kronor.

[36] 34. **Bidrag till driften av barnkolonier m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	1 500 000	1 500 086
1954/55 (statsliggaren s. 323)	1 500 000	
1955/56 (förslag)	1 600 000	

Å anslaget fanns vid utgången av budgetåret 1953/54 en reservation av 65 kronor. Från anslaget betalas bidrag till kostnaderna för driften av barnkolonier med undantag av resor och för feriebarnsverksamhet.

Socialstyrelsen har (skr. ¹⁹/₈ 1954) anført, att driftbidraget till kolonierna i regel utgår med en krona för barn och dag. I särskilda undantagsfall kan bidrag emellertid lämnas med högre belopp, dock högst två kronor. På grund av anslagets begränsning har bidraget i inte så få fall fått nedskäras till 50, 60 eller 75 öre för barn och dag eller också helt fått nekas. År 1953 söktes bidrag av 600 av de sammanlagt 713 kolonierna. Bidrag beviljades 537 kolonier med ca 830 000 kronor för 29 254 barn. Ansökningar om bidrag för innevarande budgetår hade vid tidpunkten för petitaskrivelsens avlämnande inkommit för ca 550 kolonier, avseende omkring 1 240 000 vård dagar.

Till feriebarnsverksamheten utgår bidrag med högst en krona per vård dag; i flertalet fall utgör bidraget 50 eller 75 öre. För år 1953 har bidrag beviljats 73 organisationer för 16 442 barn under ca 919 000 vård dagar. Summan av utbetalade bidrag utgjorde ca 671 000 kronor. Intill tidpunkten för petitaskrivelsens avlämnande hade bidrag för budgetåret 1954/55 sökts för ca 17 100 barn under ca 984 000 vård dagar.

Socialstyrelsen har tidigare framhållit, att driftkostnaderna för såväl kolonianordnare som feriebarnsorganisationer i hög grad stegrats. Detta har medfört, att standarden vid kolonierna inte alltid kunnat hållas på önskvärd nivå och att feriebarnsverksamheten inte kunnat utvidgas i önskvärd omfattning. Såväl år 1952 som år 1953 har styrelsen föreslagit, att bidraget till vanliga kolonier och till feriebarnsverksamhet skulle få höjas från en krona till en krona 50 öre för barn och dag samt till specialkolonier (för vanföra, poliosjuka, sockersjuka och astmatiskt sjuka barn) från två kronor till tre kronor för barn och dag. Styrelsen vidhåller detta förslag.

Socialstyrelsen har vidare erinrat, att skolöverstyrelsen den 29 mars 1946 erhållit i uppdrag att i samråd med socialstyrelsen utreda frågan om vinterkoloniverksamhet för kontrollbarn, d. v. s. sjuka, klena eller sjukdomshotade skolbarn, och att inkomma med de förslag, som utredningen komme att föranleda. I skrivelse den 10 november 1953 har skolöverstyrelsen lagt fram förslag i ämnet. Enligt Kungl. Maj:ts beslut den 21 maj 1954 har handlingarna i ärendet överlämnats till socialstyrelsen för att

tagas i beaktande i samband med styrelsens framställning rörande nu ifrågavarande anslag för budgetåret 1955/56. Av utredningen framgår, att statens kostnader för dylik verksamhet beräknats till 100 000 kronor. Socialstyrelsen föreslår, att statsbidrag till driften av vinterkolonier för kontrollbarn får beviljas med fem kronor per dag och barn.

Under hänvisning till det anförda har socialstyrelsen föreslagit, att anslaget höjes med 600 000 kronor till 2 100 000 kronor.

Statskontoret har hänvisat till att ämbetsverket i utlåtande över skolöverstyrelsens framställning rörande medelsanvisning till statsbidrag till vinterkolonier för s. k. kontrollbarn avstyrkt bifall till framställningen. Därest skäl skulle anses föreligga för staten att bidraga till driften av ifrågavarande koloniverksamhet, bör bidragen inom ramen för nu utgående anslagsbelopp fastställas att utgöra högst två kronor per barn och dag eller samma belopp som f. n. utgår till s. k. specialkolonier.

Ämbetsverket har vidare anført, att i rådande läge socialstyrelsens från tidigare års anslagsäskanden upprepade förslag om ändrade grunder för statsbidragsgivningen och om ökad medelsanvisning för ändamålet alltjämt lärer böra lämnas utan åtgärd.

Föredraganden

Detta anslag har utgått med oförändrat belopp sedan budgetåret 1949/50. Såsom socialstyrelsen anført har driftkostnaderna för kolonianordnare och feriebarnsorganisationer ökats avsevärt under de senaste åren. Enligt de år 1946 fastställda bidragsnormerna får statsbidrag i regel beviljas med högst en krona för barn och dag samt beträffande kolonier i särskilda fall högst två kronor för barn och dag. I icke obetydlig omfattning har bidrag emellertid måst vägras eller lämnas med avsevärt reducerat belopp. En förstärkning av anslaget är därför önskvärd. Jag kan dock inte tillstyrka, att anslaget höjes med större belopp än 100 000 kronor. Under sådana förhållanden bör någon förbättring av de allmänna bidragsgrunderna inte genomföras. Ej heller bör det nu komma i fråga att införa ett särskilt högre bidragsmaximum för vinterkolonier för kontrollbarn. Enligt vad jag inhämtat lämnar socialstyrelsen i begränsad omfattning bidrag till sådana kolonier med det för särskilda fall medgivna högsta beloppet två kronor för barn och dag. Vinterkolonier torde alltjämt få stödjas på detta sätt.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till driften av barnkolonier m. m.* för budgetåret 1955/56 anvisa ett reservationsanslag av 1 600 000 kronor.

[37] 35. **Statens skolor tillhörande barna- och ungdomsvården: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	4 343 000	4 288 628
1954/55 (statsliggaren s. 323)	4 557 000	
1955/56 (förslag)	4 739 000	

En förteckning över ungdomsvårdsskolorna återfinnes i statsliggaren, s. 325. Genom Kungl. Maj:ts beslut den 22 oktober 1954 har Lingatan överförs till fångvårdens disposition; de för tjänsterna vid skolan beräknade medlen har spärrats.

Ungdomsvårdsskoleutredningens förslag

Ungdomsvårdsskoleutredningen¹ tillsattes år 1950 med uppgift att göra en allsidig översyn över ungdomsvårdsskoleorganisationen. Utredningen avgav åren 1951 och 1952 vissa delförslag, vilka redan varit föremål för statsmakternas prövning. Sålunda framlade utredningen år 1951 förslag till uppförande av en specialavdelning för särskilt besvärligt klientel vid Sundbo samt förslag till omläggning av flitpenningssystemet vid skolorna och till intensifiering av utackorderingsverksamheten. Beslut fattades om uppförande av den nämnda specialavdelningen och även i övrigt föranledde förslagen viss medelsanvisning. 1953 års riksdag beslöt i enlighet med en av utredningen uppgjord plan, att ytterligare bl. a. tre specialavdelningar skulle uppföras, nämligen vid Lövsta, Forsane och Margretelund. Vid 1954 års riksdag fattades beslut om inrättande av de härför erforderliga tjänsterna.

Hösten 1953 avgav utredningen sitt slutbetänkande. I vissa delar har även detta betänkande varit föremål för prövning. På förslag av Kungl. Maj:t i 1954 års statsverksproposition (V ht p. 37) har riksdagen nämligen fattat beslut om viss omläggning av yrkesutbildningen för pojkar inom ungdomsvårdsskoleorganisationen. Sedan slutbetänkandet i sin helhet varit föremål för remissbehandling, återstår nu att taga ställning till det samma i övriga delar.

Över ungdomsvårdsskoleutredningens betänkande har yttranden avgivits av socialstyrelsen (efter hörande av styrelserna för samtliga ungdomsvårdsskolor), byggnadsstyrelsen, statskontoret, statens lönenämnd, skolöverstyrelsen, överstyrelsen för yrkesutbildning, lantbruksstyrelsen, medicinalstyrelsen, barnavårdskommittén, överståthållarämbetet (efter hörande

¹ Utredningens ledamöter har varit landshövdingen Per Nyström, ordförande, docenten Gunnar Boalt, riksdagsledamöterna Märta Boman och Brita Elmén och fil. lic. Karl Lindegren samt chefen för Lövsta skolhem och yrkesskola Birger Sjödén och riksdagsledamoten Adolf Wallentheim, vilka båda sistnämnda avlidit under år 1953.

av barnavårdsnämnden i Stockholms stad), länsstyrelsen i Östergötlands län (efter hörande av barnavårdsnämnderna i Norrköping och Linköping), länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län (efter hörande av barnavårdsnämnden i Göteborg), strafflagberedningen, Svenska socialvårdsförbundet, högerns ungdomsförbund, Svenska landsbygdens ungdomsförbund, Sveriges socialdemokratiska ungdomsförbund, ungdomsvårdsskolornas rektorsförening och Sveriges fångvårdsmannaförbund.

Klientelet vid skolorna

Utredningen har låtit företaga en klientelundersökning omfattande samtliga elever, som den 1 januari 1951 var intagna vid skolorna — sammanlagt 686 personer. Av undersökningen, som är alltför omfattande för att kunna här återgivas annat än i sina huvuddrag, framgår bl. a. följande.

Den vanart, som är den egentliga anledningen till att ungdomarna placeras på ungdomsvårdsskolor, är av skiftande slag. Bland pojkarna är egendomsbrott den vanligaste asocialitetsyttringen. Motorfordonstillgreppen utgör ett markant inslag hos de äldre. De flesta kriminalitetsformer som eldsanläggning, förfalskningsbrott, rån och misshandel etc. förekommer också men i avsevärt mindre omfattning. Även hos flickorna intar egendomsbrotten den främsta platsen inom den rena kriminaliteten, men vida vanligare är icke direkt brottslig vanart och då främst sexuella förseelser i form av prostitution med lösdriveri och liknande som följdforeteelser.

Elevernas asocialitet yttrar sig inte bara i kriminella handlingar utan också i beteendestörningar på andra områden. Helt generellt kan man säga, att det rör sig om en allmänt bristande anpassningsförmåga. Denna yttrar sig inom familjen i allmänna uppfostringssvårigheter, inom skolgången i skolkning, störande uppträdande och svårigheter med kamraterna samt i arbetslivet i form av upprepade byten av arbetsplats och långa perioder av frivillig arbetslöshet, där den ekonomiska försörjningen skett genom snyltande på föräldrarna, mer eller mindre maskerat bettleri, pokerspel och prostitution.

Elevernas normala uppväxtmiljö avviker mycket starkt från den ideala. Påfallande många är födda utom äktenskapet (25,7 % mot ett angivet rikstal på 13,9 %). I stort sett endast var tredje elev kommer från ett hem, där fadern och modern sammanlever, medan resten representerar hela skalan av andra hemförhållanden från en konstant uppväxtmiljö till ett ständigt bollande mellan olika fosterhem och anstalter. Föräldrarnas intresse för barnens fostran har ofta varit liten, tillsynen ringa eller obefintlig, och slapphet och likgiltighet har präglat inställningen till barnen.

Sinnessjukdom, sinnesslöhet och annan psykisk abnormitet är inte ovanliga foreteelser hos föräldrarna och mycket ofta påträffar man utpräglat asociala drag såsom kriminalitet, alkoholism, arbetsovilja och prostitution. Endast i stort sett var tredje elev har vuxit upp utan negativt inflytande i

dessas former. Vidare är fattigdom, stora syskonskaror och trångboddhet vanliga inslag i ungdomarnas förhistoria.

Det förefaller alltså — anför utredningen — som om det fanns ett samband mellan den dystra uppväxtmiljön och beteenderubbningarna. Ofta måste man nog dessutom räkna med en kombination av å ena sidan konstitutionella defekter som hjärnskador, hormonella rubbningar m. m. och å den andra den bristfälliga miljön.

Flertalet elever är i många hänseenden psykiskt underutvecklade och handikappade. De flesta ligger många år efter sin ålder i allmän mognad. Omdömesförmågan är nedsatt och möjligheterna att fatta orsaks-sammanhang eller att förstå följderna av en viss handling är små. Av eleverna hade 24,8 % före omhändertagandet undervisats i hjälpklass; för rikets hela befolkning anges motsvarande siffra till 1,4 %.

Känslomässigt är eleverna omogna och torftiga, reagerar flackt och ytligt och saknar förmåga till djupare känslöengagemang.

Eleverna präglas i hög grad av sina bristande energitillgångar. De har liten uthållighet och har svårt att stå emot yttre tryck och påfrestringar. Framför allt hos den omhändertagna storstadsungdomen är fritidsintressena utpräglat passivt inriktade — man tycker om att gå på bio, dansa, stå och hänga i gathörnen och liknande, medan föreningstillhörighet, fritidsstudier, hobbyverksamhet och mer aktiva, initiativkrävande sysselsättningar är ovanliga i förhållande till det för åldern normala.

Det rör sig alltså här — anför utredningen sammanfattningsvis — om en grupp psykiskt mer eller mindre allvarligt skadade och omogna ungdomar med underutveckling på det känslomässiga planet, intellektuell efterblivenhet, passivitet och otillräckliga energiresurser som dominerande inslag. I många fall synes man kunna betrakta defekterna som miljöskador, där en anseelig eftermognad kan inträffa i en mer gynnsam miljö. I andra fall är skadorna djupare och mer svårpåverkade.

Utredningen understryker emellertid, att den här gjorda sammanfattningen gäller endast det nu aktuella klientelet. Alla erfarenheter pekar nämligen på att klientelet ständigt skiftar sammansättning och karaktär i takt med förändringarna i samhället i stort. Härom anföres i stort sett följande.

Motorfordonsparkens tillväxt medför indirekt fler billånare på skolorna; ungdomsfylleriets ökade omfattning innebär, att fler unga alkoholister kommer att bli omhändertagna; förebyggande åtgärder, exempelvis genom inrättande av specialklasser i folkskolorna eller genom utbyggande av rådgivningsverksamheten i uppfostringsfrågor, torde medföra, att många ungdomars anpassningsproblem kan lösas utan tillgripande av anstaltsvård.

Men även faktorer, som inte så direkt har med asocialiteten att göra, kan påverka klientelsammansättningen. Familjelivets förändrade karaktär, förhållandena på arbetsmarknaden, nöjeslivets merkantilisering och seriemagasinen är exempel på faktorer, som brukar nämnas som orsaker till att

ungdomsbrottsligheten synes öka och till den enligt mångas förmenande tilltagande ohysningen. Så enkelt är naturligtvis inte problemet, utan man måste tänka sig ett oändligt komplicerat samspel mellan olika faktorer.

Nu tycks förhållandet vara det, att klientelet på ungdomsvårdsskolorna genomgått en förändring i tämligen konstant riktning under de senaste årtiondena. Tidigare tycks elevmaterialet mer ha karakteriserats av robusta, utåtvända och aktiva bråkmakare, som trots sin besvärlighet var förhållandevis lättillgängliga för påverkan och behandling. Samstämmiga erfarenheter från alla skolor säger, att klientelet år för år har försämrats och att den typiske eleven nu är geléaktig, slapp och hållningslös, arbetsovillig och svärpåverkad. Den grövre vanarten och brottsligheten gräver sig allt längre ned i yngre åldersgrupper.

En bidragande orsak till försämringen torde vara, att elevantalet efter hand minskats, vilket medfört att antalet särskilt svåra elever nu är proportionsvis större, eftersom det naturligtvis i första hand är de mest lättbehandlade, som kunnat tillrättas med mindre starka medel än anstaltsvistelse.

Ikraftträdandet av den nya lagstiftningen beträffande den kriminella ungdomen i åldern 15—17 år tillför också skolorna ett delvis nytt klientel.

Detta räcker dock knappast som förklaring, eftersom klientelet tydligen inte blott försämrats utan också ändrat karaktär. Orsakerna till denna förändring är icke tillräckligt klarlagda.

Vad man emellertid nu måste ha klart för sig är att klientelet faktiskt förändrats och att problemen är andra nu än för bara tio år sedan. Lika väsentligt är att inse, att klientelet oupphörligt kommer att genomgå förändringar även i framtiden, att nya och åter nya problem kommer att uppstå och att man därför inte får låsa fast sig i slentriantänkande utan ständigt får vara beredd på anpassning av motåtgärderna.

Skolornas mål och medel

Målet. Huvuduppgiften är — anför utredningen — icke att i första hand anpassa eleverna till ungdomsvårdsskolornas fordringar, med risk att få dem initiativlöst anstaltsanpassade, utan att göra dem dugliga för ett liv utanför skolan. Skolornas arbete är en förberedelse för tiden efter skolvistelsen och skall syfta till att träna upp och utveckla socialt beteende hos eleverna. Många av skolornas problem kan emellertid icke helt lösas utan motsvarande reformer även på andra områden. I det nutida samhället finns många asocialitetsbefrämjande faktorer, såsom urbaniseringen, bostadsbristen, frestelsetrycket, motorismens lockelser o. d. Ungdomsvårdsskolorna kan givetvis icke hindra att dessa negativa drag påverkar ungdomen utan får inskränka sig till att söka stärka elevernas motståndskraft mot ogynnsamma inflytelser och öka deras anpassningsförmåga. Utredningen har haft i uppdrag att föreslå en förstärkning av skolornas resurser men kan i detta sammanhang icke underlåta att betona vikten av att samhället ges ökade möjligheter att förebygga uppkomsten av vanart och kriminalitet över huvud samt att hindra återfall i ett asocialt liv.

Medlen. Metoderna för den fostran, som meddelas i ungdomsvårdssko-

lorna, är icke en gång för alla givna. Man har fått pröva sig fram med ledning av erfarenheterna. Enligt utredningens uppfattning är det utmärkande för skolornas personal, att den icke låst fast sig i en gång för alla fixerade metoder utan varit inställd på att pröva nya vägar. En dylik inställning bör stimuleras bl. a. genom att höga krav ställs på personalens utbildning och vetenskapliga inriktning och att det gives möjlighet att inom ungdomsvårdsskolornas ram systematisera och vetenskapligt bearbeta erfarenheterna.

Utredningen lämnar en redogörelse för vissa väsentliga principer för uppfostringsarbetet, för vilkas tillämpning enligt utredningens mening ökade möjligheter bör beredas.

Beträffande den pedagogiska uppläggningsen i stort anför utredningen i huvudsak följande.

Som regel har eleverna kommit till ungdomsvårdsskolan mot sin vilja. De har berövats sin frihet och är skilda från hem, familj och kamrater. I många fall betraktar eleven intagningen som ett straff. Det finns ingen anledning för skolan att ytterligare skärpa denna straffinställning, som är synnerligen ofruktbar för behandlingen. Eleven bör därför mötas med vänlighet och förtroende och få en känsla av att personalen vill hans bästa och står på hans sida i försöken att ändra honom till det bättre. Ett starkt personligt tillits- och kontaktförhållande mellan personal och elev är nödvändigt för att den unge skall kunna hjälpas till rätta. Denna inställning till eleverna har ibland uppfattats som mjäkighet, släpphänthet och dalt. Utredningen, som menar att en sådan karakteristik av skolornas pedagogik är oriktig, vill i korthet utveckla sin uppfattning härom.

Skolorna undviker att söka påverka eleverna med opersonlig hårdhet och genom åtgärder av tvångskaraktär. Detta får icke förväxlas med brist på fasthet och konsekvens. En lugn och jämn, från äga, hot och straff, från förödmjukelse och irritation fri fostran har ingenting med slapphet att göra. Den orsakssökande inställningen till elevernas problem försöker att tränga bakom de aktuella beteendena och finna grunden till uppförandebristerna samt rätta behandlingen därefter. Det är oriktigt att uppfatta denna inställning som ett uttryck för ett låt-gå-system eller som ett försvar för vanartshandlingen.

Skolorna vill i sin fostran hellre ge uppmuntran än klander, de söker ge utlopp för de ungas verksamhetsbegär i stället för förbud, ger hellre friheter och förmåner som kan dras in än använder tja och straffhot, söker fånga intresset och leda aktiviteten i acceptabla banor samt undviker tvång till förmån för andra påverkningsmedel: goda vanor, suggestioner, personliga exempel o. d. Skolornas pedagogik avser sålunda icke att låta eleverna ge ett ohämmat utlopp åt sina driftsartade tendenser och önskingar utan i stället leda dem från kortsynta impulser till långsiktigare mål och få dem att utan konflikter godtaga alla de inskränkningar i friheten, som är socialt nödvändiga.

Elevernas sociala fostran befordras genom gruppsamvaro. För detta fordras, att gruppen hålles liten och någorlunda konstant. Utredningen har vid sina besök vid skolorna fått den uppfattningen, att flera av skolornas nuvarande svårigheter skulle minska, om eleverna kunde uppdelas i mindre grupper. Dessa ger bättre möjligheter till individuell omvårdnad och tillsyn. Känslor av samhörighet mellan personal och elever utvecklas lättare i små grupper. I stora grupper av psykiskt labila barn och ungdomar ger friktioner och konflikter gruppmedlemmarna emellan kraftiga utslag. Psykisk smitta, impulsiva handlingsböljor o. d. uppträder på ett ständigt skiftande sätt. Upplopp, överspelningar, massrymningar, kollektivt trots, mat- och arbetsstrejk är exempel på masshysteriska fenomen i stora anstaltsgrupper. I den lilla gruppen blir utslagen av dessa fenomen aldrig så stora, de kan behärskas och avledas av personalen och denna har lättare att i positiv riktning utnyttja de psykologiska krafter, som grupp-samvaron innebär.

Den riktiga storleken för en grupp elever av det slag, som vårdas vid ungdomsvårdsskolorna, torde vara omkring tio. Det anstaltsbesvärligaste klientelet bör dock uppdelas i än mindre grupper, nämligen på sju elever. Utredningen har jämväl diskuterat skolornas storlek. Vissa skäl talar för små skolor med omkring 20 elever. Vid en skola av denna storlek kan anstaltsprägnen lättare undvikas och skolan kan omärkligare smälta in i bygden. Skolor av denna storleksordning är emellertid synnerligen personal- och kostnadskrävande. Möjligheterna till elevernas differentiering skulle begränsas och fördelningen av eleverna inom olika skolformer och yrkesutbildningsgrenar skulle försvåras. Alltför små skolor kan ej heller bära nödvändiga gemensamhetsanordningar såsom gymnastiklokaler m. m.

Utredningen har stannat för följande principer. Flickskolornas platsantal bör — med undantag för Ryagården — icke överskrida 30. Dubbel-skolhemmen bör icke ha över 48 platser och de större yrkesskolorna icke fler än 46 platser. Ett undantag utgör Lövsta med dess speciella uppgifter.

Eleverna bör under skolvistelsen få känslan av att vara i en hemliknande atmosfär. Vid sina förslag till nybyggnader och omändringar har utredningen i möjligaste mån sökt tillgodose detta krav. Utredningen har emellertid konstaterat, att vissa skolor har sina lokaler och inventarier i ett mindre tillfredsställande skick beroende på knappheten på anslag. En del skolor är otillräckligt utrustade med möbler och textilier i elev- och dagrum, vilka ger ett torftigt och dystert intryck. Utredningen rekommenderar därför att tillräckliga anslag ställs till förfogande för att upprusta lokalerna.

Den förslöande anstaltsslunken måste till varje pris undvikas och därför bör tillräckliga och lustbetonade sysselsättningsmöjligheter kunna erbjudas eleverna icke endast i undervisningen utan även under fritiden. Fritidsverksamheten bör fördenskull intensifieras. Härför erfordras såväl per-

sonalförstärkning som anordnande av hobbylokaler, gymnastiksal, idrottsplatser m. m. Vidare måste man söka bryta anstaltsisoleringen genom kontakter med tillvaron utanför skolan.

För att den mer individuellt avpassade behandlingen skall bli framgångsrik krävs en ingående kännedom om varje elevs särart. Denna kännedom nås under den dagliga samvaron mellan elever och befattningshavare och genom iakttagelser av elevens beteende i arbetslivet och under fritid. När det gäller elever med mera djupgående personlighetsstörningar är emellertid dessa iakttagelser inte alltid tillräckliga. I sådana fall kan de praktiska erfarenheterna många gånger erhålla ett värdefullt komplement genom utnyttjande av olika testmetoder.

En viktig roll i den individuella behandlingen spelar vidare förtroendefulla samtal mellan elever och personal. En särskild teknik har utbildats härför. Vid sidan av dessa samtal har man vid några skolor försökt andra former av individualbehandling, delvis grundade på moderna djuppsykologiska metoder. En mycket stor del av behandlingen sker i grupp. Vid vissa skolor har prövats gruppterapi i mera organiserad form. Dessa metoder bör kunna ytterligare utvecklas och bli en viktig del i behandlingen.

I detta sammanhang nämner utredningen även den rent medicinska behandling, som eleverna vid behov erhåller, t. ex. medikamentös behandling av vissa hjärnskador eller hormonpreparat mot inresekretoriska rubbningar. Vidare framhålles, att ett allt större antal av eleverna visar sig vara alkoholmissbrukare. Det är angeläget att skolorna blir bättre rustade att möta kraven på effektiv medicinsk behandling. Bristen på medicinsk expertis är kännbar vid skolorna.

Av alla de problem och svårigheter, som ungdomsvårdsskolorna i sitt dagliga arbete har att brottas med, väcker rymningarna den största uppmärksamheten utåt. Det är angeläget att rymningarnas antal nedbringas. Rymningsfrekvensen växlar kraftigt från skola till skola. En del skolor har under längre tidsperioder en nära nog konstant rymningsfrekvens, medan vid andra skolor perioder med många rymningar omväxlar med rymningsfria sådana. Dessa skillnader kan bero på klienteletets art, olikheter i fråga om personal och lokalresurser, skolans läge o. d. Omkring 15 % av pojkarna och 26 % av flickorna kan betecknas som rymmare, d. v. s. de har en mera regelbunden tendens att inför svårigheter och konflikter avvika från skolan. Klientelundersökningen visar, att vanerymmarna är dåligt utrustade i själsligt avseende. De är psykiskt och socialt omogna, har dålig kontaktförmåga och är föga omtyckta bland kamraterna. Deras intressen karakteriseras av passiva sysselsättningar under fritiden.

Rymningsrisken synes vara störst under sommaren och vid växlingarna mellan inne- och utesäsong. En stor del av rymningarna företas på söndag och helgdagar eller dagen dessförinnan. De flesta sker under elevernas fri-

tid. Detta pekar på att tillsynen bör ökas under nämnda tidsperioder och att särskilt förhållandena under fritiden bör förbättras. Även tillkomsten av små avdelningar av det slag utredningen föreslår skulle verka som återhållande faktor.

Intagning i ungdomsvårdsskola m. m.

Ansökan om intagning i ungdomsvårdsskola sker hos socialstyrelsens skolbyråchef. Sedan denne i förekommande fall beslutat om intagning, avgöres frågan till vilken skola hänvisning skall ske. Eleverna fördelas mellan skolorna efter kön, ålder, begåvning och graden av psykisk ohälsa. Bedömningen av begåvning och det psykiska tillståndet måste ske på grundval av föreliggande — emellanåt ofullständiga — utredningar av barnavårdsnämnderna och misstag vid placeringen kan sålunda icke uteslutas. För att i största möjliga mån undvika felplacering intages varje elev för observation under tre månader. Under denna tid undersökes eleven av skolans rådgivande psykiater och skolans personal gör erforderliga observationer.

Utredningen har övervägt frågan om byggandet av en särskild observationsanstalt för nyintagna elever. För en sådan anstalt talar bl. a., att en mera enhetlig bedömning av klientelet skulle bli möjlig. Mot anordningen talar emellertid flera skäl. Sammanförandet till en enda sådan anstalt skulle medföra en högst heterogen ansamling av elever av olika åldrar, begåvningsgrader och psykiska särarter. Den nuvarande anordningen med observation vid skolorna har i stort sett slagit väl ut. Det finns anledning antaga, att barnavårdsnämndernas resurser i fråga om utredning av fallen kommer att ökas. Sålunda lär några av barnavårdsnämnderna i de större städerna redan nu planera särskilda utredningshem. Tanken på sådana hem har enligt vad utredningen inhämtat även varit föremål för övervägande inom barnavårdskommittén, som jämväl till behandling upptagit frågan om upprättande av särskilda psykiatriska ungdomskliniker. Då därjämte den psykiska barna- och ungdomsvården utbyggts, kan det förutsättas att barnavårdsnämndernas ansökningshandlingar i regel kommer att innehålla ett så rikhaltigt material, att på grundval därav differentieringen av klientelet mellan de olika skolorna skall kunna ske med större säkerhet än vad nu är fallet. Utredningen har funnit sig icke böra föreslå inrättandet av en särskild observationsanstalt.

F. n. gäller, att för skyddsuppfostran omhändertaget barn kan intagas i ungdomsvårdsskola så snart det inträder i skolpliktig ålder. Utredningen har undersökt i vilken utsträckning sådan intagning kommer till stånd för de yngsta åldersgrupperna. Det har visat sig, att skolbyråchefen i fråga om dessa barn så långt möjligt söker undvika anstaltsvård. Då det gäller barn under tio år förekommer regelbundet samråd under hand med chefen för socialstyrelsens barnavårdsbyrå om de lämpligaste åtgärderna. Restrik-

tiviteten vid behandlingen av intagningsansökningar torde icke oväsentligt ha bidragit till nedgången i skolhemmens beläggningssiffror för de senaste fyra åren. Antalet elever i skolhemmen har således sjunkit från 290 den 1 juli 1949 till 239 den 1 juli 1953. Vid tiden för betänkandets slutjustering fanns på ungdomsvårdsskolorna inga barn i åldrarna t. o. m. nio år; antalet tioåringar och elvaåringar utgjorde endast åtta resp. tjugo. Huvudparten av dessa yngsta elever hade före intagningen med misslyckat resultat varit placerade i ett eller flera fosterhem och/eller barnhem.

Utredningen uttalar som sin bestämda mening, att det synes i allra högsta grad angeläget att anstaltsvård icke tillgripes annat än i sådana fall, där andra åtgärder icke visat sig vara tillfyllest. I all synnerhet gäller detta de yngsta barnen. Då numera i praktiken barn i de allra lägsta klasserna icke annat än i mycket sällsynta undantagsfall intages på ungdomsvårdsskola och stor återhållsamhet vid intagningen av något äldre barn synes ådagalagd, har utredningen dock icke funnit sig böra föreslå någon höjning av den nedre åldersgränsen för intagning i sådan skola.

Utredningen understryker vidare vikten av att i ungdomsvårdsskola redan intagna elever i lämpliga fall omplaceras till enskilda hem. Utredningen har här i åtanke icke blott elever med särskilt god prognos utan även sådana som på grund av svårigheter att finna sig tillrätta i anstaltsmiljön eller av annan orsak anses icke böra kvarstanna på skolan men likväl är i behov av en mera regelbunden tillsyn än den som allmänt förekommer under villkorlig utskrivning. Under senare år har antalet från skolorna utackorderade elever ökat. Sålunda var under år 1950 i genomsnitt 28 elever utackorderade mot 54 elever den 1 juni 1953. Jämfört med anstaltskostnaderna är kostnaderna för familjevård ringa. Driftkostnaderna vid ungdomsvårdsskolorna utgör ca 25 kronor per elev och dag. Utackorderingsavgifterna har hittills endast i undantagsfall överstigit fem kronor om dagen. Även om dessa avgifter skulle höjas avsevärt, vilket enligt utredningens mening är ofrånkomligt, är en utvidgning av utackorderingsverksamheten jämväl ur ekonomisk synpunkt fördelaktig. Utredningen förordar ytterligare medelsanvisning härför.

Organisationsplaner

Platsantalet

Inom ungdomsvårdsskoleorganisationen fanns vid tiden för betänkandets avlämnande 23 skolor med tillhoppa 809 platser (570 vid pojkskolorna och 239 vid flickskolorna).

För manligt klientel fanns följande skolor och platser:

a) *skolhem*: Östra Spång (50), Hammargården (40), Vemyra (50), Gudmundsgården (25), Folåsa (20) och Gräskärr (30);

b) *yrkesskolor*: Råby (31), Margretelund (30)¹, Fagared (40), Forsane (38)², Sundbo (46), Johannisberg (40) och Långanäs (48);

c) *skolhem och yrkesskola*: Lövsta (82)³.

Eleverna placeras i de olika skolorna med hänsyn till ålder, intelligensutveckling och psykisk särart. Skolhemmen avses för elever i skolpliktig ålder. Till Gudmundsgården hänvisas i regel endast välbegåvade elever. Folåsa mottager psykiskt abnorma elever. Vid Gräskärr intages det yngsta och psykiskt mest ömtåliga klientelet. Till yrkesskolorna hänvisas elever, som avslutat sin skolgång men icke fyllt 18 år. Vid Långanäs mottages dock elever i åldern 18—21 år samt i övrigt särskilt svårfostrade yngre elever. Råby och Margretelund avses för debila pojkar och Fagared för välbegåvade. Övriga skolor har normalbegåvat klientel. Lövsta är avsett för elever i och över skolpliktig ålder, vilka på grund av psykisk abnormitet bör stå under särskild läkartillsyn.

För kvinnligt klientel fanns följande skolor:

a) *skolhem*: Broby (28);

b) *yrkesskolor*: Brättegården (20), Härsjögården (24), Eknäs (19), Morängen (19), Hornö (30), Lingatan (20) och Ryagården (58);

c) *hemskola*: Bistagården (21).

Differentieringen mellan dessa skolor sker i huvudsak på samma sätt som vid pojkskolorna. Till Brättegården sändes de bäst begåvade eleverna. Härsjögården, Eknäs och Morängen avses för efterblivna flickor. Hornö mottager normalklientelet och Ryagården abnormklientelet i åldern 15—21 år. Till Bistagården slutligen hänvisas väntande eller nyblivna mödrar. Vid Lingatan mottogs 18—21-åringar.

I skrivelse den 15 oktober 1952 redogjorde utredningen för en verkställd beräkning av det framtida platsbehovet vid ungdomsvårdsskolorna. En närmare redogörelse härför lämnades i 1953 års statsverksproposition (V ht p. 37). Det torde här vara tillräckligt att erinra om att utredningen fann förändringarna i befolkningens ålderssammansättning komma att öka elevantalet med ca 25 % åren 1951—57. Även vissa andra faktorer beräknades påverka platsbehovet i stegrande riktning, bl. a. 1952 års lagstiftning om påföljd för brott av underårig. Å andra sidan funnes åtskilliga faktorer, som ansågs motverka behovet av platsökning, exempelvis förstärkningen av resurserna inom fosterhemsvården, den psykiska barna- och ungdomsvården, hjälpskolan och andra särskoleformer. Inför svårigheten att ställa en hållbar prognos stannade utredningen för att föreslå en ökning med ca 70 platser.

¹ Efter beslutad ombyggnad 38 platser.

² » » » 46 »

³ » » » 83 »

Byggnadsprogram

Utredningen har framlagt ett förslag till omorganisation, att genomföras under fem årsetapper. Det program, som, sedan riksdagen år 1954 fattat beslut rörande vissa av de i planen ingående byggnadsobjekten, skulle återstå att genomföra, är av följande omfattning.

<i>Etapp I</i>	Förändring i platsantal
----------------	----------------------------

Omändring av Lingatan till sjömansskola för pojkar	—	4
Iordningställande av ytterligare en elevavdelning vid Eknäs	+	8
Omändringsarbeten i elevförläggningen Herrgården vid Sundbo ...		0

Etapp II

Nybyggnad av en utskrivningsavdelning vid Johannisberg	+	8
Omändring av Folåsa enligt småstugesystem (35 elever fördelade i 5 stugor)	+	15
Iordningställande av ytterligare en elevavdelning vid Härsjögården	+	6

Etapp III

Minskning av den största elevförläggningen vid Fagared	—	10
Minskning av den största elevavdelningen vid Långanäs och nybygg- nad av en mindre avdelning	—	2
Iordningställande av ytterligare en elevavdelning vid Morängen ...	+	6
Nybyggnad av en utskrivningsavdelning vid Hornö	+	8
Omändring av elevförläggningen vid Broby samt nybyggnad av 2 småstugor		0

Etapp IV

Nybyggnad av en utskrivningsavdelning vid Hammargården	+	8
Omändring av Gräskärr från skolhem till yrkesskola; ombyggnad av huvudbyggnaden samt nybyggnad av tre elevavdelningar och två verkstadslokaler	—	4
Nybyggnad av en utskrivningsavdelning vid Gudmundsgården	+	8

Etapp V

Minskning av nuvarande elevförläggningar och nybyggnad av en utskrivningsavdelning vid Vemyra	—	2
Minskning av elevavdelningar och nybyggnad av en utskrivningsav- delning vid Östra Spång		0
Nybyggnad av en elevavdelning vid Brättegården	+	10

I samtliga etapper ingår uppförande av personalbostadshus.

Byggnadsprogrammet kommenteras sålunda.

Allmänt syftar förslaget till en krympning av de stora förläggningarna; på grund av de omfattande byggnadskostnaderna räknar utredningen emellertid med att något större avdelningar tills vidare bibehållas vid vissa skolor.

Lingatan. För utredningens förslag om Lingatans omläggning till sjömansskola (Gullmaren) har utförligt redogjorts i 1953 års statsverksproposition (V ht, s. 76). Utredningen har efter förnyat övervägande funnit sig böra vidhålla sitt förslag.

Eknäs. Lingatans omläggning till sjömansskola kräver en utökning av platsantalet vid kvarvarande flickskolor. Det av utredningen år 1952 presenterade byggnadsprogrammet har ändrats, såtillvida att utredningen funnit sig böra föreslå nybyggnad i stället för ombyggnad av befintlig byggnad.

Låganäs och Gräskärr. Vid Låganäs mottages dels ett psykiskt belastat klientel av vagabondnatur i åldern 18—21 år, och dels särskilt svårhanterliga, aktiva, robusta och mer eller mindre kriminella elever i åldern 15—17 år. Denna hopblandning på samma skola av olika elevkategorier har visat sig otillfredsställande och medfört svåra störningar i uppfostringsarbetet.

Vid Gräskärr intages det yngsta och psykiskt mest ömtåliga klientelet. Socialvårdens ökade resurser i fråga om förebyggande åtgärder, utbyggnaden av fosterhemsvården och den psykiska barna- och ungdomsvården samt den fortskridande utvecklingen av hjälpskolan och andra särskoleformer torde komma att verka i den riktningen att behovet av en skola av Gräskärrens typ inom en snar framtid icke längre torde kvarstå.

Utredningen föreslår, att skolhemsverksamheten vid Gräskärr, när förhållandena så medgiver, nedlägges och att skolan i fortsättningen får mottaga ett klientel i åldern 18—21 år. Härigenom blir det möjligt att vid Låganäs inrikta behandlingen enbart på den yngre elevkategorien. Omläggningen av verksamheten vid Gräskärr medför behov av *dels* nya elevförläggningar — skolans nuvarande elevförläggning är av sådan beskaffenhet, att den i fortsättningen icke rimligen kan tjäna detta ändamål — nämligen en special-, en mellangrads- och en utskrivningsavdelning med tillhoppa 26 platser, och *dels* två mindre verkstadsbyggnader.

Vemyra och Fagared. Inom en icke alltför avlägsen framtid torde organisationen komma att stå inför problemet om införande av undervisning motsvarande enhetsskolans. Vemyra bör då avses för sådana elever, som skall genomgå klass 9 y, medan övriga linjer lämpligen kan förläggas till Fagared.

Yrkesundervisningen

I betänkandet har utredningen föreslagit viss omläggning av yrkesutbildningen för såväl pojkar som flickor. I vad avser de förra redovisades för-

slaget vid 1954 års riksdag (V ht p. 37) och föranledde statsmakternas beslut i vissa hänseenden.

Vad beträffar yrkesutbildningen för flickor har utredningen anfört följande.

De nuvarande yrkesgrenarna fördelar sig på följande sätt (Lingatan förbigås här).

Skola	Jordbruk	Trädgårdsskötsel	Hushållsgöromål	Tvätt	Sömnad	Handarbete	Vävning	Bageri	Barnavård
Ryagården	×	×	×	×	×	×		×	
Brättegården	×	×	×	×	×				
Hornö	×	×	×	×	×		×		
Eknäs	×	×	×	×	×				
Morängen	×	×	×	×	×	×	×		
Härsjögården	×	×	×	×	×	×	×		
Bistagården	×	×	×		×	×	×		×

¹ Konsthantverk.

Till skillnad mot vad som är fallet vid yrkesskolorna för pojkar utbildas eleverna vid flickskolorna icke i enbart en yrkesgren utan genomgår i regel ett antal kurser i samtliga yrkesgrenar. Detta gäller dock icke Brättegården, där eleverna under ett läsår deltar i teoretisk undervisning av folkhögskolekaraktär och därutöver bevistar kortare klädsömnads-, skolköks- och hushållskurser.

Av 201 under år 1951 villkorligt utskrivna elever erhöll följande antal vid utskrivningen anställning i nedanstående yrkesgrenar.

Trädgårdsskötsel	1
Hushållsarbete	105
Tvätt	5
Sömnad	15
Bageri	2
Barnavård	6
Övriga yrken	65
Teoretisk utbildning	2
	201

Vid varje yrkesskola för flickor finns f. n. i regel anställda 2 lärarinnor i hushållsgöromål och 2 lärarinnor i kvinnlig slöjd samt 1 lärarinna i annat yrke. Utredningen föreslår, att vid huvudparten av skolorna i fortsättningen skall vara stationerade endast 2 befattningshavare för fackundervisningen samt att undervisningen i övrigt skall ske i form av kortare kurser (1—2 månader) i exempelvis affärs- och kontorsgöromål, hårvård,

skönhetsvård, sjukvård och barnavård. Kurserna skall hållas av ambulera-
nde personal.

Vid Eknäs, Bistagården och Brättegården bör jordbruksdriften nedläggas
och jorden utarrenderas; trädgårdsskötseln bör slopas som utbildnings-
gren.

Yrkesutbildningen skulle enligt utredningens förslag i fortsättningen
ordnas på följande sätt.

Skola	Yrkesgrenar	
	stationära yrken	kursverksamhet
Hornö	lanthushåll, sömnad	skolkök
Eknäs	tvätt, terapiverkstad	skolkök
Morängen	sömnad, terapiverkstad	skolkök
Bistagården	sömnad, barnavård	skolkök
Brättegården	sömnad, kontorsgöromål	skolkök
Härsjögården	lanthushåll, tvätt, konfektionssömnad	skolkök
Ryagården	skolkök, bageri, sömnad, konsthant- verk, tvätt, jordbruk och trädgårds- skötsel	

Personalplaner

Utredningens förslag går i huvudsak ut på att 1) den högre personalen förstärkes vid ett antal skolor, 2) tillsynspersonalen vid elevavdelningarna utökas, 3) utbyte eller indragning sker av vissa tjänster för den under-
visande gruppen och ekonomipersonalen samt 4) skolorna tillföres speciella
befattningshavare för räkenskapsgöromålen.

Om förändringarna inom de olika personalgrupperna må här följande
anföras.

Den högre personalen. Utredningen förordar, att den vid Lövsta
inrättade tjänsten som biträdande läkare i lönegrad Cg 29, vilken tjänst
hittills varit vakant, omändras till en tjänst som skolpsykolog. Beträf-
fande denna tjänst anföres i huvudsak följande.

Tjänsteinnehavaren bör i första hand ägna sig åt utformandet av det
psykoterapeutiska arbetet vid Lövsta. Utredningen vill vidare framhålla,
att den under sitt arbete stött på en mängd problem av stor räckvidd, vilka
torde kräva långvariga vetenskapliga undersökningar för sin lösning, bl. a.
bearbetning av de inom ungdomsvårdsskoleväsendet vunna erfarenheterna
av olika behandlingsmetoder och frågan om den sociala och psykologiska
bakgrunden till elevernas beteendestörningar. Skolpsykologen bör, utöver
sitt direkt till Lövsta bundna arbete, inrikta sin verksamhet på penetreran-
det av sådana problem.

Såsom kompetenskrav för innehav av tjänst som skolpsykolog torde
böra uppställas avlagd filosofie licentiatexamen i psykologi, pedagogik eller
sociologi, i vilka senare fall därjämte förutsättes tre betyg i ämnet psyko-
logi i filosofie kandidatexamen, ävensom praktisk erfarenhet av arbetet vid
ungdomsvårdsskola eller jämförlig anstalt. Tjänsten bör placeras i 29 löne-
graden.

För forskningsarbetet kräves jämväl medel för särskilt tillkallad expertis, statistiska bearbetningar, apparater m. m. Sådant anslag bör ställas till socialstyrelsens disposition.

Antalet assistenter vid skolorna bör kraftigt utökas. Vid de större skolorna finns behov av tre assistenter och vid de mindre av i regel två. Av kostnadsskäl inskränker sig emellertid utredningen till att föreslå att omedelbart endast två tjänster inrättas, nämligen vid Långanäs och Margretelund, som efter ikraftträdandet av den nya lagen med vissa bestämmelser om påföljd för brott av underårig beräknas få mottaga ett ännu anstaltsbesvärligare specialklientel än nu. Efter hand föreslås nya assistenttjänster tillkomma vid Forsane, Råby och Folåsa. Vid den framtida utbyggnaden av vissa skolor bör sedermera ytterligare sju assistenttjänster tillkomma.

Tillsynspersonalen. I följande redogörelse bortses från de tjänster, vilka enligt beslut av 1954 års riksdag (således efter det betänkandet av-låtits) inrättats vid vissa nya avdelningar.

Bättre befordringsmöjligheter bör enligt utredningens mening skapas genom inrättande av flera tillsynsmannatjänster i 18 lönegraden. Det föreligger i och för sig ett omedelbart behov av ytterligare 34 tillsynsmän och 20 vårdare. Utredningen räknar med att normalutrustningen vid varje avdelning skall vara en tillsynsman och tre vårdare vid specialavdelningarna och andra avdelningar för särskilt svårfostrade elever samt för mellangradsavdelningarna en tillsynsman och två vårdare. För utskrivningsavdelningarna vid vissa skolhem föreslås en tillsynsman och en vårdare, under det att elevtillsynen vid yrkesskolornas utskrivningsavdelningar skall kunna handhas enbart av en tillsynsman. — Vid den ytterligare utbyggnad av ungdomsvårdsskolorna som utredningen upptagit under byggnadsetapperna II—V skulle tillkomma ytterligare 12 tillsynsmän och 15 vårdare.

Utredningen är medveten om att en dylik utbyggnad av tillsynspersonalen såväl av ekonomiska som framför allt av rekryteringsmässiga skäl måste ske efter hand. Omedelbart bör inrättas 14 tillsynsmannatjänster och 16 vårdartjänster. Den föreslagna personalökningen täcker de i nuvarande läge mest trängande behoven, varvid utredningen beaktat nödvändigheten av att motverka rymningarna. Utredningen har jämväl särskilt tagit hänsyn till flickskolornas behov av tillsynspersonal. Vid flickskolorna är nämligen antalet rymmare påfallande stort, och tillsynen dygnet runt måste f. n. i hög grad handhas av rektor, assistenter och lärarpersonal.

Såsom biträde vid läkarexpeditionen och sjukavdelningen vid Ryagården föreslås en översköterska. Vid samma skola kan 3 husföreståndartjänster i lönegrad 15 utgå.

Den undervisande personalen samt viss ekonomipersonal. För Lövstas del har upptagits en hantverkare, då skolan numera förfogar

över ett så stort antal byggnader att skötseln därav icke längre kan handhavas enbart av den befintliga maskinisten.

Vid flickskolorna föreslås i samband med omläggningen av yrkesundervisningen en minskning av antalet tjänster som lärarinna i hushållsgöromål med sju. De kvarstående hushållslärarinnorna vid Eknäs, Morängen och Brättegården föreslås skola hålla skolkökskurser jämväl vid Hornö resp. Bistagården och Härsjögården. För övrig kursverksamhet föreslås arvodesavlönad personal. Sex tjänster som lärarinna i kvinnlig slöjd utgår. För terapiverkstäder vid Eknäs och Morängen tillkommer två arbetsterapeuter; ett ekonomibiträde i lönegrad 8 anställes vid sex skolor.

Nedläggandet av jordbruksdriften vid fyra skolor möjliggör indragning av lika många jordbruksförmantjänster. Vid tre av dessa skolor bör i stället hantverkartjänster inrättas.

Kontorspersonal. För att närmast under rektorn svara för skolans kamerala ledning föreslår utredningen, att vid följande fem skolor anställes en bokhållare, som jämväl skall ansvara för räkenskapsgöromålen vid en närliggande mindre skola — eller två sådana — nämligen (befattningshavaren stationerad vid den först angivna skolan):

Forsane, Gullmaren (Lingatan);

Sundbo, Morängen;

Fagared, Härsjögården;

Margretelund, Brättegården;

Eknäs, Hornö, Bistagården.

Härjämte förutsätter utredningen, att bokhållaren vid Långanäs i fortsättningen jämväl skall kunna ombesörja räkenskapsgöromålen vid Folåsa.

I stället för deltidсанställd skrivhjälp vid Gräskärr, Gudmundsgården, Eknäs och Broby föreslås kanslibiträden.

Utredningen har gjort upp tabeller över personalstyrkan vid varje skola för sig. Av dessa tabeller framgår dels den nuvarande personalen, dels den personalstyrka, som vid tillämpning av utredningens principer bör finnas vid varje skola redan i dess nuvarande organisationsform, dels de personalförändringar som enligt utredningens mening är omedelbart påkallade, och dels den personalstyrka, som bör finnas sedan vederbörande skola blivit föremål för omorganisation enligt utredningens stora omorganisationsförslag.

Det torde vara alltför omständligt att här redovisa dessa tabeller, vilka återfinnes i betänkandet s. 57 ff. Utredningens förslag innebär — med bortseende från de nya tjänster, vilka enligt statsmakternas år 1954 fattade beslut inrättats för vissa nya avdelningar — följande. Med nuvarande organisation inom de skilda skolorna bör personalstyrkan ökas med 63 be-

fattningshavare på löneplan. Av de härför erforderliga tjänsterna bör 36 omedelbart inrättas. Sedan utbyggnaden av ungdomsvårdsskoleorganisationen i sin helhet genomförts, erfordras ytterligare 86 sådana tjänster. I förhållande till nuvarande styrka skulle alltså personalen vid full utbyggnad ha ökat med 122 befattningshavare på löneplan i förhållande till nu läget.

Särskilda frågor inom anstaltsorganisationen

Betydelsen av en gedigen personalutbildning framhålles av utredningen. För de befattningshavare, som tillhör assistentkategorien och önskar fortbilda sig för att erhålla kompetens för innehav av rektorat vid ungdomsvårdsskola, finnes numera upplagd en särskild utbildning under ledning av ett särskilt studieråd. Huvuddelen av denna utbildning utgöres av litteraturstudier. Utredningen föreslår, att tjänsteman må kunna erhålla tjänstledighet med full lön under den tid han inläser litteraturkursen, dock under högst 180 dagar. Övriga i utbildningen ingående kursavsnitt bör räknas som tjänstgöring.

I fråga om skolstyrelserna föreslår utredningen att styrelseledamot skall kunna erhålla ersättning för mistade avlöningsförmåner efter Kungl. Maj:ts prövning i varje särskilt fall. Vidare föreslås, att ett mindre arvode — förslagsvis 20 kronor per sammanträde — skall utgå till styrelsernas ledamöter. Arvodena till verkställande ledamöter bör höjas från 525 till 800 vid de mindre resp. från 800 till 1 200 kronor vid de större skolorna.

Eftervården

Övervakare. Utredningen understryker vikten av att för övervakningsuppgiften lämpade enskilda personer stimuleras till att mottaga övervakningsuppdrag. En förbättrad tillgång till övervakare bör kunna erhållas genom samarbete med ideella och andra föreningar. Vissa åtgärder i detta syfte har också vidtagits av socialstyrelsen. Sålunda höll styrelsen i samarbete med fångvårdsstyrelsen hösten 1952 en konferens med ett stort antal ungdomsorganisationer angående övervakningsproblemen. Sedermera har för dessa frågor bildats ett särskilt kontaktorgan representerande i stort sett samtliga ungdomsorganisationer i landet. Genom kontaktorganets försorg har upplysningar om övervakningsarbetet distribuerats.

Enligt utredningens åsikt bör övervakningstjänsten ordnas på så sätt, att en stor del av det till storstäderna Stockholm, Göteborg och Malmö villkorligt utskrivna, ofta särskilt besvärliga klientelet övervakas av de i dessa städer stationerade eftervårdskonsulenter, att socialvårdstjänstemän anlitas för en del andra fall, som visat sig svårbemästrade, men att för huvudparten av eleverna tjänstgör särskilt utvalda medlemmar i ungdomsorganisationer m. fl. sammanslutningar eller andra lämpliga och intresserade personer.

Övervakararvodena bör höjas från nuvarande 2, 4 eller 6 kronor till 10 kronor per månad.

Elevernas bostadsförhållanden. Vid pojkskolorna inriktar man sig vanligen på att i första hand låta eleverna återvända till föräldrahemmet vid villkorlig utskrivning. Av en av utredningen företagen undersökning rörande de den 1 december 1952 villkorligt utskrivna eleverna framgår, att icke mindre än 65 % av pojkarna återvänt till föräldrahemmet (båda föräldrarna eller endera av dem, adoptivföräldrar eller fosterföräldrar).

Vid flickskolorna är det lika vanligt att man i första hand söker bereda eleverna bostad hos blivande arbetsgivare som att man inriktar sig på att låta dem återvända till föräldrahemmet. Undersökningen visar, att 38 % av de kvinnliga eleverna återvänt till föräldrahemmet och att nästan lika många, eller 35 %, inkvarterats hos arbetsgivaren.

Av pojkarna bodde 17 % hos sina arbetsgivare. Tjugofyra pojkar, eller 4,5 % av hela antalet den 1 december 1952 villkorligt utskrivna, var placerade i de i IOGT:s regi drivna inackorderingshemmen.

I varje inackorderingshem kan mottagas tio pojkar. Omkring hälften av platserna är avsedda för utskrivna ungdomsvårdsskoleelever och återstoden skall reserveras för ungdomar, som utvalts i orten. Till en mindre del skall dock kunna mottas sådana av barnavårdsnämnden omhändertagna, som är i fara att bli vanartade men ej ansetts vara i behov av vård under fastare former. F. n. är verksamheten i gång i tio städer. Anslag för upprättande av ytterligare tre hem har beviljats.

Eftervårdskonsulenten i vederbörande distrikt avgör vilka pojkar, som må beredas plats i inackorderingshemmen. Från ungdomsvårdsskolorna hänvisas till dessa i regel sådana elever över den egentliga skolåldern som *dels* saknar föräldrahem eller har olämpliga hemförhållanden, *dels* är i behov av en lugn hemmiljö och personlig tillsyn, *dels* ock är relativt väl socialt anpassade, d. v. s. »lättare fall». Mera besvärliga pojkar kan däremot icke mottas. Hemmen skulle då nämligen lätt få en icke önskvärd karaktär av filial till ungdomsvårdsskola. Oöverstigliga svårigheter i uppfostringshänseende skulle också uppstå för föreståndarparen, som själva (mannen har därjämte förvärvsarbete) med hjälp av ett hembiträde sköter hemmen.

Utredningen anser, att eleverna vid den villkorliga utskrivningen i första hand bör placeras i sina föräldrahem, då förhållandena där icke är uppenbart olämpliga för de unga. För sådana elever, som icke kan återvända till föräldrahemmet och där andra enskilda hem icke står till buds, har utredningen funnit de särskilt inrättade inackorderingshemmen utgöra en god ersättning.

Behovet av inackorderingshemsplatser synes ännu icke helt täckt. Vid den fortsatta planeringen bör övervägas, om icke inackorderingshem med färre platser, förslagsvis 5 å 6, borde upprättas. Hemkaraktären bleve då mera

framträdande och föreståndarparen erhöle en erforderlig lättnad i arbetsbördan.

Utredningen vill särskilt understryka vikten av att inackorderingshem upprättas jämväl för flickor.

Därjämte uttalar utredningen sig för en aktion i syfte att i ökad utsträckning erhålla privata inackorderingshem. Härom anföres bl. a. följande.

För barn i skolåldern har placeringsfrågan i relativt tillfredsställande omfattning kunnat ordnas på detta sätt. Vad däremot beträffar de elever, som lämnat den egentliga skolåldern, har detta visat sig svårare. Visserligen har från skolorna under senare år ett mindre antal elever kunnat placeras i kvalificerade fosterhem, men behovet kan därmed icke anses täckt. Såsom läget nu kan bedömas, torde det heller icke kunna förväntas, att skolorna under den närmaste tiden skall erhålla ytterligare anvisningar på lämpliga fosterhem för elever i sistnämnda åldrar annat än på landsbygden. Det bör emellertid här erinras om att huvudparten av eleverna kommer från städer och större samhällen och i de allra flesta fall önskar återvända dit. En tvångsmässig överflyttning till landsbygden måste givetvis ur behandlingssynpunkt anses förkastlig.

För att uppnå kontakt med ett större antal personer, som är villiga att under betryggande former ta emot elever över skolåldern som inackorderingar, torde åtgärder böra vidtagas för vidgad upplysning om skolorna, deras mål och medel samt propaganda för fosterhemsverksamhet bedrivas. Uppläggningsen av en sådan kampanj bör skötas av eftervårdskonsulenter, som förutsättes själva skola, sedan de numera är stationerade inom resp. distrikt, i ökad omfattning aktivt delta i anskaffningen av lämpliga enskilda hem.

Kostnadsberäkningar

I det följande bortses från de av utredningen beräknade kostnaderna för sådana byggnadsarbeten eller personalförstärkningar inom ramen för utredningens program, varom 1954 års riksdag fattat beslut.

Utredningen har låtit utarbeta förslag till erforderliga byggnadsarbeten beträffande etapp I samt kostnadsberäkningar för samtliga etapper. Byggnadskostnaderna har därvid beräknats till följande.

Etapp I.

Lingatan (Gullmaren)	435 000
Eknäs	351 500
Ombyggnad av elevavdelningen Herrgården vid Sundbo	61 600
	848 100

Etapp II.

Johannisberg	90 700
Folåsa	681 000
Härsjögården	16 800
	788 500

Ettapp III.

Fagared	45 000
Långanäs	184 800
Morängen	16 800
Hornö	90 700
Broby	335 000
	<u>672 300</u>

Ettapp IV.

Hammargården	92 000
Gräskärr	576 000
Gudmundsgården	90 700
	<u>758 700</u>

Ettapp V.

Vemyra	156 800
Östra Spång	90 700
Brättegården	134 400
	<u>381 900</u>

Därutöver har i fråga om personalbostäder beräknats följande kostnader:

Nuvarande behov	3 000 000
Behov i anledning av de av utredningen föreslagna personalökningarna	5 900 000
	<u>8 900 000</u>

Det bör här anmärkas, att 1954 års riksdag, sedan utredningsförslaget avlåtits, anvisat ca 450 000 kronor till personalbostäder för budgetåret 1954/55.

Anslagsbehovet för inköp av inventarier har utredningen för det närmaste budgetåret uppskattat till följande belopp.

Gullmaren	40 000
Eknäs	25 000
Eknäs, terapiutrustning	3 000
Morängen, terapiutrustning	3 000
	<u>71 000</u>

Ökningen i personalkostnaderna för personal på löneplan kan på basis av utredningens uppgifter beräknas till ca 1 150 000 kronor. Häri har inräknats ett belopp av 36 000 kronor, avseende kostnader för den av utredningen föreslagna särskilda kursverksamheten vid Hornö, Eknäs och Morängen.

Kostnaderna för genomförande av utredningens förslag i fråga om ersättningar till skolstyrelseledamöter uppskattas till 19 300 kronor.

Till forskningsmaterial m. m. åt skolpsykologen vid Lövsta bör upptagas ett belopp av 1 000 kronor.

Yttranden över utredningens betänkande

Allmänna synpunkter

Behovet av en allmän förstärkning av resurserna inom ungdomsvårdsskoleorganisationen har icke ifrågasatts i något remissyttrande. I den mån i yttrandena anförts från förslaget avvikande åsikter, har dessa genomgående syftat till att ytterligare förstärka organisationens slagkraft. Detta omdöme om remissyttrandena i deras helhet rubbas icke av den maning till återhållsamhet och de individuella förslag till besparingsåtgärder, som avgivits av statskontoret, ej heller av de förslag till löneteknisk nedklassning, som statens lönenämnd framlagt.

Skolornas mål och medel

Vad utredningen anfört i fråga om behandlingens mål har icke rönt någon gensaga. *Strafflagberedningen* vill emellertid framhålla, att omhändertagandet även måste ha till uppgift att i görligaste mån förhindra att de omhändertagna under anstaltstiden begår brott. Säkerhetssynpunkterna får inte alltid ges företräde, men ibland måste de ges företräde och de får aldrig lämnas obeaktade. Det måste vara en den praktiska läkepedagogikens uppgift att söka samtidigt tillgodose behandlings- och säkerhetssynpunkterna.

Även utredningens synpunkter på vårdprinciperna delas allmänt. Sålunda har bl. a. utredningens förslag om en vidgad tillämpning av den lilla gruppens princip vunnit allmän och kraftig anslutning. *Socialstyrelsen* tillägger, att utredningen borde ha diskuterat, huruvida icke flickor bör placeras i mindre grupper än pojkar och om ej de debila, även om de icke är direkt anstaltsbesvärliga, är i behov av fostran i mindre grupper än de normalbegåvade på grund av sin svaga uppfattningsförmåga och behov av att innöta beteendemönster.

Förslaget att inom organisationen bereda möjlighet till forskning rörande den missanpassade ungdomens problem tillstyrkes uttryckligen av *socialstyrelsen*, *medicinalstyrelsen*, *strafflagberedningen*, *länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län* samt *ungdomsvårdsskolornas rektorsförening*. Däremot anser *statskontoret*, att de av utredningen angivna arbetsuppgifterna för den föreslagna tjänsten som skolpsykolog är alltför obestämda för att en dylik tjänst skall anses tillräckligt motiverad. Ämbetsverket avstyrker fördenskull att en sådan tjänst inrättas.

Flickskolornas problem har enligt *socialstyrelsens* mening blivit otillräckligt penetrerade i betänkandet. Den praktiska utformningen av flickskolornas organisation och arbete lämnar enligt styrelsens mening mycket övrigt att önska, framför allt i fråga om formerna för vården av det äldre klientelet samt av de gravida eleverna och mödrarna. Klientelundersökningen har på flera punkter visat avsevärda skillnader mellan pojkar och flickor; sålunda anges t. ex. ungefär en tredjedel av pojkarna och en femtedel av flickorna som »normalt reagerande» inför yttre incitament och pojkarna bedöms även övervägande som mera socialt mogna än flickorna. Den psykologiska forskningen har framvisat vissa skillnader i pojkarnas och flickornas psyke, särskilt under puberteten och adolescensen. Styrelsen är medveten om att man här rör sig på osäker mark på grund av forskningens otillräcklighet men vill framhålla, att man även har erfarenhetsmässigt bestyrkt att flickorna ur vårdteknisk synpunkt kan vara svårare än pojkarna, även om de senares asocialitet kan manifestera sig i mera våldsamma former. Ett av hindren för flera av flickskolorna anser styrelsen vara deras isolerade läge. Ehuru styrelsen är medveten om de ekonomiska svårigheterna i att ersätta befintliga anstalter med nya, eventuellt av annan typ, hade styrelsen önskat att detta problem diskuterats av utredningen.

Styrelsen för Bistagårdens hemskola har tagit upp frågan om vården av väntande mödrar och mödrar med spädbarn. Styrelsen finner det önskvärt att spädbarnen skiljes från mödrarna tidigare än som nu sker, i de fall, där detta är önskvärt med hänsyn till barnets bästa. Styrelsen framlägger ett principförslag som syftar till att skapa ett väntehem inom organisationens ram. Under vistelsen på ett sådant hem skulle man söka påverka modern att ordna sitt och barnets inbördes förhållande på ett för bägge parter realistiskt och förnuftigt sätt. Väntehemmets tillkomst skulle möjliggöra, att hemskolan slopades.

Socialstyrelsen instämmer i sak med skolstyrelsen men är icke beredd att taga ställning till frågan om väntehemmets organisation och ej heller till frågan om icke likväl ett mindre mödrahem kan vara erforderligt inom ungdomsvårdsskoleorganisationen. Styrelsen har för avsikt att efter ytterligare utredning anmäla ärendet för Kungl. Maj:t. Även *barnavårdskommittén* har understrukit hemskolans problem, bl. a. utifrån den synpunkten att skolan nödgas mottaga ett synnerligen heterogent klientel.

Stockholms barnavårdsnämnd förordar, att flickskolorna utrustas på sådant sätt att de i större utsträckning än nu är fallet kan taga hand om könssjuka flickor.

Svenska socialvårdsförbundet anser, att möjligheterna att differentiera det kvinnliga klientelet med hänsyn till asocialitetens gravhet är mindre tillfredsställande. Det är enligt förbundets mening angeläget att inom organisationens ram tillskapa särskilda vårdmöjligheter för kvinnlig ungdom med missanpassningssymptom av mindre allvarlig natur.

Ungdomsvårdsskolornas rektorsförening anför, att rymningsproblemet inte är något speciellt pojkskoleproblem utan ett ännu mera allvarligt problem för flickorna. De kvinnliga rymmarna gör inte så mycket väsen av sig. De åsamkar inte allmänheten några skador, men de skadar sig själva kanske för livet. Även flickskolorna får mottaga ett mera skadat och anstaltsbesvärligt klientel än tidigare, behäftat med starka rymmar-tendenser. Det synes enligt föreningens mening oundgängligt att det vid någon eller några yrkesskolor för flickor utöver Ryagården inrättas specialavdelningar.

Vissa remissorgan har lagt särskild vikt vid behovet av en förstärkning av de psykiatriska resurserna.

Socialstyrelsen framhåller, att klientelundersökningen bl. a. visat att 65—70 % av eleverna icke genomgått medicinsk-psykiatrisk behandling eller undersökning före intagningen. Om detta ses mot bakgrunden av uppgifterna om klienteletts psykiska brister samt erfarenheten av den permanenta överbeläggningen på specialskolorna Lövsta och Ryagården, framgår det enligt styrelsens mening tydligt, att en förbättring av de psykiatriska resurserna för diagnos och terapi är nödvändig. Vad utredningen funnit i fråga om elevernas psykiska brister och nervösa symptom borde ha föranlett ett direkt förslag om förstärkning av de personella resurserna för psykiatrisk service och psykoterapi. Styrelsen föreslår *dels* att antalet psykiaterbesök utökas till två per månad, *dels* att psykiatern sätts i tillfälle att — mot vanligt arvode — delta i styrelsens sammanträden och *dels* att ersättningarna till psykiatrarna höjes. Vidare bör medel ställas till förfogande för gruppterapi, varjämte den psykologiskt utbildade personalen föreslås utökad.

Även *barnavårdskommittén*, *Svenska socialvårdsförbundet* och *medicinalstyrelsen* understryker behovet av förstärkning i dessa hänseenden. Enligt medicinalstyrelsens mening bör den psykoterapeutiska behandlingen ställas under medicinsk-psykiatrisk ledning. De utbildningskrav, som uppställts för assistenterna, bör sättas i paritet med de behörighetsnormer, som brukas för likartade arbetsuppgifter inom den psykiska barna- och ungdomsvården. Ansökningar till befattningar inom den arbetsgrupp, som handhar den psykoterapeutiska behandlingen, bör underställas socialstyrelsens, skolöverstyrelsens och medicinalstyrelsens prövning ur behörighets-synpunkt.

I några remissyttranden har föreslagits, att man inom ungdomsvårdsskolornas ram skall pröva nya former av anstalter. Sålunda ifrågasätter *strafflagberedningen* om det icke vore lämpligt att nu förstärka organisationen med en helt ny anstalt, anordnad efter nytt planmönster, där man kunde beakta de synpunkter som numera gör sig gällande på det anstaltspedagogiska fältet. En sådan anstalt skulle, byggd efter den lilla gruppens princip, kunna så anordnas att den kunde användas för varie-

rande behov, för äldre likaväl som för yngre, för manligt likaväl som för kvinnligt klientel. *Barnavårdskommittén* föreslår att en liten anstalt anordnas, så förlagd och inrättad att för elevernas del i väsentlig mån utnyttjas de allmänna undervisningsanstalterna samt utbildnings- och arbetstillfällen ävensom fritidssysselsättning utom anstalten.

Intagning i ungdomsvårdsskola

I anslutning till vad utredningen anfört i fråga om behovet av observationsanordningar för de nyintagna torde följande särskilt böra återges ur remissyttrandena.

Socialstyrelsen uppger, att flertalet skolstyrelser instämt i den av utredningen framförda åsikten att någon särskild observationsanstalt icke bör anordnas; samtidigt har man dock uttalat, att ett stort antal fall är bristfälligt diagnosticerade vid intagningen. *Socialstyrelsen* är medveten om att vissa brister i det utredningsmaterial, på vilket intagningsbesluten grundas, kan medföra att någon elev blir felplacerad. Icke bara ungdomsvårdsskolornas klientel utan även många andra av de barn och ungdomar, som kommer i kontakt med barnavårdsnämnderna, är i behov av en grundlig medicinsk, psykiatrisk och psykologisk undersökning. *Styrelsen* anser dock att denna bör ske på särskilda kliniker, exempelvis inom den psykiska barna- och ungdomsvården, och icke på en anstalt inom ungdomsvårdsskoleorganisationen. Genom en dylik undersökning skulle i vissa fall en adekvat placering kunna verkställas tidigare än nu och omplaceringar kunna undvikas. Därjämte skulle många barn och unga kunna få en eventuellt erforderlig medicinsk och psykiatrisk behandling på ett tidigt stadium i stället för som nu i många fall först då alla andra åtgärder prövats.

Även *barnavårdsnämnden i Göteborg* understryker behovet av en under psykiatrisk ledning genomförd observation före intagningen i ungdomsvårdsskola. Nämnden, som liksom *socialstyrelsen* finner att en sådan observation rätteligen hör hemma inom den psykiska barna- och ungdomsvården, rekommenderar som en lösning av det organisatoriska problemet en anordning som nämnden själv praktiserar inom sin verksamhet. Överenskommelse har nämligen träffats med sjukhusdirektionen om att barnavårdsnämnden skall disponera ett antal platser på den psykiatriska kliniken för barn och ungdom, som är inrymd i förutvarande Frölundaborgshemmet. Ur driftkostnadssynpunkt är en dylik lösning förmånlig, enär vid en tillfällig minskning i tillströmningen av observationsklientelet de lediga platserna kan fyllas av klinikens övriga klientel. Man torde genom denna organisation även vinna den fördelen att terapeutisk behandling kan sättas in i lindrigare observationsfall, vilket i godartade fall kan medgiva utskrivning direkt till föräldrahem eller inackorderingshem. Genom observationsplatsernas förläggning till de psykiatriska klinikerna vinnes därjämte, att man kan lita till landstingen som huvudmän. Förutsättningen för projek-

lets genomförande är dock, att planen för den psykiska barna- och ungdomsvården fullföljes efter uppgjorda linjer.

Utredningens förslag om intensifiering av fosterhemsanskaffningen vinner allmän anslutning.

Det framtida platsbehovet

Beträffande den av utredningen ställda prognosen rörande platsbehovet råder i någon mån delade meningar. *Socialstyrelsen* anser sig med hänsyn till de snabba förändringarna på förevarande område vara ur stånd att med någon visshet på längre sikt förutsäga det framtida platsbehovet. Styrelsen är emellertid skeptisk mot utredningens förslag om utökning med endast 70 platser och fruktar att denna ökning blir för liten, speciellt om icke en avlastning från skolorna sker av den del av klientelet, som är i behov av medicinsk eller psykiatrisk behandling på anstalter av sjukhuskaraktär.

Även *barnavårdskommittén* understryker det högst osäkra i alla prognoser beträffande det framtida platsbehovet. Kommittén tillägger, att vad kommittén ämnar föreslå i fråga om villkor för omhändertagande, val av vårdformer m. m. enligt kommitténs bedömande icke torde komma att leda till ökad beläggning. Särskilt framhålls, att kommittén ej avser att föreslå sådana ändringar i barnavårdslagstiftningen att vårdbehövande klientel i åldern 18—21 år skulle komma att i en betydligt ökad omfattning tillföras samhällets barnavård. Ej heller ämnar kommittén föreslå, att möjligheten att omhänderta personer för vård enligt barnavårdslagen utsträcker till åldrar över 21-årsgränsen. Kommittén anser det emellertid nödvändigt att understryka, att det framtida platsbehovet bör beräknas så, att viss be- tryggande säkerhetsmarginal erhålles för varje särskild klientelgrupp. Kommittén utgår vidare från att behovet av vård på specialsjukhus för unga psykopater utan uppskov tillgodoses på sådant sätt, att ungdomsvårdsskolorna befrias från alla psykopater, vilka ej lämpligen kan beredas vård inom ungdomsvårdsskoleväsendet. Om så ej skulle ske, torde det enligt kommitténs mening vara ofrånkomligt att ungdomsvårdsskoleorganisationen ökas i större utsträckning än utredningen föreslagit.

Barnavårdsnämnden i Stockholm anser, att det av utredningen föreslagna utbyggnadsprogrammet måste betecknas som mycket blygsamt om man ser det mot bakgrunden av de snabbt växande grupperna av ungdomar och effekten av de nya bestämmelserna om behandlingen av lagöverträdare under 18 års ålder.

Svenska socialvårdsförbundet uppgiver, att det redan nu förekommer väntetider på grund av platsbrist på en månad och mera och uttrycker farhågor för att ledningen vid ungdomsvårdsskolorna vid bedömandet av den erforderliga vårdtiden i enskilda fall icke kan undgå att taga hänsyn till det tryck, som antalet exspektanter utövar. Liknande synpunkter anföres av *länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län*.

Även *statskontoret* anser att hållpunkter saknas för ett närmare bedömande av det framtida platsbehovet. Med hänsyn härtill bör enligt ämbetsverkets mening någon ändring av ungdomsvårdsskolornas organisation ännu icke komma till stånd, i vart fall icke förrän ytterligare erfarenhet vunnits rörande verksamheten. Ämbetsverket vill i detta sammanhang framhålla, att antalet vid skolorna intagna elever efter hand nedgått och vid utgången av ett vart av de sistförflutna tre åren utgjorde resp. 734, 663 och 599 på ett platsantal som uppgick till 809 innan Lingatan nedlades hösten 1953.

Utredningens byggnadsprogram

Socialstyrelsen, som f. n. anser sig ur stånd att överblicka utvecklingen fem år framåt i tiden, finner det icke önskvärt att upprustningsprogrammet nu låses fast vid en turordning, som sedan icke kan ändras efter omständigheternas krav. Styrelsen inskränker sig därför till att framlägga ett bestämt förslag endast beträffande den närmaste etappen.

Utredningens förslag att Lingatan skall omläggas till sjömansskola bör enligt styrelsens mening tills vidare bordläggas för ytterligare utredning.

I detta sammanhang torde få anmälas följande. I anslutning till vad därom anfördes i statsutskottets utlåtande 1954: 5 har socialstyrelsen erhållit Kungl. Maj:ts uppdrag att i samråd med överstyrelsen för yrkesutbildning undersöka möjligheterna att anordna sjömansutbildning för ungdomsvårdsskoleelever vid kommunala sjömansskolor. Uppdraget har av socialstyrelsen redovisats i styrelsens anslagsframställning för nästa budgetår, varvid styrelsen anfört följande.

Från överstyrelsen har inhämtats, att sjömansutbildning kombinerad med internat hittills icke funnits men sannolikt kommer att inrättas vid yrkesskolan i Göteborg. En viss tveksamhet har yppats från överstyrelsens sida rörande lämpligheten att här mottaga ungdomsvårdsskoleelever.

Socialstyrelsen vill för egen del anföra följande. Då en elev intages i ungdomsvårdsskola, har av barnavårdsnämnden och skolbyråchefen konstaterats att behov av vård och fostran å dylik skola föreligger. Föreligger endast behov av yrkesutbildning t. ex. för sjömansyrket, skall detta behov tillgodoses direkt på en sjömansskola. Under vårdtiden på ungdomsvårdsskolan sysselsättes eleven i sådant yrkesarbete, som skolan kan bereda. Då eleven efter en längre eller kortare resocialiseringsperiod anses mogen att återgå till samhällslivet, kan han villkorligt utskrivas. Om han önskar utbildta sig i sjömansyrket och anses vara mogen och lämpad för dylik utbildning i en kommunal sjömansskola, kan dylik utbildning beredas honom i likhet med alla andra elever, vilka under den villkorliga utskrivningen bevista olika läroanstalter.

Förslaget till om disposition av Gräskärr (utredningens etapp IV) har — fortsätter socialstyrelsen — tillstyrkts av styrelsen för Långanäs men

avstyrkts av styrelserna för Gräskärr och Forsane, i sistnämnda hänseende bl. a. med hänsyn till Uddevallas karaktär av hamnstad och då ytterligare en anstalt med äldre svårhanterligt klientel skulle orsaka svårigheter i byggen. Socialstyrelsen, som anser skolstyrelsernas farhågor vara överdrivna, tillstyrker utredningens förslag men anser, att projektet bör framflyttas till etapp I.

Sedan verksamheten vid Lingatan numera nedlagts, fördelas det kvinnliga klientelet i åldersgruppen 18—21 år mellan Härsjögården och Ryagården. Utredningens förslag om inrättande av en ny avdelning vid Härsjögården (utredningens etapp II) bör omedelbart realiseras. Styrelsen anser emellertid ytterligare, att behov föreligger av en särskild mindre skola av annan typ än Lingatan för dem bland det normalbegåvade, prostituerade storstadsklientelet, vilka icke är i behov av specialvård på Ryagården. Den lämpligaste vårdformen vore en relativt kort vårdtid för en grundlig fysisk sanering på en mindre anstalt om högst åtta platser, kompletterad med en övergångstid på en utskrivningsavdelning i form av ett mindre inackorderingshem för högst åtta elever i en medelstor stad med goda arbetsmöjligheter för kvinnliga arbetare. Med hänsyn till bl. a. den permanenta överbeläggningen på Ryagården bör en sådan anstalt komma i fråga i första etappen. Styrelsen är dock ej beredd att i detta sammanhang framlägga ett utarbetat förslag härtill.

Eknäs bör, såsom utredningen föreslagit, utbyggas i första etappen. En utbyggnad av Morängen (utredningens etapp III) bör däremot ställas på framtiden i enlighet med förslag från skolans styrelse, vartill socialstyrelsen ansluter sig.

Socialstyrelsen anmäler vidare sin avsikt att verkställa särskild utredning beträffande skolundervisningen i enhetsskolan vid skolhemmen och en eventuell differentiering mellan dessa. Styrelsen understryker att behovet av platser för manliga yrkesskoleelever bl. a. blir beroende av i vilken utsträckning de yngre av de nuvarande yrkesskolepojkarne kommer att omhändertagas på skolhem i och för undervisning inom den utbyggda folkskolans ram.

Barnavårdsnämnden i Linköping anför, att det sedan lång tid varit svårt för barnavårdsnämnderna att placera psykopatiska barn i de yngre åldrarna ävensom barn som är så psykiskt efterblivna att de kommer ned mot gränsen till imbecillitet. Förslaget att slopa Gräskärr som skolhem för det yngsta och psykiskt mest ömtåliga klientelet bör därför icke realiseras.

Utöver vad socialstyrelsen anfört rörande förslaget om Lingatans omändring till sjömansskola torde följande få nämnas. Förslaget avgavs ursprungligen i ett delbetänkande år 1952 och blev då föremål för remissbehandling. Beträffande remissorganens synpunkter i detta sammanhang torde få hänvisas till 1953 års statsverksproposition, s. 82 och 83. Vid den nu genomförda remissbehandlingen har följande förekommit. *Länsstyrelsen*

i Göteborgs och Bohus län har avstyrkt förslaget och i stället förordat undersökning av möjligheterna att erhålla en lämpligare förläggning, eventuellt till Göteborg eller dess närhet. Liknande synpunkter har anförts av barnavårdsnämnden i Göteborg. Stockholms barnavårdsnämnd har uttryckt intresse för sjömansutbildning inom ungdomsvårdsskoleorganisationen. Ungdomsvårdsskolornas rektorsförening har tillstyrkt utredningens förslag.

Yrkesutbildningen

Först och främst bör anmärkas, att *socialstyrelsen*, *barnavårdskommittén* och *ungdomsvårdsskolornas rektorsförening* anser att organisationen bör lämnas betydande frihet att inom ramen för tillgängliga resurser själv ordna sin yrkesutbildning. Vad nu sagts gäller yrkesutbildningen vid såväl pojk- som flickskolorna.

Socialstyrelsen framhåller, att flera flickskolor i sina remissyttranden framfört önskemål om bibehållande av stationära yrkeslärare. Styrelsen vitsordar yrkesundervisningens betydelse för elevernas resocialisering. Samtidigt framhålles, att gränsen mellan utbildning och arbetsterapi är flytande; på grund av elevklienteletets psykiska brister måste utbildningen ofta bli en kombination av terapeutisk arbetsträning och bibringande av vissa färdigheter. Den egentliga yrkesundervisningen bör enligt styrelsens mening vara fast knuten till vederbörande skola och anpassad för dess speciella klientel samt ha en viss kontinuitet. Avsikten med undervisningen är ju både att vara en del av behandling och fostran och att ge en utbildning, som skall göra det lättare för eleverna att efter utskrivningen hävda sig i yrkeslivet. Ambulerande kurser torde föga bidra till detta. Sådana kurser bör dock kunna anordnas på vissa områden såsom t. ex. sjukvård, barnavård m. m. Utredningens förslag bör anses som vägledande men *socialstyrelsen* och *lokalstyrelserna* lämnas frihet att inom ramen av beviljade anslag anordna det slag av kurser, som kan anses lämpligt, under hänsynstagande till klienteletets skiftande sammansättning och rimliga arbetsmarknadssynpunkter.

Socialstyrelsen föreslår, att yrkesskolorna för flickor erhåller stationära yrkeslärare i skolkök eller lantushåll och därutöver i kvinnlig slöjd. Därjämte bör vid Brättegården anordnas utbildning i affärs- och kontorsgöromål. Vid skolorna för ca 30 elever bör finnas ytterligare en yrkesgren samt vid alla skolor en eller ett par arbetsterapigrenar. Jordbruken bör bibehållas. Trädgårdsskötsel och smådjursskötsel bör behållas som terapigrenar men bör vid vissa skolor kunna omhändertas av andra än facklärare.

Stockholms barnavårdsnämnd är tveksam om utredningens förslag till yrkesutbildning för flickor kan anses tillräckligt och lämpligt samt ifrågasätter om de föreslagna korta kurserna kommer att ge tillfredsställande resultat. Liknande synpunkter anføres av *barnavårdskommittén*, som framhåller att sådana kurser torde bli svåra att passa in i skolans arbete.

Skolöverstyrelsen tillstyrker i princip utredningens förslag men vill dels ifrågasätta om icke även Brättegården bör kunna ge eleverna möjlighet till en rikhaltigare yrkesträning och dels framhålla risken för svårigheter när det gäller att erhålla kvalificerade lärare till de kortare kurserna, därest dessa skall hållas av ambulerande, arvodesanställd personal.

Överstyrelsen för yrkesutbildning anser att det med hänsyn till arbets-
träningens framskjutna ställning i förhållande till yrkesutbildningen är
lämpligare att benämna yrkesskolorna arbetsskolor. Överstyrelsen uttalar
sig för att jordbruk och trädgård bibehållas, i vart fall vid Eknäs. Elevernas
arbetsträning bör ske i relativt fasta former och såvitt möjligt för varje
elev avse någon bestämd sysselsättning under den relativt kortvariga vistel-
sen vid ungdomsvårdsskolorna.

Lantbruksstyrelsen ifrågasätter lämpligheten av att nedlägga trädgårds-
skötseln vid vissa skolor dels emedan trädgårdsarbetet torde vara en lämp-
lig sysselsättning för sådana flickor som hellre vill ha utearbete och dels på
grund av skolhushållets behov av trädgårdsprodukter.

Utredningens förslag till personalplaner

Socialstyrelsen framhåller behovet av ett behandlingsteam innefattande
psykiatrisk, psykologisk, pedagogisk och socialkurativ expertis samt till-
synspersonal. För elevbehandlingen är alla befattningshavargrupper lika
viktiga. Elevbehandlingsens olika aspekter bör samordnas och ledas av
rektorn och fackutbildade assistenter och lärare. Personalens kvalitet bör
förbättras och det sammanlagda antalet av såväl högre personal som till-
synspersonal ökas. Viss tillsyn bör kunna upprätthållas under dygnets alla
timmar, även vid de skolor där vakande tillsynspersonal nattetid icke är
behövlig.

Beträffande den högre personalen föreslår socialstyrelsen att den
föreslagna psykologtjänsten inrättas med placering i lönegrad Ce 29. Den
hittills vakantsatta underläkartjänsten bör dock tills vidare icke indragas.
Antalet assistenter bör vara tre vid de större yrkesskolorna, två vid dubbel-
skolhemmen och skolorna för omkring 30 elever och en vid de mindre
skolorna. Den 1 juli 1955 bör en ny assistenttjänst inrättas dels vid Mar-
gretelund, som redan under innevarande år kommer att kunna taga emot
38 elever, och dels vid Långanäs. Samtidigt som Härsjögården och Eknäs
utbygges i enlighet med utredningens förslag, bör en ny assistenttjänst in-
rättas vid vardera av dessa skolor. Därefter bör nya assistenttjänster inrättas
vid Råby och Folåsa samt efter hand vid Forsane, Sundbo och Johannisberg
samt vid övriga skolor i den mån dessa utökas.

I fråga om den undervisande personalen föreslår socialstyrelsen
en ökning av folkskollärargruppen från tre till fyra vid Lövsta. Yrkes-
lärarinnorna vid flickskolorna (lärarinna i hushållsgöromål, lärarinna i
slöjd) bör sammanföras till en grupp under beteckningen yrkeslärare med

placering liksom de manliga yrkeslärarna i 20 lönegraden. Befattningarna bör icke låsas fast vid en bestämd yrkesgren, utan socialstyrelsen bör äga att i samråd med skolstyrelsen avgöra på vilket område (skolkök, lantushåll, kvinnlig slöjd) undervisningsskyldigheten skall ligga. Härutöver förutsättes arvodesavlönade ledare för kursverksamhet samt timplärare för ämnesundervisning vid Brättegården.

Vid en omdisposition av den undervisande personalen bör ekonomibiträden anställas jämte tillsynspersonal. Tjänsterna som jordbruksförman bör kvarstå.

Vid pojkskolorna bör enligt socialstyrelsens mening tillsynspersonalen fr. o. m. den 1 juli 1955 utökas med tre tillsynsmän vid Sundbo, Forsane och Margretelund samt en vårdare vid samtliga pojkskolor. En av de föreslagna nya tillsynsmannatjänsterna vid Långanäs bör, i enlighet med lokalstyrelsens förslag, utbytas mot en vårdartjänst. Ytterligare personalförstärkning bör bli avhängig av den vidare om- och nybyggnaden.

Socialstyrelsen vitsordar nödvändigheten av att beakta flickskolornas behov av tillsynspersonal och anser, att personalökningen här är av första angelägenhetsgrad. Flickskolorna bör den 1 juli 1954 erhålla följande tillsynspersonal om totalt sex tillsynsmän och tio vårdare. En ytterligare utbyggnad av flickskolorna bör medföra en ytterligare ökning av personalstyrkan, då här föreslagen förstärkning endast innebär en höjning till knapp paritet med pojkskolornas nuvarande läge.

Sammanfattningsvis skulle i fråga om högre personal, undervisande personal, tillsynspersonal och ekonomipersonal socialstyrelsens förslag innebära följande personalbesättning vid flickskolorna fr. o. m. den 1 juli 1955 (inom parentes har nuläget angivits).

Brättegården 20 (20) platser: yrkeslärare 3 (3), tillsynsmän 1 (—), vårdare 2 (—), ekonomibiträde 1 (—), totalt 7 (3) befattningshavare;

Härsjögården 30 (24) platser: yrkeslärare 2 (4), lärarinna i tvätt 1 (—), arbetsterapeut 1 (—), tillsynsman 1 (—), vårdare 2 (—), ekonomibiträde 1 (—), totalt 8 (4) befattningshavare;

Eknäs 27 (19) platser: yrkeslärare 2 (4), lärarinna i tvätt 1 (1), arbetsterapeut 1 (—), tillsynsman 1 (—), vårdare 2 (—), ekonomibiträde 1 (1—), totalt 8 (5) befattningshavare;

Hornö 30 (30) platser: yrkeslärare 2 (4), lärarinna i tvätt — (1), arbetsterapeut 1 (—), tillsynsman 1 (—), vårdare 3 (—), ekonomibiträde 1 (—), tillhopa 8 (5) befattningshavare;

Morängen 19 (19) platser: yrkeslärare 1 (4), arbetsterapeut 1 (—), tillsynsman 1 (—), vårdare 1 (—), ekonomibiträde 1 (—), tillhopa 5 (4) befattningshavare;

Broby 28 (28) platser: yrkeslärare 1 (2), tillsynsman 1 (—), tillhopa 2 (2) befattningshavare.

Totalt skulle antalet befattningshavare tillhörande dessa grupper vid nämnda sex skolor öka från 23 till 38.

För *Ryagårdens* del tillstyrkes förslaget med den ändringen att antalet vårdare bör ökas från nio till tio samt att ytterligare ett ekonomibiträde i 8:e lönegraden bör anställas.

Beträffande kontorspersonalen föreslår socialstyrelsen följande ändringar i förhållande till utredningens förslag.

Om Lingatan icke ändras till sjömansskola bör bokhållaren vid Forsane även ombesörja räkenskaperna vid Gräskärr, därest denna skola omlägges till att avse det äldre Långanäsklientelet. Om bokhållare stationeras vid Eknäs, bör det av utredningen för denna skola avsedda kanslibiträdet stationeras på Hornö. Enär en av yrkeslärtjänsterna vid Brättegården avses för kontorsundervisning, bör denna kombineras med handhavandet av de kamerala göromålen därstädes. Förutom de föreslagna kanslibiträderna föreslås ytterligare ett kanslibiträde å Lövsta samt kontorsbiträden vid Folla, Härsjögården, Eknäs och Ryagården.

Ungdomsvårdsskolornas rektorsförening föreslår dels att den kvinnliga personalen vid yrkesskolorna för pojkar utökas med en biträdande husföreståndare och dels att personalplanerna vid yrkesskolornas utskrivningsavdelningar utökas med en vårdare.

Statskontoret avstyrker, som i det föregående nämnts, inrättandet av en psykologtjänst vid Lövsta. Inrättandet av ytterligare tillsynsmannatjänster måste enligt ämbetsverkets mening få anses som en lönereglering och avstyrkes i den mån det icke gäller personal vid specialavdelningar. Ej heller anser sig ämbetsverket på föreliggande utredning kunna tillstyrka någon förstärkning av skolornas kontorspersonal.

Statens lönenämnd framhåller, att relationstalet mellan tillsynsmannatjänster och vårdartjänster efter utbyggnad enligt utredningens förslag skulle bli 1:2, vilket nämnden anser innebära en alltför kraftig ökning av befordringstjänsterna. Vid fångvårdsanstalterna utgör relationstalet mellan befordringstjänster och övriga tjänster i motsvarande kategorier 1 på 5—6. Nämnden vill vidare fästa uppmärksamheten på att befordringstjänsterna för bevakningspersonalen vid fångvårdsanstalterna och för sjukvårdspersonalen vid sinnessjukhusen endast till ringa del utgöres av tjänster i så hög lönegrad som den 18:e. Det övervägande antalet sådana tjänster är placerade i 14 och 16 lönegraderna. Det ligger nära till hands att, vid en utökning av personalen vid ungdomsvårdsskolorna, befordringstjänsterna fördelas på förslagsvis 14, 16 och 18 lönegraderna. Till frågan om antalet tjänster i de skilda lönegraderna kan emellertid på grundval av i betänkandet lämnade knapphändiga upplysningar rörande befattningshavarnas arbetsuppgifter och ansvar ställning icke tagas.

I övrigt har nämnden, som icke kunnat ingå i granskning i detalj av de av utredningen redovisade personalplanerna, icke funnit anledning till erinran.

Skolöverstyrelsen anser att den för psykologen föreslagna löneställningen är alltför låg. — Vidare förordas översyn av folkskolläraryrket vid skolorna.

Personalutbildningen

Statskontoret kan ej tillstyrka förslaget att tjänstemän, som genomgår utbildning för erhållande av rektorskompetens, skulle erhålla tjänstledighet med bibehållen lön under högst 180 dagar. *Statens lönenämnd* framhåller endast, att Kungl. Maj:t den 22 maj 1953 medgivit att tjänstemännen i förevarande fall må uppbära lön minskad med B-avdrag under högst 180 dagar. *Skolöverstyrelsen* avstyrker förslaget under erinran om att läroverkslärare, som vill förskaffa sig lektorskompetens, äger i viss utsträckning uppbära lön med B-avdrag.

Skolstyrelserna

Socialstyrelsen tillstyrker utredningens förslag om ersättningar åt styrelseledamöterna med det tillägget, att ledamöterna bör erhålla resekostnadsersättning och traktamente oavsett bostadens läge. *Statskontoret* kan ej tillstyrka ersättning för minskade avlöningsförmåner och ej heller höjning av arvoden till verkställande ledamöter. Däremot har ämbetsverket i och för sig intet att erinra mot ett mindre arvode per sammanträde, förslagsvis — i överensstämmelse med vad som gäller inom statens tvångsarbets- och alkoholistanstalter — 15 kronor för dag, dock högst 60 kronor för år, att utgå till annan ledamot än verkställande sådan. *Statens lönenämnd* har icke framställt erinran mot förslagen på denna punkt.

Eftervården

Behovet av en förstärkning av eftervården understrykes *allmänt* såsom en grundförutsättning för att behandlingen vid skolan skall ge ett hållbart resultat. I vissa remissvar har man emellertid ansett att utredningens förslag icke är tillräckligt slagkraftigt på detta område. Sålunda föreslår *strafflagberedningen* att varje skola skall utrustas med en egen eftervårdskonsulent. *Barnavårdskommittén* finner det vara av vikt att varje övervakare har endast något eller några få övervakningsuppdrag att sköta. *Socialstyrelsen* anser, i motsats till utredningen, att det inte är lämpligt att eftervårdskonsulenterna förordnas till övervakare, i vart fall ej förrän närmare erfarenheter vunnits av konsulenternas omstationering; styrelsen förordar däremot en särskild utredning om möjligheterna att bilda en kår av heltidsanställda, professionella övervakare för såväl socialvården som kriminalvården.

I fråga om inackorderingshemmen må följande anföras.

Socialstyrelsen anser att det aktuella behovet av inackorderingshem av den nuvarade typen är fyllt. I storstäderna finns emellertid stort behov av inackorderingshem för ungdomsvårdsskolornas klientel. På grund av klienteletets ökade svårighetsgrad anser styrelsen dock att dylika hem icke kan skötas annat än av heltidsanställd, utbildad personal på samma sätt som sker vid de av resp. städer drivna inackorderingshemmen. Styrelsen avser att återkomma i annat sammanhang med ett utarbetat förslag beträffande storlek och organisation av dessa hem. Behovet av inackorderingshem för storstadsklientelet understrykes därjämte av *överståthållarämbetet* och *barnavårdsnämnden i Stockholm*. Däremot varnar *länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län* för inackorderingshem i storstäderna, där eleverna är utsatta för alltför stora påtryckningar från ligagången.

Medicinalstyrelsen och *Stockholms barnavårdsnämnd* tillstyrker uttryckligen att inackorderingshemmens storlek minskas. *Ungdomsvårdsskolornas rektorsförening* finner förslaget i detta hänseende värt att prövas. *Statskontoret* vill däremot med hänsyn till konsekvenserna i fråga om driftkostnader m. m. icke tillstyrka en minskning av platsantalet.

Ungdomsvårdsskolornas rektorsförening föreslår att den nuvarande spärren för eftervårdsbidrag (600 kronor eller i undantagsfall 1 500 kronor för år) slopas.

Förslaget om höjning av övervakararvodena tillstyrkes uttryckligen av *socialstyrelsen*, *länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län*, *Sveriges socialdemokratiska ungdomsförbund* och *Svenska landsbygdens ungdomsförbund*. *Barnavårdskommittén* anser, att den föreslagna höjningen till tio kronor är alltför låg. *Statskontoret* erinrar, att frågan om arvodenas storlek prövades av 1954 års riksdag utan att någon höjning beslöts; något skäl för ändrat ställningstagande föreligger ej. *Statens lönenämnd* håller före, att en arvodeshöjning på detta område ej bör prövas fristående för ungdomsvårdsskolorna.

Kostnadsberäkningar

Byggnadsstyrelsen anser att ritningarna till de i första etappen uppförda byggnadsarbetena i huvudsak kan läggas till grund för det fortsatta ritningsarbetet. I fråga om föreslagen omändring av elevavdelningen Herrgården vid Sundbo hänvisas till styrelsens yttrande över utredningens hösten 1951 avlämnade förslag till ombyggnad av bl. a. denna avdelning (V ht 1952, s. 64). De beräknade kostnaderna för första etappen förefaller i stort sett godtagbara.

Kostnaderna för de i etapperna II—IV upptagna arbetena, över vilka ritningar ej finns upprättade, är endast grovt uppskattade med ledning av erfarenheterna från liknande tidigare uppförda byggnadsföretag. De uppskattade kostnaderna förefaller i stort sett skäligen, men kan inte läggas till grund för anslagsäskanden.

Socialstyrelsens förslag till anslagsberäkningar jämte yttranden

Socialstyrelsen har (skr. ³⁰/₈ 1954) framlagt förslag till anslagsberäkningar för nästa budgetår.

Till en början har styrelsen redovisat vissa utredningsuppdrag, vilka lämnats av Kungl. Maj:t i anledning av riksdagens behandling av 1954 års statsverksproposition (V ht p. 37).

Kungl. Maj:t hade föreslagit riksdagen att utbildning för radioreparatörer och elektriker skulle anordnas vid Forsane och Sundbo. Riksdagen (statsutsk. utl. nr 5) hade funnit det tveksamt, huruvida sådan utbildning redan nu borde påbörjas därstädes, men ville icke motsätta sig förslaget under förutsättning att det efter ytterligare undersökning, därvid kontakt borde tagas med vederbörande skolstyrelser, gjordes sannolikt att ett tillräckligt antal elever kan tillgodogöra sig ifrågavarande undervisning.

Socialstyrelsen har nu, efter hörande av styrelserna för ifrågavarande skolor, anfört följande.

Skolstyrelserna ha avstyrkt införandet av utbildning av radioreparatörer och elektriker. Den korta vårdtiden och elevmaterialets beskaffenhet gör, att styrelserna anse sig icke kunna tillstyrka utbildning i två yrken, som båda ha lång lärotid och kräva mycket gott handlag, noggrannhet, en viss mognad och gott omdöme av eleverna. Skolornas läge ett gott stycke från större befolkningscentra gör, att det blir svårt att skaffa eleverna produktiv sysselsättning under utbildningen. Allmänheten torde knappast vara benägen att på en ungdomsvårdsskola låta reparera tämligen dyrbara radioapparater eller elektriska apparater, och eleverna skulle troligen mest komma att sysselsättas med söndertagning och hopsättning av ett fåtal verkstadsapparater, vilket skolstyrelserna anse vara ur resocialiseringssynpunkt förkastligt.

Styrelsen vid Sundbo föreslår, att snickeriutbildningen därstädes tills vidare bibehålles. Sedan utbildningen i möbelsnickeri upphört vid Forsane och någon tid legat nere vid Johannisberg, synes denna utbildning kunna koncentreras till Sundbo. Socialstyrelsen instämmer och vill ytterligare framhålla, att den pågående utbyggnaden och inventarieupprustningen har medfört att skolorna i stor utsträckning beställa sina möbler vid Sundbo. Detta medför att verkstaden kan räkna på god arbetstillgång åtminstone några år framåt.

Styrelsen för Forsane föreslår, att bageriyrket införes i stället för utbildning av radioreparatörer och elektriker. Eleverna kunna under ett år vid skolan lära sig detta yrke så pass, att de kunna erhålla goda platser på arbetsmarknaden. Yrket är produktivt, och eleverna se dagligen det färdiga resultatet av sitt arbete. Genom försäljningen komma skolan och eleverna dessutom i nära kontakt med allmänheten och bygden. Socialstyrelsens erfarenheter från motsvarande utbildning vid Ryagården äro goda. Anläggningsskostnaderna för ett bageri av för Forsane lämplig typ äro relativt låga.

Socialstyrelsen vill det oaktat framhålla, att det vore värdefullt om en yrkesutbildning av radioreparatörer och elektriker finge prövas inom ungdomsvårdsskoleorganisationen. Styrelsen undersöker f. n. möjligheterna att ersätta snickeriutbildningen vid Johannisberg med utbildning av elektriker men är icke beredd att nu framlägga förslag i detta hänseende.

Yrkanden

Socialstyrelsen har föreslagit, att anslaget höjes med — avrundat — 288 400 kronor.

Löneregleringar m. m.

1. Höjning av arvoden till verkställande ledamöter	8 225
2. Höjning av vissa ersättningar till folkskollärare	8 473
3. Ytterligare medel till arvoden åt rådgivande psykiater m. m. ...	22 095
4. Uppflyttning av rektorstjänsterna från 27 till 29 lönegraden resp. från 29 till 31 lönegraden	36 141
5. Uppflyttning av tjänsterna som lärarinna i hushållsgöromål, kvinnlig slöjd och barnavård från 19 till 22 lönegraden	57 834

Personalförstärkningar

6. 1 bokhållare i Ce 21 vid Långanäs	11 604
7. 1 ekonomibiträde i Ce 8 vid Ryagården	6 636
8. 1 kontorsbiträde i reglerad befordringsgång vid Ryagården...	6 636
9. 1 skolpsykolog i Ce 29	18 912
10. 1 assistent i Ce 23 vid Margretelund	13 584
11. Medel beräknas för 3 vårdare i Ce 12	24 492
12. Ytterligare medel till vikarier	53 000

Omräkningar

13. Löneklassuppflyttningar och reglerad befordringsgång	29 872
	+ 297 504
Avgår. För högt beräknad ortsguppering för Hammargården ...	9 036
	+ 288 468

Socialstyrelsen har vidare föreslagit ordinariesättning av 1 rektor i Ce 29, 1 barnavårdslärarinna i Ce 19, 5 biträdande husföreståndare i Ce 13, 4 vårdare i Ce 12 och 5 ekonomibiträden i Ce 8.

Från övergångsstaten kan avföras 1 arbetsledare i Ca 14.

Motivering

1. Arvodet bör utgå med 1 200 kronor för år vid de 13 största och med 800 kronor vid de 9 övriga skolorna. F. n. utgår arvodet med 800 kronor vid 11 skolor och med 525 kronor vid lika många skolor. Höjningen skulle med hänsyn till penningvärdets fall innebära att arvoden bringas i överensstämmelse med 1938 års nivå. Förslaget överensstämmer med vad ungdomsvårdsskoleutredningen förordat i sitt betänkande.

2. Arvoden har höjts genom Kongl. Maj:ts beslut den 4 juni 1954 (civildepartementet).

3. I sitt yttrande över ungdomsvårdsskoleutredningens betänkande har socialstyrelsen föreslagit, att antalet psykiaterbesök skall ökas, om möjligt till två besök per månad, samt att ersättningarna skall höjas. Som mera preciserat förslag förordar styrelsen nu — förutom medelsanvisning för ökad besöksfrekvens — *dels* att grundbeloppen höjes från 720 till 800 kronor vid Långanäs och från 360 till 390 kronor vid Forsane, Sundbo och Margretelund, *dels* att besöksarvodet får utgå med 90 kronor per besök oavsett besökstidens längd *och dels* att antalet timmar för sexualundervisning i grupp ökas från en till minst två dubbeltimmar årligen. — Ytterligare äskas 4 000 kronor till försöksverksamhet med gruppterapi.

4. Av rektorerna är tio placerade i 29 lönegraden och elva i 27 lönegraden. Efter den senaste löneregleringen för rektorerna, vilken företogs år 1947, har rektorernas arbetsbörda ökat genom klientelet's skärpta svårighetsgrad och genom de växande kamerala göromålen. Härtill kommer de ytterligare arbetsuppgifter, som lägges på skolorna till följd av 1952 års lagändringar rörande det yngre kriminalklientelet. Socialstyrelsen hänvisar därjämte till den senaste tidens löneyftning av jämförbara tjänster inom närliggande vårdområden, t. ex. fångvården.

5. År 1953 uppflyttades lärarinnorna i hushållsgöromål vid lanthushållsskolorna till Cg 20—Ce 21—Ca 22. På grund härav föreslog styrelsen i petita för innevarande budgetår, att motsvarande lärarinnor vid ungdomsvårdsskolorna skulle placeras i 22 lönegraden. I sitt yttrande över ungdomsvårdsskoleutredningens betänkande har styrelsen framhållit angelägenheten av att ingen åtskillnad i avlöningshänseende göres mellan manliga och kvinnliga yrkeslärare. Under en lång följd av år har flickskolorna haft svårigheter att rekrytera och behålla personal. Befattningshavarna kan nu erhålla såväl bättre lön som kortare arbetstid, lindrigare arbetsförhållanden och bättre bostäder i andra skolformer, vilket medfört täta byten av personal till skada för uppfostringsarbetet. Styrelsen utgår ifrån att lönesättningen vid ungdomsvårdsskolorna bör överstiga den för andra skolformer gällande. Uppflyttningen bör gälla även lärarinnor i kvinnlig slöjd och lärarinnor i barnavård.

6.—8. Motsvarande förslag gjordes senast inför innevarande budgetår (V ht 1954 s. 66) men bifölls ej för det dåvarande. En bokhållartjänst i Cg 21 har sedan några år funnits vid Långanäs; kostnaderna har bestritts av tillfälliga besparingar.

9—10. I fråga om dessa förslag hänvisas till redogörelsen för ungdomsvårdsskoleutredningens betänkande.

11. Enligt beslut av 1954 års riksdag skall vid envar av de nya specialavdelningarna vid Lövsta, Forsane och Margretelund finnas bl. a. tre vårdare. Kostnaderna för tre av dessa nio tjänster skall emellertid under budgetåret 1954/55 bestridas från vissa besparingar inom ungdomsvårdsskoleorganisationen. Medel för dessa tre tjänster bör nu anvisas.

12. Under icke-ordinarieposten är f. n. anvisat ett belopp av 80 000 kronor till vikarier, vilket inklusive rörligt tillägg medger en total utgift av 123 000 kronor. Utgifterna för detta ändamål uppgick under de tre första kvartalen av budgetåret 1953/54 till ca 172 000 kronor.

Yttranden

Statens lönenämnd har i utlåtande över ungdomsvårdsskoleutredningens betänkande framlagt sina synpunkter på förslagen rörande ersättningar till styrelseledamöter och om inrättande av en psykologtjänst. Nämnden finner förslaget om höjning av psykiaterarvodena och om att besöksarvodet skall få utgå med 90 kronor oavsett besökslidens längd icke tillräckligt motiverade.

Med hänsyn till inom civildepartementet pågående förhandlingar och utredningar har nämnden ansett sig icke böra pröva frågan om löneställningen för rektorer och vissa yrkeslärarinnor.

Den föreslagna ekonomibiträdestjänsten vid Ryagården bör placeras i 7 lönegraden.

Ej heller *statskontoret* anser sig böra pröva frågan om löneställningen för rektorer och lärarinnor. Kravet på arvodeshöjning för verkställande ledamöter och psykiatrar samt inrättande av en psykologtjänst och av kontorsbiträdes- och ekonomibiträdestjänster vid Ryagården avvisas. Därutöver vill statskontoret endast framhålla angelägenheten av att i nuvarande läge iakttaga särskild återhållsamhet med inrättande av nya tjänster.

Departementschefen

Bakgrunden till utredningsuppdraget

Vid 1936 års riksdag beslöts en genomgripande omläggning av ungdomsvårdsskolorna eller, som den dåtida terminologin löd, skyddshemmen. Ungdomsvårdsskoleverksamheten hade tidigare delvis ålegat landstingen och de landstingsfria städerna. Anstalterna ägdes av städer och landsting eller av stiftelser och andra enskilda institutioner, medan några statliga skolor icke existerade. Genom reformen övertog staten ansvaret för verksamheten. Vissa skolor överfördes i statens ägo, vissa uppläts genom arrendeavtal till staten och vissa fortsatte verksamheten i kommunal eller enskild regi med löpande bidrag av statsmedel. Genom reformen vanns avsevärda fördelar. Eleverna kunde på ett mera tillfredsställande sätt differentieras på skilda skoltyper med hänsyn till ålder, begåvningsgrad, särskilda psykiska och fysiska defekter m. m. och skolorna kunde utrustas med resurser för yrkesutbildning i egentlig mening.

Den på denna grund uppbyggda organisationen förändrades och förbättrades under 1940-talet i åtskilliga betydelsefulla avseenden. Verksamheten förstatligades helt. Samtidigt nedskars organisationen, som år 1936 om-

fattade 38 anstalter, i sådan omfattning att skolornas antal år 1950 nedgått till 25; numera är endast 22 skolor i verksamhet. Behandlingsmetoderna utvecklades under 1940-talet, med bibehållande av den öppna vårdens princip, på medicinsk-pedagogisk basis bl. a. genom att en särskild grupp av befattningshavare med utbildning i s. k. läkepedagogik insattes i ledningen för varje skola. Statsmakterna sökte därjämte effektivisera eftervården genom att dels inrätta särskilda konsulenttjänster för detta arbetsområde och dels forma en organisation av inackorderingshem för de villkorligt utskrivna.

Under förra decenniet började en märkbar försämring av klientelet vid skolorna successivt göra sig gällande. Till en del kunde detta fenomen förklaras därav att samhällets förebyggande resurser utvecklats och att de lindrigare vanartfallen i allt mindre utsträckning krävde anstaltsvård. Samtidigt tillfördes skolorna vissa grupper av särskilt svårbehandlad ungdom, vilka tidigare varit föremål för samhällets reaktion i andra former. Statsmakternas beslut år 1947 att avskaffa tvångsuppfostringsinstitutet medförde sålunda att det klientel, som tidigare tagits om hand på tvångsuppfostringsanstalterna (Bona och Viebäck) i fortsättningen hänvisades till ungdomsvårdsskolorna. I liknande riktning verkade också ikraftträdandet av nu gällande lag om villkorlig dom liksom bestämmelserna om åtalseftergift och 1945 års ändring i strafflagens 5 kapitel. På senaste tid har ungdomsvårdsskolorna därjämte tillförts en särskilt besvärlig grupp av ungdom i åldern 15—17 år i och med att den av riksdagen år 1952 antagna lagstiftningen rörande behandlingen av underåriga lagbrytare den 1 juli 1954 trätt i kraft. Denna lagstiftning syftar i princip till att dirigera de yngsta lagöverträdarna bort från kriminalvårdens straffanstalter och över till socialvårdens organ.

Utvecklingen på ungdomsvårdsskolefronten ledde till en allmän debatt om skolornas problem vid ingången av detta årtionde. Framför allt reagerade man mot rymningarna i vilkas spår följde en stigande brottsfrekvens. Socialstyrelsen hade i sin anslagsframställning för budgetåret 1950/51 föreslagit uppförande av ett antal s. k. slutna avdelningar av en typ, som sedan några år tillbaka fanns anordnad vid Långanäs. Då frågan anmäldes för Kungl. Maj:t (prop. 1950: 98) förklarade min företrädare i ämbetet sig icke beredd att biträda detta förslag utan ansåg att det borde utredas, huruvida icke rymningarna kunde begränsas genom allmänna förbättringar av den vid skolorna tillämpade öppna vården. Statsutskottet framförde ingen erinran häremot, men förutsatte ett förslag till nästpåföljande riksdag om uppförande av slutna avdelningar, därest utredningen och erfarenheterna gäve stöd härför. Riksdagen godkände utskottsutlåtandet (statsutsk. utl. 1950: 165; rskr. 1950: 301).

I detta läge tillsattes ungdomsvårdsskoleutredningen. Dess uppdrag begränsades icke till att avse enbart faktorer, vilka kunde tänkas direkt eller

indirekt medföra att rymningarna minskade, utan det skulle stå utredningen fritt att framlägga förslag i samtliga, ungdomsvårdsskolorna berörande spörsmål, i vad avsåg såväl anstalterna som eftervårdssystemet.

Utredningen har tidigare avgivit vissa delförslag, vilka i huvudsak redan godtagits av statsmakterna. Främst har utredningens arbete resulterat i att fyra s. k. specialavdelningar uppförts. En av dessa, vid Sundbo, har tillkommit huvudsakligen i syfte att bereda en viss avlastning av svårbehandlade elever från den för psykiskt särartade elever avsedda specialskolan Lövsta i Vagnhärad. De övriga tre har framför allt motiverats med behovet av specialanordningar för de elever, vilka hänvisas till ungdomsvårdsskolorna genom 1952 års lagstiftning om underåriga lagbrytare.

Utredningens slutbetänkande avlämnades hösten 1953. I vad gällde yrkesutbildningen för manligt klientel behandlades betänkandet vid 1954 års riksdag och ledde till vissa omläggningar. Jag återkommer nu till huvudfrågorna i utredningsförslaget.

Principiella frågor

Utredningen har ägnat de vid skolorna tillämpade vårdmetoderna ett ingående studium och i allt väsentligt uttalat sin anslutning till dessa. Från denna utgångspunkt har utredningen lagt upp ett reformprogram, som i stort sett innebär en förstärkning av den existerande organisationen med bibehållande av det nuvarande vårdsystemets huvuddrag.

Tyngdpunkten i utredningens förslag ligger i ett omfattande program för utbyggnad av personalstyrkan, för skolornas anpassande till »den lilla gruppens princip» och för en ökning av platsantalet i syfte att möta en beräknad ansvällning av elevantalet. Enligt utredningens mening bör anstaltsorganisationen omformas och utbyggas under fem etapper för en byggnadskostnad av totalt ca 3,45 milj. kronor, vartill kommer en investering för personalbostäder — delvis avsedd att täcka redan föreliggande brist — av 8,9 milj. kronor. Personalstyrkan föreslås ökad med 122 befattningshavare för en årlig lönekostnad av 1,15 milj. kronor.

I likhet med utredningen anser jag att de vårdprinciper, på vilka den nuvarande ungdomsvårdsskoleorganisationen byggts upp, i och för sig är väl ägnade att tjäna som grund för det fortsatta utvecklingsarbetet på detta fält. Jag vill emellertid, med hänsyn till den dokumenterade utvecklingen av elevklienteletets beskaffenhet, i likhet med utredningen understryka vikten av att organisationen icke låses fast utan från tid till annan passas efter de aktuella förhållandena.

Utredningens förslag att elevgruppernas storlek skall skäras ned har redan tidigare preliminärt anmälts i samband med behandlingen av vissa av utredningen avgivna delförslag (jfr V ht 1952, p. 37 och V ht 1953, p. 37). Något slutligt ställningstagande från statsmakternas sida har i avvaktan på föreliggande huvudbetänkande ännu icke förekommit, men principen har

beaktats vid utformningen av ett antal av statsmakterna redan beslutade projekt.

Utskrivningsavdelningarna och specialavdelningarna för särskilt svårbehandlade elever utgör de minsta förläggningarna med platser för i genomsnitt åtta elever. Mellangradsavdelningarnas storlek varierar däremot kraftigt och uppgår i många fall till 25—30 platser. Utredningen anser, att elevgruppernas storlek i regel icke bör överstiga tio elever men har i sitt reformprogram sett sig nödsakad att taga hänsyn till de ekonomiska följderna av en konsekvent omläggning efter dessa mått. Resultatet har blivit, att utredningen i sitt nu föreliggande program endast i två fall, Gräskärr och Folåsa, räknar med en minskning av normalavdelningar till tio eller mindre. I övrigt räknar utredningen i de flesta fall med avdelningar av storleken 15—20 elever och i några enstaka fall t.o.m. en något större kapacitet. De stora elevförläggningarnas uppdelning på mindre avdelningar kräver givetvis en icke obetydlig personalförstärkning.

Jag vill framhålla, att ungdomsvårdsskolorna i själva verket sedan en tid tillbaka redan undergått en utveckling i den angivna riktningen. Vissa av skolorna har nämligen tidigare avsetts för större kapacitet än den av utredningen redovisade. Olika omständigheter har sedermera medfört en anpassning mot ett lägre elevantal. I viss omfattning har den omvittnade skärpningen av elevernas svårighetsgrad medfört att de ansvariga organen sett sig nödsakade att minska elevgrupperna. Vidare har lokala förhållanden krävt, att elevrum tagits i anspråk för andra ändamål än det ursprungligen avsedda — exempelvis för att täcka behovet av gemensamhetslokaler, arbetssalar och förrådsutrymmen liksom ock för att inhysa befattningshavare i brist på särskilda personalbostäder.

Uppdelningen på små grupper, vilken i förbigående nämnt utgjort en av huvudprinciperna för Røxtunaanstaltens uppbyggnad, innebär otvivelaktigt avsevärda fördelar ur vårdsynpunkt. Genom att elevantalet hålles någorlunda begränsat kan befattningshavarna bättre få eleverna i sin hand och en intensivare påverkan i karaktärsdanande syfte kan påräknas. Utan att vilja direkt ansluta mig till utredningens åsikter om det optimala platsantalet delar jag i princip utredningens synpunkter i förevarande fråga. Detta innebär emellertid icke att jag förordar en omedelbar övergång till »den lilla gruppens» system eller är beredd att göra upp ett program på längre sikt i detta hänseende. Det är nämligen alldeles uppenbart att en omläggning kan ske endast stegvis, varvid hänsyn måste tagas till de ekonomiska insatser, som det statsfinansiella läget medger i fråga om såväl byggnadsarbeten som personalförstärkningar. Varsamhet är särskilt angelägen med tanke på de fortskridande förändringarna i klienteletets struktur och de betydande osäkerhetsmomenten vid bedömningen av den framtida elevtillströmningen.

Ehuru jag från dessa utgångspunkter saknar anledning att närmare gå in på frågan om avdelningarnas storlek i de enskilda fallen, vill jag framhålla att en anpassning till mindre grupper redan nu kan accepteras vid vissa skolor. Beslut fattades vid 1953 års riksdag om viss ombyggnad av de största elevförläggningarna vid Lövsta och Forsane i samband med uppförande av ett antal nya avdelningar därstädes. Härigenom minskades platsantalet vid dessa förläggningar från 22 till 15 resp. från 27 till 16. Dessa båda skolor har i och med detta helt anpassats till den lilla gruppens principer. För Sundbos del beslöt 1952 års riksdag uppförande av en specialavdelning och en utskrivningsavdelning. Utredningen hade föreslagit minskning av de båda äldre elevförläggningarna därstädes från 27 resp. 23 elever till vardera 15, bl. a. i samband med ombyggnad av den största elevavdelningen. Statsmakternas ställningstagande till ombyggnadsfrågan uppsköts och något beslut om de äldre avdelningarnas platsantal kom ej till stånd. Ehuru jag icke heller inför nästa budgetår är beredd att föreslå medelansvisning för en ombyggnad, anser jag att en minskning av dessa båda avdelningar bör få ske. Skolan skulle nämligen eljest erhålla ett platsantal av 66 elever, vilket uppenbarligen är alltför stort, särskilt med hänsyn till att den numera inrättats för ett besvärligare klientel. Jag vill tillägga, att utredningen vid angivande av platsantalet vid Lövsta, Forsane och Sundbo utgått ifrån att dessa reduktioner redan sanktionerats av statsmakterna. Någon minskning i förhållande till den av utredningen angivna kapaciteten sker således ej.

Vid ytterligare två skolor bör en minskning av större elevavdelningar kunna beslutas redan nu. Vid Johannisberg har en elevavdelning med 20 platser brunnit ner. I annat sammanhang föreslår jag denna dag att proposition avlåtes till riksdagen om anvisande av medel på tilläggsstat i syfte att få till stånd en ny avdelning som ersättning för den nedbrunna. Det är naturligt att den nya avdelningen icke dimensioneras för mer än 15 elever. Vidare kommer jag i det följande att föreslå *dels* att den största elevavdelningen vid Fagared delas i två avdelningar, den ena om 6 och den andra om 14 platser, *och dels* att Folåsa, som nu består av en enda elevförläggning för 20 elever, byggs om efter ett paviljongsystem med endast 7 elever i varje hus. Vad beträffar yrkesskolorna för det manliga yrkesskoleklientelet kommer härigenom av 25 avdelningar endast fyra att i princip vara avsedda för mer än ca 15 elever och endast en för mer än ca 20 elever.

Jag vill emellertid betona vikten av att de av mig förordade platssiffrorna icke betraktas som ett absolut maximum för den faktiska beläggningen. Skulle efterfrågan på platser stegras, bör nämligen hinder icke få möta att utnyttja eventuellt befintliga extra förläggningsutrymmen även om elevantalet därigenom överskrider de här angivna talen.

Utredningen har ställt en prognos rörande platsbehovet och därvid funnit en ökning av platsantalet påkallad. Bl. a. har beräknats att elevantalet skulle öka med 25 % under åren 1951—57 om hänsyn tages enbart till förändringarna i befolkningens sammansättning. Tendenserna till ökad efterfrågan motverkas å andra sidan av ett flertal faktorer, främst utvecklingen av samhällets resurser i fråga om förebyggande åtgärder. Utredningen har stannat för att föreslå en ökning av platsantalet med ca 70 platser, varav dock 14 numera tillkommit i samband med vissa genomförda om-dispositioner. Värdet av denna prognos har ifrågasatts i åtskilliga remissyttranden. Bl. a. anser socialstyrelsen, barnavårdsnämnden i Stockholm och Svenska socialvårdsförbundet att utredningens förslag på denna punkt är alltför blygsamt, medan statskontoret påpekar att elevantalet under de senaste tre åren nedgått. Av inom socialdepartementet tillgängligt material framgår också att utvecklingen under de fyra första åren av den av utredningen angivna sexårsperioden i själva verket gått i motsatt riktning mot utredningens prognos. Vid ingången av år 1949 fanns på skolorna 846 elever, utackorderade och villkorligt utskrivna oräknade. Beläggningen har därefter successivt sjunkit och uppgick vid utgången av åren 1949—1953 till resp. 768, 689, 732, 663 och 601. Ingångssiffrorna för kvartalen under år 1954 har varit resp. 600, 649, 648 och 596 elever.

Nu förhåller det sig så, att de tillämpade differentieringsprinciperna medför, att lediga platser i stor utsträckning icke utan vidare kan om-disponeras för att täcka platsbrist inom en annan sektor. Sålunda kan en underbeläggning på flickskolorna av naturliga skäl icke utnyttjas för manligt klientel och vice versa. Skolhemplatser och yrkesskolplatser kan i regel ej heller kompensera varandra. Men även i övrigt inskränkes rörligheten inom organisationen genom differentieringsgränserna. Det gäller här närmast att med uppmärksamhet följa utvecklingen tills en förändring av klienteletets sammansättning medger att en hel skola tömmes och antingen nedlägges eller disponeras för en expanderande klientelgrupp från ett annat differentieringsområde. En sådan utveckling är av allt att döma förestående inom den anstaltsgrupp, som utgörs av skolhemmen för pojkar. Elevantalet inom denna grupp har minskat i sådan omfattning att någon av dithörande anstalter snart torde kunna indragas. Utredningen har också uppmärksammat detta förhållande och räknar med att Gräskärr inom en nära framtid skall kunna om-disponeras för annat klientel. — Jag har velat framhålla dessa följder av differentieringssystemet *dels* därför, att jag är angelägen att de faktiska beläggningssiffrorna icke utan vidare ges den innebörden, att beläggningsmöjligheterna skulle vara för stora i förhållande till platsbehovet *och dels* för att visa, att de nuvarande beläggningsförhållandena icke i och för sig talar emot sådana platsförstärkningar på enstaka skolor, som påfordras av det individuella läget

inom vederbörande differentieringsgrupp. Kvar står dock under alla omständigheter att utredningens beräkningar i fråga om platsbehovet hittills icke verifierats av utvecklingen och att en viss marginal f. n. föreligger. Med hänsyn härtill kan jag icke finna tillräckliga skäl f. n. föreligga för en utbyggnad på basis av utredningens framtidsprognos.

Utredningen föreslår en betydande personalförstärkning, avseende såväl den personal, vilken handhar det kvalificerade läkepedagogiska arbetet, som tillsynspersonal samt ekonomi- och kontorspersonal. När det gäller att ge skolorna större resurser i deras fostrande uppgifter representerar personalfrågan otvivelaktigt ett centralt problem. Jag är emellertid icke beredd att draga upp några principiella riktlinjer för de framtida personalplanerna utan anser att en förstärkning på detta område, liksom när det gäller omformning och förstärkning av skolorna i övrigt, bör bedömas från tid till annan mot bakgrunden av aktuella erfarenheter och behov. En viss ökning av personalen vill jag dock förordna nu. Sedan Lingatan hösten 1953 nedlagts och numera definitivt avförts ur skolorganisationen, bör de för denna skola i innevarande budgetårs avlöningsanslag beräknade medlen omdisponeras för en personalförstärkning inom organisationen. Dessa medel uppgår till 92 491 kronor. Såsom jag föreslagit vid behandlingen av socialstyrelsens avlöningsanslag bör dock nämnda belopp minskas med de löne-medel, som erfordras för en tjänsteman, som inom socialstyrelsen sysslar med uppgiften att anskaffa fosterhem åt barn, som är omhändertagna för skyddsuppfostran. Sedan denna reduktion företagits, återstår ett belopp av 76 027 kronor att disponeras inom ramen för den egentliga ungdomsvårdsskoleorganisationen. Vidare beräknar jag, såsom framgår av det följande, att ett antal facklärarinnetjänster — delvis i enlighet med utredningens förslag — skall dragas in. Denna åtgärd betingas enbart av behovet att rationalisera yrkesutbildningen och kräver att annan personal anställs vid skolorna. Lönerna för ifrågavarande facklärare representerar ett belopp av 100 512 kronor. Av f. n. anvisade medel kan alltså totalt (76 027 + 100 512) 176 539 kronor omdisponeras. En ytterligare förstärkning med ca 20 tjänster kan därjämte nu bedömas erforderlig. Jag är emellertid icke beredd föreslå att mer än 7 av dessa inrättas under nästa budgetår. — Jag återkommer i det följande med närmare detaljer rörande de tjänster som bör inrättas fr. o. m. nästa budgetår.

Utredningen har framhållit vikten av att standarden på lokaler och inventarier höjes samt att fritidsverksamheten förstärkes. I sitt yttrande över betänkandet har socialstyrelsen därjämte hemställt om förstärkning av de psykiatriska resurserna vid skolorna. Förbättringar i alla dessa hänseenden är otvivelaktigt påkallade. Utredningen har vidare föreslagit att utackorderingsverksamheten ytterligare intensifieras.

Statsmakterna har under senare år medgivit vissa anslagsförstärkningar för detta ändamål och en särskild tjänst för fosterhemsanskaffning har inrättats hos socialstyrelsen. Genom dessa åtgärder har utackorderingsverksamheten fördubblats sedan 1950-talets början och goda utsikter finns för en fortsatt utveckling om tillräckliga medel ställs till förfogande. Jag återkommer med preciserade förslag rörande alla dessa frågor vid min behandling av socialstyrelsens anslagsäskanden. I anledning av utredningens förslag att skolornas möjligheter skall ökas även i fråga om medicinsk behandling vill jag understryka, att det är alldeles uppenbart att elevernas behov av sådan behandling och av kroppssjukvård överhuvudtaget bör tillgodoses. Några särskilda åtgärder från statsmakternas sida torde dock icke vara påkallade, enär en särskild förslagsbetecknad delpost till hälso- och sjukvård, avsedd bl. a. för detta ändamål, står till organisationens förfogande under omkostnadsstaten. Att nu höja denna delpost utan erfarenhetsmässigt underlag bör icke ifrågakomma.

Byggnadsprogrammet

I betraktande av de betydande osäkerhetsmoment som gör sig gällande vid försöken att bedöma den framtida utvecklingen finner jag mig i likhet med bl. a. socialstyrelsen sakna möjlighet att taga ställning till programmet i vidare utsträckning än för den närmast liggande etappen. Av utredningens etapp I kvarstår numera endast tre projekt, nämligen förslagen rörande Lingatan (omläggning till sjömansskola), Eknäs och Sundbo. Socialstyrelsen anser, att förslaget rörande Lingatan bör bordläggas i avvakten på ytterligare utredning; till första etappen för styrelsen förutom Sundbo- och Eknäsförslagen dels utredningens förslag (etapp II) om anordnande av en mindre elevavdelning vid Härsjögården och dels utredningens förslag (etapp IV) till viss omdisposition av Gräskärr. Styrelsen förordar vidare ett principbeslut redan nu om uppförande av en skola av ny typ för det klientel, som tidigare omhändertagits på Lingatan.

Vad först beträffar frågan om Lingatans omändring till sjömansskola vill jag erinra, att detta projekt framfördes från utredningens sida redan år 1952. I 1953 års statsverksproposition (V ht, p. 37) lämnades en utförlig redogörelse för förslaget. Vid remissbehandlingen framkom i stort sett inga erinringar mot tanken att tillskapa en sjömansutbildning för ungdomsvårdsskolornas behov, ehuru väl från vissa håll — bl. a. från sjöfolkets sida — uttalades en viss skepsis i fråga om ungdomsvårdsskoleelevernas möjligheter till anpassning inom sjömansyrket. Sjöfolksförbundet ansåg i vart fall då, att Lingatan hade ett alltför isolerat läge för att vara lämpligt för ändamålet. Något ställningstagande blev för statsmakternas del icke aktuellt vid 1953 års riksdag. På grund av anstaltsbyggnadernas tillstånd och de lokala förhållandena i övrigt nedlades skol-

verksamheten vid Lingatan hösten 1953. Vid 1954 års riksdag förelåg dels en motion om skolans omändring till sjömansskola i enlighet med utredningens förslag och dels ett uttalande av riksdagens revisorer, vari framhölls det otillfredsställande i att anstalten icke utnyttjades. Statsutskottet (utl. nr 5, p. 35) avstyrkte bifall till motionen under hänvisning till att sjömansskolefrågan först borde prövas av Kungl. Maj:t samt förordade en undersökning av möjligheterna att anordna sjömansutbildning för ungdomsvårdsskoleelever vid kommunala sjömansskolor. I anledning av revisorernas uttalande underströks önskvärdheten av att Lingatan — utan att man därför bunde sig för dess framtida användning som sjömansskola — snarast komme att utnyttjas på lämpligt sätt.

Socialstyrelsen har i samråd med överstyrelsen för yrkesutbildning verkställt den begärda undersökningen. Överstyrelsen har därvid yppat en viss tveksamhet rörande lämpligheten av att mottaga ungdomsvårdsskoleelever vid de kommunala sjömansskolorna. Socialstyrelsen påpekar, att innebörden av ett omhändertagande på ungdomsvårdsskola är att behovet av vård i denna form ansetts föreligga. En omplacering till en sjömansskola kan då icke ske förrän elevens resocialisering fortskridit så långt att han kan medgivas villkorlig utskrivning. Sedan han sålunda lämnat skolan, står det fritt att efter omständigheterna placera honom i den yrkesutbildning, som passar honom.

Att redan före den villkorliga utskrivningen placera en på ungdomsvårdsskola omhändertagen yngling i kommunal sjömansskola torde på av socialstyrelsen anförda skäl i regel vara uteslutet. Möjligen kunde man tänka sig att vidtaga en sådan åtgärd i enstaka fall inom den begränsade grupp, som av skilda orsaker anses böra utackorderas redan före den villkorliga utskrivningen. I praktiken torde dock både behovet och möjligheten av en sådan anordning vara så ringa att det bör överlåtas på vederbörande skolstyrelse att söka sig fram till en lösning i det enskilda fallet.

Med hänsyn till svårigheterna och kostnaderna att bereda ett mycket begränsat antal elever en för handelsflottan erforderlig och med de kommunala sjömansskolorna jämförlig utbildning inom ungdomsvårdsskoleorganisationen är jag icke beredd att ansluta mig till tanken att anordna en sjömansskola vid Lingatan. Med beaktande av vad riksdagen anført om vikten av att anläggningen utnyttjas har jag — då jag ej heller i övrigt funnit användning för anstalten inom ungdomsvårdsskoleväsendet — ansett att den bör avföras från skolorganisationen. Fångvården har numera övertagit Lingatan.

Såsom skäl för en utbyggnad av Eknäs anger utredningen behovet av kompensation för Lingatans nedläggande som flickskola. Av socialstyrelsens utlåtande framgår emellertid att det klientel, som tidigare omhändertagits på Lingatan, nämligen i huvudsak prostituerade i åldern 18—21 år,

fördelats på Härsjögården och Ryagården. Jag anser, att det i detta läge är mera motiverat att bygga ut Härsjögården med en liten avdelning; Eknäsprojektet bör anstå i avvaktan på vidare erfarenheter av platsbehovet inom den klientelgrupp, för vilken skolan är avsedd. Utredningens förslag rörande Härsjögården bör alltså framflyttas från andra till första etappen. Meningen är att den nya avdelningen, som avses för sex elever, skall inrymmas i en redan befintlig byggnad. Denna är nu utnyttjad för personalbostäder men måste anses olämpligt disponerad för detta ändamål. F. n. uppföres ett antal fristående personalhus vid skolan. Sedan arbetet härmed färdigställts, torde det nuvarande personalbostadshuset kunna tagas i anspråk som elevförläggning. Härför erfordras i huvudsak endast smärre arbeten som bör kunna bekostas från omkostnadsstatens medel till underhåll av byggnader.

Jag är icke f. n. beredd att föreslå särskild medelsanvisning för ombyggnad av en elevförläggning vid Sundbo.

Långanäsklientelet består av två sinsemellan mycket olikartade grupper, nämligen dels ett äldre vagabondklientel i regel med starka psykiska störningar och dels ett aktivare yngre klientel, bestående av elever som omhändertagits i åldern mellan 15 och 18 år. Utredningen och socialstyrelsen är ense om att dessa grupper bör åtskiljas. Då skolhemsklientelet minskar i antal har man tänkt sig den lösningen att Gräskärr, som fungerar som skolhem, skall tömmas på sitt nuvarande klientel, vilket bör kunna absorberas av de övriga skolhemmen, och därefter mottaga det äldre Långanäsklientelet. Jag är icke f. n. beredd att tillstyrka en sådan anordning, bl. a. med hänsyn till att jag finner en viss tveksamhet berättigad inför tanken att placera detta svåra klientel inom Uddevalla stads område.

Socialstyrelsen har fört fram tanken på en helt ny anstalt för det tidigare Lingateklientelet. I korthet går projektet ut på att en liten avdelning — för högst 8 elever — skulle uppföras i närheten av någon mellanstor stad och kombineras med ett inackorderingshem inne i staden. Jag är icke f. n. beredd att biträda detta förslag, som bl. a. skulle innebära att skolornas antal åter ökas.

Av utredningen föreslages minskning av den största elevförläggningen vid Fagared bör, såsom jag i det föregående antytt, komma till stånd redan nu. Härigenom framflyttas arbetet härmed från tredje till första etappen. Ombyggnaden bör, för en kostnad av 37 480 kronor, utföras på sätt socialstyrelsen föreslagit i sin anslagsframställning, till vilken jag återkommer.

Ställning bör redan nu tagas till ytterligare ett projekt, nämligen Folåsas omläggning till paviljongsystem, av utredningen uppfört i etapp II.

Folåsa disponerar f. n. över en andra anstaltsbyggnad i vilken samtliga 20 elever är förlagda. Förläggningslokalerna är gamla och högst otillfreds-

ställande samt ordnade efter ett föräldrat system med tre större sovsalar på vilka samtliga elever är fördelade. Utredningen har i sin planering anknutit till det system, efter vilket skolhemsavdelningen vid Lövsta är uppbyggt. Vid denna avdelning bor eleverna i 7-mannapaviljonger; två kvinnliga befattningshavare svarar för varje paviljong och förfogar över bostäder i denna.

Folåsa mottager ett skolhems klientel av samma art som Lövsta. Enligt min mening medför en ombyggnad efter de föreslagna linjerna en sanering av förläggningsförhållandena av hög angelägenhetsgrad. Utredningsförslaget syftar till en ökning av skolans platsantal från 20 till 35. Jag är emellertid icke f. n. beredd att föreslå en sådan ökning. Enligt min mening bör det vara tillfyllest om skolan tills vidare inrättas på tre avdelningar om vardera 7 platser. Erfarenheterna får senare visa om tillströmningen av psykopat klientelet kräver en ökning. Denna kan då efter omständigheterna anpassas stegvis genom successivt uppförande av nya paviljonger i den utsträckning som läget kräver.

Utredningen har gjort ett överslag rörande kostnaderna men ej presterat några ritningar. Ett fullständigt förslag med kostnadsberäkningar har senare erhållits. Detta omfattar dels en ombyggnad av den nuvarande elevförläggningen i syfte att anpassa denna efter den nya ordningen, dels uppförande av två paviljonger, envar för sju elever och med ett enkelrum och en dubblett för de till paviljongen anknutna befattningshavarna, dels en avloppsledning med reningsbrunn och dels en brunn med kallvattenledning. Det har förutsatts att de båda paviljongerna skall utrustas med en gemensam panncentral, till vilken vid framtida utbyggnad ytterligare en paviljong bör kunna anknytas. Kostnaderna uppgår till 430 000 kronor. Ritningarna har granskats utan erinran inom byggnadsstyrelsen. Omläggningen torde få ske i huvudsaklig överensstämmelse med vad här angivits. Med hänsyn till behovet av nyanskaffning av inventarier i samband härmed, bör kostnaderna för projektet uppskattas till 470 000 kronor.

Sammanfattningsvis vill jag alltså föreslå att den närmaste byggnadsetappen får omfatta dels anordnande av en förläggning vid Härsjögården för sex elever, dels vissa ombyggnadsarbeten vid Fagared i syfte att minska ned den största elevavdelningen därstädes och dels omläggning av Folåsa från en stor till tre mindre avdelningar. Endast för de båda sistnämnda arbetena erfordras särskild medelsanvisning, nämligen med (37 480 + 470 000) 507 480 kronor. Jag återkommer i detta hänseende vid behandlingen av frågan om skolornas byggnadsanslag.

Yrkesundervisning m. m.

Utredningen har föreslagit, att ett antal facklärarinnetjänster vid flickskolorna skall dragas in. I gengäld skall viss undervisning ske i form av korta ambulerande kurser, varjämte några skolor skulle erhålla arbets-

terapeuter. Utredningen förutsätter vidare att jordbruksdriften nedlägges och trädgårdsskötseln slopas som utbildningsgren.

Socialstyrelsen och ett flertal flickskolor uttalar tvivel om de ambulande kursernas värde och påyrkar ett bibehållande av stationära yrkeslärarinnor i något större utsträckning än utredningen tänkt sig. Vid fyra av flickskolorna bör undervisningen kompletteras med arbetsträning under ledning av en arbetsterapeut. Liknande synpunkter har anförts av bl. a. barnavårdskommittén och Stockholms barnavårdsnämnd. Jordbruken bör enligt socialstyrelsens mening bibehållas och likaså trädgårdsskötsel, den senare dock endast som terapiverksamhet.

För egen del förordar jag, i huvudsaklig överensstämmelse med socialstyrelsens förslag, att antalet facklärarinnor bestämmes till tre vid Brättegården, Hårsjögården, Eknäs och Hornö, två vid Morängen och en vid Broby. Av dessa bör en vara lärarinna i tvätt vid vardera Hårsjögården, Eknäs och Hornö. På detta sätt minskas antalet facklärarinnor med åtta. I överensstämmelse med socialstyrelsens förslag bör därjämte arbetsterapeuter finnas anställda vid Hårsjögården, Eknäs, Hornö och Morängen.

Förslaget om slopande av jordbruksdriften vid flickskolorna bör bordläggas. Jag förutsätter, att socialstyrelsen vid en planerad undersökning av jordbrukens lönsamhet m. m. inom organisationen jämväl beaktar flickskolornas motsvarande problem.

Vad beträffar trädgårdsundervisningen utgör denna en av de uppgifter, som ligger inom lanthushållslärarinnans arbetsområde; någon särskild personal är alltså icke anställd för detta ändamål. Då det uppenbarligen icke förutsatts, att skolorna skall avhända sig trädgårdsanläggningarna, kan jag icke finna annat än att frågan om på vad sätt och i vilket syfte arbetet skall bedrivas i trädgården får bli beroende av lokala omständigheter och behov.

I förevarande sammanhang vill jag föreslå, att även vissa pojkskolor erhåller arbetsterapeuttjänster, nämligen Lövsta och Långanäs. För Lövstas vidkommande beslöt 1954 års riksdag att en ny terapiverkstad skulle uppföras därstädes. Beslutet föranleddes ytterst av ett förslag från ungdomsvårdsskoleutredningen. I detta förslag ingick tillika inrättande av en arbetsterapeuttjänst, varom statsmakterna dock ännu icke fattat beslut. Jag föreslår nu, att tjänsten inrättas fr. o. m. nästa budgetår. Likaså synes det erforderligt att Långanäs, som mottager ett likaledes i psykiskt hänseende starkt skadat klientel, erhåller en motsvarande tjänst.

Organisationen bör, såsom bl. a. socialstyrelsen och ett antal skolstyrelser uttalat, vara oförhindrad att inom ramen för givna resurser själv forma sin yrkesutbildning. Bestämmanderätten kan dock icke överlätas på de enskilda skolstyrelserna med hänsyn till risken att differentieringen inom yrkesutbildningen får en olämplig avbalansering inom skolorganisationen i dess helhet. Det bör därför ligga i socialstyrelsens hand att besluta

om utbyte av yrkesspecialiteter i förekommande fall. Styrelsen bör dock i största möjliga utsträckning taga hänsyn till skolstyrelsernas egna önskemål härvidlag.

Personalplaner

Såsom framgår av vad jag i ett föregående sammanhang anfört, är jag icke beredd att förorda en förstärkning av personalen annat än i begränsad omfattning. Mitt program för nästa budgetår begränsas av *dels* de möjligheter som står till buds inom ramen för ett redan tillgängligt belopp av 176 539 kronor, vilket kan omdisponeras, *och dels* det antal av sju nya tjänster, vilka jag förklarat mig beredd att tillstyrka fr.o.m. den 1 juli 1955.

Inom ramen för förstnämnda belopp rymmes, förutom de ändringar för vilka jag redogjort i samband med behandlingen av yrkesutbildningsfrågan, följande personalförstärkningar av enligt min mening hög angelägenhetsgrad, nämligen en översköterska vid Ryagården, en vårdare vid Broby, två vårdare vid vardera Eknäs, Morängen, Hornö och Härsjögården samt ett ekonomibiträde i 7 lönegraden vid Ryagården. Slutligen bör ifrågasvarande belopp få tagas i anspråk för tre av 1954 års riksdag beslutade vårdartjänster; kostnaderna för dessa skulle under innevarande budgetår bestridas från besparingar under anslaget. Den föreslagna omdispositionen ansluter på några hundratal kronor när till det disponibla beloppet.

De sju nytillskotten bör fördelas på följande sätt: en assistent vid vardera Margretelund, Långanäs och Härsjögården, en bokhållare vid Långanäs (innebärande att medel räknas för en extra ordinarie tjänst i enlighet med vad socialstyrelsen föreslagit i sin anslagsframställning), en vårdare vid Brättegården samt ytterligare två vårdare, vilka bör få disponeras fritt av socialstyrelsen för att insättas som förstärkning på de punkter, där särskilt trängande behov härav anmäler sig. Kostnaderna för dessa sju tjänster kan beräknas till 76 020 kronor.

Sedan år 1948 har vid Lövsta funnits en tjänst som biträdande läkare i lönegrad Cg 29. Denna tjänst har i brist på sökande hittills icke kunnat besättas. Enligt utredningens mening bör tjänsten indragas och i stället bör en psykologtjänst inrättas för vissa angivna uppgifter. Socialstyrelsen anser, att en psykologtjänst i Ce 29 visserligen bör inrättas men menar, att läkartjänsten icke kan indragas. Senare har från socialstyrelsens och Lövstaledningens sida under hand understrukits behovet av en biträdande läkare för skolans räkning. Det har därvid framhållits, att utsikterna att få tjänsten besatt numera torde vara bättre än tidigare. I detta läge anser jag, att frågan bör lösas på det sättet att en tjänst för en läkare eller psykolog i Ce 29 uppföres på personalförteckningen. Därest tjänsten besättes med en psykolog bör dock denne i avvaktan på närmare erfarenhet tills vidare anställas som extra tjänsteman.

Övriga frågor

Utredningens förslag att tjänsteman skall äga uppbära full lön vid tjänstledighet för vissa studier kan jag ej biträda.

Utredningens förslag vad beträffar ersättningar till skolstyrelseledamöterna kan jag endast tillstyrka i vad rör dagarvode å 20 kronor till dessa funktionärer.

Vad beträffar frågan om eftervårdens organisation vill jag till en början framhålla, att barnavårdskommittén f. n. är sysselsatt med en omarbetning av barnavårdslagens bestämmelser rörande skyddsuppfostran. Bland de problem, som härvid torde komma upp till behandling, befinner sig enligt vad jag inhämtat frågan om hur övergångstiden mellan anstaltsvistelsen och den slutgiltiga utskrivningen skall gestaltas ur skilda synpunkter. I detta läge saknas hållbara grunder för större förändringar i den nuvarande eftervårdsorganisationen.

I fråga om övervakningen av de villkorligt utskrivna förordar utredningen en intensifierad verksamhet i syfte att intressera därför lämpade enskilda personer, i första hand genom samarbete med ungdomsorganisationer och andra ideella sammanslutningar. Jag vill uttala min fulla anslutning till dessa synpunkter. Det kan i detta sammanhang erinras, att ett belopp av 5 000 kronor fr. o. m. innevarande budgetår är beräknat i skolornas omkostnadsstat för bestridande av kostnaderna för upplysningsarbete. — Vad beträffar övervakararvodena tillstyrker jag en höjning till tio kronor för månad.

Eftervårdsfrågan domineras i övrigt av bostadsproblemet, när det gäller dem som icke lämpligen kan tillåtas återvända till sina föräldrar eller beredas bostad hos andra anhöriga eller arbetsgivaren. Icke minst med hänsyn till dagens allmänna situation på bostadsmarknaden är detta ett svårlost problem. I viss utsträckning torde man kunna anförtro villkorligt utskrivna att under övervakarens inseende taga vara på sig själva. Ett icke obetydligt restklientel kräver emellertid speciella åtgärder. För dessa måste som regel någon form av inackordering ordnas. För att mottaga elever, vilka icke kunnat placeras i enskilt hem, finns särskilda inackorderingshem anordnade. Dessa, som i regel förfogar över tio platser och sköts av ett föreståndarpar, drivs f. n. i I. O. G. T:s regi men med ekonomiskt stöd från staten. I icke obetydlig omfattning förekommer därjämte att ungdomsvårdsskoleelever tages om hand på kommunala ungdomshem framför allt genom Stockholms stads försorg.

Utredningen föreslår en intensifierad anskaffning av enskilda inackorderingshem. De av I. O. G. T. upprättade inackorderingshemmen utgör f. n. tio och medel finns anvisade till ytterligare tre. Enligt utredningens mening är behovet av inackorderingshem ännu ej helt täckt. Utredningen anser, att man i syfte att öka hemkaraktären och minska föreståndarparets arbetsbörda bör överväga att vid den fortsatta planeringen övergå till in-

ackorderingham med färre platser, förslagsvis 5 à 6. Vid remissbehandlingen har socialstyrelsen, överståthållarämbetet och Stockholms stad särskilt tryckt på behovet av inackorderingshem i storstäderna. Förslaget om minskning av hemmens storlek har vunnit anslutning, dock icke av statskontoret, som förutser ökade driftkostnader som en konsekvens av nedskärningen.

Frågan om utvidgning av den av I. O. G. T. bedrivna inackorderingshemsverksamheten debatterades senast vid 1952 års riksdag, vid vilken motioner förelåg om inrättande av ytterligare ett antal hem. För egen del gav jag i andra kammaren uttryck för den uppfattningen att en ökning icke borde ske i avvaktan på utredningens förslag; jag framhöll familjevården som ett alternativ, som vore värt att prövas i vidgad utsträckning. Utredningsresultatet har icke kommit mig att ändra uppfattning på denna punkt och jag ansluter mig därför till utredningens uttalande om en ökad verksamhet i syfte att få kontakt med familjer, som är lämpade och villiga att taga emot det här berörda klientelet. De inom skolornas eftervårdsorganisation inrättade inackorderingshemmen måste vid sådant förhållande närmast betraktas som ett komplement, då inga andra utvägar står till buds. Inför de synpunkter beträffande inackorderingshemmen, vilka kommit till uttryck i betänkandet och vid remissbehandlingen, saknar jag anledning att f. n. avge några konkreta förslag i fråga om sådana hem. Socialstyrelsen har förutskickat en utredning i denna fråga; det torde vara lämpligt att tills vidare avvakta resultatet härav.

Anslagsfrågor m. m.

Innan jag övergår till att närmare granska socialstyrelsens anslagsframställning, torde jag få aktualisera vissa problem, som sammanhänger med de av 1954 års riksdag beslutade omläggningarna av yrkesutbildningen vid pojkskolorna.

I 1954 års statsverksproposition (p. 37) föreslog Kungl. Maj:t, att utbildningsgrenarna tapetseri och trädgårdsskötsel vid Forsane skulle utbytas mot elektrikerutbildning och utbildning av reparatörer för jordbrukets och skogsbrukets maskiner. För Sundbos vidkommande skulle trädgårds- och snickeriutbildningen ersättas med utbildning till bilmekaniker och elektriker. Riksdagen ville icke motsätta sig förslaget, men uttalade (statsutsk. utl. nr 5) tveksamhet huruvida elektrikerutbildning borde påbörjas och förutsatte en ytterligare utredning i ämnet. Socialstyrelsen och vederbörande skolstyrelser har nu förebragt vissa skäl för att en dylik utbildning icke skall anordnas och föreslagit, att snickeriundervisningen i stället skall behållas vid Sundbo och att den planerade elektrikerutbildningen vid Forsane skall ersättas med utbildning i bageriyrket. Jag har funnit mig böra godtaga vad sålunda föreslagits. Under

hand har jag inhämtat, att medel för bagerilokalen med inventarier icke behöver anvisas å riksstaten. Till följd av omläggningarna på detta område bör två trädgårdsmästartjänster i Ce 18 ersättas med två yrkeslärartjänster i Ce 20; på grund av trädgårdsmästarnas löneklassläge erfordras ingen anslagsuppräknig. Vidare bör tjänsten som yrkeslärare i tapetseri, vars innehavare är ordinarie tjänsteman, föras på övergångsstat.

Vid anmälan av nyssnämnda proposition uttalade jag, att jag vore av den uppfattningen att undervisningen i trädgårdsskötsel vid yrkesskolorna för pojkar lämpligen borde kunna överföras till jordbruket och skötas av jordbrukspersonalen. Jag var emellertid icke då beredd att föreslå en allmän indragning av trädgårdsmästartjänsterna. Statsutskottet (utl. nr 5) ansåg, att en sammanslagning av angivna innebörd vore en lämplig och av utvecklingen betingad åtgärd. Jag torde nu få återkomma till dessa frågor.

Om Sundbo och Forsane undantages, förekommer f. n. trädgårdsutbildning vid följande yrkesskolor för pojkar, nämligen Lövsta, Långanäs, Fagared, Johannisberg och Råby. Jag har låtit socialstyrelsen införskaffa yttranden i förevarande spörsmål från de av frågan berörda skolstyrelserna. Dessa har avstyrkt indragning av trädgårdsmästartjänsterna. Som skäl har framför allt anförts, att trädgårdsarbetet är värdefullt som sysselsättning och terapi samt att skolorna i allmänhet har leveransengagemang inom orten och på så sätt erhåller en god kontaktmöjlighet med den omgivande bygden. Socialstyrelsen anser, att man vid bedömningen av förevarande fråga måste taga hänsyn till trädgårdsdriftens omfattning och art och till skolornas mycket olika klientel. Styrelsen kan icke f. n. taga ställning i ämnet och anser att trädgårdsmästartjänsterna tills vidare icke bör indragas vid de här avsedda fem skolorna. Av handlingarna framgår, att trädgårdsdriften under budgetåret 1953/54 gick med en förlust varierande mellan 1 125 och 3 125 kronor vid Lövsta, Fagared och Johannisberg. Rören utvisade vinst vid Långanäs med 2 171 kronor och vid Råby med 13 398 kronor. Vid några skolor hade trädgårdsdriften belastats med vissa investeringskostnader, vilka dock var av ringa betydelse för en bedömning av det ekonomiska utfallet. Tilläggas bör att lönekostnaderna för trädgårdsmästarna (18 lönegraden) bestrides från riksstatsanslaget och således icke beaktats i nyssnämnda redovisning.

För egen del har jag icke funnit skäl att frångå min tidigare uttryckta uppfattning i principfrågan. Skäl finns dock för undantag i två fall. Lövsta utgör kombinerad yrkesskola och skolhem och det är icke min avsikt att här föreslå någon ändring beträffande skolhemmens trädgårdsarbete. Vidare synes trädgårdsarbetet vid Råby ekonomiskt någorlunda försvara sin existens; skäl torde också kunna anföras för en trädgårdsundervisning i egentlig mening vid denna anstalt, som är belägen i Lund. Jag föreslår alltså, att trädgårdsmästartjänsterna indrages vid Fagared, Långanäs och Johannisberg. Sedan två trädgårdsmästartjänster i enlighet med

mitt tidigare förslag indragits vid två andra yrkesskolor, återstår inom ungdomsvårdsskoleorganisationen endast ordinarie befattningshavare, tillhörande denna grupp. Det är alltså erforderligt att föra tre tjänster som trädgårdsmästare i Ca 18 på övergångsstat. Personalläget vid Fagared, Långanäs och Johannisberg skulle dock försämrats om icke de indragna tjänsterna ersattes med andra tjänster, tillhörande någon av de befattningshavargrupper, som sysslar direkt med elevernas uppfostran. Jag föreslår därför, att vid envar av de nämnda tre skolorna en vårdare får anställas, sedan trädgårdsmästaren avgått ur tjänst. — Mina här gjorda förslag påverkar icke anslagsbehovet för nästa budgetår.

Jag övergår nu till socialstyrelsens anslagsframställning och i samband med denna uppkommande frågor.

Förslaget om höjning av arvoden till skolstyrelsernas verkställande ledamöter har jag avstyrkt vid behandlingen av utredningsbetänkandet; i stället har jag föreslagit att skolstyrelsernas ledamöter skall erhålla ett arvode av 20 kronor för varje sammanträdesdag. Härför erforderligt belopp kan uppskattas till 8 000 kronor. Till höjning av vissa ersättningar åt folkskollärare beräknar jag ytterligare 8 473 kronor.

För att sätta skolorna i tillfälle att i större utsträckning än vad nu är möjligt utnyttja sina rådgivande psykiatrar, bör en viss ökning av medelsanvisningen ske. Jag får erinra, att medel till rådgivande psykiatrar vid både Lövsta och Lingatan finns inräknade i nuvarande anslag. Då tjänsten som chefsläkare vid Lövsta numera tillsatts och Lingatan nedlagts, borde rätteligen de för dessa båda skolor beräknade medlen, 7 660 kronor, indragas. För att åstadkomma den förordade allmänna förstärkningen vill jag dock föreslå, att detta belopp får utnyttjas av de kvarstående skolorna och att under anslaget därjämte anvisas 2 800 kronor. På detta sätt sker en realförstärkning av medel för psykiaterbesök med ca 10 500 kronor. Någon höjning av grundbeloppen vid vissa skolor kan jag ej tillstyrka, ej heller kan jag biträda förslagen att besöksarvode icke längre skall beräknas i förhållande till besökstidens längd och att ytterligare medel skall beräknas för sexualundervisningen. För försöksverksamhet med gruppterapi är jag icke beredd att föreslå särskild medelsanvisning.

I anledning av socialstyrelsens förslag om lönereglering för rektorer och vissa yrkeslärarinnor erinrar jag, att Kungl. Maj:t i proposition den 17 december 1954, nr 25, förelagt riksdagen ett förslag, som går ut på *dels* uppflyttning av tre rektorstjänster från Ca 29 till Ca 31 (Långanäs, Forsane, Sundbo) och två rektorstjänster från Ca 27 till Ca 29 (Margretelund, Brättegården), *dels* ock nedflyttning av en rektorstjänst från Ca 29 till Ca 27 (Hornö). I nämnda sammanhang har vidare föreslagits uppflyttning av *dels* tjänsten som ämneslärare från Ca 26 till Ca 27, *dels* tjänsterna som lärarinna i hushållsgöromål och lärarinna i kvinnlig slöjd från 19 till 20 lönegraden under beteckningen yrkeslärare, *dels* tjänsterna som barnavårdslärarinna från 19 till 20 lönegraden och *dels* tjänsterna som lärarinna

i tvätt från 14 till 15 lönegraden. Dessa löneregleringar medför för nästa budgetår en kostnadsökning av ca 19 400 kronor.

I ett tidigare avsnitt har jag föreslagit omdisposition av vissa under anslaget tillgängliga medel ävensom att medel anvisas för ytterligare sju tjänster. Härvid har behovet i vad avser assistenten vid Margretelund, bokhållaren vid Långanäs och ekonomibiträdet vid Ryagården tillgodosetts. Kontorsbiträdestjänsten vid Ryagården har jag ej f. n. kunnat tillstyrka. Jämväl frågan om inrättande av en tjänst som skolpsykolog vid Lövsta har behandlats i nyssnämnda sammanhang. — Samtliga genom omdisposition och ytterligare förstärkning tillkommande tjänster bör uppföras på extra ordinarie stat. Kostnaderna för de angivna tjänsterna uppgår till 76 020 kronor. Å andra sidan bör anslaget såsom tidigare angivits minskas med 16 464 kronor, motsvarande lönekostnaden för en konsulent för fosterhemsanskaffning, vilken bör få anställas hos socialstyrelsen.

Jag förordar vidare en uppräknig av de för vikarier avsedda medlen med 20 000 kronor.

Den automatiska kostnadsstegringen beräknar jag till 22 027 kronor.

Vidare vill jag erinra, att Kungl. Maj:t i propositionen den 17 december 1954, nr 25, föreslagit höjning av det särskilda arvodet till folkskollärare från 660 till 804 kronor; höjningen medför en merkostnad av 3 024 kronor.

Slutligen torde anslaget med hänsyn till vad som föreslagits i propositionen den 10 december 1954 angående ersättning för tjänstgöring på obekvämt arbetstid m. m. böra uppräknas med 39 000 kronor.

Jag tillstyrker ordinariesättningar av fem biträdande husföreståndare, fyra vårdare och fem ekonomibiträden. Den för Lingatan avsedda rektorstjänsten i Ca 27 bör avföras ur förteckningen. Antalet å ordinarie stat uppförda yrkeslärtjänster bör fr. o. m. nästa budgetår vara 30. Från övergångsstaten kan en arbetsledare avföras.

Anslaget bör således höjas med (8 000 + 8 473 + 2 800 + 19 400 + 76 020 — 16 464 + 20 000 + 22 027 + 3 024 + 39 000) 182 280 kronor och alltså uppföras med (4 557 000 + 182 280) 4 739 280 kronor eller i runt tal 4 739 000 kronor.

Under hänsynstagande jämväl till de beslutade ändringarna av grundlönebeloppen beräknar jag medelsbehovet under de skilda anslagsposterna på följande sätt:

avlöningar till ordinarie tjänstemän 1 672 000 (+ 443 000) kronor;

arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, 122 800 (+ 21 800) kronor;

avlöningar till övrig icke-ordinarie personal 2 329 000 (+ 626 000) kronor;

rörligt tillägg 615 200 (— 908 800) kronor.

Under hänvisning till det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för statens skolor tillhörande barna- och ungdomsvården, som föranledes av vad jag i det föregående förordat;

b) godkänna följande avlöningsstat för statens skolor tillhörande barna- och ungdomsvården, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1955/56:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	1 672 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	122 800
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ...	2 329 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	615 200
Summa kronor	4 739 000;

c) till *Statens skolor tillhörande barna- och ungdomsvården*: Avlöningar för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 4 739 000 kronor.

[38] 36. Statens skolor tillhörande barna- och ungdomsvården: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	3 334 000	3 229 731
1954/55 (statsliggaren s. 325)	3 347 000	
1955/56 (förslag)	3 396 000	

Yrkanden

Socialstyrelsen har (skr. ³⁰/₈ 1954) hemställt, att anslaget höjes med 323 500 kronor.

1. Reseersättningar	4 000
2. Övriga expenser	9 500
3. Underhåll av byggnader	69 400
4. Inventarier m. m.	50 000
5. Tvätt och renhållning	4 000
6. Undervisning, lek och idrott	54 000
7. Elevbelöning	90 000
8. Diverse	11 600
9. Eftervård och utackordering	31 000
	+ 323 500

Motivering

1. *Reseersättningar.* Utgift 1952/53 och 1953/54 resp. 99 031 och 87 874 kronor; anslag 1954/55 95 600 kronor. — Styrelsen upprepar sitt senast inför innevarande budgetår gjorda förslag, att skolstyrelseledamot skall äga uppbära fullt traktamente oberoende av var han är bosatt och hur lång tid tjänsteresan tager i anspråk.

2. *Övriga expenser.* Utgift 1952/53 och 1953/54 resp. 76 400 och 68 060 kronor; anslag 1954/55 74 000 kronor. — Telefonkostnaderna stiger till följd av det ökade antalet avdelningar samt den intensifierade eftervården; en uppräknings med 6 000 kronor är oundgängligen nödvändig. För nyanaffning av kontorsmöbler och kontorsmaskiner erfordras ett belopp av 3 500 kronor.

3. *Underhåll av byggnader m. m.* Utgift 1952/53 och 1953/54 resp. 309 114 och 290 477 kronor; anslag 1954/55 290 600 kronor. — Byggnadsvärdet kan nu uppskattas till ca 18 milj. kronor. För underhållet erfordras ett belopp motsvarande 2 % av detta värde, d. v. s. 360 000 kronor.

4. *Inventarier m. m.* Utgift 1952/53 och 1953/54 resp. 114 932 och 104 881 kronor; anslag 1954/55 105 000 kronor. — Behovet av upprustning och nyanaffning är trängande. Även ungdomsvårdsskoleutredningen har i sitt betänkande konstaterat, att »en del skolor är otillräckligt utrustade med möbler och textilier i elev- och dagrum, vilka ger ett torftigt och dystert intryck». Socialstyrelsen vill framhålla, att sängar, sängutrustningar och linneförråd på sina håll icke kunnat kompletteras på grund av anslagsbrist och att de utslitna och föråldrade möblerna på vissa skolor bidrager till att ge ett otrivsamt anstaltsintryck. Maskinutrustningen på kontor, i kök och arbets-salar är otillräcklig. En särskild undersökning visar att det sammanlagda behovet belöper sig till 247 844 kronor, varav 182 000 kronor under förevarande anslagspost. Beloppet bör fördelas på flera budgetår.

5. *Tvätt och renhållning.* Utgift 1952/53 och 1953/54 resp. 74 924 och 68 949 kronor; anslag 1954/55 75 000 kronor. — Medelsbehovet ökar på grund av tillkomsten av flera avdelningar.

6. *Undervisning, lek och idrott.* Utgift 1952/53 och 1953/54 resp. 91 321 och 91 130 kronor; anslag 1954/55 81 000 kronor.

Under de senaste åren har undervisning i åttonde klass bedrivits vid två skolhem. Socialstyrelsen beräknar att under nästa budgetår bedriva sådan undervisning i fyra skolhem. Skolmateriel härför saknas i stort sett; anaffningskostnaderna beräknas till ca 5 000 kronor per skola, d. v. s. sammanlagt 20 000 kronor. För studiebesök och sådan handledning och praktikarbete i olika yrkesgrenar, som ingår i åttonde skolar, erfordras tills vidare 4 000 kronor.

Genom ökade möjligheter till undervisning inom och utom skolorna samt intensifierad terapi och idrottsverksamhet skulle det läkepedagogiska arbetet kunna ytterligare förbättras. Styrelsen föreslår, att anslaget uppräknas med 20 000 kronor för inköp av material härför.

Styrelsen upprepar sina inför innevarande budgetår gjorda förslag om anvisande av dels 8 000 kronor för anställande av timavlönad extralärare vid Brättegården och dels 2 000 kronor för extra kostnader i samband med läroverks- och korrespondensundervisning vid Gudmundsgården.

7. *Elevbelöning.* Utgift 1952/53 och 1953/54 resp. 169 779 och 158 077 kronor; anslag 1954/55 172 200 kronor.

Ungdomsvårdsskoleutredningen framlade den 8 oktober 1951 förslag till nytt avlönings- och flitpenningssystem vid skolorna. Enligt förslaget borde vid yrkesskolorna och hemskolan införas ett enhetligt och någorlunda lättfattligt avlöningssystem, som stimulerar eleverna till ett gott utförande av arbetsuppgifterna och som syftar till att bibringa eleverna en så långt möjligt verklighetstrogen uppfattning av ekonomiska realiteter. Det förordade systemet innebar i huvudsak att eleverna skulle erhålla timpenning för arbete och bevistade lektioner. Från avlöningen skulle avdrag göras för kost och logi. Vid skolhemmen borde eleverna erhålla en fast veckopenning av 1: 50 samt därutöver beredas tillfälle att förtjäna något mindre belopp för olika slag av arbeten, som utförts frivilligt och åtminstone delvis på fritid.

Föredragande departementschefen förordade i 1952 års statsverksproposition (V ht s. 80) en omläggning av flitpenningssystemet. Alla till buds stående möjligheter att åstadkomma förenklingar borde dock beaktas och utredningens förslag underkastas en grundlig prövning innan socialstyrelsen närmare utformade erforderliga bestämmelser i ämnet. Socialstyrelsen fick i uppdrag att försöksvis pröva olika avlöningssystem.

Styrelsen har under de två senaste åren prövat nya former för elevernas avlöningar och funnit sig böra förorda, att det avlöningssystem, som användes vid Sundbo, lägges till grund för avlöningssystemen även vid andra yrkesskolor med de variationer, som betingas av skolornas skiftande klientel. Detta system innebär, att eleverna erhåller en viss avlöning för en 14-dagarsperiod, f. n. 80 öre per arbetstimma. Beloppet bör bestämmas av skolstyrelsen och får ej vara högre än avtalsenlig lön i vederbörande fack. I vissa fall bör ackord kunna lämnas. Av avlöningen utbetalas till eleverna ca 20 % eller omkring 10 kronor per vecka. För kost och logi avgår en fiktiv summa å 2 kronor 50 öre per dag och resten föres till elevens spar-konto att användas till kläder m. m. Vid en elevs nyintagning insättes på dennes konto 100 kronor som startkapital. — Vid skolor med utpräglat debilklientel torde ett enklare flitpenningssystem med en nettolön å 8—10 kronor i veckan vara att föredraga. Vid skolhemmen föreslås en fast veckopenning av 1 krona 50 öre samt därutöver de mindre belopp, som eleverna kan förtjäna för olika småsysslor. — Vid alla skolor beräknas en del av anslagsposten utgå till vissa för eleverna gemensamma ändamål.

Av kostnaderna beräknas ca 70 % kunna hänföras till förevarande delpost och ca 30 % till jordbruks- och verkstadsdriftens utgifter för elevbelöningar.

8. *Diverse*. Utgift 1952/53 och 1953/54 resp. 70 828 och 70 485 kronor; anslag 1954/55 70 600 kronor.

I arrende för en av stiftelsen Råby räddningsinstitut iordningställd ny avdelning erfordras 6 000 kronor. Vidare pågår förhandlingar med stiftelsen om att denna skall uppföra ett personalbostadshus om 2 lägenheter, vilka skall av staten förhyras för en årlig hyressumma av 5 600 kronor.

9. *Eftervård och utackordering*. Utgift 1952/53 och 1953/54 resp. 262 624 och 300 169 kronor; anslag 1954/55 275 500 kronor.

För fortsatt utbyggnad av utackorderings- och eftervårdsverksamheten föreslås en uppräknings med 25 000 kronor. Övervakningsarvodena bör höjas från nuvarande 2, 4 eller 6 kronor per månad till 10 kronor per månad; den härför erforderliga medelsökningen uppgår till 6 000 kronor.

Yttrande

Statskontoret — som i utlåtande över ungdomsvårdsskoleutredningens betänkande förordat att skolstyrelseledamöter, som ej är verkställande ledamot, tillerkännes visst mindre arvode för sammanträdesdag — avstyrker förslaget om undantagsanordningar i fråga om traktamenten enligt resereglementet. Höjning av anslagsposten till övriga expenser avstyrkes likaledes. Delposten till underhåll av byggnader bör uppföras med oförändrat belopp. Ej heller kan statskontoret tillstyrka uppräknings av delposten till inventarier.

Däremot vill statskontoret ej rikta någon invändning mot att 20 000 kronor anvisas för anskaffning av skolmateriel m. m. för undervisningen i åttonde klass; i vidare mån bör delposten till undervisning, lek och idrott ej höjas.

Statskontoret erinrar, att ämbetsverket i utlåtande över ungdomsvårdsskoleutredningens förslag till nytt avlönings- och flitpenningssystem tillstyrkte, att ett enhetligt avlöningssystem infördes i huvudsaklig överensstämmelse med förslaget. Beträffande det nu föreliggande förslaget har statskontoret funnit anledning till följande erinran. Maximigränsen för elevernas avlöning bör sättas väsentligt lägre än avtalsenlig lön i vederbörande fack. Fastmera torde en närmare anpassning böra ske till de avlöningsnormer, som tillämpas inom fångvården. Det bör ej ifrågakomma att eleverna åtnjuter timpenning för bevistad lektion. Anmärkning kan ur skilda synpunkter riktas mot att 100 kronor skulle såsom startkapital insättas på elevens konto genast vid nyintagningen. I anledning av utredningens förenämnda förslag höjdes posten med 30 000 kronor. Av statsfinansiella skäl lär ytterligare höjning f. n. ej böra ifrågakomma.

Vad angår den begärda höjningen av övervakararvodena erinrar statskontoret om vad ämbetsverket därutinnan anfört i utlåtande över ungdomsvårdsskoleutredningens betänkande (nämligen att ersättningen bör ansluta sig till vad som gäller för övervakare inom kriminalvården).

Enär utackorderingsverksamheten ur ekonomisk synpunkt är att föredraga framför anstaltsvård, har statskontoret ej något att erinra mot att posten till eftervård och utackordering uppräknas med 25 000 kronor för att möjliggöra en intensifierad utackorderingsverksamhet. Ämbetsverket förutsätter då, att alla de möjligheter till besparingar i anstaltsvården, som möjliggöres genom en utvidgad utackorderingsverksamhet, noggrant tillvaratages.

Departementschefen

Något undantag för skolstyrelseledamöterna i fråga om beräkningen av traktamenten kan jag icke tillstyrka. Jag vill erinra om att jag vid behandlingen av nästföregående punkt föreslagit, att dessa funktionärer skall erhålla ett dagarvode av 20 kronor.

Posten till övriga expenser bör med hänsyn till vad socialstyrelsen anfört om telefonbehovet uppräknas med 3 000 kronor. För underhåll av byggnader bör anvisas ett till 300 000 kronor avrundat belopp, innebärande en ökning med 9 400 kronor.

Inventarieutrustningen vid åtskilliga skolor är otvivelaktigt i behov av förnyelse. Jag är dock icke beredd att tillstyrka uppräkning av inventarieposten med mer än 20 000 kronor; samtidigt vill jag emellertid framhålla, att jag under nästföljande punkt kommer att föreslå, att medel anvisas under byggnadsanslaget för inköp av inventarier till Folåsa i samband med ombyggnad av denna skola och att jag därjämte i annat sammanhang denna dag föreslår medelsanvisning å tilläggsstat för bl. a. anskaffande av vissa inventarier till Johannisberg i samband med att en ny avdelning uppföres därstädes i stället för en nedbrunnen byggnad.

För att möta den av socialstyrelsen beräknade utbyggnaden av den högre folkskoleundervisningen bör delposten till undervisning, lek och idrott ökas med 24 000 kronor. Under samma post bör såsom en allmän förstärkning för anskaffande av idrotts- och terapimaterial m. m. anvisas ytterligare 6 000 kronor. Slutligen bör ett belopp av 3 000 kronor beräknas för inköp av materiel åt de arbetsterapeuter, som enligt mitt i nästföregående punkt gjorda förslag skall anställas vid ett antal skolor.

Sedan socialstyrelsen under några år försöksvis prövat ett nytt system för elevernas flitpenningar, har styrelsen nu inkommit med definitivt förslag till omläggning i detta hänseende. Konstruktionen bygger på ett av ungdomsvårdsskoleutredningen tidigare avgivet förslag men innebär en viss förenkling i förhållande till detta. Jag har i princip intet att erinra mot den av styrelsen förordade konstruktionen. Vad beträffar medelstilldelningen för detta ändamål vill jag erinra om att 1952 års riksdag i anledning av utredningsförslaget på denna punkt medgav en förstärkning av delposten till elevbelöningar med 30 000 kronor mot utav utredningen föreslagna 75 000 kronor. Jag är icke beredd att föreslå någon höjning av denna

delpost för nästa budgetår. Jag förutsätter, att socialstyrelsen vid en allmän övergång till ett nytt flitpenningssystem anpassar detta på ett sådant sätt, att utgifterna kan hållas inom ramen för tillgängliga medel.

Vad beträffar diverseposten bör erinras, att medel för bestridande av arrendeavgiften för den nya avdelningen vid Råby inräknats i anslaget sedan år 1952 (V ht s. 79). Något ställningstagande till frågan om att arrendeavtalet skulle utökas till att omfatta även ett projekterat personalbostadshus vid Råby bör icke förekomma förrän det visat sig, att ett preliminärt avtal i ämnet kommit till stånd.

Såsom jag under nästföregående punkt anført bör övervakararvodena höjas till 10 kronor per månad. Utackorderingsverksamheten och eftervården bör därjämte förstärkas ytterligare. Jag föreslår att delposten till eftervård och utackordering höjes med 25 000 kronor.

Vidare föreslår jag, att delposten till bränsle m. m. (utgift 1952/53 och 1953/54 resp. 761 995 och 659 924 kronor; anslag 1954/55 745 000 kronor) med hänsyn till den låga belastningen sistförflutna budgetår minskas med 50 000 kronor.

Under hänvisning till vad chefen för ecklesiastikdepartementet kommer att anföra denna dag rörande anslag till folkbiblioteksväsendet, i vad avser en omläggning av statsbidragen till skolbiblioteken, föreslår jag slutligen att ett belopp av 8 000 kronor anvisas till bibliotek vid ungdomsvårdsskolorna.

Anslaget bör i anledning av vad jag i det föregående förordat ökas med (3 000 + 9 400 + 20 000 + 24 000 + 6 000 + 3 000 + 25 000 — 50 000 + 8 000) 48 400 kronor och alltså uppföras med (3 347 000 + 48 400) 3 395 400 kronor eller i runt tal 3 396 000 kronor.

Under hänvisning till det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens skolor tillhörande barna- och ungdomsvården: Omkostnader* för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 3 396 000 kronor.

[39] 37. **Statens skolor tillhörande barna- och ungdomsvården: Byggnadsarbeten m. m.** Under denna rubrik har för innevarande budgetår anvisats ett reservationsanslag av 1 750 000 kronor.

Yrkanden

Socialstyrelsen har (skr. ^{30/8} och ^{11/12} 1954) anmält ett behov för nästa budgetår av 2 659 550 kronor.

1. Ny elevavdelning samt brunn med reningsanordning vid Ek-näs (230 500 + 20 500) 251 000

2. Omändring av elevförläggningen Herrgården m. m. vid Sundbo	75 600
3. Omändring av Gräskärr till yrkesskola; nybyggnad av tre elevavdelningar och två verkstadslokaler	576 000
4. Idrottsplats vid Fagared	18 000
5. Gymnastikhus vid Folåsa	214 000
6. Slöjdsal vid Gudmundsgården jämte utrustning (98 250 + 5 000)	103 250
7. Brandalarmsystem m. m. vid vissa skolor	170 000
8. Reparation av skorstenar vid Sundbo	26 700
9. Ombyggnad av elevförläggning och kök vid Fagared	92 300
10. Inredning av arbetssalar i befintlig magasins- och tvättstugebyggnad vid Morängen samt inventarier till dessa (42 900 + 10 000)	52 900
11. Tillbyggnad av expeditionslokaler m. m. samt installation av oljeeldning i elevförläggningen Storgården vid Lövsta (153 000 + 16 000)	169 000
12. Lokaltelefonanläggning vid Lövsta	4 000
13. Standardförbättringar i äldre personalbostäder	50 000
14. Nya personalbostäder	730 000
15. Ytterligare medel till uppförande av verkstadsbyggnad vid Forsane	126 800
	2 659 550

Motivering

1.—3. Yrkandena överensstämmer med av ungdomsvårdsskoleutredningen gjorda förslag; dock har nya kostnadsberäkningar gjorts beträffande punkterna 1 och 2, varjämte för Eknäs' vidkommande tillkommit förslag om anordnande av en brunn.

4. Motsvarande förslag gjordes senast inför innevarande budgetår (V ht 1954, s. 79).

5. Kostnaden har beräknats till samma belopp som för det av 1954 års riksdag beviljade gymnastikhuset vid Sundbo.

6. Det är angeläget att tillfredsställande möjligheter till slöjdundervisning kan beredas Gudmundsgårdens välbegåvade elever. Slöjdsalen är kombinerad med garage för skolans traktor.

7. Brandskyddsmyndigheterna har funnit automatiskt brandalarm böra installeras vid 14 skolor samt andra alarmanordningar jämte branddammar och uppställningsplatser för motorsprutor m. m. vid 4 skolor.

8. Reparation av skorstenarna vid Sundbo är oundgängligen nödvändig enligt vad som framgår av ett framställningen bifogat besiktningensutlåtande.

9. Sedan budgetåret 1949/50 har kockutbildning varit anordnad vid Fagared, vilket anses ha utfallit mycket väl. Särskilda åtgärder för att anpassa köket till undervisningens behov har ej vidtagits. Då nu en genom-

gripande reparation av köket är oundgängligen nödvändig, föreslås en ombyggnad för 54 795 kronor. — I sin etapp III har ungdomsvårdsskoleutredningen föreslagit minskning av den största elevförläggningen vid Fagareds yrkesskola. Med hänsyn till nödvändigheten att differentiera det alltmer svårskötta klientelet vill styrelsen kraftigt framhålla betydelsen av att projektet snarast genomföres. Kostnaderna uppgår till 37 480 kronor.

10. De nuvarande undervisningslokalerna vid Morängen är otillfredsställande.

11. Vid Lövsta är chefens expedition samt övriga administrationslokaler (inklusive kameralkontoret) inrymda i skilda byggnader, vilket medför stora olägenheter. Alla nödiga expeditionslokaler bör inrymmas i en tillbyggnad till sjukavdelningen; de nuvarande expeditionslokalerna bör om disponeras till två bostadslägenheter. — Installation av oljeeldning vid Storgården torde medföra bl. a. en årlig besparing av ca 4 400 kronor.

12. Enligt verkställd samtalsräkning utgöres 60 % av telefonsamtalen av samtal inom anstalten. Lokaltelefoner skulle avsevärt underlätta arbetet inom skolan, då denna består av ett stort antal byggnader belägna på ett avsevärt avstånd från varandra. Kostnadsminskningen på posten till övriga expenser kan beräknas till 800 kronor årligen.

13. För budgetåren 1953/54 och 1954/55 har anvisats vissa belopp i syfte att möjliggöra en viss standardförbättring och modernisering av befintliga äldre personalbostäder. Det återstår fortfarande ett stort behov av medel för detta ändamål.

14. Trots de senaste årens om- och nybyggnader saknas fortfarande vid flera skolor familjebostäder för både manliga och kvinnliga befattningshavare och bostadsrum för ekonomi- och kontorspersonal. Bostadslägenheter bör under nästa budgetår uppföras i följande omfattning.

Skola	Befattningshavare	Storlek m ²	Kostnad
Östra Spång	lärare	1 × 90	60 000
Johannisberg	yrkeslärare	1 × 65	50 000
Folåsa	vårdare	1 × 65	50 000
Lövsta	lärare	1 × 90	60 000
Härsjögården	rektor	1 × 90	60 000
»	assistent + lärare	2 × 65	90 000
Morängen	assistent	1 × 65	50 000
»	lärarinnor	2 × 45	70 000
Hornö	assistenter	2 × 65	90 000
Broby	rektor	1 × 90	60 000
»	hantverkare + jordbruksförman	2 × 65	90 000
			730 000

15. I den av 1954 års riksdag beslutade omläggningen av yrkesutbildningen vid vissa pojkskolor ingick uppsättande av en verkstad för reparation av jordbrukets och skogsbrukets maskiner vid Forsane genom om-

byggnad av ett befintligt stall till en kostnad av 41 500 kronor. Sedan aktuella kostnadsuppgifter infordrats, har det ursprungliga programmet visat sig giva ett mindre tillfredsställande resultat och kostnaderna betydligt överstiga uppgjorda kalkyler. Med anledning härav har efter samråd med överstyrelsen för yrkesutbildning kostnadsberäkningar uppgjorts rörande uppförande av en helt ny verkstad för maskinreparationer. Kostnaderna uppgår till 168 300 kronor, varför för ändamålet erfordras ett belopp av ytterligare (168 300 — 41 500) 126 800 kronor.

Yttranden

Byggnadsstyrelsen erinrar, att de föreslagna byggnadsåtgärderna tidigare delvis behandlats i samband med styrelsens utlåtande över ungdomsvårdsskoleutredningens betänkande. Styrelsen har funnit kostnaderna för byggnadsföretagens genomförande i stort sett skäligen. Då emellertid socialstyrelsen i nuvarande läge icke ansett sig böra utarbeta ritningar till samtliga byggnadsprojekt, har kostnaderna i ett stort antal fall enligt uppgift under hand från socialstyrelsens arkitekt endast grovt uppskattats med ledning av erfarenheter från liknande tidigare utförda byggnadsföretag, varför viss osäkerhet vidlåder dessa kostnader. Byggnadsstyrelsen förutsätter att ritningar till samtliga byggnadsföretag kommer att underställas styrelsen innan byggnadsarbetena igångsättes.

Brandalarmanordningarna bör kunna genomföras för en kostnad av ca 120 000 kronor.

Vidare anser byggnadsstyrelsen det vara en mera rationell lösning av de lokala telefonförbindelserna vid Lövsta att installera televerkets automatväxel, vilken möjliggör interna samtal inom anstalten utan koppling över växeltelefonist. Visserligen blir engångsavgiften större, ca 13 000 kronor i stället för 4 000 kronor, men beloppet tillfaller helt statsverket.

Statskontoret finner, att medelsbehovet under förevarande anslag väsentligen undandraget sig ämbetsverkets bedömande.

Departementschefen

Till byggnadsarbeten vid ungdomsvårdsskolorna har för innevarande budgetår anvisats ett anslag av 1 750 000 kronor. Vid planeringen av byggnadsvolymen för nästa budgetår har jag utgått ifrån att — förutsatt att medel anvisas å tilläggsstat för innevarande budgetår till återuppbyggnad av den delvis nedbrunna yrkesskolan Johannisberg — anslaget skall minskas till 1 250 000 kronor.

Till en början vill jag erinra, att jag under punkten 37 vid behandlingen av ungdomsvårdsskoleutredningens betänkande tagit ställning till vissa projekt, vilka hör samman med förevarande anslag. Förslagen om utbyggnad av *Eknäs* och ombyggnad av *Gräskärr* har jag icke f. n. velat ansluta mig till. Då enligt vad jag inhämtat Eknäs redan nu har betydande svårig-

heter med vattenförsörjningen, vill jag dock tillstyrka, att en brunn med reningsanordning får utföras därstädes för en beräknad kostnad av 20 500 kronor. Till omändring av elevförläggningen Herrgården vid *Sundbo* bör några medel icke anvisas för nästa budgetår; givetvis står det socialstyrelsen fritt att vidtaga lämpliga ändringsarbeten i mindre skala i den mån så kan ske inom den under omkostnadsstaten uppförda delposten till underhåll av byggnader m. m. I nyssnämnda sammanhang har jag vidare tillstyrkt en minskning av den största elevförläggningen vid *Fagared*. De här för erforderliga arbetena synes böra genomföras i enlighet med socialstyrelsens förslag. Då jag jämväl ansluter mig till förslaget om reparation och ombyggnad av köket vid denna skola, räknar jag i likhet med socialstyrelsen med ett behov av 92 300 kronor för byggnadsarbeten vid *Fagared*. Den av mig under punkten 37 föreslagna omläggningen av *Folåsa* till paviljongsystem kräver en medelsanvisning av 430 000 kronor. Ett belopp av 35 000 kronor bör därjämte anvisas för anskaffande av inventarier i samband med denna ombyggnad. Däremot vill jag f. n. ej taga standpunkt till förslaget om uppförande av en gymnastikbyggnad vid sistnämnda skola.

Av övriga i socialstyrelsens anslagsframställning avgivna förslag tillstyrker jag helt följande, nämligen iordningställande av en idrottsplats vid *Fagared* för en kostnad av 18 000 kronor, reparation av skorstenar vid *Sundbo* för 26 700 kronor, inredning av arbetssalar m. m. vid *Morängen* för 52 900 kronor inklusive inventarier, installation av oljeeldning i Storgården vid *Lövsta* för 16 000 kronor samt anskaffande av lokaltelefonanläggning vid sistnämnda skola för 4 000 kronor.

Vissa *brandskyddsanordningar* bör komma till utförande; jag är dock icke f. n. beredd att förorda större medelsanvisning än med 30 000 kronor.

Vad beträffar *personalbostäder* vill jag tillstyrka ett bostadsbyggnadsprogram av följande omfattning, nämligen

vid Östra Spång en lägenhet om 90 m², vid Härsjögården en lägenhet om 90 m² och två lägenheter om vardera 65 m², vid Morängen två lägenheter om vardera 45 m², vid Hornö två lägenheter om vardera 65 m², vid Johannisberg en lägenhet om 65 m² och vid Folåsa en lägenhet om 65 m², allt för en beräknad kostnad av 470 000 kronor.

Vidare bör ett belopp av 35 000 kronor få användas till *standardförbättringar* i äldre personalbostäder.

I det av 1954 års riksdag beslutade programmet för omläggning av yrkesutbildningen vid yrkesskolorna för manliga elever ingick ett projekt om uppförande av en verkstad för reparation av jordbrukets och skogsbrukets maskiner vid *Forsane*. Verkstaden skulle i överensstämmelse med förslag av ungdomsvårdsskoleutredningen anordnas i ett befintligt stall, vilket skulle byggas om för en kostnad av 41 500 kronor; sistnämnda belopp räknades in under byggnadsanslaget för innevarande budgetår. Socialstyrelsen har nu hemställt, att en helt ny verkstadsbygg-

nad uppföres för ändamålet till en kostnad av 168 300 kronor. Under hand har jag inhämtat bl. a., att den tidigare planerade verkstaden uppenbarligen kommer att bli otjänlig för sitt ändamål. Vid planeringen hade utredningen icke tagit vederbörlig hänsyn till det speciellt stora utrymme, som skördemaskiner och andra jordbruksredskap kräver.

Det är enligt min mening angeläget, att den förbättring av yrkesutbildningen som beslutades av förra årets riksdag icke i denna del uppskjutes eller återkallas. Jag ser mig därför nödsakad att föreslå, att den beslutade omläggningen får fullföljas trots den merkostnad, som uppkommit. För att finansiera denna kostnadsökning bör Kungl. Maj:t äga omdisponera de medel, vilka av 1954 års riksdag anvisades för anskaffande av inventarieutrustningar till elverkstäder vid Sundbo och Forsane, tillhoppa 100 000 kronor. Såsom framgått av vad jag anfört vid behandlingen av skolornas avlöningsanslag saknar nämligen dessa projekt aktualitet. Härigenom uppstår för den avsedda verkstadsbyggnaden en brist på (168 300 — 41 500 — 100 000) 26 800 kronor, vilket belopp bör anvisas för nästa budgetår.

För det här uppgjorda programmet erfordras ett belopp av (20 500 + 92 300 + 430 000 + 35 000 + 18 000 + 26 700 + 52 900 + 16 000 + 4 000 + 30 000 + 470 000 + 35 000 + 26 800) 1 257 200 kronor.

Förutom den av mig i det föregående föreslagna omdispositionen av vissa medel bör medelsbehovet täckas till ett belopp av 7 200 kronor genom omdisposition av en motsvarande besparing, vilken uppstått å ett antal tidigare genomförda byggnadsarbeten. I medelsanvisning för nästa budgetår erfordras sålunda (1 257 200 — 7 200) 1 250 000 kronor.

Under hänvisning till det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens skolor tillhörande barna- och ungdomsvården: Byggnadsarbeten m. m.* för budgetåret 1955/56 anvisa ett reservationsanslag av 1 250 000 kronor.

[40] 38. **Fortbildningskurs för befattningshavare vid skolor tillhörande barna- och ungdomsvården.** Till ifrågavarande ändamål har för innevarande budgetår anvisats ett reservationsanslag av 9 400 kronor, vilket tillsammans med en reservation av 6 000 kronor avsetts för anordnande av en kurs om 14 dagar för 40 deltagare. — Reservationen den 30 juni 1954 uppgick till 14 467 kronor.

Yrkanden

Socialstyrelsen har (skr. ^{30/8} 1954) hemställt om anvisande av 30 750 kronor under förevarande rubrik.

1. Två kurser för vårdpersonal, envar enligt följande specifikation:

Vivre för 40 deltagare i 14 dagar à 12:50 7 000

Arvode för 75 föreläsningar à 45 kronor i genomsnitt	3 375
Deltagares och föreläsares resor	3 000
Studieresor i grupp, oförutsett	1 000
	14 375

2. Studielitteratur åt vårdpersonal 2 000

Motivering

1. Sedan den kurs avhållits, som avsetts för innevarande budgetår, kommer omkring 80 tjänstemän att finnas vilka icke genomgått någon kurs.

2. Socialstyrelsens studienämnd för personalutbildning har fastställt en grundplan för utbildning av vårdare och tillsynsmän. Styrelsen räknar preliminärt med att tills vidare c:a 50 tjänstemän ur dessa grupper kommer att påbörja de i kursen ingående självstudierna under ledning av vederbörande skolas rektor. Den i kursen ingående litteraturen bör bekostas av statsmedel. Kostnaderna kan uppskattas till 40 kronor per elev, eller tillhoppa 2 000 kronor.

Yttrande

Statskontoret kan icke tillstyrka mer än en fortbildningskurs under nästa budgetår. Ämbetsverket ställer sig därjämte tveksamt till förslaget att den för vårdpersonalens självstudier erforderliga litteraturen skulle bekostas av statsmedel.

Departementschefen

Jag kan icke tillstyrka, att medel för nästa budgetår beräknas för mer än en kurs. Ej heller är jag f. n. beredd att föreslå, att medel anvisas under förevarande anslag till inköp av litteratur, som erfordras för personalens självstudier. Med hänsyn till att en viss reservation torde komma att redovisas även vid utgången av innevarande budgetår, beräknar jag, att anslaget för nästa budgetår kan begränsas till 6 500 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Fortbildningskurs för befattningshavare vid skolor tillhörande barna- och ungdomsvården* för budgetåret 1955/56 anvisa ett reservationsanslag av 6 500 kronor.

[41] 39. **Bidrag till inrättande av inackorderingshem m. m.** Under denna rubrik har fr. o. m. budgetåret 1946/47 anvisats tillhoppa 248 400 kronor, varav för inrättande av inackorderingshem 233 900 kronor och för bidrag till I. O. G. T. 14 500 kronor. — Reservationen den 30 juni 1954 uppgick till 51 256 kronor.

Socialstyrelsen (skr. ^{30/8} 1954) anser i likhet med ungdomsvårdsskoleutredningen, att frågorna om inackorderingsverksamhetens art och omfatt-

ning, huvudmannaskapet, hemmens storlek m. m. bör omprövas innan verksamheten ytterligare utbygges.

Styrelsen återkommer med sitt inför innevarande budgetår framförda förslag, att ersättning skall utgå med 2 000 kronor per år till husmödrarna vid inackorderingshemmen, utöver utgående naturaförmåner. Kostnaderna härför beräknas till 26 000 kronor. Vidare föreslås, att I. O. G. T., liksom skett de senaste åren, erhåller ett bidrag med 2 500 kronor för sin verksamhet till förmån för inackorderingshemmen. — Anslaget bör enligt socialstyrelsens förslag alltså uppföras med 28 500 kronor.

Statskontoret avstyrker förslaget i vad avser ersättning till husmödrarna.

Departementschefen

Förslaget om särskild kontantersättning till husmödrarna vid inackorderingshemmen kan jag fortfarande icke biträda. Däremot föreslår jag, att ett anslag av 2 500 kronor jämväl för nästa budgetår får utgå till I. O. G. T.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till inrättande av inackorderingshem m. m.*
för budgetåret 1955/56 anvisa ett reservationsanslag av 2 500 kronor.

[42] 40. **Ersättning till inackorderingshem för driftförluster.** Inackorderingshemmen erhåller fr. o. m. andra året ersättning av staten för uppkomna driftförluster med högst årshyrans belopp. Till ifrågavarande ändamål har för innevarande budgetår anvisats ett reservationsanslag av 112 500 kronor. — Reservationen den 30 juni 1954 uppgick till 898 kronor.

Socialstyrelsen erinrar (skr. ^{30/8} 1954) om att anslaget för innevarande budgetår beräknats för 1½ års bidrag med hänsyn till att utbetalningen enligt beslut av 1954 års riksdag skall fr. o. m. ingången av detta budgetår ske halvårsvis i förskott i stället för, såsom tidigare, halvårsvis i efterskott. De sammanlagda hyreskostnaderna för de nuvarande tio hemmen uppgår till 80 000 kronor. Under budgetåret 1955/56 beräknas dessutom inackorderingshemmet i Östersund vara i verksamhet. De tolfte och trettonde hemmen beräknas däremot under nästa budgetår ännu icke bli ersättningsberättigade. Anslaget bör uppföras med 88 000 kronor, motsvarande 8 000 kronor för ettvar av elva hem.

Statskontoret har ej funnit anledning till uttalande i ämnet.

Departementschefen

Socialstyrelsens anslagsberäkningar torde kunna godtagas. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättning till inackorderingshem för driftförluster*
för budgetåret 1955/56 anvisa ett reservationsanslag av 88 000 kronor.

[43] 41. **Bidrag till frälsningsarméns flickhem.** Under denna rubrik utgår för innevarande budgetår ett bidrag av 3 000 kronor till frälsningsarméns två flickhem i Stockholm och Malmö.

Ledaren av frälsningsarmén i Sverige har (skr. 29/6 1954) hemställt om anslag för nästa budgetår med oförändrat belopp.

Departementschefen

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till frälsningsarméns flickhem* för budgetåret 1955/56 anvisa ett anslag av 3 000 kronor.

C. Arbetsmarknadsstyrelsen med dithörande verksamhet

[44] 1. Arbetsmarknadsstyrelsen: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	4 064 000	3 862 296
1954/55 (statsliggaren s. 327)	4 173 000	
1955/56 (förslag)	4 227 000	

Yrkanden

Arbetsmarknadsstyrelsen har (skr. ²²/₈ och ²⁷/₈ 1954) hemställt, att anslaget höjes med — avrundat — 548 000 kronor.

	Ökning	Minskning
Löneregleringar		
1. Arbetsförmedlingsbyrån:		
1 byrådirektör Ca 31—Ca 33	1 536	
1 förste byråsekreterare Ce 27 i st. f. amanuens ...	1 872	
2. Kanslibyrån:		
1 kanslibitråde Ca 11 i st. f. kontorsbitråde Ca 8 ...	1 068	
3. Försäkringsbyrån:		
1 byrådirektör Ce 31—Ce 33	1 536	
1 kansliskrivare Ce 15 i st. f. kanslibitråde Ce 11	1 560	
4. Kameralbyrån:		
1 kansliskrivare Ce 15 i st. f. kontorist Ce 13	816	
1 förrådsdirektör Cp 9 i st. f. byråintendent Ca 29	3 588	
1 förste byråsekreterare Ca 27—Ca 29	1 836	
1 tryckeriföreståndare Cg 14—Ce 16	852	
5. Lokaliserings- och utredningsbyrån:		
1 förste aktuarie Ce 27—Ce 29	1 836	
1 kanslibitråde Ce 11 i st. f. kontorsbitråde Ce 8	1 068	
6. Överflyttning av tjänster från krisorganisationen	187 884	

Personalförstärkningar

7. Försäkringsbyrån:	
1 förste byråinspektör Ce 27	20 148
1 amanuens	14 772
8. Kameralbyrån:	
1 kontorist Ce 13	10 092
Biträdespersonal vid tryckerianläggningen	3 256
9. Lokaliserings- och utredningsbyrån:	
1 kansliskrivare Ce 15	10 908
1 kontorist Ce 13	10 092

	Ökning	Minskning
1 kanslibitråde Ce 11	9 348	
1 tjänsteman Cg 31 och 3 tjänstemän Cg 29	89 592	
10. Tekniska byrån:		
1 förste byråingenjör Ce 29	21 984	
1 byråingenjör Ce 27	20 148	
1 ingenjör Ce 23	16 464	
1 ritare Ce 19	13 164	
11. Arbetsvårdsbyrån:		
1 förste assistent Ce 22	15 612	
12. Yrkesvägledningsbyrån:		
1 förste assistent Ce 22	15 612	
1 amanuens	14 772	
1 konsulent Ce 25	18 276	
13. Extra biträdespersonal	31 000	
14. Biträde åt överrevisorerna	4 000	

Omräkningar

15. Löneklassuppflyttningar och reglerad beförderingsgång	27 747	
16. Omräkning på grund av beslutade löneregleringar	23 102	48 257
	<u>595 541</u>	<u>48 257</u>
		+ 547 284

17. 69 extra ordinarie tjänster föreslås ombildade till ordinarie.

18. 6 extra tjänster föreslås ombildade till extra ordinarie i oförändrad lönegrad.

Motivering

1. På grund av arbetsmarknadsläget har byrådirektören på arbetsförmedlingsbyrån fått såväl ökade som i fråga om arten ändrade arbetsuppgifter. Byrådirektören bör i likhet med länsarbetsdirektörerna placeras i 33 lönegraden.

För lärarförmedlingen disponeras nu en amanuens tjänst. Det synes icke möjligt att för någon längre tid behålla lämplig person å befattningen med mindre denne erhåller en löneställning motsvarande lägsta adjunkts-lönegraden eller Ce 27.

2. Arbetsledaren för telefonväxeln, som betjänas av 5 kontorsbiträden, bör vara kanslibitråde i Ce 11.

3. På försäkringsbyrån har byråchefsärenden i stor utsträckning delegerats på byrådirektören å administrativa sektionen. Det ansvar och de ökade uppgifter som tillförts denne motiverar att tjänsten uppflyttas till 33 lönegraden.

Den ständigt ökade omfattningen av försäkringsbyråns korrespondens kräver en kvalificerad befattningshavare för registrators- och arkivgöromålen samt för handhavandet av det s. k. understödsföreningsregistret. En kanslibiträdestjänst i Ce 11 bör därför utbytas mot en kansliskrivartjänst i Ce 15.

4. I enlighet med ett av 1947 års biträdesutredning framlagt förslag bör kontoristtjänsten på kameralbyråns revisionssektion uppflyttas till kansliskrivarbefattning i Ce 15.

Ansvar och arbetsuppgifterna för byråintendenten (Ca 29), som är chef för kameralbyråns intendentursektion, har avsevärt ökat sedan 1952 års riksdag beslutat att styrelsens maskinberedskap skall utvidgas. En jämförelse med motsvarande befattningar inom de affärsdrivande verken motiverar att tjänsten, som bör benämnas förrådsdirektör, placeras i lönegrad Cp 9.

De ärenden, som rör styrelsens och den offentliga arbetsförmedlingens omkostnadsanslag, handlägges inom intendentursektionen av en förste byråsekreterare i Ca 27. Då dennes ställning är jämförbar med en sektionschefs, bör tjänsten uppflyttas till Ca 29.

Föreståndaren för styrelsens tryckerianläggning bör i betraktande av löneställningen för föreståndarna vid liknande anläggningar inom andra statliga verk uppflyttas från 14 till 16 lönegraden. Tjänsten bör därjämte uppföras som extra ordinarie.

5. 1949 års tjänsteförteckningskommitté upptog ej till prövning frågan om löneställningen för statistiksektionens chef i avvaktan på arbetsmarknadsstatistikkommitténs då pågående arbete. Styrelsen finner det synnerligen befogat, att en tidigare påyrkad uppflyttning av tjänsten från 27 till 29 lönegraden nu beslutas.

I samband med genomförande av en planerad omläggning av arbetslöshetsstatistiken, för vilken omläggning närmare redogöres i det följande (punkt 45), är det nödvändigt att förstärka statistiksektionens arbetsledande biträdespersonal. Denna förstärkning kan tills vidare åstadkommas genom utbyte av en kontorsbiträdesbefattning mot en kanslibiträdestjänst i Ce 11.

6. Med Kungl. Maj:ts medgivande har för uppgifter, som äger samband med planerings- och verkställighetsåtgärder till bekämpande av arbetslöshet, inom tekniska byrån och kameralbyråns intendentursektion anställts extra befattningshavare, vilka avlönas från anslaget till styrelsens krisorganisation. Den personal, som faller inom ramen för den så att säga normala verksamheten, bör erhålla en fastare anställning än såsom extra tjänstemän. Erfarenheten har visat, att den personal som icke inom rimlig tid bereds pensionsrätt söker sig till annan verksamhet. Elva tjänster (2 i Cg 31, 3 i Cg 27, 3 i Cg 25, 2 i Cg 19 och 1 i Cg 13) bör därför flyttas över till normalorganisationen och ombildas till extra ordinarie. Förslaget

innebär icke någon utgiftsökning utan endast ett överflyttande av lönekostnader från kris- till normalorganisationen.

7. Försäkringsbyråns personalorganisation torde komma att prövas av 1951 års utredning om arbetslöshetsförsäkringen. Styrelsen har därför upptagit endast sådan personalförstärkning som nu är ofrånkomlig. Detta gäller i första hand inspektions- och instruktionssektionen, för vilken det är nödvändigt att inrätta ytterligare en förste byråinspektörsbefattning, om kontrollen av kassornas verksamhet skall kunna någorlunda effektivt utövas. Det är vidare nödvändigt att förstärka försäkringsteknisk-statistiska sektionen med en amanuens.

8. De omfattande åtgärderna för motverkande av arbetslöshet har bl. a. ökat arbetsvolymen inom kameralbyråns intendentursektion, som måste tillföras en kontorist i Ce 13 för fakturagranskning m. m.

För innevarande budgetår har 23 000 kronor anvisats för extraanställd biträdespersonal vid tryckerianläggningen. Under den gångna försöksperioden har beloppet visat sig otillräckligt för att täcka lönekostnaderna för den erforderliga personalen, vilken utgöres av en tryckeriförman (tillika fotograf) i Cg 12, ett kanslibitråde i Cg 11 och två befattningshavare i Cg 10. Utgiftsökningen kompenseras genom minskning av tryckningskostnaderna under styrelsens omkostnadsanslag.

9. Den utökade lokaliseringsverksamheten kräver, att lokaliserings- och utredningsbyråns allmänna sektion förstärkes med en kansliskrivare i Ce 15 och en kontorist i Ce 13. På byråns tekniska sektion erfordras en förstärkning av biträdespersonalen med ett kanslibitråde i Ce 11.

Styrelsen har vidare hemställt om personalförstärkning för påbörjande av en hela riket omfattande lokaliseringsplanering av den typ, som utredningen angående näringslivets lokalisering skisserat (SOU 1951: 6). Riktlinjerna för arbetets bedrivande har sammanställts i en promemoria, som utarbetats i samråd med byggnadsstyrelsens råd för översiktlig planläggning och styrelsens kontaktmän i lokaliseringsfrågor hos andra berörda myndigheter. Av promemorian inhämtas bl. a., att den regionala lokaliseringsplaneringen bör anknytas till länen. Den första uppgiften blir att söka avgränsa lämpliga bebyggelsegrupper bestående t. ex. av en stor eller medelstor tätort som centralort jämte den denna omgivande landsbygden med mindre tätorter. Den andra etappen blir en beskrivning, kartläggning och analys av befolkningsförhållanden, näringsliv och sådana samhällets olika yttringar, som kan påverka eller påverkas av lokaliseringen. Såsom en tredje etapp bör göras en målsättning för vilken utbyggnad av näringslivet, som är önskvärd och möjlig för att rätta till eventuella missförhållanden, och var inom regionen denna utbyggnad bör ske.

För att den regionala lokaliseringsplaneringen skall komma igång bör fyra nya tjänstemän knytas till lokaliserings- och utredningsbyråns allmänna sektion. Tjänstemännen skall ha till uppgift att planera de olika

länsutredningarna, att lämna råd till olika myndigheter i fråga om utredningsarbetets bedrivande samt att utföra utredningar, som icke tillhör annan myndighets verksamhetsområde. Den befattningshavare, som skall svara för ledningen av planeringen, bör erhålla lön enligt 31 lönegraden och övriga tre befattningshavare enligt 29 lönegraden. Samtliga bör till en början anställas som extra tjänstemän.

10. Arbetet på tekniska byrån är i stort uppdelat på två avdelningar, en för den byggande verksamheten och en för den bidragsbeviljande. För båda verksamhetsgrenarna fordras inspektion och kontroll på arbetsplatserna av byråns personal. Då denna är otillräcklig har under den gångna vintern den inspekterande och kontrollerande verksamheten måst betänkligt efter sättas. För att byrån skall kunna fullgöra sina åligganden är det nödvändigt att öka den tekniska personalen med tre ingenjörer. Vidare erfordras en befattning som ritare för upprättande av konstruktions-, arbets- och relationsritningar.

11. Arbetsvårdsbyråns uppgifter har under senare år väsentligt ökat bl. a. till följd av att styrelsen övertagit större delen av pensionsstyrelsens omskolningsverksamhet. Behovet av personalförstärkning kan i anledning därav icke längre eftersättas.

12. På grund av personalbrist har under de senaste åren uppstått betydande svårigheter att hinna med yrkesvägledningsbyråns utrednings- och redigeringsarbete, vilket bl. a. har väsentlig betydelse för genomförandet av det nya skolprogrammet. Med hänsyn härtill bör en ny förste assistentbefattning i Ce 22 inrättas.

Den till byrån knutna konsulentorganisationen består av två konsulenter i Ce 27 och två i Ce 25. Den ene konsulenten i Ce 27 handlägger ärenden rörande yrkesvägledning i folkskolor och enhetsskolor samt de tre andra konsulenterna ärenden rörande yrkesvägledning i högre skolor. Arbetsuppgifterna har ökat för varje år. Behov föreligger av ytterligare en konsulent i Ce 25 och en amanuens.

13. Arbetsuppgifterna för biträdespersonal har ökat i omfattning på de flesta av styrelsens byråer. I avvaktan på kommande organisationsundersökningar inskränker sig styrelsen nu till att begära 16 000 kronor för anställande av tillfällig personal. Härutöver tillkommer ett belopp av 15 000 kronor för avlöning av två extra kontorsbiträden, som erfordras för genomförande av den under 5. nämnda omläggningen av arbetslöshetsstatistiken.

14. Medel har icke tidigare beräknats under anslaget för arvode åt överrevisorernas sekreterare samt för ersättning till revisorernas biträdespersonal.

17. Antalet ordinarie kontorsbiträden ökas med 13 till 115, varav 57 beräknas belasta ordinarieposten.

Till ordinariesättning föreslås vidare byråchefstjänsterna (Ce 37) på yrkesvägledningsbyrån samt lokaliserings- och utredningsbyrån jämte 54 tjänster i lönegraderna Ce 10—Ce 33.

18. Följande extra tjänster, som är avsedda för permanenta arbetsuppgifter, bör ombildas till extra ordinarie befattningar: en förste byråsekreterartjänst i Cg 27 (för lokaliseringsärenden), två byråinspektörstjänster i Cg 25 (å försäkringsbyrån och arbetsvårdsbyrån), en befattning som tryckeriförman i Cg 12 (å kameralbyrån) och två tjänster som expeditiionsvakt i Cg 10.

Yttranden

Statskontoret har anfört, att då statens organisationsnämnd f. n. bedriver undersökningar inom styrelsen synes någon utökning eller ändring av styrelsens personalorganisation icke böra övervägas innan resultatet av nämndens arbete föreligger. Detta är desto mer motiverat som flertalet av de framförda förslagen helt nyligen varit föremål för statsmakternas prövning utan att vinna bifall. Även behovet av en utökning av den tillfälliga personalen — för vilket ändamål styrelsen begärt anslagsförstärkning med 16 000 kronor — torde böra tagas under övervägande av organisationsutredningen. Den påyrkade personalökningen för omläggning av arbetslöshetsstatistiken torde böra prövas i samband med frågan om utformningen av denna statistik. Enär kostnaderna för överrevisorernas sekreterare och biträdespersonal hittills kunnat bestridas från icke-ordinarie-posten, kan statskontoret icke tillstyrka styrelsens begäran om uppräkning av posten med samma belopp.

Statens lönenämnd har icke funnit tillräckliga skäl föreligga för bifall till styrelsens förslag om lönegradsuppflyttning av en kontorsbiträdestjänst på kanslibyrån samt en kontoristtjänst på kameralbyrån. Nämnden kan icke heller tillstyrka att följande tjänster uppflyttas i lönegrad, nämligen en byrådirektör på arbetsförmedlingsbyrån, en byrådirektör på försäkringsbyrån, ett kanslibitråde på sistnämnda byrå samt en förste byråsekreterare på kameralbyrån. Byråintendenttjänsten på kameralbyrån bör icke placeras högre än i 31 lönegraden. Därest den föreslagna omläggningen av arbetslöshetsstatistiken kommer till stånd, har lönenämnden inte att erinra mot att förste aktuarietjänsten på statistiksektionen uppflyttas till Ce 29. Övriga under rubriken löneregleringar föreslagna lönegradsuppflyttningar kan lönenämnden biträda. Beträffande de föreslagna personalförstärkningarna vill lönenämnden icke motsätta sig att tjänsten som förste byråinspektör på försäkringsbyrån inrättas i Ce 27. Däremot finner lönenämnden de arbetsuppgifter, som avses för den föreslagna kontoristtjänsten på lokaliserings- och utredningsbyrån, närmast vara sådana, som ankommer på kanslibitråde. På grundval av föreliggande uppgifter har lönenämnden icke funnit det möjligt att bedöma, vilken löneställning, som kan vara motiverad för de på samma byrå upptagna tjänsterna för regional lokaliseringsplanering. Nämnden tillstyrker inrättande av en kontoristtjänst på kameralbyråns intendentursektion och en ritartjänst i Ce 19 på tekniska

byrån ävensom de föreslagna lönegradsplaceringarna för nya tjänster inom yrkesvägledningsbyrån. För den föreslagna tjänsten som förste byråingenjör på tekniska byrån kan lönenämnden icke förorda en högre inplacering än i 27 lönegraden.

Departementschefen

Såsom framgår av vad chefen för civildepartementet anfört vid behandlingen av för flera huvudtitlar gemensamma frågor bör i anslutning till styrelsens förslag tjänsten som tryckeriföreståndare uppflyttas från Cg 14 till Cg 16 samt förste aktuarietjänsten på lokaliserings- och utredningsbyråns statistiksektion från Ce 27 till Ce 29. Därjämte bör under förutsättning av bifall till det förslag om en omläggning av arbetslöshetsstatistiken, som jag framlägger i det följande vid behandlingen av styrelsens omkostnadsanslag, en kontorsbiträdestjänst i Ce 8 på samma sektion uppflyttas till kanslibiträdesbefattning i Ce 11. Utöver vad nu sagts kan de under rubriken löne regleringar upptagna förslagen om uppflyttning i lönegrad icke tillstyrkas.

Styrelsen har upprepat sitt i medelsäskandena för innevarande budgetår framförda förslag att de extra tjänster, som med Kungl. Maj:ts medgivande inrättats inom krisorganisationen för planerings- och verkställighetsåtgärder till bekämpande av arbetslöshet, skall överföras till normalorganisationen. Därjämte har styrelsen anmält behov av ytterligare tjänster för ifrågavarande ändamål. Även dessa tjänster, som upptagits på tekniska byrån, bör enligt styrelsens mening inrättas inom normalorganisationen.

I likhet med vad jag anförde vid anmälan av styrelsens avlöningsanslag för innevarande budgetår (V ht s. 92) är jag inte beredd att ta ställning till frågan huruvida arbetsmarknadsläget motiverar en permanent förstärkning av styrelsens organisation för arbetslöshetsbekämpande åtgärder. De med Kungl. Maj:ts medgivande inrättade tjänsterna bör därför alltjämt redovisas inom krisorganisationen. Jag är inte heller beredd att nu ta ställning till det anmälda behovet av ytterligare tjänster för dessa uppgifter. Det torde liksom tidigare få ankomma på Kungl. Maj:t att besluta om inrättande av ytterligare extra tjänster inom krisorganisationen, om arbetsmarknadsläget skulle ge anledning därtill.

För den under kameralbyrån redovisade tryckerianläggningen har styrelsen utöver föreståndaren räknat med en tryckeriförman i Cg 12, ett kanslibiträde i Cg 11 och två befattningshavare i Cg 10. Jag har intet att erinra mot denna beräkning. För att täcka lönekostnaderna för dessa tjänster bör i överensstämmelse med styrelsens förslag beräknas ytterligare 3 256 kronor.

Arbetsmarknadsstyrelsen har föreslagit en betydande förstärkning av personalen för ärenden rörande näringslivets lokalisering i syfte att möjliggöra en hela landet omfattande, länsvis bedriven lokaliseringsplanering.

Förslaget ansluter till de riktlinjer, som 1952 års riksdag (prop. 127, SU 137, rskr. 246) uppdrog för den huvudsakligen utredande och rådgivande försöksverksamhet som arbetsmarknadsstyrelsen i egenskap av centralt lokaliseringsorgan har att bedriva. Denna verksamhet har till sin omfattning starkt begränsats på grund av ringa personaltillgång. Jag betraktar lokaliseringsverksamheten som en angelägenhet av stor vikt för framtiden. Jag är emellertid inte nu beredd att tillstyrka styrelsens förslag i vidare mån än att jag förordar att personalen för ifrågavarande ärenden förstärkes med en befattningshavare, vilken bör placeras som förste byråsekreterare i högst Cg 29. Innan någon mera betydande förstärkning av personaluppsättningen företages bör spörsmålen om lokaliseringspolitikens medel och formerna för dess bedrivande göras till föremål för ytterligare överväganden på grundval av de erfarenheter, som vunnits i den hittills bedrivna verksamheten.

Beträffande styrelsens övriga förslag till personalförstärkningar tillstyrker jag, att för arbetsvårdsbyrån inrättas en assistenttjänst i Cg 22. Vidare förordar jag, att 15 000 kronor beräknas för avlöning åt två extra kontorsbiträden, som torde bli erforderliga vid genomförandet av den förutnämnda omläggningen av arbetslöshetsstatistiken.

Vad angår den föreslagna medelsanvisningen för biträde åt överrevisorerna synes anledning numera saknas att utöver den granskning, som verkställes av riksräkenskapsverket och statens sakrevision samt av styrelsens egen revision, upprätthålla en särskild överrevisorsinstitution. Jag föreslår, att denna avvecklas med utgången av år 1955, då förordnandet för de nuvarande revisorerna upphör. Med anledning härav bör det för arvodet åt revisorerna nu beräknade beloppet av 12 000 kronor för nästa budgetår minskas till hälften.

Styrelsens övriga förslag till personalförstärkningar kan jag icke biträda.

Beräkningarna av omräkningsposterna kan jag godta. Med hänsyn till grunderna för den reglerade befordringsgången bör antalet kontorsbiträdestjänster i Ca 8 ökas med 13 till 115, vilket sistnämnda antal bör upptagas på personalförteckningen. Frågan om inrättande av ytterligare ordinarie tjänster bör däremot anstå intill dess att statens organisationsnämnd slutfört de undersökningar, som nyligen påbörjats av styrelsens arbetsformer. Därefter bör emellertid en översyn av tjänsternas fördelning på ordinarie och icke-ordinarie göras. Förslagen att ombilda extra tjänster till extra ordinarie kan jag nu endast tillstyrka i fråga om två för försäkringsbyrån resp. arbetsvårdsbyrån avsedda byråinspektörstjänster i Cg 25 samt en expeditionsvakttjänst i Cg 10.

Med anledning av vad jag i det föregående föreslagit bör anslaget höjas med 54 000 kronor och upptagas med (4 173 000 + 54 000) 4 227 000 kronor. De beslutade ändringarna av grundlönebeloppen föranleder en omräkning av vissa anslagsposter. Anslaget beräknas sålunda:

avlöningar till ordinarie tjänstemän 1 345 000 (+ 415 300) kronor;

arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, 60 000 (— 6 000) kronor;

avlöningar till övrig icke-ordinarie personal 2 250 500 (+ 506 000) kronor;

ersättningar till experter och sakkunniga 17 000 kronor;

rörligt tillägg 554 500 (— 861 300) kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för arbetsmarknadsstyrelsens permanenta organisation, som föranledes av vad jag i det föregående förordat;

b) godkänna följande avlöningsstat för arbetsmarknadsstyrelsens permanenta organisation, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1955/56:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	1 345 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	60 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ...	2 250 500
4. Ersättningar till experter och sakkunniga, <i>förslagsvis</i>	17 000
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	554 500
Summa kronor	4 227 000;

c) till Arbetsmarknadsstyrelsen: *Avlöningar* för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 4 227 000 kronor.

[45] 2. Arbetsmarknadsstyrelsen: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	754 000	692 045
1954/55 (statsliggaren s. 329)	736 000	
1955/56 (förslag)	774 500	

Förslag om förbättring av arbetslöshetsstatistiken

Arbetsmarknadsstatistikkommitténs förslag

Arbetsmarknadsstatistikkommittén har i sitt betänkande med förslag angående arbetsmarknadsstatistiken (SOU 1952:34) behandlat bl. a. statistiken rörande arbetslösheten. Kommittén har anfört, att statistik angående arbetslösheten bland fackförbundens medlemmar publicerats sedan år 1911. Sedan de erkända arbetslöshetskassorna kommit till år 1935 läm-

nar dessa uppgifter rörande verksamheten, numera för två månader i sänder. Arbetsmarknadsstyrelsen publicerar månadsvis uppgifter om hos arbetslöshetsnämnderna anmälda hjälpsökande arbetslösa.

Kommittén har beträffande statistiken över arbetslösheten inom fackförbunden anfört, att densamma grundar sig på uppgifter från de olika förbundens avdelningar om antalet arbetslösa vid slutet av månaden. Avdelningarna torde vid denna redovisning vanligen utgå från de avgiftsbefrielser (fristämpling), som beviljats på grund av arbetslöshet. Veckoavgifterna skall betalas inom viss tid, vanligen ej överstigande åtta veckor. Förutsättningen för att en medlem med för fristämpling godkänd arbetslöshet skall komma med i redovisningen är att fristämplingen skett innan rapporten gjorts upp. En av kommittén företagen undersökning visar, att antalet i arbetslöshetsstatistiken redovisade arbetslösa medlemmar i flera fall var betydligt lägre än det antal medlemmar i de undersökta avdelningarna, som fristämplats på grund av arbetslöshet; detta torde sammanhånga med att fristämpling ofta skett först efter det rapporten färdigställts.

Då vissa fackförbund övergått från månadsredovisning av avgiftsuppbörd m. m. till redovisning för tvåmånadersperioder, erhålles numera icke månatliga uppgifter om arbetslösheten från samtliga fackförbund.

Enligt kommitténs mening kan varken fackförbundsstatistiken eller statistiken rörande arbetslösheten bland medlemmarna i de erkända arbetslöshetskassorna tillgodose de anspråk, som kan ställas på en aktuell och detaljerad arbetslöshetsstatistik. Fackförbundsstatistiken lämnar icke i sin nuvarande utformning upplysningar om hela antalet personer, som är berättigade till fristämpling på grund av arbetslöshet. En sådan redovisning skulle med hänsyn till eftersläpningen i avgiftsbetalningarna bli möjlig endast i efterhand, varigenom uppgifterna skulle förlora i aktualitet. I kassastatistiken redovisas visserligen samtliga arbetslöshetsveckor, men i viss utsträckning blir de arbetslöshetsveckor, som infallit en viss månad, redovisade under en senare månad. Dessutom framkommer siffrorna med avsevärd försening.

Gemensamt för fackförbundsstatistiken och kassastatistiken är enligt kommittén, att materialet utöver redovisning efter kön icke medger någon fördelning efter de arbetslösas personliga förhållanden, såsom ålder, yrke m. m.

Kommittén har funnit, att man genom en statistik, baserad på uppgifter från arbetsförmedlingarna i deras egenskap av kontrollorgan för de erkända arbetslöshetskassorna, kan erhålla snabbare och mera detaljerade uppgifter om arbetslöshetsförhållandena bland löntagare än genom någondera av de ovan berörda metoderna. Kommittén rekommenderar därför att en månatlig statistik utarbetas inom arbetsmarknadsstyrelsen baserad på uppgifter från arbetsförmedlingarna beträffande sådana medlemmar

i de erkända arbetslöshetskassorna, som antingen hos arbetsförmedling erhållit arbetsförmedlingsmarkering för en viss dag i månaden, eller samma dag var registrerade som arbetssökande hos arbetsförmedlingen och var hänvisade till beredskapsarbete eller arkivarbete eller erhöll musikerhjälp.

Kommittén har prövat möjligheterna att utvidga den föreslagna månatliga statistiken på så sätt att man från arbetsförmedlingarna inhämtar uppgifter om arbetssökande arbetslösa, som tillhör andra kategorier än de hittills nämnda. Kommittén anser sig emellertid icke kunna rekommendera en sådan utvidgning. Detta skulle nämligen innebära, att statistiken utsträcktes till grupper, vilkas arbetslöshetsförhållanden icke kan bli föremål för en systematisk fortlöpande kontroll.

I detta sammanhang framhåller kommittén, att arbetsmarknadsstyrelsen sedan juni 1950 månatligen från länsarbetsnämnderna erhåller rapporter, som är avsedda att belysa arbetslöshetsförhållandena bland de hos arbetsförmedlingarna anmälda arbetssökandena. Rapporteringen skall avse vissa kategorier, som enligt särskilda instruktioner bedömts vara arbetslösa en viss dag i månaden.

Kommittén rekommenderar, att statistiken över arbetslösheten i fackförbunden nedlägges, om den av kommittén föreslagna arbetslöshetsstatistiken kommer till stånd. Det bör dock övervägas, om icke den nuvarande redovisningen tills vidare bör bibehållas för förbund, vilkas medlemmar ej tillhör erkänd arbetslöshetskassa.

De årliga kostnaderna för den föreslagna statistiken beräknas till ca 35 000 kronor om i genomsnitt 10 000 arbetslösa redovisas per månad. Räknar man med 30 000 arbetslösa i genomsnitt beräknas kostnaderna till ca 90 000 kronor. Genom att lägga ned fackförbundsstatistiken skulle å andra sidan ca 15 000 kronor per år inbesparas.

Här må nämnas, att kommittén även föreslagit intervjuundersökningar rörande sysselsättningsförhållandena (labor force-undersökningar). Sådana undersökningar är enligt kommitténs mening för Sveriges del den enda praktiskt genomförbara metoden att statistiskt belysa arbetslöshetsförhållandena inom samtliga befolkningsgrupper. Undersökningarna bör företas åtminstone fyra gånger om året. Kostnaderna för en första undersökning uppskattas till ca 130 000 kronor. Vid efterföljande undersökningar räknar kommittén med något lägre kostnader.

Yttranden

Förslaget att arbetsmarknadsstyrelsen skall utarbeta en månatlig statistik över arbetslösheten bland medlemmar i de erkända arbetslöshetskassorna har vid remissbehandlingen i allmänhet tillstyrkts. *Arbetsmarknadsstyrelsen* anser emellertid, att statistiken bör avse icke blott kassamedlemmar utan samtliga hos arbetsförmedlingen anmälda arbetssökande,

vilka såvitt förmedlingen har sig bekant är arbetslösa. Samma uppfattning företrädades av *Tjänstemännens centralorganisation*, 1948 års *statistikutredning* och 1949 års *arbetskraftsutredning*. *Landsorganisationen* anser, att den nuvarande fackförbundsstatistiken bör läggas ned endast för de förbund, inom vilka erkänd arbetslöshetskassa upprättats, och detta först efter en längre övergångsperiod. *Konjunkturinstitutet* har uttalat en liknande uppfattning.

I övrigt har förslaget tillstyrkts av *statistiska centralbyrån*, *skogsstyrelsen*, *statens jordbruksnämnd*, *Svenska arbetsgivareföreningen*, *Sveriges industriförbund* och *Kooperativa förbundet*.

Arbetsmarknadsstyrelsens anslagsberäkning

Yrkanden

Arbetsmarknadsstyrelsen har (skr. ^{12/2} och ^{27/8} 1954) hemställt, att anslaget höjes med 67 000 kronor.

	Ökning	Minskning
1. Reseersättningar	14 000	
2. <i>Expenser för eget behov:</i>		
a) Bränsle, lyse och vatten	1 000	
b) Övriga expenser för eget behov	62 000	
3. Särskilda kurser m. m. för arbetsförmedlings- tjänstemän		10 000
	77 000	10 000
	+ 67 000	

Motivering

1. *Reseersättningar*. Utgift 1952/53 155 991, 1953/54 149 497; anslag 1954/55 141 000. Vid bifall till styrelsens förslag om inrättande av nya tjänster för regional lokaliseringsplanering beräknas utgifterna för resor i samband med lokaliseringsverksamheten komma att öka med 10 000 kronor. Av organisationsnämnden framlagda förslag avseende expeditionssystem och lokalutformning m. m. inom arbetsförmedlingen torde delvis komma att realiseras under nästa budgetår, vilket kräver medverkan av tjänstemän från styrelsen. Med anledning härav beräknas medelsbehovet för resor öka med 4 000 kronor.

2 a) *Bränsle, lyse och vatten*. Utgift 1952/53 7 020, 1953/54 10 930; anslag 1954/55 10 000.

2 b) *Övriga expenser för eget behov*. Utgift 1952/53 326 935, 1953/54 329 897; anslag 1954/55 347 000. — Den verkliga medelsåtgången — med beaktande av eftersläpning i fråga om utbetalningen — för 1953/54 beräknas till ca 347 700 kronor. Under innevarande budgetår kommer förberedelser att vidtas för en undersökning av folkskole- och folkhögskole-

elevernas yrkesplaner. Hålkortsbearbetning av detta material kommer att utföras under nästa budgetår och beräknas kosta 4 500 kronor, med vilket belopp posten bör uppräknas. Denna bör vidare ökas med 5 000 kronor för litteratur, kartmaterial m. m. för lokaliseringsverksamheten.

Styrelsen har i detta sammanhang även framlagt kostnadsberäkning för en omläggning av arbetslöshetsstatistiken i anslutning till förslag av arbetsmarknadsstatistikkommittén (SOU 1952: 34). Av styrelsens redogörelse för uppläggnings- och utformningen av statistiken inhämtas i huvudsak följande.

Arbetslöshetsstatistiken skall omfatta hos arbetsförmedlingen anmälda arbetslösa, såväl kassamedlemmar som övriga arbetslösa. Personer tillhörande dessa grupper skall ingå i statistiken, om de på räkningsdagen antingen är helt arbetslösa eller innehar tillfällig anställning med högst två timmars arbete per dag. Vissa kategorier skall dock icke medräknas i statistiken utan i stället redovisas i en specialrapport.

Följande uppgifter om de arbetslösa bör inhämtas varje månad, nämligen registreringsnummer vid arbetsförmedlingen, kön, ålder, näringsgren inom vilken vederbörande senast varit mera stadigvarande sysselsatt, yrkestillhörighet samt arbetslöshetskategori. För kassamedlem bör anges vilken kassa han tillhör. Då arbetslöshetsuppgifter infordras från varje arbetsförmedling för sig, kan de arbetslösa även fördelas på geografiska områden.

Räkningen av de arbetslösa sker varje månad på den första helgfria dagen i den kalendervecka, då den 15:e infaller. Räkningen kan dock ej avslutas denna dag. För att resultatet skall bli tillfredsställande måste nämligen ett observationsförfarande veckan efter räkningsdagen införas. Sedan räkningen avslutats på lördagen efter räkningsdagen insändes resp. rapporter till arbetsmarknadsstyrelsen, som på grundval av en i rapporten lämnad uppgift om hela antalet arbetslösa, fördelade på män och kvinnor, gör en preliminär arbetslöshetsrapport med länsfördelning, vilken bör kunna publiceras onsdag eller lördag efter räkningens avslutande.

Granskningen av arbetslöshetsrapporterna vidtar omedelbart sedan dessa inkommit till styrelsen. Granskningen tar sikte på att uppgifterna skall vara i sådant skick att de kan överföras till hålkort. Därefter stansas dylika kort på hela materialet och uppgifterna tabuleras. Tack vare hålkortsbearbetningen blir det möjligt att redovisa den slutliga arbetslöshetsrapporten högst tre veckor efter det att arbetslöshetsrapporterna inkommit till styrelsen.

En jämförelse med den nuvarande »snabbstatistiken» visar, att den preliminära arbetslöshetsrapporten skulle kunna publiceras lika snabbt som f. n. Den fullständiga redovisningen skulle ta två veckor längre tid. Härvid är dock att märka, att statistiken i sin nya utformning kommer att lämna ett väsentligt bättre underlag för bedömande av arbetslöshetens omfattning och karaktär än tidigare.

Styrelsens kostnadsberäkning för omläggning av statistiken bygger på antagandet, att antalet redovisade arbetslösa uppgår till i genomsnitt 30 000 per månad. Kostnaderna för erforderlig personalförstärkning har i det föregående redovisats under styrelsens avlöningsanslag. Under förevarande

anslag beräknas en utgiftsökning med 60 000 kronor, varav 54 000 kronor för hålkortsbearbetning och 6 000 kronor för blanketter m. m.

För nästa budgetår beräknar styrelsen sålunda ökningen av medelsbehovet under ifrågavarande post till (4 500 + 5 000 + 60 000) 69 500 kronor. Å andra sidan beräknas den nya tryckerianläggningen medgiva en minskning av kostnaderna för papper och övrig tryckningsmateriel med 7 500 kronor.

3. *Särskilda kurser m. m.* Utgift 1952/53 48 925, 1953/54 48 555; anslag 1954/55 63 500.

Yttrande

Statskontoret har anfört, att den med hänsyn till lokaliseringsverksamheten begärda ökningen med 10 000 kronor av anslagsposten till reseersättningar torde bli beroende av prövningen av förslaget om inrättande av nya tjänster för regional lokaliseringsplanering. I övrigt torde någon höjning av anslagsposten ej böra övervägas. Med hänsyn till belastningen av anslagsposten till publikationstryck (utgift 1952/53 131 292, 1953/54 86 419; anslag 1954/55 104 500) synes posten kunna nedsättas till förslagsvis 90 000 kronor. Inkomsterna vid försäljning av publikationstryck (inkomst 1953/54 20 022; beräknat 1954/55 10 000) torde kunna upptagas till åtminstone 15 000 kronor.

Departementschefen

Vad till en början angår de föreliggande förslagen om en förbättring av arbetslöshetsstatistiken får jag anföra följande.

Det är självfallet av vikt att tillförlitliga uppgifter rörande antalet arbetslösa och deras fördelning i fråga om ålder m. m. snabbt kan erhållas. Den nu publicerade allmänna arbetslöshetsstatistiken — rörande arbetslösheten inom fackförbunden och bland de erkända arbetslöshetskassornas medlemmar — fyller inte kraven vare sig i fråga om tillförlitlighet eller snabbhet. Förutom den publicerade statistiken inhämtar arbetsmarknadsstyrelsen för viss dag varje månad uppgifter rörande hos arbetsförmedlingen anmälda arbetssökande, som ej har anställning. Dessa uppgifter har visat sig värdefulla. De föreliggande förslagen kan sägas innebära en utveckling av sistnämnda förfarande till en statistik, som synes kunna ge en tillförlitlig bild av arbetslösheten och möjliggöra en analys av denna samt bli tillgänglig tillräckligt snabbt för att kunna utnyttjas i den praktiska arbetsmarknadspolitik. Härigenom torde en påtaglig brist i fråga om vår arbetsmarknadsstatistik bli fylld. Jag biträder sålunda förslaget om den nya statistiken.

Arbetsmarknadsstatistikkommittén har rekommenderat, att fackförbundsstatistiken skall nedläggas åtminstone beträffande de förbund som har erkänd arbetslöshetskassa. Såsom Landsorganisationen och konjunktur-

institutet framhållit bör emellertid nämnda statistik bibehållas åtminstone under en övergångsperiod. Någon ändring bör sålunda tills vidare ej företagas beträffande denna statistik.

Intervjuundersökningar rörande sysselsättningsförhållandena av den typ arbetsmarknadsstatistikkommittén föreslagit anser jag tills vidare inte vara aktuella.

Jag övergår nu till beräkningen av medelsbehovet under förevarande anslag.

Med hänsyn till mitt ställningstagande i det föregående till frågan om den regionala lokaliseringsplaneringen kan jag inte tillstyrka större höjning av anslagsposten till reseersättningar än med 4 000 kronor. Till bränsle, lyse och vatten bör beräknas ytterligare 1 000 kronor. Under posten till övriga expenser för eget behov har styrelsen upptagit kostnader för hålkortsbearbetning och blanketter m. m. i samband med den föreslagna arbetslöshetsstatistiken. Medelsanvisningen för ändamålen torde kunna begränsas till 45 000 resp. 6 000 kronor. Jag tillstyrker vidare, att posten höjes med sammanlagt 5 000 kronor för bearbetning av yrkesvalsuppgifter samt litteratur, kartmaterial m. m. för lokaliseringsverksamheten. Å andra sidan bör posten såsom styrelsen föreslagit minskas med 7 500 kronor i anledning av tryckerianläggningens utnyttjande. Posten till övriga expenser för eget behov bör alltså höjas med 48 500 kronor. I enlighet med styrelsens förslag bör kostnaderna för utbildningsverksamheten räknas ned med 10 000 kronor. Jag är inte beredd att i anledning av statskontorets förslag nu förorda någon minskning av anslagsposten till publikationstryck. Däremot synes såsom statskontoret anfört inkomsterna vid försäljning av publikationstryck kunna upptagas med ytterligare 5 000 kronor. Anslaget bör alltså å ena sidan ökas med (4 000 + 1 000 + 48 500) 53 500 kronor och å andra sidan minskas med (10 000 + 5 000) 15 000 kronor samt upptagas med (736 000 + 38 500) 774 500 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Arbetsmarknadsstyrelsen: Omkostnader* för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 774 500 kronor.

[46] 3. Arbetsmarknadsstyrelsen: Krisorganisationen

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	875 000	1 022 458
1954/55 (statsliggaren s. 330)	1 000 000	
1955/56 (förslag)	1 000 000	

Av det för innevarande budgetår anvisade anslaget har till avlöningar beräknats 910 000 kronor och till omkostnader 90 000 kronor.

Arbetsmarknadsstyrelsen har (skr. 27/8 1954) anfört, att lönekostnaderna under budgetåret 1953/54 uppgick till ca 929 000 kronor, varav 697 000 kronor till personal för byggnadstillstånds- och utlänningsärenden samt 232 000 kronor till de extra tjänster, som inrättats för genomförande av åtgärder till bekämpande av arbetslöshet. För sistnämnda tjänster har lönerna dock icke utgått under hela budgetåret, då befattningarna tillsatts vid olika tidpunkter. Under förutsättning av bifall till styrelsens förslag om överförande av viss personal från krisorganisationen till normalorganisationen beräknas lönekostnaderna för nästa budgetår till 105 000 kronor för personal sysselsatt med åtgärder till bekämpande av arbetslöshet och till 700 000 kronor för personal för övriga krisuppgifter eller tillhopa 805 000 kronor. Skulle ifrågavarande förslag icke bifallas ökas kostnaderna med 188 000 kronor. Till omkostnader beräknar styrelsen oförändrat 90 000 kronor.

Styrelsen har vidare hemställt, att en revisorstjänst i Cg 25 och en assistentbefattning i Cg 19 för byggnadstillståndsstatistiken, vilka tjänster funnits sedan 1948 resp. 1945, måtte uppföras som extra ordinarie inom krisorganisationen. För den händelse förslaget om överförande av vissa tjänster till normalorganisationen icke skulle vinna bifall, har styrelsen samma yrkande beträffande dessa befattningar.

Statskontoret hänvisar till sitt yttrande beträffande den begärda höjningen av styrelsens avlöningsanslag och avstyrker i enlighet härmed förslaget om inrättande av pensionsberättigande tjänster. Någon ökning av krisorganisationens anslag anses ej motiverad, även om något överförande av personal till normalorganisationen ej skulle befinnas böra ske.

Departementschefen

Vid anmälan av styrelsens avlöningsanslag har jag förklarat, att jag icke kan tillstyrka att de tjänster, som med Kungl. Maj:ts medgivande inrättats inom styrelsens krisdel för planerings- och verkställighetsåtgärder till bekämpande av arbetslöshet, nu överföres till normalorganisationen. Lönekostnaderna för dessa tjänster bör alltså även i fortsättningen bestridas från anslaget till krisorganisationen. Såsom statskontoret anfört synes anledning dock icke föreligga att höja anslaget.

Styrelsens förslag att en revisorstjänst i Cg 25 och en assistentbefattning i Cg 19 för byggnadstillståndsstatistiken skall uppföras på extra ordinarie stat kan jag biträda. Detta bör emellertid icke hindra att befattningarna avvecklas när så kan ske. I övrigt kan jag icke tillstyrka någon ökning av antalet extra ordinarie tjänster inom krisorganisationen.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Arbetsmarknadsstyrelsen: Krisorganisationen* för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 1 000 000 kronor.

[47] 4. Den offentliga arbetsförmedlingen: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	17 333 000	17 627 515
1954/55 (statsliggaren s. 331)	18 113 000	
1955/56 (förslag)	18 329 000	

Arbetsmarknadsstyrelsen har (skr. ²⁷/8 1954) anfört, att statens organisationsnämnd under det gångna budgetåret fortsatt sina undersökningar inom arbetsförmedlingen och att dessa beräknas bli slutförda under hösten 1954. Med hänsyn härtill har styrelsen ansett sig böra framföra endast en mindre del av länsarbetsnämndernas yrkanden, främst sådana avseende ungdomsförmedlingen och arbetsvården.

Yrkanden

Arbetsmarknadsstyrelsen hemställer, att anslaget höjes med — avrundat — 717 000 kronor.

	Ökning	Minskning
Omorganisation		
1. Två ortsombud ersättes med kontor i klass 6	9 438	
2. Fyra kontor uppflyttas i högre klass	11 540	
3. Tillfälligt kontor i Ramsele ersättes med kontor i klass 5	6 720	
4. 1 assistent i Sollefteå Cg 16—Ce 16	10 080	
5. 1 expeditionsvakt i Göteborg Cg 8—Ce 10	696	
6. 2 expeditionsvakter Ce 11 i Eskilstuna och Borås	—	—
7. Tillfällig personal		17 000

Löneregleringar

8. Ändrad lönegradsplacering m. m. för tjänster inom ungdomsförmedlingen	76 000
--	--------

Personalförstärkningar

9. 3 assistenter Ce 22 och 10 assistenter Ce 19 för ungdomsförmedlingen	152 796
10. 8 assistenter Ce 19 och 5 assistenter Ce 16 för arbetsvården	140 340
11. 2 assistenter Ce 19 och 1 assistent Ce 16 för tjänstemannaförmedlingen	32 448
12. 6 assistenter Ce 16	60 840
13. 1 skrivbiträde i Borlänge	6 204
14. Arvoden till yrkesvals lärare	48 000
15. Ersättning för tillsyn över ämbetslokaler m. m. ...	2 080

Omräkningar

16. Löneklassuppflyttningar	208 184	
17. Omräkning av anslaget för budgetåret 1954/55 ...		31 064
	765 366	48 064
	+ 717 302	

18. 46 extra ordinarie tjänster i lönegraderna 16—25 föreslås ombildade till ordinarie tjänster. 3 nya kontorsbiträdestjänster i Ca 8 erfordras på grund av befordringsgången för biträdespersonal. Antalet å övergångsstat uppförda tjänster i Ca 16 kan minskas med 4 till 2.

Motivering

1.—2. Styrelsen har för avsikt att på grundval av organisationsnämndens undersökningar framlägga förslag till ändringar beträffande avdelningskontorens klasstillhörighet i samband med anslagsäskandena för budgetåret 1956/57. Med hänsyn härtill har styrelsen nu icke föreslagit omklassificering av enstaka kontor i andra fall än då en ökning av expeditionstiden skulle vinnas därigenom. På grund av de lokala arbetsmarknadsförhållandena erfordras en sådan förlängning i Mönsterås och Karlsborg, där de nuvarande ombuden bör ersättas med kontor i lägsta klassen (21 timmars expeditionstid i veckan). Kontoret i Laxå bör flyttas upp från klass 6 till klass 5 (28 timmars expeditionstid) och kontoren i Sunne, Jörn och Byske från klass 5 till klass 4 (heltidskontor med 42 timmars expeditionstid).

3. Sedan den 1 juli 1952 har ett tillfälligt deltidskontor varit inrättat i Ramsele på grund av de omfattande kraftverksbyggena inom området. Dessa beräknas pågå ytterligare ca 10 år, varunder ett kontor i Ramsele måste finnas. Under sådana förhållanden bör föreståndaren erhålla extra ordinarie anställning. Då under 7. i det följande föreslås, att anslaget till tillfällig personal vid bifall till förevarande yrkande minskas, uppkommer inte någon kostnadsökning.

4. Vid kontoret i Sollefteå har med hänsyn till pågående kraftverksbyggen en tjänst i Cg 16 inrättats med anlitande av anslaget till tillfällig personal. Behovet av tjänsten kommer att vara omkring 10 år, varför den bör ombildas till extra ordinarie. Förslaget innebär icke någon kostnadsökning med hänsyn till förslaget under 7.

5. För innevarande budgetår hemställde styrelsen att en i Göteborg inrättad extra expeditionsvaktjänst skulle ombildas till extra ordinarie. Då tjänsten alltjämt erfordras vidhåller styrelsen sitt yrkande.

6. Vid envar av länsarbetsnämnderna i Eskilstuna och Borås finns en befattning som expeditionsvakt i Ca 11, vilken innehas av befattningshavare som vunnit befordran till högre icke-ordinarie tjänst. Nämnda förhållande medför, att expeditionsvakttjänsterna endast kan tillsättas medelst vika-

riatslöneförordnande. För att kunna bereda innehavaren av dessa förordnanden pensionsrätt bör två nya tjänster i Ce 11 inrättas. Då de ordinarie tjänsterna icke behöver uppehållas, föranleder förslaget icke någon kostnadsökning.

7. Vid bifall till förslagen under 3. och 4. kan anslaget till tillfällig personal minskas med 17 000 kronor.

8. Arbetsmarknadsstyrelsen — som tidigare gjort framställning om viss omorganisation av ungdomsförmedlingens tjänster — framställer ånyo yrkande härom. Förslaget innebär införande av bestämmelser om vissa förkunskaper vid rekrytering av tjänstemän till ungdomsförmedlingen, differentierad aspirantutbildning och en justering av lönenivån. I sistnämnda del förutsätter förslaget, att antalet tjänster å ena sidan minskas med 21 i lönegrad 16 och med 7 i lönegrad 22 samt å andra sidan ökas med 6 i lönegrad 19 och med 19 i lönegrad 25, varjämte 3 befattningar i lönegrad 27 tillkommer.

9. På grund av de starkt växande ungdomskullarna kommer ökade krav att ställas på ungdomsförmedlingen och yrkesvägledningsverksamheten. En personell upprustning är därför nödvändig under de närmaste åren. Av de föreslagna nya tjänsterna är 1 Ce 22 och 2 Ce 19 avsedda för Stockholm, 1 Ce 22 och 1 Ce 19 för Göteborg, 1 Ce 22 och 2 Ce 19 för Malmö samt 5 Ce 19 för Växjö, Kalmar, Karlskrona, Falun och Boden. Vid bifall till förslaget under 8 kan dock 5 av tjänsterna i Ce 19 utbytas mot tjänster i Ce 16.

10. Arbetsvårdsverksamheten, vilken icke kommer att beröras av organisationsnämndens undersökningar, har nu sådan omfattning, att styrelsen funnit det nödvändigt att utreda arbetsvårdsexpeditionernas uppgifter och personalbehov. I avvaktan på denna utredning erfordras emellertid en personalförstärkning på vissa orter. För Stockholm beräknas 2 assistenter i Ce 19, för Solna, Nyköping, Malmö, Karlstad, Hudiksvall och Gällivare 6 assistenter i Ce 19 samt för Linköping/Norrköping, Jönköping, Kristianstad, Hälsingborg och Härnösand 5 assistenter i Ce 16.

11. På grund av att arbetsuppgifterna ökat erfordras för tjänstemannaförmedlingen i Stockholm en ny assistent i Ce 19. I Visby bör likaledes inrättas en tjänst i Ce 19 för tjänstemannaförmedling och i Eskilstuna för samma förmedling en tjänst i Ce 16.

12. Med hänsyn till lokala arbetsmarknadsförhållanden bör arbetsförmedlingarna i stadsdelarna Vällingby och Brännkyrka i Stockholm samt i Vänersborg, Arvika, Skellefteå och Haparanda förstärkas med envar en assistent i Ce 16.

13. Kontoret i Borlänge är det näst största av de 23 kontoren i klass 2. Vid 13 av dessa finns en skrivbiträddestjänst. Det är rimligt, att även kontoret i Borlänge erhåller sådan tjänst.

14. Under budgetåret 1955/56 kommer 46 yrkesvalslärare att vara verk-samma i den nioåriga enhetsskolans 7:e eller högre klasser inom 37 skol-

distrikt. Genom förekomsten av flera centralskolor i vissa skoldistrikt kommer det att finnas 3 yrkesvalslärare i vart och ett av Stockholms, Göteborgs och Nederkalix' skoldistrikt och 2 yrkesvalslärare i Linköpings, Skellefteå och Råneå skoldistrikt. Antalet yrkesvalslärare med ersättning från av styrelsen disponerat anslag uppgick under budgetåret 1953/54 till 26 och kommer under budgetåret 1954/55 att uppgå till 40. Medelsbehovet under anslagsposten, som för innevarande budgetår anvisats med 45 000 kronor, beräknas för nästa budgetår till 93 000 kronor.

15. Styrelsen har med stöd av 26 § 2 mom. tilläggsbestämmelserna till Saar tillerkänt vissa expeditionsvakter särskild gottgörelse för tillsyn över ämbetslokaler eller städning. Dessa kostnader har tidigare icke medtagits vid anslagsberäkningen.

Yttranden

Statskontoret har beträffande den föreslagna anslagshöjningen erinrat om organisationsnämndens undersökningar samt hänvisat till vad ämbetsverket anfört i fråga om för styrelsen begärda personalförstärkningar och lönegradsuppflyttningar. I övrigt har statskontoret konstaterat, att de uppgifter, som lämnats angående arbetsbelastningen på de olika förmedlingskontoren, icke lämnar hållpunkter för ett närmare bedömande av behovet av personalförstärkningar. I sammanhanget anföres vissa exempel till belysande av angelägenheten av den pågående organisationsundersökningen. Statskontoret har tidigare framhållit, att medel till arvoden åt yrkesvalslärare i avvaktan på närmare erfarenheter endast bör anvisas i den utsträckning, som erfordras för fullföljande av verksamheten inom de områden, där den redan igångsatts. I förevarande framställning har styrelsen som beräkningsgrund använt tidigare föreslagna avlöningsprinciper, vilka icke följts av Kungl. Maj:t vid bestämmandet av arvodesbeloppens storlek. Statskontoret utgår från att någon ändring av grunderna för yrkesvalslärarnas avlöningsförmåner ej nu vidtages och avstyrker förty den begärda anslagshöjningen.

Statens lönenämnd har icke funnit anledning till erinran mot de under rubriken omorganisation gjorda yrkandena i den mån dessa faller under lönenämndens bedömande. Beträffande förslaget om omorganisation av ungdomsförmedlingens tjänster har nämnden anfört, att den icke ansett sig böra ingå på prövning av ifrågavarande omorganisationsförslag. Förslaget om personalförstärkningar på arbetsförmedlingarna har icke föranlett annat uttalande än att nämnden på föreliggande uppgifter icke kan bedöma huruvida de föreslagna lönegradsplaceringarna av nya tjänster leder till en riktig avvägning av antalet assistenttjänster i olika lönegrader.

Departementschefen

Under de senaste åren har under medverkan av statens organisationsnämnd företagits omfattande organisationsundersökningar inom den offentliga arbetsförmedlingen. Arbetsmarknadsstyrelsen har anmält sin avsikt att i samband med medelsäskandena för budgetåret 1956/57 lägga fram förslag till ändringar beträffande avdelningskontorens klasstillhörighet. Under dessa förhållanden kan jag inte tillstyrka de av styrelsen nu framlagda förslagen beträffande kontorsorganisationen. I den mån så oundgängligen erfordras torde styrelsen i avbidan på en mera samlad översyn av denna organisation få föranstalta om tillfälliga förstärkningar med anlitande av de medel som finnes tillgängliga för sådant ändamål. I avbidan på resultatet av organisationsundersökningarna bör ej heller övriga under rubriken omorganisation framlagda förslag nu upptagas till närmare prövning.

Ej heller förslaget om ändrad lönegradsplacering m. m. för tjänster inom ungdomsförmedlingen bör f. n. föranleda någon åtgärd.

Styrelsens förslag till personalförstärkningar upptar sammanlagt 36 nya tjänster. Det torde icke kunna bestridas att arbetsuppgifterna inom vissa grenar av arbetsförmedlingen under de senaste åren vuxit avsevärt och kan förutses öka ytterligare i framtiden. Främst synes detta gälla ungdomsförmedling och yrkesvägledning, där de växande ungdomskullarna gör sig gällande, samt arbetsvården, vars verksamhet påverkas av den fortgående utvecklingen av samhällsåtgärderna för rehabilitering av partiellt arbetsföra. Då resultatet av organisationsundersökningarna ännu ej föreligger kan emellertid endast strängt begränsade åtgärder för att tillgodose det mest påtagliga behovet av personalförstärkning komma i fråga. Detta behov synes föreligga inom ungdomsförmedlingen med den därtill hörande yrkesvägledningsverksamheten i de största städerna. Jag förordar, att ungdomsförmedlingarna i Stockholm och Göteborg förstärkes med vardera en assistenttjänst i Ce 22 samt att vid ungdomsförmedlingen i Malmö inrättas en ny assistenttjänst i Ce 19. Härvid räknar jag med att en assistenttjänst i Ce 16 inom annan del av organisationen skall kunna indragas.

Den fortgående utvidgningen av försöksverksamheten inom skolväsendet föranleder en ökning av medelsbehovet för arvoden till yrkesvals lärare. Då de beräkningsgrunder, som tillämpats hittills, fortfarande bör gälla, kan anslagsökningen av denna anledning dock begränsas till 16 000 kronor.

Mot det till ersättningar för tillsyn över ämbetslokaler m. m. föreslagna beloppet har jag intet att erinra liksom ej heller mot omräkningsposterna.

Den omläggning av arbetslöshetsstatistiken, som jag förordat vid behandlingen i det föregående av arbetsmarknadsstyrelsens omkostnadsanslag, bör föranleda viss minskning av behovet av skrivhjälp vid länsarbetsnämnderna. På grund härav bör det för tillfällig personal under ifrågasvarande anslag beräknade beloppet nedsättas med 8 000 kronor.

I enlighet med styrelsens förslag bör antalet kontorsbiträdestjänster i

Ca 8 ökas med 3 till 112. Härutöver tillstyrker jag, att 10 för assistenter eller kontorsföreståndare avsedda tjänster i Ce 16 ombildas till ordinarie tjänster, varvid 6 assistenttjänster i Ca 16, som nu är uppförda å övergångsstat, bör utgå ur personalförteckningen.

Vid bifall till de av mig tillstyrkta förslagen ökas medelsbehovet under detta anslag med 216 000 kronor, varför anslaget bör uppföras med (18 113 000 + 216 000) 18 329 000 kronor.

De beslutade ändringarna av grundlönebeloppen föranleder en omräkning av vissa anslagsposter. Jag beräknar anslaget sålunda:

avlöningar till ordinarie tjänstemän 7 820 400 (+ 2 031 200) kronor;

arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, 241 000 kronor;

avlöningar till övrig icke-ordinarie personal 7 979 200 (+ 1 994 800) kronor;

särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän 1 500 kronor;

rörligt tillägg 2 286 900 (— 3 810 000) kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för den offentliga arbetsförmedlingens permanenta organisation, som föranledes av vad jag i det föregående förordat;

b) godkänna följande avlöningsstat för den offentliga arbetsförmedlingens permanenta organisation, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1955/56:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	7 820 400
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	241 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ...	7 979 200
4. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	1 500
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	2 286 900
Summa kronor 18 329 000;	

c) till *Den offentliga arbetsförmedlingen*: Avlöningar för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 18 329 000 kronor.

[48] 5. Den offentliga arbetsförmedlingen: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	4 328 000	4 525 124
1954/55 (statsliggaren s. 333)	4 568 000	
1955/56 (förslag)	4 685 000	

Yrkander

Arbetsmarknadsstyrelsen har (skr. ²⁷/₈ 1954) hemställt, att anslaget höjes med 144 000 kronor.

	Ökning	Minskning
1. Sjukvård m. m.	5 000	
2. Reseersättningar	42 000	
3. Underhåll och drift av tjänstebilar		10 000
4. Lokalkostnader	50 000	
5. Expenser	59 000	
6. Publikationstryck		2 000
	156 000	12 000
	+ 144 000	

Motivering

1. *Sjukvård m. m.* Utgift 1952/53 102 707, 1953/54 116 315; anslag 1954/55 110 000.

2. *Reseersättningar.* Utgift 1952/53 338 787, 1953/54 413 108; anslag 1954/55 335 000. — Utgiftsökningen under 1953/54 orsakades dels av personalomflyttning i anledning av tjänsteförteckningsrevisionen, dels av att anstånd med omstationering numera må medgivas för ett år mot tidigare sex månader och dels av att traktamentsbeloppen höjts. Sedan tjänsteförteckningsrevisionens verkningar upphört, beräknas medelsbehovet till 377 000 kronor, vilket innebär en ökning med 42 000 kronor.

3. *Underhåll och drift av tjänstebilar.* Utgift 1952/53 80 611, 1953/54 58 418; anslag 1954/55 85 000.

4. *Lokalkostnader.* Utgift 1952/53 1 352 879, 1953/54 1 509 617; anslag 1954/55 1 700 000. — Utgifterna för hyror, bränsle, lyse och vatten har för innevarande budgetår beräknats till 1 600 000 kronor. På grund av att nämnderna och arbetsförmedlingarna i Jönköping och Örebro samt ett antal avdelningskontor kommer att inflytta i nya lokaler beräknas kostnaderna för nästa budgetår stiga till 1 650 000 kronor. För inrednings- och reparationsarbeten samt för lokalersättningar åt arbetsförmedlingsombuden beräknas oförändrat 25 000 resp. 75 000 kronor.

5. *Expenser.* Utgift 1952/53 2 146 589, 1953/54 2 363 362; anslag 1954/55 2 260 000 kronor. — Efter samråd med organisationsnämnden har — med reservation för att medel anvisas för ändamålet — automatiska telefon-

växelanläggningar beställts för de nya lokalerna för nämnderna i Jönköping och Örebro. Installationerna beräknas tillfälligt öka medelsbehovet med 49 000 kronor. En förnyelse av möbel- och maskinbeståndet är i viss utsträckning nödvändig, varjämte armatur och gardiner behövs till nya lokaler. Kostnaderna har beräknats till 20 000 kronor, varav hälften bör anvisas för nästa budgetår.

6. *Publikationstryck*. Utgift 1952/53 4 942, 1953/54 109; anslag 1954/55 3 000. — Huvuddelen av ifrågavarande tryck utföres numera på styrelsens egen tryckerianläggning. Med anledning härav kan anslagsposten minskas med 2 000 kronor.

Yttrande

Statskontoret, som erinrar att anslagsposten till reseersättningar enligt beslut vid 1954 års riksdag höjdes med 30 000 kronor, anser att den nu begärda höjningen bör kunna avsevärt begränsas. Anslagsposten till underhåll och drift av tjänstebilar anses med hänsyn till belastningen under budgetåret 1953/54 kunna nedbringas till förslagsvis 65 000 kronor. Slutligen finner statskontoret det tillräckligt att anslagsposten till expenser uppföres med 2 300 000 kronor även med inberäkning av det begärda engångsbeloppet av 49 000 kronor för växelinstallationerna.

Departementschefen

Till sjukvård m. m. bör tills vidare beräknas oförändrat belopp. I fråga om anslagsposten till reseersättningar torde den föreslagna höjningen få begränsas till 30 000 kronor. För lokalkostnader bör såsom styrelsen föreslagit beräknas ytterligare 50 000 kronor. Beträffande expensposten tillstyrker jag, att medelsanvisningen tillfälligt höjes med 49 000 kronor för de av styrelsen omnämnda telefonväxelanläggningarna i Jönköping och Örebro. Styrelsens förslag till minskningar under anslaget synes böra godtagas. Anslaget bör alltså å ena sidan ökas med 129 000 kronor och å andra sidan minskas med 12 000 kronor samt upptagas med (4 568 000 + 117 000) 4 685 000 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Den offentliga arbetsförmedlingen: Omkostnader* för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 4 685 000 kronor.

[49] 6 Den offentliga arbetsförmedlingen: Krisorganisationen

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	2 500 000	2 193 549
1954/55 (statsliggaren s. 333)	2 400 000	
1955/56 (förslag)	2 200 000	

Av det för innevarande budgetår anvisade anslaget har till avlöningar anvisats 1 900 000 kronor och till omkostnader 500 000 kronor.

Arbetsmarknadsstyrelsen har (skr. 27/8 1954) anfört, att avlöningsposten på grund av företagna och planerade personalindragningar kan minskas till 1 775 000 kronor. De på budgetåret 1953/54 belöpande omkostnaderna uppgick till 420 377 kronor. Styrelsen föreslår, att omkostnadsposten minskas till 450 000 kronor. Beloppet bör ej sättas lägre med hänsyn till medelsbehovet för utbyte av tjänstebilar. Anslaget beräknas sålunda till (1 775 000 + 450 000) 2 225 000 kronor.

Statskontoret har icke funnit anledning till särskilt uttalande beträffande styrelsens förslag.

Departementschefen

Jag har icke annan erinran mot vad styrelsen föreslagit än att det för omkostnader avsedda beloppet torde kunna minskas med ytterligare 25 000 kronor. Jag förordar sålunda, att anslaget uppföres med 2 200 000 kronor, varav jag beräknar 1 775 000 kronor till avlöningar och 425 000 kronor till omkostnader.

Under hänvisning härtill hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Den offentliga arbetsförmedlingen: Krisorganisationen* för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 2 200 000 kronor.

[50] 7. Bidrag till erkända arbetslöshetskassor

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	20 000 000	27 160 517
1954/55 (statsliggaren s. 334)	40 000 000	
1955/56 (förslag)	40 000 000	

Statsbidrag till erkända arbetslöshetskassor utgår såsom grundstatsbidrag, daghjälsbidrag, familjetilläggsbidrag och förvaltningsbidrag. Grundstatsbidraget utgår för varje dag, för vilken daghjälp utgivits, med ett belopp, som är beroende av daghjälpens storlek. Bidraget utgör högst 5 kronor för understödsdag, vilket belopp uppnås vid en daghjälp av 16 kronor 50 öre. Daghjälsbidraget utgår för kalenderår med viss procent av skillnaden mellan den av kassan i vederbörande klass utgivna daghjälpen och det på denna daghjälp belöpande grundstatsbidraget. Ifrågavarande skillnad betecknas som kassornas egendel av daghjälp. Familjetilläggsbidraget utgår med 75 % av vad kassan under ett kalenderår utbetalat i familjetillägg. Förvaltningsbidraget utgår för kalenderår dels med ett i förhållande till antalet årsmedlemmar i kassan under året beräknat belopp (medlems-

bidrag), dels med belopp motsvarande vad som under året utgivits i arvode till styrelseledamot eller suppleant, som utsetts av tillsynsmyndigheten.

Arbetsmarknadsstyrelsen har (skr. ²⁷/₈ 1954) anfört, att för en beräkning av statsbidragsbeloppen vissa uppskattningar måste göras rörande understödsverksamhetens omfattning, antal medlemmar, daghjälpens belopp, familjetilläggets storlek per understödsdag samt medlemsbidragets storlek per medlem.

För bedömande av understödsverksamhetens omfattning har inom styrelsen utarbetats en talserie över antalet understödsdagar per medlem under tolv månadersperioder, som successivt framflyttas för varje redovisningsmånad. Till utgångspunkt för styrelsens antaganden rörande understödsutgivningen för nästa budgetår har tagits den tolv månadersperiod, som slutar med juni 1954 och som utvisar 3,6 understödsdagar per medlem och år. Ehuru en viss sänkning av understödsfrekvensen förefaller trolig, anser styrelsen det dock icke motiverat att vid beräkningarna utgå från lägre värde än 3,3.

Antalet medlemmar i kassorna ökade under år 1953 med 0,5 % till ca 1 149 000. Fyra nytillkommande kassor kan beräknas tillföra försäkringen ca 54 000 nya medlemmar år 1954. Under år 1955 kan nya grupper med ca 7 000 medlemmar beräknas ansluta sig till försäkringskollektivet. Från dessa utgångspunkter uppskattas antalet medlemmar i kassorna vid utgången av år 1955 till ca 1 210 000, vilket antal lagts till grund för de följande beräkningarna.

Beträffande statsbidrag till daghjälp har styrelsen anfört följande.

Daghjälpens genomsnittliga belopp har under senare år varit i stadigt stigande. Under budgetåret 1953/54 har en väsentlig höjning företagits genom dels högre daghjälpbelopp över hela linjen, dels inplacering i daghjälpklasser, som kassorna beslutat i anledning av de vid 1953 års riksdag genomförda ändringarna i statsbidragsförordningen m. m. På grundval av de värden som nu föreligger synes det rimligt att beräkna egendelen till i genomsnitt 9 kronor 90 öre och grundstatsbidraget till i genomsnitt 4 kronor 40 öre. Detta ger ett genomsnittligt daghjälpbelopp av 14 kronor 30 öre.

Daghjälpbidrag beräknas med viss procentuell andel av egendelsbeloppen. Procenttalet fastställs enligt en glidande skala på grundval av understödsfrekvensen inom varje av vederbörande kassa upprättad daghjälpklass. Procenttalet är = 0 då understödsrörelsen i klassen motsvarar högst 3 understödda dagar per medlem och år och stiger därefter upp till 75 %, vilket tal nås vid 26 understödda dagar per medlem och år. Ett genomsnitt inom hela försäkringsrörelsen av 3,3 understödda dagar grundas självfallet på relativt höga procenttal för daghjälpbidraget inom vissa kassor och klasser, medan motsvarande tal kan vara förhållandevis lågt inom andra grupper. För många kassor blir antalet understödsdagar så lågt att daghjälpbidrag över huvud ej utgår. Daghjälpbidragsprocenten för hela verksamheten står följaktligen icke i någon fast relation till det

genomsnittliga antalet understödsdagar utan förskjutningar kan inträffa, beroende på vilken typ av kassor, som träffas av förändringarna i understödsfrekvensen. På grundval av tidigare erfarenheter kan emellertid den genomsnittliga daghjälsprocenten beräknas uppgå till 31,5 %.

Familjetilläggets storlek kan enligt styrelsen lättare bestämmas med ledning av tidigare erfarenheter. Vid den måttliga arbetslöshet, varpå föreliggande beräkningar grundats, uppskattas det genomsnittliga beloppet till en krona 95 öre. Därav betalar staten 75 % eller en krona 46 öre per understödsdag.

Medlemsbidraget per årsmedlem uppgick för år 1953 till 3 kronor 13 öre. De nya statsbidragsbestämmelserna, som ökat medlemsbidraget med en krona per medlem, infördes den 1 juli 1953 och har därför påverkat genomsnittet för detta år med endast 50 öre. Under förutsättning att medlemmarnas fördelning på kassor av olika storleksordning blir i stort sett oförändrad, kan medlemsbidraget beräknas till 3 kronor 63 öre för nästa budgetår.

Från de angivna förutsättningarna beräknas de olika statsbidragen på följande sätt:

Grundstatsbidrag: antalet årsmedlemmar $\times$ antalet understödsdagar per medlem $\times$ grundstatsbidragets genomsnittsbelopp ($1\,210\,000 \times 3,3 \times 4,40$) 17 600 000 kronor.

Daghjälpsbidrag: antalet årsmedlemmar $\times$ antalet understödsdagar per medlem $\times$ egendelens genomsnittliga belopp $\times$ daghjelpsbidragsprocenten ($1\,210\,000 \times 3,3 \times 9,90 \times 0,315$) 12 500 000 kronor.

Familjetilläggsbidrag: antalet årsmedlemmar $\times$ antalet understödsdagar per medlem $\times$ statsandelen av familjetillägget per understödsdag ($1\,210\,000 \times 3,3 \times 1,46$) 5 800 000 kronor.

Förvaltningsbidrag: antalet årsmedlemmar $\times$ genomsnittliga förvaltningsbidraget per medlem och år ($1\,210\,000 \times 3,63$) 4 400 000 kronor.

Under de redovisade förutsättningarna kommer statsbidraget att utgöra 39 % av arbetslöshetskassornas samlade inkomster, medan de försäkrades avgifter uppgår till 53 % och räntor m. m. till 8 %.

Det totala medelsbehovet beräknas sålunda av styrelsen till (17 600 000 + 12 500 000 + 5 800 000 + 4 400 000) oförändrat 40 000 000 kronor.

Departementschefen

De av 1953 års riksdag beslutade höjningarna av statsbidragen till de erkända arbetslöshetskassorna har möjliggjort en betydande förbättring av de av kassorna utgivna ersättningarna. Medan den genomsnittliga utbetalade daghjälpens under år 1952 endast uppgick till 7 kronor 10 öre har den nu stigit till ca 14 kronor 30 öre. Inberäknat familjetillägg har de genomsnittliga ersättningsbeloppen per dag stigit från 8 kronor 30 öre till ca 16 kronor 25 öre. Sannolikt till stor del på grund av

förbättringen av ersättningarna har intresse för anslutning till försäkringen framträtt bland arbetstagargrupper som tidigare stått utanför den samma. Den största av de grupper, som under den senaste tiden beslutat bilda arbetslöshetskassa, är pappersindustriarbetarna, vilkas kassa beräknas komma att omfatta ca 35 000 medlemmar.

1951 års utredning om arbetslöshetsförsäkringen har ännu inte avlämnat sitt slutbetänkande. Jag räknar därför inte med att några förslag beträffande de för försäkringen gällande bestämmelserna kommer att föreläggas 1955 års riksdag. Anslaget bör alltså beräknas med utgångspunkt från nu gällande bestämmelser.

Arbetsmarknadsstyrelsen har vid sin uppskattning av medelsbehovet för statsbidrag räknat med en något mindre utbetalning av försäkringsersättningar per medlem än under år 1953. Ehuru utvecklingen på arbetsmarknaden inte kan förutses med säkerhet, synes den av styrelsen angivna utgångspunkten försvarlig. Då jag inte heller i övrigt har något att erinra mot styrelsens beräkning tillstyrker jag, att anslaget uppföres med oförändrat belopp, 40 000 000 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till erkända arbetslöshetskassor* för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 40 000 000 kronor.

[51] 8. **Kostnader för arbetslöshetens bekämpande m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	41 000 000	33 005 816
1954/55 (statsliggaren s. 334)	25 000 000	
1955/56 (förslag)	20 000 000	

Arbetsmarknadsstyrelsen har (skr. ^{27/3} 1954) lagt fram beräkning av medelsbehovet under ifrågavarande anslag.

Styrelsen har först behandlat ordningen för anvisande av medel till arbeten, som anordnas i sysselsättningsbefrämjande syfte.

Styrelsen har erinrat, att Kungl. Maj:t för de två senaste budgetåren med utnyttjande av den av riksdagen lämnade finansfullmakten ställt medel till förfogande från beredskapsstat till sysselsättningsbefrämjande åtgärder. Medelsanvisningarna har senare täckts genom anslag å tilläggsstat till förstärkning av sådana sakanslag, som stått till de myndigheters förfogande i vars förvaltningsuppdrag ordinärt ingår att bedriva de med beredskapsstatsanslag utförda arbetena.

Med de tillämpade bevilningsprinciperna har man kunnat tidigarelägga utförandet av för en senare period planerade anläggningsföretag och likväl erhålla en tekniskt riktig belastning av budgeten.

Den budgettekniska uppläggningsen har dock varit förenad med vissa olägenheter. Sålunda har arbetsmarknadsstyrelsens behov av en fri dispositionsrätt över erforderliga medel för att kunna lösa de skiftande arbetsmarknadsproblemen genom igångsättande av de slag av arbeten, som i varje situation bedömes mest lämpliga, i viss utsträckning blivit eftersatt. Tillika har systemet visat sig medföra, att medel bindes i vidare mån än som är oundgängligen nödvändigt.

Beträffande särskilt de arbeten, till vilka statsbidrag utgår, har det vidare visat sig angeläget, att *en* myndighet står såsom huvudman intill dess arbetet slutförts. Även i övrigt har framstått såsom ett behov att ha en starkt centraliserad ledning av de arbeten, som bedrivs i arbetsmarknadsreglerande syfte. Från arbetsmarknadssynpunkt är det av betydelse att vid bestämmandet av det sätt, varpå resp. företag skall utföras, sådana utvägar väljs, vilka gör det möjligt att sysselsätta största möjliga antal arbetare med hänsynstagande till den ekonomiska insatsen.

Arbetsmarknadsstyrelsen anser, att de med det nu använda systemet förenade olägenheterna skulle kunna undvikas genom att anslaget till Kostnader för arbetslöshetens bekämpande m. m. ges karaktär av förslagsanslag samt får utnyttjas för utförande även av sådana arbeten, för vilka finansfullmakten nu gäller. De budgettekniska önskemålen kan tillgodoses antingen genom att vederbörande myndigheter från ordinarie riksstatsanslag eller tilläggsstatsanslag i efterhand ersätter arbetsmarknadsstyrelsen kostnaderna för sådana byggnadsföretag, som i arbetsmarknadsreglerande syfte utförts med medel från arbetslöshetsanslaget, eller genom att arbetsmarknadsstyrelsen å särskilda räkenskapstitlar under arbetslöshetsanslaget redovisar verkställda utgifter i enlighet med riksstatens uppställning.

Arbetsmarknadsstyrelsen har framlagt följande beräkning av medelsbehovet under ifrågavarande anslag för innevarande och nästa budgetår.

A. Utgifter:	Utgift 1953/54 kronor	Arbetsmarknadsstyrelsens beräkning för budgetåret	
		1954/55 kronor	1955/56 kronor
Beredskapsarbeten m. m.			
— statliga	20 687 067	25 000 000	38 000 000
— statskommunala	1 808 917	5 000 000	5 000 000
Färdigställningsarbeten m. m.	446 872	1 000 000	1 000 000
Detaljplanering av vissa kommunala och enskilda anläggningsarbeten	18 974	75 000	—
Arkivarbeten och musikerhjälp m. m.	4 649 709	4 500 000	4 500 000
Arbetslöshetskurser	—	300 000	300 000
Kontantunderstödsverksamhet	505 043	350 000	350 000

	Utgift 1953/54 kronor	Arbetsmarknadsstyrelsens beräkning för budgetåret 1954/55 kronor	1955/56 kronor
Resebidrag till arbetare vid statliga beredskapsarbeten	3 872	5 000	5 000
Statliga steninköp	5 125 477	2 627 000	2 600 000
Organisations- och förvaltnings- kostnader i samband med sta- tens stenbeställningar	75 000	75 000	75 000
Utbildning av arbetsledare	9 999	100 000	125 000
Understöd till arbetslösa svenska sjömän i utländsk hamn	2 529	5 000	15 000
Statsbidrag för upprätthållande av driften vid Törefors AB.	200 000	—	—
Beredande av yrkesutbildning, om- skolning eller arbetsträning åt partiellt arbetsföra	53 942	—	—
Diverse kostnader	7 502	—	—
Summa utgifter	33 594 903	39 037 000	51 970 000

B. Inkomster:

Reservation från föregående bud- getår	5 924 932	13 919 116	1 765 000
Behållning hos väg- och vatten- byggnadsstyrelsen	—	983 304	—
Dagavgifter	19 244	—	—
Intressentbidrag	900 732	900 000	900 000
Anslag	41 000 000	25 000 000	49 305 000
Summa inkomster	47 844 908	40 802 420	51 970 000

Arbetsmarknadsstyrelsen har anfört, att medelsåtgången under budgetåret 1954/55 f. n. icke beräknas bli lika stor som under budgetåret 1953/54. Utvecklingen på arbetsmarknaden bedömes leda till en relativt god balans mellan tillgång och efterfrågan på arbetskraft. Arbetsmarknadens gestaltning kan dock icke bestämmas med någon större grad av säkerhet. Dess återverkan på hjälpbehovets omfattning brukar därjämte vara avsevärt större under senvintern och vårmånaderna än under den närmast föregående tidsperioden. Oavsett utvecklingen är dock en säsong-arbetslöshet av samma omfattning som under fjolåret att förvänta. För dennas avhjälpande måste beredskapsarbeten sättas igång. Därjämte torde en relativ ökning av antalet beredskapsarbeten kunna bli nödvändig som följd av de ändrade bestämmelserna för hänvisningsförfarandet. En möjlig konsekvens därav torde nämligen kunna bli att tidigare genom arbets-

löshetsförsäkringen bisprungna arbetslösa i viss utsträckning kommer att sysselsättas i beredskapsarbeten.

I januari och februari 1953 var antalet hjälpsökande arbetslösa 5 325 resp. 5 761 men sjönk sedan successivt till 3 152 i maj och 1 990 i juli. År 1954 var motsvarande siffror för januari och februari 4 542 resp. 5 040, medan den hittills lägsta siffran under året avser utgången av juli månad med ett hjälpsökande klientel omfattande 1 443 arbetslösa. Antalet hjälpsökande arbetslösa har sålunda under den gångna delen av 1954 endast obetydligt understigit motsvarande siffror för 1953.

Om kostnaderna för *beredskaps- och färdigställningsarbeten m. m.* anför styrelsen i huvudsak följande.

Under budgetåret 1953/54 uppgick antalet dagsverken till 238 743 vid statliga beredskapsarbeten och 85 534 vid statskommunala beredskapsarbeten. Vid arbeten, för vilka anslag beviljats under allmän beredskapsstat, utgjorde dagsverksantalet 366 737. Med bortseende från en oundviklig eftersläpning i kostnadsredovisningen representerade nämnda dagsverken belopp å resp. 20 687 067 kronor, 1 808 917 kronor och 37 962 352 kronor. För innevarande budgetår räknas med ett dagsverksantal av ca 500 000, varav 250 000 dagsverken förutskickas komma att utföras vid statliga beredskapsarbeten, 100 000 vid statskommunala beredskapsarbeten samt slutligen 150 000 vid sådana arbeten, för vilka medel finnes disponibla genom uppkomna reservationer å de tilläggsanslag, som anvisats under föregående budgetår. Medelsförbrukning för statliga beredskapsarbeten beräknas till 25 000 000 kronor och för statskommunala beredskapsarbeten till 5 000 000 kronor. Vid beräkningen av sistnämnda belopp har styrelsen utgått från ett genomsnittligt statsbidrag av 50 %. Nämnda belopp innebär i förhållande till dem som upptagits av styrelsen i 1953 års petitaskrivelse en ökning med 7 000 000 resp. 1 625 000 kronor.

Vad vidare angår färdigställningsarbeten inklusive arbetsledare i disponibilitet samt lager- och förrådsvakter vid tillfälligt nedlagda arbetsplatser uppskattas behovet till 1 000 000 kronor eller samma belopp som i fjolårets anslagsberäkning. Utgifterna för detaljplanering av vissa kommunala och enskilda anläggningsarbeten beräknas till 75 000 kronor.

Rörande medelsåtgången för *arkivarbeten, musikerhjälp och forskarstipendier* har styrelsen anfört följande.

I 1954 års statsverksproposition har kostnaderna för arkivarbeten och musikerhjälp under budgetåret 1954/55 beräknats till 5 300 000 kronor. Ehuru en mindre successiv stegring av antalet hänvisade arkivarbetare ägt rum alltsedan hösten 1952 till följd av ökade svårigheter på öppna marknaden för den äldre arbetskraften, torde dock den numera ur sysselsättningssynpunkt gynnsammare konjunkturen motverka en fortsatt ökning. Därjämte torde 1954 års riksdagsbeslut om en övre åldersgräns för arkivarbetare, sammanfallande med folkpensionsåldern, medföra en minskning av arkivarbetsverksamheten. Medeltalet arkivarbetare, som under budgetåret 1952/53 utgjorde 720 (414 svenskar och 306 utlänningar), steg under sistförflutna budgetår till 768 (473 svenskar och 295 utlänningar). Att utlänningarna minskat beror främst på att åtskilliga utländska arkiv-

arbetare under budgetåret blivit svenska medborgare. Den 30 juni 1954 utgjorde totalantalet arkivarbetare 807. Enligt Kungl. Maj:ts beslut den 4 juni 1954 (regleringsbrevet) skall bestämmelsen rörande en övre åldersgräns tillämpas fr. o. m. den 1 oktober 1954. Vissa undantag från regeln har emellertid medgivits för bl. a. personer, som efter uppnådd pensionsålder ännu har försörjningsplikt mot minderåriga barn, samt för utlänningar, som icke åtnjuter folkpension. Den 30 juni 1954 var 153 personer, som fyllt 67 år, därav 44 utlänningar, sysselsatta i arkivarbete. Även om undantagsbestämmelserna kommer att gälla ett relativt stort antal arkivarbetare, anser sig styrelsen med hänsyn till riksdagens beslut kunna räkna med en nedgång i antalet till omkring 700 personer. I anledning härav beräknar styrelsen numera medelsbehovet för arkivarbeten under budgetåret 1954/55 till 3 870 000 kronor.

Musikerhjälp har under budgetåret 1953/54 förekommit i ungefär samma utsträckning som under nästföregående budgetår. De i denna hjälpform sysselsatta utgjorde 66 (61 svenskar och 5 utlänningar) under ca 8,5 månader och 15 (12 svenskar och 3 utlänningar) även under återstoden av budgetåret. För budgetåret 1954/55 torde antalet böra uppskattas till 70, varav 50 kommer att sysselsättas under ca 8,5 månader och återstoden hela året. Utgifterna för musikerhjälpen under budgetåret 1954/55 uppskattar styrelsen till 300 000 kronor.

Vid utgången av budgetåret 1953/54 hade antalet forskarstipendiater nedgått till 38. Enligt beslut av 1951 års riksdag skall denna verksamhet successivt avvecklas på så sätt, att inga nya stipendiater utses. Enligt Kungl. brev den 4 september 1953 må forskarstipendium icke tilldelas den som fyllt 70 år. Samtidigt har föreskrivits, att stipendium må innehavas utan hinder av att stipendiat förvärvar svenskt medborgarskap. För budgetåret 1954/55 beräknas antalet forskarstipendier oförändrat till 38. Styrelsen uppskattar medelsförbrukningen under budgetåret till 330 000 kronor.

Det sammanlagda medelsbehovet för arkivarbetslöner, musikerhjälp-löner och forskarstipendier samt därmed förenade utgifter för arbetsledning, material, läkarvård m. m. under budgetåret 1954/55 beräknar styrelsen sålunda numera till 4 500 000 kronor, vilket i förhållande till föregående års belopp utgör en minskning med 800 000 kronor.

Utgifterna för *arbetslöshetskurser* beräknas av arbetsmarknadsstyrelsen till 300 000 kronor. Uppräkningen i förhållande till föregående budgetår är en konsekvens av 1954 års riksdags beslut angående enhetliga utbildningsvillkor för arbetslösa, varigenom bl. a. de tidigare för s. k. friställd arbetskraft anordnade omskolningskurserna med medel från anslaget till Kostnader för överflyttning av arbetskraft slopats och all utbildningsverksamhet för arbetslösa kommit att bekostas från anslaget till Kostnader för arbetslöshetens bekämpande m. m.

Beträffande *kontantunderstödsverksamheten* uppskattar arbetsmarknadsstyrelsen kostnaderna härför till 350 000 kronor, d. v. s. 50 000 kronor lägre än budgetåret 1953/54.

För *resebidrag* till arbetare vid statliga beredskapsarbeten har styrelsen beräknat 5 000 kronor mot 10 000 kronor föregående budgetår.

För understöd till arbetslösa svenska sjömän i utländsk hamn har styrelsen efter samråd med utrikesdepartementets understödsnämnd beräknat ett belopp av 5 000 kronor.

Vad angår stenindustriens läge anser arbetsmarknadsstyrelsen detta, trots vissa sedan slutet av föregående budgetår inträffade förbättringar, vara synnerligen labilt. Då den äldre arbetskraften icke torde kunna beredas andra arbetsuppgifter, anser styrelsen, att fortsatta statliga stödåtgärder är oundvikliga. Styrelsen har beräknat utgifterna för *statliga steninköp* till 2 627 000 kronor samt *administrationskostnader för statliga steninköp* till 75 000 kronor.

Vad slutligen gäller medel för utbildning av *arbetsledare* anför styrelsen, att den med hänsyn till den otillfredsställande tillgången på teknisk ledningspersonal, särskilt vad beträffar personal för vatten- och avloppsarbeten, samt de goda erfarenheterna av hittills anordnad utbildning avser att utvidga utbildningsverksamheten. Medelsbehovet beräknas till 100 000 kronor.

De sammanlagda utgifterna under anslaget innevarande budgetår uppskattas numera till 39 037 000 kronor. Inkomsterna för samma tid beräknas till 40 802 420 kronor, innebärande en reservation av ca 1 765 000 kronor vid utgången av budgetåret.

I fråga om medelsbehovet för budgetåret 1955/56 har detta av styrelsen, på grund av svårigheterna att kunna förutsäga arbetsmarknadens utveckling, endast kunnat uppskattningsvis angivas. Bedömningen av utgifterna grundar sig på i förhållande till innevarande budgetår oförändrade förutsättningar. I beräkningarna har styrelsen endast vidtagit de förändringar av utgiftssummorna, vilka motiveras genom bortfallet av särskilda behållningar för arbetsmarknadsreglerande åtgärder under andra riksstatsanslag än arbetslöshetsanslaget samt av en, till följd av vidgade befogenheter, trolig ökning av utrikesdepartementets understödsnämnds verksamhet.

För statliga beredskapsarbeten räknar styrelsen sålunda med att anslagsbehovet ökas med 13 000 000 kronor till 38 000 000 kronor. Medelsförbrukningen för understödsverksamheten bland arbetslösa sjömän i utländsk hamn beräknas öka till ca 15 000 kronor och för utbildning av arbetsledare till 125 000 kronor.

För övriga ändamål uppskattas utgifterna till samma belopp som för budgetåret 1954/55. Även inkomsterna av intressentbidrag beräknar styrelsen till oförändrat belopp, 900 000 kronor.

De sammanlagda kostnaderna skulle därigenom utgöra 51 970 000 kronor, medan inkomsterna (reservation 1 765 000 + intressentbidrag 900 000) uppskattas till 2 665 000 kronor. Anslagsbehovet skulle alltså uppgå till 49 000 000 kronor. Arbetsmarknadsstyrelsen hemställer, att detta belopp anvisas såsom förslagsanslag.

Yttranden

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har tillstyrkt arbetsmarknadsstyrelsens förslag att anslaget till Kostnader för arbetslöshetens bekämpande m. m. i fortsättningen uppföres såsom förslagsanslag.

Statskontoret har bl. a. anfört följande.

Den nuvarande anordningen för medelsanvisning till arbetslöshetsbekämpande åtgärder med ett å riksstaten uppfört reservationsanslag, vars storlek bestämmes av i förväg gjorda antaganden rörande medelsbehovet, samt till kompletterande härav fullmakt för Kungl. Maj:t att för mötande av en mera omfattande arbetslöshet intill visst av riksdagen fastställt belopp för ändamålet anlita under beredskapsstaten uppförda anslag har enligt statskontorets mening visat sig lämplig. Genom att de belopp, som av Kungl. Maj:t ställas till förfogande med anlitande av denna finansfullmakt, sedermera täckas genom att Kungl. Maj:t av riksdagen äskar motsvarande anslag å tilläggsstat, har ur principiell synpunkt någon inskränkning icke skett i riksdagens rätt att besluta i anslagsfrågor.

Däremot synes den av arbetsmarknadsstyrelsen föreslagna anordningen icke stå i överensstämmelse med hittills tillämpade budgetprinciper, då det ifrågasatta förslagsanslagets användning icke förutsättes bli reglerad genom av riksdagen beslutade grunder. Än mindre lär det böra ifrågakomma, att Kungl. Maj:t skulle ställa anslaget till arbetsmarknadsstyrelsens disposition utan att på något sätt maximera de belopp, som skola användas för skilda ändamål. Slutligen bör framhållas, att det för att vinna en tekniskt riktig belastning av budgeten även enligt arbetsmarknadsstyrelsens förslag torde bli nödvändigt att liksom nu anvisa anslag å tilläggsstat för olika arbeten, som skulle utföras med anlitande av det nya förslagsanslaget.

Statskontoret anser alltså, att här avsedda anslag alltjämt bör ha reservationsanslags natur.

Statskontoret har vidare anfört, att den förebragta utredningen såvitt ämbetsverket kan finna inte ger anledning till antagande att den av arbetsmarknadsstyrelsen påkallade höjningen av medelsanvisningen till beredskapsarbeten skulle vara befogad. En högst väsentlig nedsättning av det begärda anslagsbeloppet synes därför möjlig. Ifrågasätts kan om inte anslaget kan uppföras med oförändrat belopp.

Även riksräkenskapsverket har avstyrkt, att ifrågavarande anslag ändras till förslagsanslag.

Departementschefen

Arbetsmarknadsläget under år 1954 har varit gynnsamt, och full sysselsättning har varit rådande inom de flesta branscher. Inom textil- och beklädnadsindustrin har relativt omfattande permitteringar företagits, men på grund av det i övrigt goda allmänna arbetsmarknadsläget har det varit möjligt att omplacera arbetskraften och därmed begränsa arbetslösheten. Denna uppgick i slutet av augusti 1954 enligt fackförbundsstatistiken till 2,9 % bland textilarbetarförbundets och 1,9 % bland beklädnadsarbetarförbundets medlemmar. I början av året uppträdde en viss säsongarbetslös-

het, som föranledde igångsättande av beredskaps- eller andra sysselsättningsfrämjande arbeten.

Den genomsnittliga arbetslösheten i fackförbunden, som numera redovisas endast varannan månad, var i februari 1954 4,7 % mot 4,2 % i februari 1953. I augusti 1954 var arbetslöshetsprocenten 1,5, vilket var lika med motsvarande månad 1953. Antalet hos arbetslöshetsnämnderna hjälpsökande arbetslösa har varje månad 1954 varit något mindre än 1953; skillnaden uppgår till 500—1 000 personer. Högsta antalet under år 1954 redovisades i februari med 5 040 hjälpsökande och lägsta i juli månad med 1 443. Antalet vid arbetsförmedlingarna anmälda arbetslösa arbetssökande har varit betydligt högre 1954 än 1953, men det antal arbetssökande, som icke bedömts kunna erhålla arbete inom 2 veckor från räkningstillfället, har varit lägre 1954, vilket får tagas som ett uttryck för bättre arbetstillgång och snabbare placeringsmöjligheter. Antalet vid arbetsförmedlingarna lediganmälda arbetstillfällen har också varit högre 1954 än 1953.

Enligt en av arbetsmarknadsstyrelsen i september 1954 uppgjord prognos över arbetsmarknadens utveckling torde allmänt god sysselsättning kunna emotes det närmaste halvåret. Reservation göres emellertid för textil- och beklädnadsindustrin, där det kan bli fråga om ytterligare driftinskränkningar. Vidare får man räkna med sedvanlig säsongmässig minskning i sysselsättningen inom de utpräglade säsongnäringarna. Det torde därför bli nödvändigt att i viss utsträckning anordna beredskaps- och andra allmänna arbeten för att lindra säsongarbetslösheten.

Läget på arbetsmarknaden ger sålunda f. n. ingen anledning till oro. De hastiga skiftningarna i den ekonomiska konjunkturen, som kan uppkomma och påverka arbetsmarknaden, gör det emellertid nödvändigt att ständigt hålla en beredskap mot arbetslösheten. Under de senaste åren har den traditionella beredskapen i form av offentliga anläggningsarbeten kunnat successivt ökas från en beredskap, som vintersäsongen 1952/53 beräknades kunna sysselsätta 10 000 man, till en beredskap innevarande vinter, som beräknas kunna sysselsätta 24 000 man. Jag anser det nödvändigt, att arbetet med en förstärkning av denna beredskap pågår i oförminskad takt. Särskilt synes det angeläget att ytterligare öka beredskapen i fråga om allmänna vägar. Vidare måste den beredskap beträffande yrkesutbildningsmöjligheter och tidigareläggning av industribeställningar från statens verk, som omnämndes i förra årets statsverksproposition, upprätthållas.

De två senaste budgetåren har Kungl. Maj:t med hänsyn till arbetsmarknadsläget till en del utnyttjat det av riksdagen lämnade bemyndigandet att meddela beslut om utförande av arbeten, för vilka anslag är uppförda å allmän beredskapsstat för budgetåret 1950/51. De sammanlagda utgifterna för arbeten m. m. i arbetslöshetsbekämpande syfte uppgick budgetåret 1952/53 till ca 75 000 000 kronor (varav från anslaget till Kostnader för arbetslöshetens bekämpande m. m. 23 000 000 kronor,

från anslaget till Vissa vägbyggnadsarbeten 26 000 000 kronor samt från övriga anslag sammanlagt 26 000 000 kronor). Budgetåret 1953/54 uppgick motsvarande utgifter till ca 71 000 000 kronor (varav från arbetslöshetsanslaget 33 000 000 och övriga anslag 38 000 000 kronor). Innevarande budgetår står till förfogande för arbetslöshetsbekämpande åtgärder 56 200 000 kronor, varav på arbetslöshetsanslaget 40 800 000 kronor och i form av reservationer på tilläggsstatsanslag 15 400 000 kronor. Huruvida dessa medel kommer att vara tillräckliga för innevarande budgetår beror helt på arbetsmarknadens utveckling de närmaste vintermånaderna. Om ytterligare medel erfordras torde dessa senare under vårsessionen få begäras på tilläggsstat.

Arbetsmarknadsstyrelsen har föreslagit, att förevarande anslag fr. o. m. nästa budgetår ges karaktär av förslagsanslag. Anslaget skulle härigenom kunna utnyttjas även i sådana fall då under de senaste budgetåren den av riksdagen beviljade finansfullmakten tagits i anspråk och de därvid uppkommande kostnaderna i efterhand täckts genom anslag på tilläggsstat. Såsom statskontoret anfört i sitt yttrande synes en dylik ordning mindre lämplig. Jag kan därför icke biträda arbetsmarknadsstyrelsens förslag. Ifrågavarande anslag bör alltså för nästa budgetår anvisas som reservationsanslag. Under anslaget bör på samma sätt som hittills skett beräknas medel för de arbetslöshetsbekämpande åtgärder som mera normalt kommer i fråga. Åtgärder som därutöver befinnes erforderliga bör Kungl. Maj:t äga besluta om inom ramen för den av riksdagen lämnade finansfullmakten. Vad arbetsmarknadsstyrelsen anfört angående olägenheter med den nuvarande ordningen beträffande åtgärder mot arbetslöshet torde få tagas under övervägande i samband med den sedvanliga propositionen till riksdagen angående fullmakt att i arbetslöshetsbekämpande syfte igångsätta arbeten.

Jag övergår här efter till arbetsmarknadsstyrelsens beräkning av medelsbehovet.

Styrelsen har för statliga och statskommunala beredskapsarbeten under nästa budgetår beräknat ett belopp av sammanlagt 43 000 000 kronor, vilket med mer än 20 000 000 kronor överstiger utgifterna för sådana arbeten under budgetåret 1953/54. Höjningen har föranletts av att från detta anslag enligt styrelsens förslag skulle bestridas kostnaderna även för sådana arbetsföretag, som under de senaste åren finansierats genom utnyttjande av finansfullmakten. Vidare har styrelsen räknat med en ökning av beredskapsarbetena till följd av ändrade hänvisningsregler. Som jag nyss anfört bör den av styrelsen föreslagna ändringen av anslagets funktion inte genomföras. Med hänsyn härtill bör styrelsens beräkning av medelsbehovet för beredskapsarbeten kunna avsevärt sänkas.

Utgifterna för statliga stenbeställningar uppgick under budgetåret 1953/54 till 5 100 000 kronor, d. v. s. ett betydligt högre belopp än de närmast föregående åren. Orsaken härtill var att marknaden för sten under-

gick en väsentlig försämring under 1953 såväl vad beträffar den inhemska försäljningen som framförallt i fråga om exporten. För att sysselsätta den äldre arbetskraften anvisades därför relativt stora belopp till statliga stenbeställningar. Sedan våren 1954 har emellertid läget förbättrats och de statliga stenbeställningarna har kunnat minskas. Under tiden juli—november 1954 har statliga stenbeställningar, som bekostats med medel från arbetslöshetsanslaget, endast uppgått till 78 000 kronor. Arbetsmarknadsstyrelsen har beräknat utgifterna för statliga stenbeställningar innevarande och nästa budgetår till 2 600 000 kronor per år. På grund av utvecklingen på stenmarknaden anser jag mig böra räkna med ett lägre belopp.

Beträffande arbetsmarknadsstyrelsens beräkningar i övrigt har jag ingen erinran. Med hänsyn till ovissheten om arbetsmarknadens utveckling är det emellertid omöjligt att exakt beräkna medelsbehovet under förevarande anslag för nästa budgetår. Delvis bestämmes detta medelsbehov av hur stora kostnaderna under anslaget blir innevarande budgetår. Då relativt betydande belopp nu står till förfogande och under hänvisning till vad jag i det föregående anfört rörande utsikterna på arbetsmarknaden, anser jag mig kunna förorda, att medelsanvisningen för nästa budgetår begränsas till 20 000 000 kronor.

Slutligen torde få anmälas, att Kungl. Maj:t från förevarande anslag anvisat den 10 september 1954 130 000 kronor till firma Hjalmar Nilssons Träförädling, Morjärv, för utvidgning av företagets rörelse i Töre samt den 6 november 1954 100 000 kronor till AB Statens skogsindustrier för upprätthållande av driften vid Törefors AB:s sågverk i Töre under tiden december 1954—maj 1955. De övriga åtgärder som vidtagits eller kommer att vidtagas för en reindustrialisering av Töre kommer att senare under vårsessionen anmälas av chefen för jordbruksdepartementet i samband med proposition angående AB Statens skogsindustriers förvärv av Törefors AB.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kostnader för arbetslöshetens bekämpande m. m.* för budgetåret 1955/56 anvisa ett reservationsanslag av 20 000 000 kronor.

[52] 9. **Kostnader för överflyttning av arbetskraft**

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	100	387 577
1954/55 (statsliggaren s. 337)	100	
1955/56 (förslag)	100	

Vid utgången av budgetåret 1953/54 fanns å anslaget en reservation av 1 200 182 kronor.

Arbetsmarknadsstyrelsen har (skr. ^{30/7} och ^{27/8} 1954) framlagt beräkningar av medelsbehovet under innevarande och nästa budgetår, vilka framgår av följande sammanställning.

	Utgift 1953/54 kronor	Arbetsmarknadsstyrelsens beräkning för budgetåret	
		1954/55 kronor	1955/56 kronor
Lägerverksamhet	20 261	30 000	30 000
Omskolning av viss arbetskraft	18 712	50 000	50 000
Resebidrag	142 207	150 000	150 000
Kurser för hemsamariter	50 330	60 000	75 000
Psykotekniska undersökningar	20 216	25 000	25 000
Byggnadsberedningen	38 917	45 000	45 000
Övriga ändamål	96 934	60 000	60 000
	387 577	420 000	435 000

Arbetsmarknadsstyrelsen uppskattar medelsförbrukningen under innevarande budgetår till 420 000 kronor. Då under anslaget tillgängliga medel uppgår till 1 200 282 kronor, skulle vid ingången av budgetåret 1955/56 finnas en reservation av ca 780 000 kronor.

Beträffande medelsbehovet för budgetåret 1955/56 har styrelsen anfört, att en beräkning är vanskelig med hänsyn till svårigheterna att på längre sikt bedöma arbetsmarknadsutvecklingen. Styrelsen utgår från att de medel, som finns disponibla under anslaget, av Kungl. Maj:t skall kunna ställas till förfogande för eventuellt uppkommande ytterligare kostnader ävensom för vidtagande av andra åtgärder än dem, som nu kan förutses.

Beträffande *lägerverksamheten* har styrelsen erinrat, att kostnader för ändamålet icke må bestridas av styrelsen utan Kungl. Maj:ts särskilda medgivande. Numera beräknas kostnader uppkomma i huvudsak endast för anordnande av kurser för ledare av jordbruksläger för ungdom samt för utländska studenter. Under förutsättning av oförändrade förhållanden på arbetsmarknaden uppskattas medelsbehovet liksom för innevarande budgetår till 30 000 kronor.

I fråga om *omskolningsverksamheten* har styrelsen anfört, att medel tidigare beräknats för den särskilda bidragsform för omskolning av s.k. friställd arbetskraft, som tillkom år 1949 i samband med att ett större antal byggnadsarbetare antogs komma att behöva omskolas till annat arbete. Då ifrågavarande omskolningsverksamhet enligt förslag i 1954 års statsverksproposition (V ht s. 129), vilket godkändes av riksdagen, skall upphöra genom att omskolningen i detta och andra liknande fall skall ske i form av vanliga arbetslöshetskurser, erfordras icke längre medel för ändamålet under förevarande anslag. Styrelsen föreslår, att medel i stället beräknas för utbetalning av bidrag till ensamstående kvinnor, som bereds yrkesutbildning. Härom har styrelsen anfört bl. a. följande.

I änkepensioneringskommitténs i november 1952 avgivna betänkande angående stöd åt änkor och vissa andra ensamstående kvinnor m. m. (SOU 1952: 36) har det stora behovet av omskolningsmöjligheter för änkor och andra ensamställda kvinnor kraftigt framhållits. Arbetsmarknadsstyrelsen har i sitt yttrande över betänkandet understrukit vikten av att dylika omskolningsmöjligheter skapas. Styrelsen har visserligen tidigare haft möjligheter att inom ramen för kurserna för friställd arbetskraft omskola även kvinnor, men dels har de kurser, som anordnats, icke lämpat sig för kvinnlig arbetskraft, dels har svårigheter förelegat att samla ifrågavarande kvinnor, som ofta är bundna vid hemorten, till vissa orter för att genomgå kurser av lämpligt slag. Även om styrelsen enligt riksdagens beslut alltjämt har möjligheter att anordna kurser, är detta icke tillfyllest. Som framhållits av änkepensioneringskommittén och av styrelsen i dess yttrande över kommitténs betänkande är den mest ändamålsenliga lösningen att bereda de ensamställda kvinnorna samma möjligheter till omskolning och yrkesutbildning inom det ordinarie yrkesutbildningsväsendets ram, som tillkommer de partiellt arbetsföra. Dessutom bör för utbildning kunna utnyttjas kursverksamheten för arbetslösa och partiellt arbetsföra eller i mån av behov särskilt anordnade omskolnings- eller repetitionskurser. Det kan dock icke anses rationellt att anordna specialkurser för ensamställda kvinnor, om motsvarande utbildning kan beredas genom ordinarie yrkesutbildningsväsendet eller inom näringslivet.

Under återopande härav har styrelsen hemställt att få disponera ett belopp av 50 000 kronor för innevarande och ett lika stort belopp för nästa budgetår för omskolning och yrkesutbildning av ensamställda kvinnor enligt samma villkor som gäller för partiellt arbetsföra.

Utgifterna för *arbetstagares resor* beräknas — under förutsättning att kostnaderna för resor till jordbruks- och skogsläger samt till betodlingen alltjämt kommer att bestridas av arbetsgivare och arbetstagare — till oförändrat 150 000 kronor.

Vad angår *kursverksamheten för hemsamariter* har styrelsen framhållit, att intresset för denna utbildning stiger, vilket kommit till uttryck både i fråga om kommunernas villighet att medverka till anordnande av kurser och kvinnornas deltagande i utbildningen. Då styrelsen finner det angeläget att verksamheten vidgas, beräknas ett till 75 000 kronor ökat medelsbehov,

För *psykotekniska undersökningar* av arbetssökande hos ungdomsförmedlingen liksom till arvoden m. m. åt vissa ledamöter och kanslipersonal hos *byggnadsberedningen* beräknas oförändrat 25 000 resp. 45 000 kronor. För *övriga ändamål* beräknas likaledes oförändrat 60 000 kronor.

Det sammanlagda medelsbehovet under anslaget för nästa budgetår uppskattas alltså av styrelsen till 435 000 kronor. Då styrelsen såsom nämnts räknar med att en reservation av omkring 780 000 kronor kommer att finnas vid utgången av innevarande budgetår, erfordras endast formell medelsanvisning.

Statskontoret har bl. a. anfört, att framställningen rörande bidrag till ensamstående kvinnor som bereds yrkesutbildning inte lämnar säkra hållpunkter för bedömande av behovet att nu sätta i gång en kursverksamhet.

Departementschefen

Kostnaderna för lägerverksamheten, vilken under senare år främst avsett jordgubbsodling och betskötsel, har undan för undan överförs på arbetsgivare och arbetstagare. Styrelsen räknar nu endast med kostnader för anordnande av kurser för ledare av jordbruksläger för ungdom och utländska studenter. Enligt min mening saknas vid ett oförändrat arbetsmarknadsläge tillräcklig anledning att under nästa budgetår anordna dylika kurser genom arbetsmarknadsorganens försorg. Jag beräknar därför icke några kostnader för lägerverksamhet under nästa budgetår.

Under detta anslag har medel tidigare beräknats för bl. a. vissa bidrag vid omskolning av s. k. friställd arbetskraft. Behovet av denna särskilda bidragsform har numera bortfallit, sedan de vid 1954 års riksdag beslutade enhetliga utbildningsbidragen för arbetslösa och partiellt arbetsföra trätt i tillämpning. I samband härmed har kostnaderna för utbildning av samtliga grupper arbetslösa sammanförts under anslaget till Kostnader för arbetslöshetens bekämpande m. m. Vid anmälan förra året av denna fråga (V ht 1954 s. 129) erinrade jag, att den nämnda omskolningsverksamheten för friställd arbetskraft vid sin tillkomst år 1949 var avsedd att utnyttjas även för änkor, frångilda m. fl., som ansågs behöva viss omskolning för att kunna återinpassas på arbetsmarknaden. Då jag utgick från att behov av omskolningsmöjligheter i angivna fall torde föreligga, uttalade jag att anslaget till Kostnader för överflyttning av arbetskraft fortfarande borde få tagas i anspråk därför, varvid de förut berörda enhetliga utbildningsbidragen borde tillämpas. Vad jag sålunda anförde lämnade riksdagen utan erinran.

Arbetsmarknadsstyrelsen har nu tagit upp frågan om de lämpliga utbildningsvägarna för denna omskolningsverksamhet, som hittills bedrivits i ringa utsträckning. Styrelsen har funnit, att den mest ändamålsenliga lösningen är att bereda ensamstående kvinnor samma utbildningsmöjligheter som partiellt arbetsföra. Jag har icke något att erinra häremot men anser att verksamheten i avvaktan på ytterligare erfarenheter bör bedrivas på försök och i begränsad omfattning. Det torde även vara lämpligt att inom ramen för en sådan verksamhet lämna möjlighet till omskolning eller utbildning av medelålders och äldre — manlig eller kvinnlig — arbetskraft, för vilken fortsatta försörjningsmöjligheter inom det egna yrket icke anses föreligga och vilken utan att kunna hänföras till gruppen partiellt arbetsföra är svårplacerad på arbetsmarknaden. Beträffande kostnaderna för omskolningsverksamheten torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att av tillgängliga medel under anslaget ställa erforderligt belopp till styrelsens förfogande.

Mot styrelsens beräkning av medelsbehovet i övrigt har jag icke funnit anledning till erinran. Med hänsyn till den förefintliga reservationen å

anslaget erfordras icke någon ytterligare medelsanvisning. Jag föreslår, att anslaget uppföres med endast ett formellt belopp.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kostnader för överflyttning av arbetskraft* för budgetåret 1955/56 anvisa ett reservationsanslag av 100 kronor.

[53] 10. Arbetskliniken i Stockholm

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	164 100	128 757
1954/55 (statsliggaren s. 338)	164 100	
1955/56 (förslag)	266 800	

Av anslaget för innevarande budgetår har 25 000 kronor avsetts för personal- och materialkostnader i samband med forskning, 103 300 kronor för avlöningar och 35 800 kronor för driftkostnader i övrigt.

Vid utgången av budgetåret 1953/54 fanns å anslaget en reservation av 71 376 kronor, vari ingick ett belopp av 21 000 kronor, som försäkringsanstalterna Folksam överlämnat till kliniken för forskningsändamål m. m.

Yrkanden

Styrelsen för statens arbetsklinik har (skr. ²³/s 1954) anført, att reservationen å anslaget beräknas i huvudsak åtgå för redan beslutade utgifter. Styrelsen har hemställt, att anslaget höjes med — avrundat — 155 000 kronor.

Anläggningskostnader m. m. för nya verkstadslokaler

	Ökning	Minskning
1. Byggnads- och reparationsarbeten	12 095	
2. Verkstadsutrustning	23 165	

Avlöningar

3. Ökad tjänstgöringstid för en deltidsanställd läkare	4 600	
4. 1 psykolog (deltid)	6 000	
5. 1 socialkurator (deltid)	5 934	
6. 1 yrkeslärare	13 956	
7. 1 arbetsinstruktör	10 488	
8. 1 sjukgymnast	9 984	
9. 1 sjuksköterska	9 684	
10. 1 skrivbiträde	8 652	
11. 1 vaktmästare	8 652	
12. Experter och sakkunniga		5 000

	Ökning	Minskning
13. Höjda arvoden till 2 yrkeslärare	3 072	
14. Vikariatsersättningar m. m.	3 824	
15. Arvode åt föreståndare för verkstadsavdelningarna	600	

Driftkostnader i övrigt

16. Ökning i samband med föreslagen utbyggnad	14 310	
17. Kostnader för sjukförläggning av patienter	20 000	
18. Kursverksamhet	5 000	
	160 016	5 000
	+ 155 016	

19. Vissa arvodestjänster föreslås inrättade som extra ordinarie befattningar.

Motivering

1.—2. I de verkstadsutrymmen, som kliniken nu disponerar, kan högst 20 personer beredas plats samtidigt. Genom arbetsprövningsverksamhetens successiva ökning har platsantalet blivit otillräckligt. Väntetiden för en patient är f. n. tre månader. Vid undersökning av möjligheterna att utvidga klinikens verkstadsavdelning har framkommit, att vissa lokalutrymmen kan friställas inom Norrbackainstitutet. Om styrelsen bemyndigas förhyra lokalerna i fråga, beräknas ytterligare 20 personer samtidigt kunna beredas arbetsprövning. Då lokalerna tidigare utnyttjats för tvätteri, erfordras vissa byggnads- och reparationsarbeten. Enligt infordrade anbud uppgår kostnaderna — vilka måste bäras av kliniken — till sammanlagt 12 095 kronor. För verkstadsutrustning tillkommer ett belopp av 23 165 kronor.

3.—4. Därest tjänstgöringsskyldigheten för den vid kliniken deltidanställda läkaren ökas från 3,5 till 4,5 timmar per dag, torde ytterligare medicinsk sakkunskap icke bli erforderlig i anledning av den planerade utvidgningen av verksamheten. Däremot förutses anspråken på psykologisk sakkunskap komma att öka så betydligt, att det torde bli nödvändigt att anställa en psykolog på deltid.

5. Ärenden rörande patienternas arbets- och utbildningsfrågor samt deras ekonomiska och sociala förhållanden handläggas av en förste assistent hos arbetsmarknadsstyrelsen. För att avlasta denne erfordras en kurator på deltid.

6.—7. I anledning av den föreslagna utbyggnaden bör lärarpersonalen förstärkas med en yrkeslärare och en kvinnlig arbetsinstruktör. Arvodena har beräknats efter 22 resp. 16 lönegraden.

8.—9. Med utnyttjande av medel, som ställts till klinikens förfogande för arvoden till experter och sakkunniga, har styrelsen huvudsakligen på deltid anlitat en sjukgymnast och en sjuksköterska. I fortsättningen blir

heltidstjänster erforderliga, varvid lönekostnaderna torde böra redovisas för sig.

10.—11. Kliniken disponerar f. n. medel för ett kontorsbiträde med arvode motsvarande lönen i reglerad befordringsgång. Med hänsyn till den föreslagna utbyggnaden hemställer styrelsen, att medel anvisas för ytterligare ett biträde med arvode motsvarande 11 lönegraden. Styrelsen anser det vidare nödvändigt att anställa en vaktmästare, för vilken beräknats samma arvode. Denne skall svara för verktygs- och materialförråd samt tjänstgöra som förare av en sjukvårdsbuss, vilken kliniken erhållit till låns.

12. För innevarande budgetår disponerar kliniken 25 000 kronor för arvoden till experter och sakkunniga. Därest i enlighet med styrelsens förslag särskilda medel beräknas för psykolog, sjukgymnast och sjuksköterska kan anslagsposten minskas med 5 000 kronor.

13. Vid kliniken finns f. n. två yrkeslärare med arvode motsvarande 20 lönegraden. Arvodena bör höjas till belopp, som svarar mot lönegrad 22.

14. För bestridande av semester- och vikariatsersättningar disponerar kliniken under innevarande budgetår 4 176 kronor. Beloppet är otillräckligt och bör höjas till 8 000 kronor.

15. Med anledning av den föreslagna utbyggnaden torde det bli nödvändigt att låta en av yrkeslärarna svara för arbetsfördelningen inom verkstadsavdelningarna samt för materielinköp m. m. För dessa uppgifter bör vederbörande erhålla ett särskilt arvode.

16. I samband med utvidgningen av verksamheten beräknas de egentliga driftkostnaderna öka med 14 310 kronor. Därav har 3 360 kronor beräknats till hyra för de nya lokalerna, 2 950 kronor för elektrisk kraft, lyse, städning och tvätt samt 8 000 kronor för telefon, kontorsutensilier, övningsmateriel m. m.

17. För flertalet patienter är hotellrum eller hyresrum den enda förläggningssmöggheten. Bortsett från svårigheten att till rimliga kostnader uppbbringa erforderliga rum är en sådan förläggning olämplig med hänsyn till patienternas hälsotillstånd. Någon form av sjukförläggning bör därför ordnas för åtminstone en del av klientelet. Styrelsen kan ej f. n. framlägga något konkret förslag till frågans lösande men föreslår, att ett belopp av 20 000 kronor ställes till styrelsens förfogande för ändamålet.

18. Från skilda håll har önskemål framförts om anordnande vid kliniken av kurser rörande eftervård, arbetsvård och arbetsträning.

19. Klinikens två yrkeslärare har innehaft sina arvodestjänster sedan slutet av år 1951. Då tjänsterna har permanent karaktär, bör de ombildas till extra ordinarie befattningar. För att möjliggöra en tillfredsställande rekrytering bör vidare den föreslagna nya skrivbiträdestjänsten inrättas som extra ordinarie.

Yttranden

Statskontoret har anförts, att det måste möta betänkligheter att omedelbart, innan kliniken stabiliserats såsom en regelrätt statlig verksamhet, utvidga densamma i den omfattning styrelsen föreslagit. Med hänsyn härtill och i betraktande av de för budgetbehandlingen lämnade direktiven finner sig statskontoret f. n. ej kunna tillstyrka styrelsens hemställan om ytterligare medelsanvisning för en ökning av klinikens arbetsprövningskapacitet och av arbetskraften vid densamma. Yrkandena om ökade medel för vikariatsersättning m. m., för anordnande av kurser rörande eftervård, arbetsutbildning och arbetsprövning samt om utbildning av yrkeslärarbefattningarna till extra ordinarie tjänster utgör en upprepning av tidigare ej bifallna förslag. Enligt statskontorets mening har ej anförts några skäl, som motiverar ändrad ståndpunkt i dessa frågor. Med anledning av yrkandet om höjning av yrkeslärarnas arvoden erinras, att frågan om löneställningen för facklärare av olika slag f. n. är föremål för särskild utredning. Med anvisande av medel för iordningställande av sjukförläggning för vissa klinikpatienter anses böra anstå i avbidan på ett närmare utarbetat förslag till lösning av detta spörsmål.

Statens lönenämnd har med anledning av pågående utredning om löneställningen för kuratorer ansett sig icke böra ta ställning till det föreslagna arvodet för kurator vid arbetskliniken. Vad gäller löneförmånerna för yrkeslärarna har lönenämnden icke funnit tillräckliga skäl föreligga för att dessa skall erhålla högre löneställning än yrkeslärarna vid de centrala verkstadsskolorna. Nämnden har vidare icke ansett sig kunna tillstyrka det föreslagna föreståndararvodet. I övrigt har framställningen icke föranlett nämnden till erinran.

Departementschefen

Medel till arbetsklinikens inrättande anvisades första gången av 1950 års riksdag. Vid kliniken, som har inrymts i två baracker på Karolinska sjukhusets område, prövas arbetshindrade personers förutsättningar för olika arbeten. Jämsides härmed bedrivs forskningsverksamhet beträffande arbetsprövning och arbetsträning. Sedan de första klienterna inskrevs, har verksamheten vid kliniken ständigt ökat. Under år 1953 har enligt vad jag inhämtat 225 personer behandlats vid kliniken. Av dessa har 101 beretts fullständig arbetsprövning, medan de övriga eller 124 personer behandlats polikliniskt såsom konsultfall. Kliniken har dessutom svarat för arbetsprövningen av klientelet vid Karolinska sjukhusets arbetsberedning. Sammanlagt har sålunda under året 354 personer varit föremål för arbetsprövning genom klinikens försorg. Under år 1954 har verksamheten visat en fortsatt ökning.

Jag delar klinikstyrelsens uppfattning, att klinikens arbetskapa- citet bör ökas. Väntetiderna är redan nu mycket långa. De begränsade utrymmen,

som kliniken förfogar över, möjliggör icke en tillfredsställande differentiering av klientelet. Vidare medför avsaknaden av vårdplatser och lämpliga inkvarteringsmöjligheter att endast ett urval av svårt handikappade kan mottagas för arbetsprövning.

Såsom styrelsen föreslagit bör i första hand ökade möjligheter beredas för den yrkesmässiga arbetsprövningen genom inrättande av en ny verkstadsavdelning. Jag förordar därför att den möjlighet som yppats att hyra lokaler för ändamålet inom Norrbackainstitutet tillvaratages. Härigenom skulle 40 personer samtidigt kunna beredas arbetsprövning. Kostnaden för den erforderliga verkstadsutrustningen har styrelsen på grundval av infordrade anbud beräknat till 23 165 kronor. Jag tillstyrker att detta belopp anvisas. Däremot bör kostnaderna för erforderliga ändrings- och reparationsarbeten liksom hyreskostnaden bestridas från de anslag, som byggnadsstyrelsen disponerar för dylika ändamål.

I enlighet med vad chefen för civildepartementet anfört vid anmälan av propositionen 1955: 25 angående lönegradsplacering av viss personal bör arvoden till klinikens två yrkeslärare höjas med belopp motsvarande skillnaden mellan 20 och 21 lönegraden eller med tillhoppa 1 488 kronor.

Vad angår de föreslagna personalförstärkningarna tillstyrker jag, att tjänstgöringstiden för den deltidsanställda läkaren ökas i enlighet med styrelsens förslag, vilket föranleder en uppräknings av läkarens arvode med 4 600 kronor till 20 700 kronor. Genom tillkomsten av den nya verkstadsavdelningen behöver vidare yrkeslärarpersonalen ökas. I anslutning till styrelsens förslag beräknar jag 22 847 kronor för ytterligare en yrkeslärare samt för en arbetsinstruktör. Jag har härvid räknat med arvoden motsvarande 21 resp. 14 lönegraden. Ytterligare tjänster bör nu inte inrättas. Det av styrelsen härutinnan anmälda behovet synes i stället böra tillgodoses genom anlitande av tillfällig arbetskraft. För detta ändamål beräknar jag 30 000 kronor.

Beträffande styrelsens övriga förslag under rubriken avlöningar kan jag inte tillstyrka någon ökad medelsanvisning för vikariatsersättningar m. m. Däremot biträder jag förslaget om ett särskilt arvode av 600 kronor till föreståndaren för verkstadsavdelningarna.

Styrelsen har beräknat, att driftkostnaderna i anledning av verksamhetens utbyggnad kommer att öka med sammanlagt 14 310 kronor. Då hyreskostnaden för den nya verkstadsavdelningen, såsom jag förut framhållit, icke bör belasta ifrågavarande anslag, synes medelsanvisningen kunna begränsas till 10 000 kronor.

Liksom styrelsen finner jag det nödvändigt att för en del av klientelet ordnas någon form av sjukförläggning. Undersökningar för att finna lämpliga utrymmen härför pågår f. n. Då det är angeläget, att frågans lösning icke hindras av ovisshet om huruvida medel kan påräknas för ändamålet, förordar jag att ett belopp av 10 000 kronor nu ställes till förfogande.

Styrelsens förslag om inrättande av extra ordinarie tjänster vid kliniken kan jag inte f. n. tillstyrka.

De av mig i det föregående förordade förslagen ökar medelsbehovet under anslaget med sammanlagt 102 700 kronor. Då någon reservation å anslaget icke kan beräknas föreligga vid utgången av innevarande budgetår, bör anslaget höjas med detta belopp och upptagas med (164 100 + 102 700) 266 800 kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Arbetskliniken i Stockholm* för budgetåret 1955/56 anvisa ett reservationsanslag av 266 800 kronor.

[54] 11. **Bidrag till kommunal och enskild arbetsvårdsverksamhet**

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	380 000	430 064
1954/55 (statsliggaren s. 338)	420 000	
1955/56 (förslag)	341 500	

Vid utgången av budgetåret 1953/54 fanns å anslaget en reservation av 208 994 kronor beroende på att bidragsgivningen efter överenskommelse med resp. huvudmän omlagts till att avse kalenderår i stället för budgetår. Till följd härav har under nämnda budgetår bidrag utgivits endast för första hälften av budgetåret. Av det för innevarande budgetår anvisade anslaget har 35 500 kronor avsetts för bidrag till Göteborgs stads arbets-klinik, 35 000 kronor för bidrag till särskilda avdelningar för halvskyddad sysselsättning av partiellt arbetsföra samt 349 500 kronor för bidrag till träningsverkstäder och arbetscentraler för partiellt arbetsföra.

Arbetsmarknadsstyrelsen har (skr. ¹³/₈ 1954) beräknat medelsförbrukningen under innevarande budgetår, då styrelsen till följd av om-läggningen av bidragsutbetalningen har att utgiva statsbidrag för kalender-året 1954, till ca 415 000 kronor. Då under anslaget tillgängliga medel upp-går till ca 629 000 kronor, skulle vid utgången av budgetåret 1954/55 finnas en reservation av ca 214 000 kronor.

Beträffande medelsbehovet under nästa budgetår, då bidrag skall utbetalas för kalenderåret 1955, har styrelsen framlagt följande beräk-ningar.

Till *Göteborgs stads arbetsklinik* utgår enligt avtal statsbidrag med 75 % av kostnaderna för administration och avlöning av personalen. Under för-utsättning av oförändrad löneställning för denna beräknar styrelsen stats-bidraget för helt år till oförändrat 35 500 kronor.

Vad angår bidrag till *halvskyddad verksamhet* har styrelsen anförat i huvudsak följande.

Till företag, som i anslutning till sin ordinarie verksamhet organiserar särskilda avdelningar för sysselsättning av svårt arbetshindrade och som ställer platserna till arbetsförmedlingens förfogande, utgår statsbidrag med högst 50 % av kostnaderna för arbetsledares löner samt med hela kostnaden för desinfektionsanordningar vid verkstäder för smittoförande tuberkulösa. Dylika avdelningar fanns under 1953 anordnade av AB Elektrolux i Stockholm, AB Cykelfabriken Monark i Varberg och Nymabolagen i Uppsala. Under nämnda år presterade de partiellt arbetsföra vid dessa verkstäder 100 171 arbetstimmar och erhöll i ersättning för utfört arbete 339 794 kronor. I preliminär skatt inbetalades ca 57 000 kronor. En ny halvskyddad verkstad har i juni 1954 inrättats av AB Almqvist & Wiksell i Uppsala.

Styrelsen beräknar att i statsbidrag till nu nämnda verkstäder utbetala ca 33 000 kronor för kalenderåret 1954. För nästa år bör kostnaderna med hänsyn till att ytterligare företag anmält sin avsikt att organisera verkstäder för halvskyddad verksamhet och till möjligheten av fortsatt nyetablering beräknas till 50 000 kronor.

I fråga om *träningsverkstäder och arbetscentraler* har styrelsen bl. a. anfört följande.

Statsbidrag till verksamheten utgår med högst 50 % av föreståndares och arbetsledares löner. Under år 1953 har 24 huvudmän (landsting, städer och enskilda föreningar) drivit träningsverkstäder och arbetscentraler för arbetsträning och skyddad sysselsättning av partiellt arbetsföra. Verksstäderna hade vid 1953 års utgång sammanlagt 1 053 arbetsplatser. Under år 1953 inskrevs 1 068 partiellt arbetsföra och utskrevs 1 105, varav 466 till arbetsplacering i öppna arbetsmarknaden, 111 till yrkesutbildning, 3 till arbetsprövning, 33 till skyddad sysselsättning, 30 till hemarbete och övriga på grund av sjukdom eller annan anledning. Under året fullgjorde klientelet vid verksstäderna sammanlagt 1 030 607 arbetstimmar och uppbar i ersättning för utfört arbete 1 891 330 kronor; i preliminär skatt inbetalades över 200 000 kronor.

Styrelsen beräknar att under budgetåret 1954/55 disponera ca 347 000 kronor för utgivande av statsbidrag avseende kalenderåret 1954. Sistnämnda belopp kommer emellertid icke att förslå för utbetalande av statsbidrag med i utsikt ställda 50 % av årslönerna till föreståndare och arbetsledare. Dessa löner uppgår enbart vid nu befintliga, statsbidragsberättigade institutioner till över 783 000 kronor. Härvid har räknats med oförändrade löner, men styrelsen har sig bekant att löneförhandlingar pågår, vilka kan medföra vissa lönegradsuppflyttningar. Vidare har man att räkna med såväl en betydande utbyggnad av redan i gång varande verksamhet som en nyetablering av statsbidragsberättigade verkstäder under innevarande och nästa budgetår. Detta innebär, att under år 1955 antalet bidragsberättigade institutioner torde komma att uppgå till sammanlagt 44 mot 24 under år 1953. Föreståndare- och arbetsledarlönernas sammanlagda belopp vid de utbyggda delarna av redan befintliga och de nyttillkommande institutionerna kan beräknas uppgå till ca 560 000 kronor, varav följer att det totala statsbidragsberättigade beloppet kommer att uppgå till ca 1 343 000 kronor för år. Medelsbehovet för statsbidrag för kalenderåret 1955 bör sålunda beräknas till 671 500 kronor.

Styrelsen beräknar alltså det sammanlagda medelsbehovet för nästa budgetår till $(35\,500 + 50\,000 + 671\,500)$ 757 000 kronor. Då reservationen å anslaget i det föregående beräknats till ca 214 000 kronor, föreslår styrelsen, att anslaget uppföres med — avrundat — 545 000 kronor.

Statskontoret har erinrat, att det för bidrag till halvskyddad verksamhet avsedda beloppet för vart och ett av de två sista budgetåren höjts med 5 000 kronor. Enligt statskontorets mening bör uppräknningen för nästa budgetår kunna begränsas till samma belopp. Beträffande det för bidrag till träningsverkstäder och arbetscentraler avsedda beloppet anser statskontoret, att det i nuvarande läge icke bör ifrågakomma att, såsom styrelsen föreslagit, nära nog fördubbla statens bidrag till denna verksamhet. Statskontoret vill dock icke motsätta sig en mindre höjning och tillstyrker att uppräknningen bestämmes till ungefärligen samma belopp som för innevarande budgetår eller till 25 000 kronor. Då vid utgången av budgetåret 1954/55 en reservation av 214 000 kronor kan beräknas föreligga å anslaget, skulle detta för nästa budgetår kunna uppföras med 236 000 kronor.

Departementschefen

Såsom arbetsmarknadsstyrelsen föreslagit bör för bidrag till Göteborgs stads arbetsklirik beräknas oförändrat belopp, 35 500 kronor. Till bidrag till avdelningar för halvskyddad verksamhet bör med hänsyn till den av styrelsen angivna väntade utbyggnaden av verksamheten beräknas ytterligare 10 000 kronor eller sålunda 45 000 kronor.

Enligt arbetsmarknadsstyrelsen är en betydande ökning av antalet träningsverkstäder och arbetscentraler att emotse under innevarande och nästa budgetår. Medan antalet bidragsberättigade institutioner under år 1953 uppgick till 24, beräknas sålunda 44 dylika institutioner vara i verksamhet under år 1955. Under denna förutsättning — vilken enligt vad jag inhämtat dock delvis är osäker, då tidpunkten för verksamhetens början i vissa fall ej är bestämd — skulle medelsbehovet för statsbidrag öka med ca 322 000 kronor för helt år. Jag kan icke tillstyrka så stor höjning av medelsanvisningen. Jag förordar, att för bidrag till ifrågavarande institutioner beräknas ytterligare 125 500 kronor eller sammanlagt 475 000 kronor.

Det sammanlagda medelsbehovet för helt år skulle sålunda enligt mitt förslag uppgå till $(35\,500 + 45\,000 + 475\,000)$ 555 500 kronor. Genom att bidragsgivningen omlagts till att avse kalenderår i stället för budgetår beräknas vid utgången av budgetåret 1954/55 en reservation av ca 214 000 kronor föreligga å anslaget. Medelsanvisningen för nästa budgetår kan därför begränsas till 341 500 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till kommunal och enskild arbetsvårdsverksamhet* för budgetåret 1955/56 anvisa ett reservationsanslag av 341 500 kronor.

[55] 12. **Arbetsmarknadsstyrelsens arbetsvårdsverksamhet**

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	1 950 000	1 920 342
1954/55 (statsliggaren s. 338)	2 100 000	
1955/56 (förslag)	2 300 000	

Å anslaget fanns vid utgången av budgetåret 1953/54 en reservation av 61 990 kronor. Av det för innevarande budgetår anvisade anslaget har 2 000 000 kronor beräknats till utbildningsbidrag, 50 000 kronor till läkarundersökningar, 45 000 kronor till psykotekniska anlagsprov och 5 000 kronor till upplysningsverksamhet.

Yrkanden

Arbetsmarknadsstyrelsen har (skr. 13/8 1954) hemställt, att anslaget höjes med 620 000 kronor.

1. Utbildningsbidrag	500 000
2. Psykotekniska anlagsprov	15 000
3. Upplysningsverksamhet	5 000
4. Näringshjälp	100 000
	620 000

Motivering

1. *Utbildningsbidrag*. Antalet utbildningsfall under budgetåret 1953/54 utgjorde 830. Den successiva överflyttningen till arbetsmarknadsstyrelsen av huvuddelen av pensionsstyrelsens yrkesutbildande verksamhet, vilken tog sin början den 1 oktober 1952, är numera i det närmaste slutförd. Även bortsett från nämnda överflyttning har under senare år en successiv ökning av antalet utbildningsfall inträtt; antalet beviljade utbildningar utgjorde nämligen under 1950 312, 1951 383, 1952 597 och 1953 788. Det föreligger emellertid ett större aktuellt behov av yrkesutbildning än som framgår av dessa siffror. En del av behovet har icke kunnat tillgodoses på grund av bristande personalresurser. I den mån arbetsvårdens utbildningsmöjligheter blir mera kända och kontakten mellan arbetsvården och sjukhus m. fl. anstalter vidgas, kommer säkerligen kraven på den yrkesutbildande verksamheten att ytterligare öka. Styrelsen anser sig för den skull icke kunna räkna med att antalet utbildningsfall kommer att understiga 900 under budgetåret 1955/56.

På grundval av de bidragsbelopp, som fr. o. m. den 1 juli 1954 gäller för

civilskadade under yrkesutbildning, omskolning m. m., har styrelsen uppskattat medelsbehovet för nästa budgetår till 2 500 000 kronor, vilket innebär en ökning med 500 000 kronor. Ökningen beror till en del på att arbetsgivarna höjt kraven på yrkeskunnighet, vilket tvingat styrelsen att i samråd med överstyrelsen för yrkesutbildning öka utbildningstidens längd för vissa kurser. Vidare måste styrelsen, delvis i anledning av överflyttningen av pensionsstyrelsens yrkesutbildande verksamhet, räkna med att utbildningsklientelet i större utsträckning än hittills kommer att rekryteras av partiellt arbetsföra i lägre åldersklasser, vilka i regel bör beredas en längre, mera kvalificerad utbildning. Utbildningstidens längd har sålunda ökat i åtskilliga fall och till följd härav har kostnaderna per utbildningsfall stigit. Sålunda räknar styrelsen för innevarande budgetår med en genomsnittskostnad av 2 600 kronor per utbildningsfall. Motsvarande kostnad för budgetåret 1955/56 har beräknats till 2 775 kronor.

2. *Psykotekniska anlagsprov.* Anlagsprövningarna har under föregående budgetår dragit en kostnad av 39 246 kronor. I samband med ökningen av antalet utbildningsfall behöver psykoteknisk anlagsprövning ordnas i allt större utsträckning, varför ytterligare 15 000 kronor bör beräknas för ändamålet.

3. För *upplysningsverksamhet* har för budgetåret 1954/55 beräknats 5 000 kronor. Beloppet kommer att förbrukas för bestridande av kostnaderna för en folder, avsedd att informera arbetsledare m. fl. om arbetsvården och stimulera intresset för anställande av partiellt arbetsföra. Med hänsyn till angelägenheten av en ökad upplysningsverksamhet föreslår styrelsen, att beloppet höjes till 10 000 kronor.

4. *Näringshjälp.* För budgetåren 1953/54 och 1954/55 hemställde styrelsen om anslag för beredande av näringshjälp (bidrag till anskaffande av egen rörelse, maskin- och verktygsutrustning för hemarbete o. d.) åt partiellt arbetsföra. Framställningarna har emellertid hittills icke föranlett någon medelsanvisning.

Yttranden

Pensionsstyrelsen har erinrat om det nära sambandet mellan invalidpensionen och den invaliditetsförebyggande verksamhet, som beviljandet av näringshjälp innebär. Med hänsyn härtill anser pensionsstyrelsen, som finner det lämpligast att den fortsatta utvecklingen inom detta område står under ledning av endast en statlig myndighet, att denna bidragsgivning i sin helhet bör kvarbli hos pensionsstyrelsen.

Statskontoret vill icke motsätta sig en begränsad ökning av medelsanvisningen för utbildningsbidrag, därest det vid en avvägning mellan olika framkomna anslagskrav befinnes möjligt att avse ytterligare medel för ifrågavarande verksamhet. I betraktande av belastningen under före-

gående budgetår anser statskontoret, att en uppräknig av anslagsposten till psykotekniska anslagsprov med 5 000 kronor bör vara tillfyllest. Under hänvisning till ställningstagandet till samma spörsmål vid 1953 och 1954 års riksdagar avstyrker statskontoret såväl den begärda höjningen av anslagsposten till upplysningsverksamhet som förslaget att till arbetsmarknadsstyrelsens förfogande skulle ställas medel till näringshjälp.

Departementschefen

Till utbildningsbidrag åt partiellt arbetsföra har för innevarande budgetår avsetts 2 000 000 kronor, vilket belopp beräknats ge möjlighet till utbildning av ca 800 personer. För nästa budgetår har styrelsen räknat med ett till 900 ökat antal utbildningsfall. Under hänvisning härtill och till en ökning av genomsnittskostnaden per utbildningsfall har styrelsen angivit den erforderliga anslagshöjningen till 500 000 kronor. Det är angeläget att ifrågavarande verksamhet beredes vidgat utrymme, men jag kan i nuvarande läge inte tillstyrka att medelsanvisningen ökas i den utsträckning, som styrelsen föreslagit. Jag förordar, att det för utbildningsbidrag avsedda beloppet höjes med 200 000 kronor till 2 200 000 kronor.

Styrelsens förslag om ökad medelsanvisning till psykotekniska anslagsprov och upplysningsverksamhet kan jag icke biträda. I likhet med statskontoret och pensionsstyrelsen anser jag, att medel för näringshjälp icke nu bör ställas till arbetsmarknadsstyrelsens förfogande utan att pensionsstyrelsen tills vidare ensam bör svara för dessa bidrag. Anslaget bör därför uppföras med (2 100 000 + 200 000) 2 300 000 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Arbetsmarknadsstyrelsens arbetsvårdsverksamhet* för budgetåret 1955/56 anvisa ett reservationsanslag av 2 300 000 kronor.

[56] 13. **Kostnader för arbetsmarknadsstyrelsens förrådsverksamhet**

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	100	2 882 469
1954/55 (statsliggaren s. 339)	100	
1955/56 (förslag)	100	

Vid utgången av budgetåret 1953/54 fanns å anslaget en reservation av 3 850 948 kronor.

Kungl. Maj:t har medgivit, att från anslaget må under budgetåret 1954/55 bestridas utgifter intill följande belopp i den mån medel för täckande av utgifterna finns disponibla å anslaget:

Kostnader för förrådens drift	1 000 000
Anskaffning av maskiner, redskap och förläggingsmateriel ...	1 500 000
Anskaffning av reservdelar	300 000
Förräntning av förråd av rör och rördelar samt anskaffning av diverse materiel	50 000
	Summa kronor 2 850 000

Kungl. Maj:t har vidare medgivit, att arbetsmarknadsstyrelsen, under angivna förutsättning, må under budgetåret 1954/55 disponera vid utgången av budgetåret 1953/54 outnyttjade medel, vilka genom Kungl. Maj:ts tidigare beslut anvisats till anskaffning av maskiner, redskap och förläggingsmateriel m. m.

Arbetsmarknadsstyrelsen har (skr. ¹³/₈ 1954) beträffande medelsbehovet för innevarande budgetår beräknat inkomsterna av hyror och försäljningar till 2 500 000 kronor och tillgängliga medel under anslaget sålunda till (3 850 948 + 2 500 000) ca 6 350 000 kronor.

Vad angår utgifterna under anslaget har styrelsen anfört i huvudsak följande.

För anskaffning av maskiner, redskap och förläggingsmateriel disponerade styrelsen under budgetåret 1953/54 7 385 000 kronor. På grund av personalbrist har emellertid den av 1952 års riksdag beslutade maskinanskaffningen — motsvarande behovet för sysselsättning av 3 000 man — måst begränsas, varför endast 4 160 000 kronor tagits i anspråk av ifrågasvarande belopp. Den anskaffade maskinparken motsvarar nu i allt väsentligt behovet för sysselsättning av ca 2 500 man. Den bristande tillgången hänför sig till vissa tyngre maskiner beträffande vilka f. n. föreligger ett överskott hos de privata företagen. För att bringa upp maskinparken till den av riksdagen fastställda storleksordningen, vilket beräknas kunna ske under innevarande budgetår, erfordras ca 2 200 000 kronor. För återanskaffning av förslitna maskiner återstår därefter av det från föregående budgetår disponibla beloppet ca 1 000 000 kronor jämte det för innevarande budgetår anvisade beloppet ca 1 500 000 eller tillsammans 2 500 000 kronor. Styrelsen räknar dock icke med att någon återanskaffning skall bli erforderlig under sistnämnda budgetår. På grund av att viss del av maskinparken levererats först vid senaste budgetårsskiftet beräknas driftkostnaderna vid förråden, inklusive kostnaderna för reparationer av maskiner på andra än egna verkstäder, kunna begränsas till 800 000 kronor. För anskaffning av reservdelar beräknas 250 000 kronor och för uppläggande av förråd av arbetsmateriel (rör och rördelar m.m.) 50 000 kronor. De totala utgifterna uppskattas sålunda till (2 200 000 + 800 000 + 250 000 + 50 000) 3 300 000 kronor. Då tillgängliga medel under anslaget beräknats till 6 350 000 kronor, skulle vid utgången av budgetåret 1954/55 finnas en reservation av 3 050 000 kronor.

För budgetåret 1955/56 uppskattar styrelsen inkomsterna under anslaget till oförändrat 2 500 000 kronor, varför de under anslaget tillgängliga medlen skulle komma att uppgå till 5 550 000 kronor.

Rörande utgifterna har styrelsen anfört i huvudsak följande.

Driftkostnaderna vid förråden synes i vad angår den direkta verksamheten vid desamma kunna beräknas till 500 000 kronor och kostnaderna för arbeten på andra verkstäder till 300 000 kronor. Totalt beräknas driftkostnaderna sålunda till oförändrat 800 000 kronor.

För anskaffning av maskiner, redskap och förläggningsmateriel skulle, såsom redovisats i det föregående, från nu löpande budgetår kvarstå ett disponibelt belopp av 2 500 000 kronor. Styrelsen anser sig icke nu kunna bedöma i vilken utsträckning dessa medel kan bli ianspråktaga under nästa budgetår men anser att i likhet med innevarande budgetår 10 % av maskinparkens nyvärde eller 1 500 000 kronor bör beräknas för ersättningsanskaffning. Kostnaderna för anskaffning av reservdelar anses kunna begränsas till 200 000 kronor. För anskaffning av förråd av arbetsmateriel beräknas samma belopp som innevarande budgetår eller 50 000 kronor.

De sammanlagda utgifterna under budgetåret 1955/56 beräknas sålunda av styrelsen till följande belopp.

Kostnader för förrådens drift	800 000
Anskaffning av maskiner, redskap och förläggningsmateriel ...	1 500 000
Anskaffning av reservdelar	200 000
Anskaffning av förråd av arbetsmateriel	50 000
Summa kronor	2 550 000

Härtill bör emellertid läggas ett belopp av 2 500 000 kronor för den förut redovisade men uppskjutna maskinanskaffningen, varför det sammanlagda medelsbehovet uppgår till 5 050 000 kronor. Då å anslaget tillgängliga medel för budgetåret 1955/56 beräknas till 5 550 000 kronor, föreslår styrelsen, att anslaget anvisas endast med ett formellt belopp.

Statskontoret har ifrågasatt, huruvida läget på arbetsmarknaden motiverar en ökning av materielberedskapen i den utsträckning styrelsen föreslagit.

I detta sammanhang torde få anmälas, att *arbetsmarknadsstyrelsen* i särskild framställning (skr. ²⁴/₂ 1954) på föranledande av verkets överrevisor hemställt om bemyndigande att avskriva vissa oreglerade fordringar. Styrelsen har anfört, att styrelsen och dess föregångare genom skilda beslut av Kungl. Maj:t bemyndigats att vid utövande av sin verksamhet lämna hjälp för vissa ändamål i form av utrustning, förskott och lån. Därjämte uppkommer fordringar i anslutning till styrelsens förrådsrörelse genom försäljning och uthyrning av materiel. Slutligen har Kungl. Maj:t uppdragit åt styrelsen att överta förvaltningen av vissa lån, vilka med anlitande av statsmedel utgivits av såväl statliga som enskilda organ vilkas verksamhet upphört eller begränsats.

Enligt avräkningsregistren var de utestående fordringarna vid utgången av budgetåret 1952/53 ca 1 180 000 kronor. Ett stort antal av fordringarna avser relativt obetydliga belopp. Då gäldenärernas antal är mycket stort

— approximativt räknat 6 000 personer förutom arbetsgivare — är det uppenbart att arbetet med bevakning av fordringarna och deras eventuella indrivning är mycket betungande.

På grund av vad sålunda anförts och under hänvisning till de bemyndiganden, som för liknande fall lämnats försvarets civilförvaltning och försvarets fabriksstyrelse, har arbetsmarknadsstyrelsen hemställt, att Kungl. Maj:t måtte utverka riksdagens medgivande att — utan inskränkning av tidigare givna befogenheter i fråga om rätt att avskriva fordringar hos bl. a. utlandssvenskar och flyktingar — bemyndiga styrelsen att utan hinder av gällande bestämmelser angående avskrivning av kronans fordringar besluta om avskrivning av inom styrelsens verksamhetsområde uppkommen fordran till belopp ej överstigande 500 kronor, beträffande vilken *antingen* omständigheterna ger vid handen, att vederbörande inte kan betala sin skuld och enligt styrelsens bedömande ingen eller ringa möjlighet föreligger att framdeles uttaga betalning, *eller ock* åtgärder för fordringens bevakande och indrivande bedömes förenade med arbete och kostnader i sådan utsträckning att åtgärderna ej är ekonomiskt lönande, allt såvitt dylika åtgärder ändock icke anses påkallade av andra än ekonomiska förhållanden.

Statskontoret har icke något att erinra mot att ifrågavarande fordringar avskrivs i den av styrelsen föreslagna omfattningen. Det begärda bemyndigandet att besluta i avskrivningsfrågor anses dock böra lämnas Kungl. Maj:t, som bör äga delegera beslutanderätten. Vidare torde bemyndigandet böra avse endast ett budgetår i sänder. I enlighet med vad som föreskrivits i tidigare likartade fall torde redogörelse i lämplig form böra lämnas riksdagen för meddelade beslut om befrielse från återbetalningsskyldighet.

Departementschefen

1952 års riksdag beslöt, att arbetsmarknadsstyrelsens maskinpark skall upprustas till att motsvara behovet för sysselsättning av ca 3 000 man. Såsom styrelsen förutsatt bör denna upprustning fullföljas i den mån den ännu ej hunnit genomföras. Vid utläggandet av beställningar bör dock hänsyn givetvis tagas till marknadsförhållandena. Detta gäller i än högre grad beträffande återanskaffning i stället för försliten materiel. Jag har ingen annan erinran mot styrelsens beräkningar än att medelsanvisningen för återanskaffning med anledning av vad jag nu anført bör göras beroende av särskild prövning av Kungl. Maj:t.

Vad angår arbetsmarknadsstyrelsens framställning om bemyndigande att avskriva vissa fordringar till belopp ej överstigande 500 kronor tillstyrker jag, att riksdagens bemyndigande utverkas i enlighet med förslaget med iakttagande av vad statskontoret anført i sitt utlåtande över ifrågavarande framställning. Bemyndigandet bör sålunda tills vidare avse endast budgetåret 1955/56. Redogörelse bör i lämplig form lämnas riksdagen för meddelade avskrivningsbeslut.

Aberöpande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) medgiva att Kungl. Maj:t må bemyndiga arbetsmarknadsstyrelsen att under budgetåret 1955/56, utan hinder av gällande bestämmelser angående avskrivning av kronans fordringar, besluta om avskrivning av fordran, uppkommen inom arbetsmarknadsverket, till belopp ej överstigande 500 kronor, beträffande vilken *antingen* omständigheterna ger vid handen att vederbörande icke kan betala sin skuld och enligt styrelsens bedömande ingen eller ringa möjlighet föreligger att framdeles uttaga betalning, *eller ock* åtgärder för fordringens bevakande och indrivande bedömes förenade med arbete och kostnader i sådan utsträckning att åtgärderna ej är ekonomiskt lönande, allt såvitt dylika åtgärder ändock icke anses påkallade av andra än ekonomiska förhållanden;

b) till *Kostnader för arbetsmarknadsstyrelsens förrådsverksamhet* för budgetåret 1955/56 anvisa ett reservationsanslag av 100 kronor.

D. Bostadsbyggande m. m.

[57] 1. Bostadsstyrelsen: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	3 595 000	3 462 356
1954/55 (statsliggaren s. 339)	3 602 500	
1955/56 (förslag)	3 671 400	

Yrkanden

Bostadsstyrelsen har (skr. 27/s 1954) hemställt, att anslaget höjes med 175 500 kronor.

	Ökning	Minskning
Personalförstärkningar		
1. Kanslibyrån:		
1 kontorist Ce 13	9 348	
2 biträden i reglerad befordringsgång	15 096	
2. Planeringsbyrån:		
1 förste aktuarie Ce 27	18 276	
1 assistent Ce 19	11 868	
1 kanslibiträde Cg 11	8 652	
3. Lånebyrån:		
Förstärkning av värderingssektionen	25 000	
4. Byrån för teknisk-ekonomiska utredningar:		
1 förste byråingenjör Cg 27	18 276	
1 kontorist Ce 13	9 348	
1 biträde i reglerad befordringsgång	7 548	

Omräkningar

5. Löneklassuppflyttningar och reglerad befordringsgång m. m.	53 667	1 579
	<u>177 079</u>	<u>1 579</u>
	+ 175 500	

6. 12 extra ordinarie tjänster och en arvodestjänst föreslås ombildade till ordinarie tjänster.

Motivering

1. För kanslibyråns kamerala sektion erfordras en förstärkning med en kontorist i Ce 13 och 2 biträden i högst 8 lönegraden i anledning av lånestockens successiva tillväxt.

2. För att styrelsen skall kunna tillgodose behovet av bostadspolitiskt motiverade specialundersökningar av statistisk natur är det angeläget att planeringsbyrån förstärkes med en förste aktuarie i Ce 27.

Sedan budgetåret 1948/49 har en assistentbefattning upprätthållits på planeringsbyrån, först i lönegrad Cg 17 men numera i Cg 19. Medel för befattningen har dock beräknats i styrelsens stat endast för tiden t. o. m. första kvartalet av budgetåret 1948/49. Då behovet av tjänsten är stadigvarande bör den inrättas som extra ordinarie.

De knappa ramarna för den preliminära långivningen under våren 1954 nödvändiggjorde uppläggandet av ett särskilt register för kontroll av lånefrågans läge för flerfamiljshus under byggnad. För komplettering och bearbetning av registret bör för nästa budgetår beräknas en kanslibiträdets-tjänst i Cg 11.

3. Med hänsyn till behovet att utveckla styrelsens värderingsmetoder har för innevarande budgetår beräknats ett belopp av 50 000 kronor för tillfällig förstärkning av lånebyråns värderingssektion. Under detta budgetår skall riktlinjerna och metoderna för revisionsverksamheten fastställas. Först därefter blir det möjligt att revidera olika projekt. I samband därmed växer personalbehovet.

4. Inrättandet fr. o. m. den 1 juli 1953 av statens nämnd för byggnadsforskning har antagits komma att i viss utsträckning påverka arbetsuppgifterna på byrån för teknisk-ekonomiska utredningar. En inskränkning av byråns informationsverksamhet har bl. a. ansetts möjlig. Med anledning härav har lönestaten för byrån fr. o. m. den 1 juli 1954 minskats med kostnaderna för två förste byråingenjörer i Cg 27 och två biträden i reglerad befordringsgång. I samband med personalindragningarna har styrelsen haft att överväga vilka arbetsuppgifter som borde läggas ned för att i stället ombesörjas av forskningsnämnden och, beträffande kvarvarande uppgifter, om bidrag från nämnden kunde påräknas för någon eller några av dem. Båda dessa frågor har bedömts i kontakt med representanter för forskningsnämnden. Styrelsens förslag till förstärkning av byrån beror på att dessa överväganden har givit ett magert resultat.

6. Den föreslagna ordinariesättningen av extra ordinarie tjänster avser 4 kanslibiträden i Ce 11, 2 kontorister i Ce 13, 2 kansliskrivare i Ce 15, 1 förste kansliskrivare i Ce 17, 1 registrator i Ce 17, 1 förste byråsekreterare i Ce 29 och 1 byrådirektör i Ce 33. Härjämte föreslås, att en till marksektionen knuten lantmätare, vilken sedan sju år är tjänstledig från sin befattnings i lantmäteristyrelsen, där han tillhör lönegrad Ca 31, beredes motsvarande ordinarie anställning hos bostadsstyrelsen.

Yttranden

Statskontoret har erinrat om den översyn, som vid 1953 års riksdag förutsattes skola ske av vissa delar av bostadsstyrelsens personalorganisa-

tion, sedan frågan om införande på bostadsområdet av ett system med statliga kreditgarantier blivit närmare prövad. Beträffande styrelsens förslag om personalförstärkningar, vilka utgör en upprepning av tidigare framställningar, hänvisar statskontoret till den prövning, som ägnades dessa frågor vid 1954 års riksdag. Det ytterligare behovet av biträdespersonal på kanslibyrån anses i nuvarande läge böra tillgodoses genom anställande av tillfällig arbetskraft. Med hänsyn till den väntade översynen av styrelsens organisation kan statskontoret icke heller förorda den föreslagna ordinariesättningen av vissa icke-ordinarie befattningar.

Statens lönenämnd anser sig icke kunna tillstyrka den begärda kontoristtjänsten på kanslibyråns kamerala sektion. Därest en löneplansplacerad tjänst anses böra inrättas för de göromål, som nu ankommer på den arvodesanställda lantmätaren, anser lönenämnden en inplacering av tjänsten i högst 29 lönegraden vara tillfyllest.

Departementschefen

Vid anmälan av bostadsstyrelsens avlöningsanslag för innevarande budgetår (V ht s. 157) erinrade jag om den översyn av olika delar av styrelsens organisation, som jag tidigare förutskickat med anledning av de genomförda ändringarna beträffande ärendesfördelningen mellan styrelsen, länsbostadsnämnderna och de kommunala förmedlingsorganen. Jag erinrade vidare, att frågan om införandet på bostadsområdet av ett system med statliga kreditgarantier i stället för lån enligt beslut av Kungl. Maj:t i januari 1953 hänskjutits till förnyad utredning. Då denna kunde komma att aktualisera olika organisatoriska spørsmål, ansåg jag det ändamålsenligt att den nämnda översynen av styrelsens organisation fick anstå. Med hänsyn till de verkställda decentraliseringsåtgärderna fann jag det emellertid möjligt att föreslå en viss minskning av styrelsens personalorganisation.

Utredningen om ett statligt kreditgarantisystem på förevarande område är ännu icke slutförd. Jag räknar icke med att något förslag i ämnet skall föreläggas 1955 års riksdag. Under sådana förhållanden föreligger enligt min mening ännu icke förutsättningar för att påbörja den nämnda översynen av styrelsens organisation. Denna bör under nästa budgetår bibehållas i huvudsak oförändrad. Styrelsens förslag att kamerala sektionen skall utökas med tre biträdestjänster till följd av lånestockens successiva tillväxt bör dock föranleda, att medel beräknas för en kontorist i Cg 13 och ett biträde i reglerad befordringsgång.

I vad det gäller bostadsstyrelsens förslag om tillfällig förstärkning av lånebyråns personalorganisation i syfte att utveckla styrelsens värderingsmetoder vill jag framhålla betydelsen av att värderingsmetoderna blir ändamålsenliga. Det är sålunda angeläget, att förbilligandet av bostadsbyggandet genom rationaliseringsåtgärder snabbt blir känt och kan föranleda där-
12—1601 54 *Bihang till riksdagens protokoll 1955. 1 saml. Nr 1. Bil. 7.*

emot svarande reducering av belåningsvärdena. Vid anmälan av medelsbehovet under lånefonden för bostadsbyggande kommer jag att framlägga beräkningar rörande långivningen under nästa budgetår enligt vilka lånebyråns arbetsbörda kommer att bli av mindre omfattning än bostadsstyrelsen har antagit. På grund härav synes den av styrelsen åsyftade intensifieringen av utredningarna angående värderingsmetoderna kunna komma till stånd inom ramen för nuvarande personalorganisation.

Vad som anförts beträffande översyn av styrelsens personalorganisation synes icke böra hindra att visst utrymme nu lämnas för ordinariesättning av tjänster. Jag förordar, att tjänster för två kanslibiträden i Ce 11, en kontorist i Ce 13, en kansliskrivare i Ce 15, en registrator i Ce 17 och en förste byråsekreterare i Ce 29 ombildas till ordinarie befattningar.

Styrelsens förslag under omräkningsposten föranleder ingen erinran från min sida. Med hänsyn härtill samt till den av mig förordade personalförstärkningen bör anslaget höjas med 68 900 kronor samt upptagas med (3 602 500 + 68 900) 3 671 400 kronor.

De beslutade ändringarna av grundlönebeloppen föranleder en omräkning av vissa anslagsposter. Jag beräknar anslaget sålunda:

avlöningar till ordinarie tjänstemän 690 700 (+ 209 000) kronor;
arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, 73 000 kronor;

avlöningar till övrig icke-ordinarie personal 2 452 600 (+ 608 500) kronor;

ersättningar till experter och sakkunniga 15 000 kronor;

rörligt tillägg 440 100 (— 748 600) kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för bostadsstyrelsen, som föranledes av vad jag i det föregående förordat;

b) godkänna följande avlöningsstat för bostadsstyrelsen, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1955/56:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	690 700
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	73 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ...	2 452 600
4. Ersättningar till experter och sakkunniga, <i>förslagsvis</i>	15 000
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	440 100

Summa kronor 3 671 400;

c) till *Bostadsstyrelsen*: *Avlöningar* för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 3 671 400 kronor.

[58] 2. Bostadsstyrelsen: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	545 000	522 580
1954/55 (statsliggaren s. 341)	555 000	
1955/56 (förslag)	555 000	

Yrkanden

Bostadsstyrelsen har (skr. ²⁷/₈ 1954) hemställt, att anslaget höjes med 25 000 kronor.

	Ökning	Minskning
1. Sjukvård m. m.	10 000	
2. Reseersättningar	15 000	
3. Expenser för annat än eget behov	10 000	
4. Särskilda uppbördsmedel		10 000
	35 000	10 000
	+ 25 000	

Motivering

1. *Sjukvård m. m.* Utgift 1952/53 30 341, 1953/54 41 436; anslag 1954/55 25 000.

2. *Reseersättningar.* Utgift 1952/53 56 948, 1953/54 61 598; anslag 1954/55 65 000. — Med nuvarande medelsanvisning är det icke möjligt att i önskvärd omfattning företaga resor för att kontrollera länsbostadsnämndernas verksamhet samt för att organisera och kontrollera den bidragsverksamhet, som handhas av förmedlingsorganen i städer och köpingar.

2. *Expenser för annat än eget behov.* Utgift 1952/53 74 354, 1953/54 79 346; anslag 1955/56 55 000. — I anslutning till belastningen bör anslagsposten räknas upp med 10 000 kronor till 65 000 kronor.

4. *Särskilda uppbördsmedel.* Inkomst 1952/53 75 864, 1953/54 85 813; beräknat 1954/55 60 000. — Försäljningen av typritningar och blanketter i låne- och bidragsärenden beräknas under nästa budgetår inbringa 70 000 kronor.

Yttrande

Statskontoret anser, att förstärkningen av anslagsposten till reseersättningar kan begränsas till 5 000 kronor. Vidare anses posten till övriga expenser för eget behov (utgift 1952/53 379 738, 1953/54 339 117; anslag 1954/55 374 000) med hänsyn till belastningen kunna nedsättas till förslagsvis 360 000 kronor. I övrigt har statskontoret icke haft något att erinra mot bostadsstyrelsens förslag.

Departementschefen

Till sjukvård m. m. bör tills vidare beräknas oförändrat belopp. Anslagsposten till reseersättningar bör i enlighet med statskontorets förslag höjas med 5 000 kronor. Vidare tillstyrker jag, att till expenser för annat än eget behov beräknas ytterligare 10 000 kronor samt att medelsanvisningen till övriga expenser för eget behov minskas med 5 000 kronor. Såsom styrelsen föreslagit bör inkomstposten höjas med 10 000 kronor. Anslaget kan härvid uppföras med oförändrat belopp.

Under hänvisning till det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bostadsstyrelsen: Omkostnader* för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 555 000 kronor.

[59] 3. Länsbostadsnämnderna: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	2 622 000	2 640 783
1954/55 (statsliggaren s. 341)	2 690 000	
1955/56 (förslag)	2 855 000	

Bostadsstyrelsen har (skr. ²⁷/₈ 1954) beträffande arbetsmängden hos länsbostadsnämnderna anført i huvudsak följande. Det totala antalet ansökningar (preliminära och slutliga) om egnahemslån och förbättringslån steg från 40 289 under budgetåret 1952/53 till 48 127 under budgetåret 1953/54. Av särskilt intresse är antalet preliminära ansökningar om egnahemslån. Antalet sjönk från 14 006 1949/50 till 7 030 1951/52. Påföljande budgetår var antalet uppe i nästan samma nivå som 1949/50 för att under 1953/54 stiga till 18 934. Även antalet slutliga ansökningar om egnahemslån har ökat något, dock ej i sådan utsträckning, som motsvarar den nämnda uppgången i antalet preliminära ansökningar. Arbetsbalansen visar för egnahemslånens del en betydande ökning. För innevarande och nästa budgetår räknar styrelsen med preliminära låneansökningar i minst samma omfattning som under förra budgetåret. Härtill kommer att handläggningen av ärenden angående egnahemslån och förbättringslån från Göteborg beräknas komma att utflyttas till länsbostadsnämnden. En betydande ökning av antalet slutliga ansökningar kan vidare väntas. Under förra budgetåret har ytterligare ett mindre antal ärenden avseende tertiärlån och tilläggs-lån för flerfamiljshus utflyttats till nämnderna.

Det totala antalet ansökningar (preliminära och slutliga) om familjebostads- och bränslebidrag ökade under förra budgetåret från 8 085 till 10 024 trots att prövningen av ansökningar om bidrag till familjer i egnahem numera avgörs av de kommunala förmedlingsorganen såvitt angår städer och köpingar. Ökningen beror huvudsakligen på att bidragsgivningen

har utsträckts till att avse familjer, boende i hus uppförda under åren 1942—1947. En lika stor ökning kan sålunda icke väntas under innevarande och nästa budgetår. Å andra sidan kommer det löpande arbetet med bidragens förvaltning att öka. Antalet bidrag att förvalta uppgår nu till ca 18 000 mot ca 13 000 under föregående budgetår.

Yrkanden

Bostadsstyrelsen hemställer, att anslaget höjes med (avrundat) 328 500 kronor.

	Ökning
1. Personalförstärkningar m. m.	
3 ingenjörer Ce 23	40 752
3 ingenjörer högst Ce 21	36 360
6 kontorister Ce 13	52 392
4 kanslibiträden Ce 11	32 556
10 biträden i reglerad befordringsgång	70 284
Kostnader för ritningsgranskning	50 000

2. Omräkningar

Löneklassuppflyttningar och reglerad befordringsgång	46 149
	+ 328 493

3. Enligt grunderna för reglerad befordringsgång beräknas behovet av kontorsbiträdestjänster i Ca 8 öka med 2 till 25. Vissa tjänster för ingenjörspersonal föreslås ombildade till extra ordinarie tjänster.

Motivering

1. Utgångspunkten för beräkningarna av personalbehovet under innevarande budgetår var, att antalet preliminära ansökningar om egnahems-lån skulle bli i stort sett oförändrat. I stället ökade detta antal med nära 45 %, vilket har berett länsbostadsnämnderna stora svårigheter. Nämnderna har beräknat behovet av förstärkningar för nästa budgetår till 13 ingenjörer och 28½ biträden. Styrelsen har ansett sig kunna stanna vid att föreslå en förstärkning med sex ingenjörer och 20 biträden. Av de nya ingenjörs-tjänsterna bör tre inrättas i 23 lönegraden och de övriga tre i högst 21 lönegraden. I likhet med vad som är fallet vid länsbostadsnämnden i Norrbottens län bör en kontoristtjänst i 13 lönegraden inrättas vid sex nämnder för att avlasta kamreraren. De nya tjänster, som föreslås i 11 lönegraden, avses för biträden med tekniska arbetsuppgifter.

Länsbostadsnämndernas ritningsgranskning utföres av länsarkitektkon-toren mot särskild ersättning, som gottskrivs statsverkets inkomstsida. Under nämndernas anslagspost till experter och sakkunniga har för sådan ersättning beräknats 195 000 kronor. De senast ersatta kostnaderna upp-gick emellertid till 267 712 kronor, varför posten synes böra räknas upp med 50 000 kronor.

3. För att rekryteringen av dugande tekniker icke onödigtvis skall försvåras bör två tjänster i Cg 23 och fem tjänster i högst Cg 21, vilka samtliga inrättades förra året, ombildas till extra ordinarie.

Yttranden

Statskontoret har anfört, att behovet av de begärda personalförstärkningarna undandrar sig ämbetsverkets bedömande. I likhet med den förra året beslutade utökningen av personalen torde även de ytterligare befattningar, som kan finnas erforderliga, böra upptagas som extra tjänster.

Statens lönenämnd har icke funnit anledning till erinran mot bostadsstyrelsens förslag.

Departementschefen

Som framgår av vad bostadsstyrelsen anfört har länsbostadsnämndernas arbetsbörda under det sistförflutna budgetåret ökats betydligt. Detta beror delvis på de genomförda decentraliseringsåtgärderna men framför allt på ökningen av egnahemslångivningen. Det är sannolikt att den preliminära långivningen under nästa budgetår blir av minst samma omfattning som under budgetåret 1953/54. En betydande ökning av antalet ansökningar om slutligt beslut om lån är vidare att emotse, vilket medför en avsevärd ökning av arbetsuppgifterna.

En viss personalförstärkning synes därför motiverad. Jag förordar, att personalorganisationen förstärkes med en ingenjör i Cg 23 och två ingenjörer i högst Cg 21. Vidare tillstyrker jag, att biträdespersonalen ökas med två kanslibiträden i Cg 11 och med fem biträden i reglerad befordringsgång.

I enlighet med styrelsens förslag bör för ersättning till länsarkitektkontoren för ritningsgranskning beräknas ytterligare 50 000 kronor. Styrelsens beräkning av kostnaderna under omräkningsposten kan jag godta.

Antalet kontorsbiträdestjänster i Ca 8 bör såsom styrelsen föreslagit ökas med 2 till 25. Vidare biträder jag styrelsens förslag att de extra ingenjörstjänster, som inrättats förra året, nämligen två i 23 lönegraden och fem i högst 21 lönegraden, nu uppföres på extra ordinarie stat.

På grund av de av mig förordade förslagen ökas anslagsbehovet med 190 000 kronor. Emellertid synes anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, med hänsyn till belastningen kunna minskas med 25 000 kronor till 75 000 kronor. Anslagsökningen begränsas därför till 165 000 kronor. Anslaget bör alltså upptagas med (2 690 000 + 165 000) 2 855 000 kronor.

De beslutade ändringarna av grundlönebeloppen föranleder en omräkning av vissa anslagsposter. Jag beräknar posterna sålunda:

avlöningar till ordinarie tjänstemän 52 000 (+ 8 500) kronor;

arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, 75 000 (— 25 000) kronor;

avlöningar till övrig icke-ordinarie personal 2 134 200 (+ 618 800) kronor;

ersättningar till experter och sakkunniga 280 000 (+ 50 000) kronor;

rörligt tillägg 313 800 (— 487 300) kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) besluta, att i personalförteckningen för länsbostadsnämnderna antalet kontorsbiträden i lönegrad Ca 8 skall ökas med två;

b) godkänna följande avlöningsstat för länsbostadsnämnderna, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1955/56:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	52 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	75 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ...	2 134 200
4. Ersättningar till experter och sakkunniga, <i>förslagsvis</i>	280 000
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	313 800
Summa kronor 2 855 000;	

c) till *Länsbostadsnämnderna*: *Avlöningar* för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 2 855 000 kronor.

[60] 4. Länsbostadsnämnderna: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	626 000	640 783
1954/55 (statsliggaren s. 342)	662 000	
1955/56 (förslag)	677 000	

Yrkanden

Bostadsstyrelsen har (skr. ²⁷/8 1954) hemställt, att anslaget höjes med 56 000 kronor.

	Ökning
1. Sjukvård m. m.	2 000
2. Rescersättningar	20 000
3. Expenser	34 000
	56 000

Motivering

1. *Sjukvård m. m.* Utgift 1952/53 7 045, 1953/54 9 266; anslag 1954/55 7 000.

2. *Reseersättningar.* Utgift 1952/53 266 041, 1953/54 254 328; anslag 1954/55 290 000. — Länsbostadsnämnderna har under hänvisning till verksamhetens ökade omfattning beräknat medelsbehovet för nästa budgetår till 335 000 kronor. Enligt styrelsen bör medelsanvisningen kunna begränsas till 310 000 kronor.

3. *Expenser.* Utgift 1952/53 330 453, 1953/54 376 624; anslag 1954/55 216 000. I belastningssiffrorna för angivna budgetår ingår även lokalkostnader, vilka under innevarande budgetår upptagits under en särskild anslagspost. — Länsbostadsnämnderna har beräknat medelsbehovet för expenser till 250 500 kronor under nästa budgetår. Beloppet, som överensstämmer med inom styrelsen gjorda uppskattningar, torde kunna avrundas till 250 000 kronor.

Yttrande

Statskontoret erinrar, att anslagsposten till reseersättningar förra året höjdes med 20 000 kronor. Under hänvisning jämväl till belastningen under budgetåret 1953/54 föreslår statskontoret, att någon ytterligare höjning nu ej vidtages. Vidare anses anslagsposten till expenser kunna begränsas till 225 000 kronor.

Departementschefen

Till sjukvård m. m. samt reseersättningar synes kunna beräknas oförändrade belopp. Beträffande anslagsposten till expenser förordar jag en uppräknings med 15 000 kronor. Anslaget bör sålunda upptagas med (662 000 + 15 000) 677 000 kronor.

Under hänvisning till det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Länsbostadsnämnderna: Omkostnader* för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 677 000 kronor.

[61] 5. **Kapitalmedelsförluster och ränteeftergifter å vissa bostadsbyggnadslån**

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	10 000 000	11 366 390
1954/55 (statsliggaren s. 343)	13 200 000	
1955/56 (förslag)	20 000 000	

Från anslaget bestrides främst kostnaderna för sådan eftergift å ränta och amortering beträffande tertiär- och egnahemslån, som lämnas låntagare

i anledning av att räntekostnaderna å underliggande krediter överstiger den vid resp. låns beviljande garanterade räntan.

Bostadsstyrelsen har (skr. 27/8 1954) uppskattat de totala utgifterna för ränteeftergifter under innevarande budgetår till ca 16 000 000 kronor. Tillgodoföringen av ränteeftergifter under nästa budgetår, vilken kommer att avse perioden 1 juli 1954—30 juni 1955 beträffande tertiärlån och år 1954 beträffande egnahemslån, beräknas vid oförändrat ränteläge öka med ca 7 000 000 kronor. Det förutsättes, att från anslaget skall liksom tidigare bestridas förluster å förskottade kostnader för projekteringsarbeten enligt 32 § kungörelsen om egnahemslån och förbättringslån.

Under återopande härav beräknar styrelsen anslagsbehovet för nästa budgetår till 23 000 000 kronor.

Statskontoret har inte haft något att erinra med anledning av bostadsstyrelsens förslag.

Departementschefen

Utbetalningarna av ränteeftergifter stiger vid nuvarande ränteläge år för år beroende på den successiva ökningen av antalet tertiärlån och egnahemslån. Bostadsstyrelsen uppskattar utgifterna för ränteeftergifter till 16 000 000 kronor för innevarande budgetår och till 23 000 000 kronor för nästa budgetår. Den sålunda beräknade ökningen torde överstiga vad som blir en följd av ökningen av antalet lån. En höjning av anslaget för budgetåret 1955/56 till 20 000 000 kronor synes därför tillräcklig i avbidan på ytterligare erfarenhet.

Ränteeftergift kan beviljas under högst tio år från det att det statliga lånet har utanordnats. Genom beslut år 1952 och 1953 har dock — i avbidan på ett slutligt ståndpunktstagande till frågan om införande av ett kreditgarantisystem på bostadsområdet — medgivits att räntegarantin förlänges beträffande de lån som har utestått i tio år. En motsvarande förlängning av garantitiden bör medgivas intill utgången av nästa budgetår.

Under hänvisning till det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kapitalmedelsförluster och ränteeftergifter å vissa bostadsbyggnadslån* för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 20 000 000 kronor.

[62] 6. Bostadsrabatter

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	75 000 000	61 139 428
1954/55 (statsliggaren s. 343)	86 000 000	
1955/56 (förslag)	85 000 000	

Från anslaget bestrides utgifterna för dels familjebostadsbidrag, familjebidrag och bränslebidrag, dels ock statsbidrag till pensionärslägenheter, s. k. pensionärsbostadsbidrag.

Bostadsstyrelsen har (skr. ²⁷/₈ 1954) anfört, att 28 000 hushåll har beviljats familjebostadsbidrag under budgetåret 1953/54 mot 18 000 hushåll budgetåret förut. Denna ökning är dock till större delen en engångsföreteelse beroende på den fr. o. m. oktober 1953 genomförda utvidgningen av bidragsgivningen till hushåll i äldre lägenheter. Sålunda har ca 9 000 hushåll i lägenheter färdigställda under åren 1942—1947 beviljats bidrag under budgetåret. Utbytet av familjebidrag mot familjebostadsbidrag har fortsatt såvitt gäller hushåll i hyreslägenheter och har helt genomförts i beslutad omfattning beträffande hushåll i egnahem. Familjebidrag utgår f. n. till 770 hushåll i hyreslägenheter och 450 hushåll i egnahem.

Beträffande medelsbehovet för familjebostadsbidrag, familjebidrag och bränslebidrag har styrelsen anfört, att nettoutgifterna under budgetåret 1953/54 uppgått till ca 61 000 000 kronor mot ursprungligen beräknade 75 000 000 kronor. Det har icke varit möjligt att närmare analysera skillnaden. Sannolikt har de utgiftsökningar, som betingats av de fr. o. m. oktober 1953 ändrade bidragsvillkoren, på vissa punkter överskattats. Å andra sidan föreligger troligen en eftersläpning i utbetalningen av bidragsmedel till städerna och köpingarna. Vidare har balansen av ineliggande icke avgjorda ärenden ökat.

Utgångspunkten vid beräkningen av det för innevarande budgetår anvisade anslaget var att belastningen under föregående budgetår skulle bli 72 000 000 kronor. Denna summa beräknades öka dels med 4 000 000 kronor till följd av att de ändrade bidragsvillkoren skulle gälla under ett helt år mot tre kvarts år föregående budgetår och dels med 10 000 000 kronor för den normala ökningen av antalet bidragstagare. Styrelsen uppskattar numera utgifterna under innevarande budgetår till ca 75 000 000 kronor, vilket innebär en ökning i förhållande till budgetåret förut med ca 14 000 000 kronor. Av denna ökning avser 3 000 000 kronor den nämnda omräkningen till helt budgetår och 11 000 000 kronor normal ökning. Utgiftsökningen under nästa budgetår uppskattas till 11 000 000 kronor och det totala utgiftsbehovet sålunda till 86 000 000 kronor.

I fråga om medelsbehovet för pensionärsbostadsbidrag har styrelsen anfört, att under innevarande budgetår bidrag kommer att utbetalas till 900 lägenheter med ett sammanlagt belopp av 50 000 kronor. Under nästa budgetår beräknas utbetalningarna till 85 000 kronor avseende 1 600 lägenheter. Särskild medelsanvisning härför anses icke erforderlig.

Anslagsbehovet för nästa budgetår beräknas sålunda av styrelsen till oförändrat 86 000 000 kronor.

Statskontoret har icke haft något att erinra med anledning av bostadsstyrelsens förslag.

Bostadsstyrelsen har i särskild framställning (skr. 4/11 1954) upptagit frågan om familjebostadsbidrag och bränslebidrag till familjer i hus, vilka tillkommit med stöd av bestämmelserna i kungörelsen den 4 september 1935 (nr 512) om lån och bidrag av statsmedel för beredande av hyresbostäder för mindre bemedlade, barnrika familjer.

Styrelsen framhåller inledningsvis, att frågan huruvida familjebidragen borde överföras till familjebostadsbidrag i syfte att åstadkomma enhetlighet i bidragsgivningen var föremål för prövning 1947 och 1948, därvid styrelsen hänvisar till prop. 1947: 235 och prop. 1948: 231. Styrelsen erinrar bl. a. om att i detta sammanhang uttalades, att det nya familjebostadsbidraget borde kunna beviljas familjer både i egna hem och i flerfamiljshus, vilka dittills hade erhållit familjebidrag enligt gällande bestämmelser, men att med hänsyn till svårigheterna att under en begränsad tid pröva ett större antal ansökningar om dylik övergång medgivande därtill tills vidare endast borde lämnas, då särskilda skäl kunde åberopas.

I anslutning härtill erinrar styrelsen om att i kungörelsen den 30 juni 1948 (nr 547) om familjebostadsbidrag och bränslebidrag intagits ett stadgande av innebörd att familj, som åtnjuter familjebidrag, skulle kunna beviljas familjebostadsbidrag.

Beträffande tillämpningen av ifrågakvarande bestämmelse anför styrelsen följande.

Med stöd av ovan angivna bestämmelse har bostadsstyrelsen successivt överfört större delen av ifrågakvarande familjebidrag i de ovan nämnda flerfamiljshusen till familjebostadsbidrag. För att undvika att familjer i samma hus skulle erhålla bidrag enligt olika bestämmelser, har styrelsen därvid krävt, att alla bidragstagarna i ett hus samtidigt skulle övergå till familjebostadsbidrag. Efter sådan övergång har styrelsen icke beviljat familjebidrag till någon familj i sådant hus.

Däremot har styrelsen, oavsett tidpunkten för husets färdigställande och under förutsättning att lägenheten i övrigt varit godtagbar, beviljat familjer i sådana hus familjebostadsbidrag även om de icke åtnjuter familjebidrag.

Bostadsstyrelsen framhåller att styrelsens praxis innebär, att familjebostadsbidrag beviljas och tillgodoföres tvåbarnsfamiljer, som inflyttar i med stöd av bostadsanskaffningslån uppförda flerfamiljshus, färdigställda före 1942, och att denna praxis icke står i överensstämmelse med författningens föreskrifter.

Bostadsstyrelsen anför vidare, att en ändring av styrelsens praxis i denna del skulle medföra att de berörda tvåbarnsfamiljerna i hus, som färdigställts före den 1 januari 1942, skulle komma att utestängas från bidrag. Strävandena att förenkla handläggningen av bidragsärenden avseende sådana hus skulle motverkas.

Styrelsen föreslår därför, att i kungörelsen om familjebostadsbidrag

och bränslebidrag intages en uttrycklig bestämmelse om att beträffande här förevarande hus, oavsett tidpunkten för lägenheternas färdigställande, familjebostadsbidrag skall kunna beviljas även andra familjer än sådana som åtnjuter familjebidrag.

Departementschefen

Av bostadsstyrelsens uppgifter rörande bidragsgivningens omfattning under det senaste budgetåret framgår, att utbetalningen av bidrag har haft icke oväsentligt mindre omfattning än tidigare beräknats. Även om, såsom styrelsen påpekat, anledningen härtill delvis är att söka i en eftersläpning i fråga om utbetalningen av bidrag, vilken får betraktas såsom tillfällig, torde anslaget för nästa budgetår böra nedräknas något och upptagas med ett belopp av 85 000 000 kronor.

I anledning av vad bostadsstyrelsen anfört beträffande överförande av familjebidrag till familjebostadsbidrag får jag erinra om att genom beslut av 1952 års riksdag den regeln gäller, att familjebostadsbidrag kan utgå till familjer i lägenheter som har färdigställts efter år 1941. I samband härmed upptogs icke till särskild behandling frågan om i vilken utsträckning familjebostadsbidrag skulle kunna beviljas till familjer i flerfamiljshus, som tillkommit före 1942 jämlikt bestämmelserna om bostadsanskaffningslån och familjebidrag. Enligt min mening bör i överensstämmelse med bostadsstyrelsens praxis, då styrelsen för dylikt hus medgivit övergång från familjebidrag till familjebostadsbidrag, kungörelsen angående sistnämnda bidrag bli gällande utan någon särskild inskränkning. Jag anser därför att, om riksdagen icke har något att erinra däremot, den av bostadsstyrelsen förordade bestämmelsen bör intagas i bidragskungörelsen.

Under hänvisning till det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bostadsrabatter* för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 85 000 000 kronor.

[63] 7. Bidrag till viss bostadsförbättringsverksamhet

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	25 000 000	21 378 938
1954/55 (statsliggaren s. 344)	30 000 000	
1955/56 (förslag)	30 000 000	

Från anslaget bestrides utgifterna för förbättringslån i den mån de är ränte- och amorteringsfria, lantarbetarbostadsbidrag, bidrag till fiskarbostäder samt förvaltningsbidrag till förvaltare av bostadsegnahemslån. Vid utgången av budgetåret 1953/54 fanns å anslaget en reservation av 26 579 938 kronor.

Bostadsstyrelsen har (skr. ²⁷/s 1954) anført, att förbättringslånggivningen under budgetåret 1953/54 haft en större omfattning än under de närmast föregående budgetåren. Antalet ansökningar ökade sålunda med 4 % till 12 939 och antalet preliminära beslut med 2 % till 10 320. Det preliminärt beviljade beloppet uppgick till 23 289 827 kronor, vilket motsvarar en ökning med 13 % jämfört med föregående budgetår. Det genomsnittliga beloppet per beslut ökade från 2 039 till 2 257 kronor. Under budgetåret disponerades för de med anslaget avsedda ändamålen sammanlagt 24 289 000 kronor.

Angående medelsbehovet för innevarande och nästa budgetår har styrelsen anført, att länsbostadsnämnderna för beviljande av räntefria förbättringslån har beräknat 30 490 000 kronor under budgetåret 1954/55 och 31 325 000 kronor under budgetåret 1955/56. Beräkningarna innebär en ökning med 25 resp. 30 % jämfört med det under budgetåret 1953/54 disponerade beloppet. Lantarbetarbostadsbidrag och statsbidrag till fiskarbostäder beräknas av nämnderna komma att beviljas med 95 000 resp. 60 000 kronor under vart och ett av budgetåren 1954/55 och 1955/56. Styrelsen, som för sin del godtagit nämndernas beräkningar, uppskattar medelsbehovet för förvaltningsbidrag till förmedlare av bostadsegnahemslån till högst 85 000 kronor under vart och ett av budgetåren.

I enlighet med det anförda skulle det totala medelsbehovet under budgetåret 1954/55 uppgå till 30 750 000 kronor och under budgetåret 1955/56 till 31 565 000 kronor. Då vid utgången av budgetåret 1954/55 ett odisponerat belopp av 450 000 kronor kan beräknas kvarstå, uppskattas anslagsbehovet för nästa budgetår av styrelsen till (31 565 000 — 450 000) ca 31 000 000 kronor.

Statskontoret har inte haft något att erinra med anledning av bostadsstyrelsens förslag.

Departementschefen

Förbättringslånggivningen har efter beslut av 1952 års riksdag successivt utvidgats. Särskild vikt har lagts vid att äldre bostäder, som bebos av pensionärer, rustas upp. Genom beslut av 1954 års riksdag har medgivits, att under innevarande budgetår såsom en försöksverksamhet förbättringslån skall kunna beviljas för upprustning av bostäder åt åldringar i hus med mer än två lägenheter. Erfarenhet rörande denna försöksverksamhet har ännu inte vunnits och jag förordar att verksamheten får fortgå även under nästa budgetår.

Enligt min mening är stödet till upprustning av bostäder på landsbygden, särskilt i vad det gäller åldringarnas bostäder, av stor betydelse. Förbättringslånggivningen bör därför få fortgå i ungefär oförändrad takt. Jag kan dock inte tillstyrka bostadsstyrelsens förslag att för budgetåret 1955/56 skall beräknas 31 000 000 kronor, utan förordar samma belopp som anvisats för innevarande budgetår eller 30 000 000 kronor.

Under hänvisning till det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till viss bostadsförbättringsverksamhet* för budgetåret 1955/56 anvisa ett reservationsanslag av 30 000 000 kronor.

[64] 8. **Bidrag till inrättande av pensionärshem**

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	12 000 000	8 920 834
1954/55 (statsliggaren s. 344)	100	
1955/56 (förslag)	100	

Vid utgången av budgetåret 1953/54 fanns å anslaget en reservation av 27 883 320 kronor.

Fr. o. m. innevarande budgetår anvisas anslag till ifrågavarande verksamhet endast i den mån medel erfordras för utbetalning av beviljade bidrag. I samband med denna omläggning har riksdagen medgivit, att under nämnda budgetår beslut om bidrag må meddelas intill ett belopp av 10 000 000 kronor.

Bostadsstyrelsen har (skr. ²⁷/₈ 1954) anfört, att utvecklingen under budgetåret 1953/54 inneburit en relativt stor ökning av bidragsverksamheten. Det totalt sökta bidragsbeloppet uppgick till inemot 12 000 000 kronor och det tillstyrkta beloppet till ca 10 500 000 kronor. Med hänsyn härtill torde den för budgetåret 1954/55 medgivna ramen för beslut om bidrag på 10 000 000 kronor medföra, att efterfrågan på statsbidrag icke helt kan tillgodoses. Då styrelsen icke anser några skäl föreligga för en sådan begränsning, föreslår styrelsen att ramen vidgas till 12 000 000 kronor. Även för budgetåret 1955/56 bör ramen i avvaktan på närmare erfarenheter beräknas till 12 000 000 kronor.

Utbetalningarna av beviljade bidrag beräknas till ca 10 000 000 kronor för såväl innevarande som nästa budgetår. Under hänvisning härtill samt till reservationen å anslaget föreslår styrelsen, att anslaget endast anvisas med ett formellt belopp.

Statskontoret har icke funnit anledning till särskilt uttalande beträffande bostadsstyrelsens förevarande förslag.

Departementschefen

Såsom ram för ifrågavarande bidragsgivning har för innevarande budgetår fastställts ett belopp av 10 000 000 kronor, innebärande i stort sett oförändrad bidragsgivning i förhållande till föregående budgetår. Enär en mera avsevärd ökning av pensionärshemsbyggandet i rådande läge på byggnadsmarknaden icke kan påräknas och höjningar av tidigare tillstyrkta

bidrag framdeles torde få minskad omfattning räknar jag med en oförändrad bidragsgivning under nästa budgetår och kan icke tillstyrka bostadsstyrelsens förslag om uppräknig av bidragsramen från 10 000 000 kronor till 12 000 000 kronor för såväl innevarande som nästa budgetår. I enlighet med styrelsens förslag torde anslaget för nästa budgetår bära upp- tagas med endast ett formellt belopp av 100 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) medgiva, att under budgetåret 1955/56 beslut om bidrag till inrättande av pensionärshem må meddelas intill ett belopp av 10 000 000 kronor,

b) till *Bidrag till inrättande av pensionärshem* för budget- året 1955/56 anvisa ett reservationsanslag av 100 kronor.

[65] 9. Bidrag till viss upplysningsverksamhet rörande byggnadstekniska frågor

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	50 000	33 166
1954/55 (statsliggaren s. 344)	100	
1955/56 (förslag)	100	

Vid utgången av budgetåret 1953/54 fanns å anslaget en reservation av 101 129 kronor.

Bostadsstyrelsen har (skr. 27/s 1954) anført, att medel under innevarande år kommer att disponeras för kostnader i samband med utgivande av dels en broschyr om träbesparande takstolskonstruktioner, dels en broschyr om värmeinstallation i enfamiljs- och tvåfamiljshus, dels ock en broschyr om lämplig utformning av bostadslägenheter (»God bostad»). Möjligen kommer även en utredning av tvåvåningshusens ekonomi att hinna färdigställas under budgetåret. Styrelsen planerar vidare att anordna ett antal instruktionskurser i olika delar av landet för de kommunala förmedlingsorganen och byggnadsnämnderna rörande byggandet av enfamiljs- och tvåfamiljs- hus. Utgifterna för dessa ändamål beräknas motsvara den å anslaget förefintliga reservationen. För nästa budgetår beräknar styrelsen anslagsbe- hovet till 50 000 kronor.

Statskontoret har inte haft något att erinra med anledning av bostads- styrelsens förslag.

Departementschefen

Ifrågavarande upplysningsverksamhet har hittills haft relativt ringa om- fattning. Med hänsyn härtill och under beaktande av att statens nämnd för byggnadsforskning i fortsättningen torde komma att bedriva upplys-

ningsverksamhet rörande olika byggnadstekniska frågor anser jag, att anslaget för nästa budgetår bör upptagas med endast ett formellt belopp av 100 kronor.

Under hänvisning till det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till viss upplysningsverksamhet rörande byggnadstekniska frågor* för budgetåret 1955/56 anvisa ett reservationsanslag av 100 kronor.

[66] 10. **Statens nämnd för byggnadsforskning: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	68 100	68 100
1954/55 (statsliggaren s. 344)	73 100	
1955/56 (förslag)	93 100	

Statens nämnd för byggnadsforskning har (skr. ³¹/₈ 1954) föreslagit, att anslaget höjes med 20 000 kronor. I gengäld bör ettvarvt av anslagen till nämndens omkostnader och till byggnadsforskning minskas med 10 000 kronor. Såsom skäl har anförts, att anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal rymmer alltför små marginaler för ersättningar åt extra personal och tillfällig arbetskraft. Arbetsbelastningen är stor och kansliet har kunnat fullfölja sina arbetsuppgifter blott genom att såväl teknisk arbetskraft som kontorspersonal utfört övertidsarbete utan ersättning.

Statskontoret vill med hänsyn till de principer, som lagts till grund för fördelningen av kostnaderna för byggnadsforskning mellan staten och arbetsgivarna i byggnadsfacket, icke motsätta sig att ytterligare 10 000 kronor beräknas under anslaget under förutsättning att omkostnadsstaten minskas med motsvarande belopp. Ämbetsverket erinrar om att Kungl. Maj:t äger medgiva, att medel från byggnadsforskningsanslaget och från byggnadsfackets forsknings- och rationaliseringsfond må tagas i anspråk för verksamheten vid nämndens kansli.

Departementschefen

Anslaget bör i överensstämmelse med nämndens förslag höjas med 20 000 kronor med iakttagande av att motsvarande minskning skall ske på omkostnadsanslaget och forskningsanslaget. Under hänsynstagande jämväl till de beslutade ändringarna av grundlönebeloppen beräknar jag medelsbehovet på de skilda anslagsposterna på följande sätt:

avlöningar till ordinarie tjänstemän 27 500 (+ 6 800) kronor;
arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, 6 100 kronor;

avlöningar till övrig icke-ordinarie personal 47 500 (+ 24 700) kronor;

rörligt tillägg 12 000 (— 11 500) kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för statens nämnd för byggnadsforskning, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1955/56:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i> ...	27 500
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	6 100
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	47 500
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	12 000
Summa kronor 93 100;	

b) till *Statens nämnd för byggnadsforskning*: Avlöningar för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 93 100 kronor.

[67] 11. Statens nämnd för byggnadsforskning: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	52 000	43 897
1954/55 (statsliggaren s. 345)	47 000	
1955/56 (förslag)	37 000	

Statens nämnd för byggnadsforskning har (skr. ^{31/8} 1954) föreslagit (jfr nästföregående punkt), att det under anslagsposten till utrustning uppförda beloppet å 10 000 kronor skall utgå.

Statskontoret har, under hänvisning till vad ämbetsverket anført i utlåtande rörande nämndens avlöningsanslag, intet att erinra mot förslaget.

Departementschefen

Under nästföregående punkt har jag biträtt ett av nämnden framställt förslag om höjning av nämndens avlöningsanslag. Här föreslår jag, i överensstämmelse med nämndens förslag, att omkostnadsanslaget minskas med 10 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens nämnd för byggnadsforskning*: Omkostnader för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 37 000 kronor.

[68] 12. **Byggnadsforskning.** Under förevarande rubrik har för innevarande budgetår anvisats ett reservationsanslag av 275 000 kronor. Reservationen vid utgången av budgetåret 1953/54 uppgick till 102 457 kronor.

Statens nämnd för byggnadsforskning har (skr. ³¹/8 1954), under hänvisning till sitt förslag om viss förstärkning av nämndens avlöningsanslag, föreslagit att byggnadsforskningsanslaget skall minskas med 10 000 kronor.

Departementschefen

Jag biträder nämndens förslag och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Byggnadsforskning* för budgetåret 1955/56 anvisa ett reservationsanslag av 265 000 kronor.

[69] 13. **Statens nämnd för samlingslokaler**

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	31 800	29 613
1954/55 (statsliggaren s. 346)	31 800	
1955/56 (förslag)	31 800	

Yrkanden

Statens nämnd för samlingslokaler har (skr. ³¹/8 1954) hemställt, att anslaget höjes med 2 600 kronor.

	Ökning
1. Biträdesförstärkning	2 300
2. Löneklassuppflyttning	300
	+ 2 600

Motivering

1. Med hänsyn dels till den växande lånestocken och dels till att nämnden ålagts en ny arbetsuppgift — bidragsverksamheten för utrustning m. m. av vissa föreningslokaler — måste nämnden överväga att förstärka kansliet med ett deltidsanställt biträde. Kostnaderna härför uppskattas till 3 600 kronor. Genom biträdesförstärkningen bortfaller emellertid behovet av medel för övertidsersättning och semestervikarie åt kanslibiträdet, varför merutgiften kan begränsas till 2 300 kronor.

Yttrande

Statskontoret har anfört, att yrkandet om medel för förstärkning av kansliet med ett deltidsanställt biträde torde så till vida böra vinna tillmötesgående, att ett belopp av högst 2 000 kronor anvisas för anlitande av extra skrivhjälp.

Departementschefen

Såsom nämnden erinrat, har en ny arbetsuppgift tillförts nämnden genom den förra året beslutade bidragsverksamheten till utrustning m. m. av vissa föreningslokaler. Vid behandlingen i det följande (punkten 72) av anslaget för detta ändamål föreslår jag en viss utvidgning av bidragsverksamheten. Emellertid torde man ännu icke kunna bedöma i vilken utsträckning arbetsbördan för nämndens kansli kommer att öka. Jag föreslår därför, att anslaget till nämnden upptages med oförändrat belopp. Om så skulle visa sig nödvändigt, torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att medge överskridande av anslaget. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens nämnd för samlingslokaler* för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 31 800 kronor.

[70] 14. **Bidrag till vissa riksorganisationer för samlingslokaler.** Under denna rubrik har fr. o. m. budgetåret 1947/48 anvisats ett obetecknat anslag av 15 000 kronor, varav 5 000 kronor utgått till envar av följande sammanslutningar, nämligen Bygdegårdarnas riksförbund, Folkets husföreningarnas riksorganisation och Våra gårdar, riksföreningen för nykterhetsrörelsens allmänna samlingslokaler (f. d. Ordenshusens riksförening) såsom bidrag till sammanslutningarnas verksamhet under budgetåret.

Statens nämnd för samlingslokaler har (skr. ^{31/8} 1954) föreslagit, att anslaget upptages med oförändrat belopp. *Statskontoret* har icke haft något att erinra mot förslaget.

Sedermåra har *ifrågavarande tre organisationer* (skr. ^{19/10} 1954) hemställt, att anslaget höjes till 30 000 kronor.

Departementschefen

Jag kan inte tillstyrka någon höjning av anslaget för nästa budgetår. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till vissa riksorganisationer för samlingslokaler* för budgetåret 1955/56 anvisa ett anslag av 15 000 kronor.

[71] 15. **Bidrag till anordnande av allmänna samlingslokaler.** För att tillgodose behovet inom en ort av allmänna samlingslokaler må enligt kungörelsen 1942:913 på vissa villkor bidrag av statsmedel beviljas kommun eller lån av dylika medel beviljas bolag, förening eller stiftelse. Till bidrag för angivna ändamål har t. o. m. budgetåret 1953/54 anvisats reservationsanslag av tillhopa 2 500 300 kronor. Reservationen å anslaget utgjorde vid utgången av nämnda budgetår 1 767 682 kronor. För innevarande budgetår har anvisats ett formellt belopp av 100 kronor (stats-

liggaren s. 347). Anslag till *lån* för ändamålet har anvisats å kapitalbudgeten under fonden för låneunderstöd.

Statens nämnd för samlingslokaler har (skr. ³¹/₈ 1954) upplyst, att nämnden under budgetåret 1953/54 tillstyrkt 4 ansökningar om statsbidrag med tillhopa 259 000 kronor. T. o. m. samma budgetår har nämnden allt som allt tillstyrkt ansökningar om bidrag å sammanlagt 1 417 000 kronor. Då nämnden vidare i juli 1954 tillstyrkt ansökningar om bidrag till ett belopp av 350 000 kronor, skulle vid bifall till detta och tidigare av nämnden framlagda förslag det disponibla beloppet under anslaget uppgå till ca 700 000 kronor. Enligt nämndens uppfattning är beloppet alltför lågt för att motsvara det behov, som kan väntas uppkomma under den tid av nära två år som återstår till utgången av budgetåret 1955/56. Nämnden föreslår därför, att anslaget förstärkes med 500 000 kronor.

Statskontoret har under hänvisning till storleken av den disponibla be-
hållningen å anslaget ifrågasatt, huruvida någon ytterligare medelsanvisning f. n. erfordras.

Departementschefen

Jag kan f. n. inte tillstyrka ytterligare medelsanvisning under anslaget. Detta bör därför uppföras med endast ett formellt belopp av 100 kronor. Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till anordnande av allmänna samlingslokaler*
för budgetåret 1955/56 anvisa ett reservationsanslag av 100
kronor.

[72] 16. **Bidrag till utrustning m. m. av vissa samlingslokaler.** För innevarande budgetår har under rubriken Bidrag till utrustning m. m. av vissa föreningslokaler anvisats ett reservationsanslag av 250 000 kronor. Beslut om ifrågavarande bidrag fattades vid 1954 års riksdag (prop. 1954:156, särsk. u. 6, rskr. 315). Av anslaget har 150 000 kronor ställts till förfogande för statens nämnd för samlingslokaler för beviljande av bidrag enligt kungörelsen den 24 september 1954, nr 615, om statsbidrag till utrustning m. m. av vissa föreningslokaler samt 100 000 kronor för Våra gårdar, riksföreningen för nykterhetsrörelsens allmänna samlingslokaler, för utlämnande av bidrag till utrustning m. m. av lokaler, vilka användes av nykterhetsorganisationer. Enligt nämnda kungörelse må bidrag beviljas till utrustning av lokaler, vilka användes för ungdomsverksamhet, samt för anskaffande av materiel för reparation eller förbättring av sådana lokaler. Bidrag må utgå till organisation, som enligt därom meddelade bestämmelser är behörig att erhålla statsbidrag för anordnande av ungdomsledarkurser, samt till förening tillhörande sådan organisation. Bidrag må dock icke utgå till idrottsorganisation eller förening tillhörande sådan organisa-

tion. Däremot må bidrag även beviljas organisation eller, om särskilda skäl är därtill, annan som, utan att enligt huvudbestämmelsen vara berättigad till bidrag, upplåter lokal för sådan ungdomsverksamhet som bedrivs av bidragsberättigad organisation. Bidrag må utgå med högst 50 % av kostnaderna för avsedd utrustning eller materiel. Bidrag må dock icke överstiga sammanlagt 1 000 kronor för lokaler inrymda i samma byggnad.

Statens nämnd för samlingslokaler har (skr. ^{31/8} 1954) föreslagit, att anslaget anvisas med samma belopp och fördelning som för innevarande budgetår.

Statskontoret har anfört, att då det för innevarande budgetår anvisade beloppet torde vara avsett att täcka det mest trängande bidragsbehovet, ett något lägre anslagsbelopp bör kunna visa sig tillräckligt för nästa budgetår.

Förslag om bidrag till köksutrustning m. m.

Av chefen för finansdepartementet tillkallade utredningsmän¹ har den 8 juli 1954 avlämnat betänkande (stencilerat) med utredning och förslag angående åtgärder för att främja ett alkoholfritt umgängesliv. I detta betänkande, som till sin huvuddel anmälts av chefen för finansdepartementet i proposition den 17 december 1954, nr 22, har utredningsmännen i enlighet med de för dem meddelade direktiven bl. a. behandlat frågan om åtgärder för nykterhetsintressets tillgodoseende i samband med att samlingslokaler särskilt på landsbygden mer och mer kommit att användas av allmänheten för anordnande av familjefester o. d. I denna del torde betänkandet få anmälas i förevarande sammanhang.

Utredningen har lämnat följande uppgifter angående de tre stora organisationerna för allmänna samlingslokaler samt de av dessa organisationer representerade lokalerna.

Våra gårdar, riksföreningen för nykterhetsrörelsens allmänna samlingslokaler. Nykterhetsrörelsens samlingslokaler (»ordenshus») uppgår f. n. till ca 1 600, varav ungefär 1 130 tillhör I. O. G. T., 330 N. T. O., 90 Sveriges Blåbandsförening och 20 Nykterhetsorganisationen Verdandi. Omkring 13 % av lokalerna är belägna i städer. Till Våra Gårdar är endast anslutna 650 fastigheter, som i regel äges av lokala föreningar. Inom ordenshusen finns två restauranger och matserveringar och ca 40 kaféer och konditorier. Siffror angående i vilken utsträckning ordenshusen utnyttjas för enskilda eller korporationers fester saknas, men enligt uppgift sker detta »regelbundet».

Folkets Husföreningarnas Riksorganisation (F. H. R.). Antalet Folkets Hus uppgår till omkring 1 000, av vilka 969 är anslutna till riksorganisationen. 125 är belägna i städer och 875 på landsbygden. Som ägare till fastigheterna står regelmässigt lokala ekonomiska föreningar. Inom loka-

¹ Utredningsmännen har varit direktör H. Bergils, kassören G. Eriksson, ledamoten av riksdagens andra kammare, lantbrukaren G. Larsson, direktören K. Wennberg och försäljningsdirektören A. Wickberg.

lerna finns 35 restauranger och matserveringar och ca 100 kaféer och konditorier. Årsutskänkningsrättigheter för sprit finns inte i något fall, för vin i ett fall och för öl i ytterligare två à tre fall. Däremot förekommer i begränsad omfattning vid fester av olika slag tillfällig utskänkning av spritdrycker och vin. I dessa fall är det ofta vederbörande festarrangör, som själv ansöker om utskänkningstillstånd. Relativt många lokaler är insynade för alkoholfri servering. Nybyggda eller renoverade lokaler användes i den mån utrustning härför finns i rätt stor utsträckning för familjefester och fester, anordnade av olika organisationer och firmor.

Bygdegårdarnas Riksförbund. Till förbundet är anslutna 477 lokala föreningar, varav dock endast 315 är fastighetsägende. Sammanlagt finns mellan 500 och 600 samlingslokaler, hänförliga till kategorien bygdegårdar. Samtliga är belägna på landsbygden. Inom eller i anslutning till ifrågavarande bygdegårdar finns sex restauranger och matserveringar och i lika många bedrivs kaféer eller konditorier. I 25 fall var lokalerna insynade för alkoholfri servering. Vid sammanlagt omkring 1 500 tillfällen hade bygdegårdarna under år 1953 använts för familje- och firmafester samt fester, anordnade av »utomstående» organisationer. 46 bygdegårdar har uppgivit sig disponera matservis och 157 kaffeservis.

Lokalbeståndet är för alla tre kategorierna mycket ojämnt i fråga om standard och utrustning. Mest påtagligt är detta beträffande ordenshusen, som genomgående har de äldsta fastigheterna. Vid sidan om moderna och välutrustade lokaler finns många äldre lokaler, som är i stort behov av sanering. På relativt få orter har ny- eller ombyggnader ägt rum med tillhjälp av det statliga stödet — knappt en tiondedel av angivna kategorier av samlingslokaler har erhållit lån genom statens nämnd för samlingslokaler.

Utredningen har härefter till en början behandlat frågan huruvida bidrag till allmänna samlingslokaler för att göra dessa lämpliga för ett alkoholfritt umgängesliv bör förknippas med villkor att alkoholservering och alkoholförtäring skall vara förbjudna inom lokalerna. Utredningen har kommit till den uppfattningen att något allmänt sådant förbud inte bör införas. Utredningen har i denna fråga vidare anfört följande.

Ett absolut förbud mot alkoholförtäring inom samlingslokalerna är enligt utredningens mening sannolikt den effektivast nykterhetsfrämjande metoden. Men välskötta och trivsamma allmänna samlingslokaler kan i och för sig utgöra ett incitament att hålla nere alkoholkonsumtionen, och misskötsel av spriten där kan antas bli en mindre vanlig företeelse än i mera okontrollerbara sammanhang och i av en allmän opinion mindre observerad miljö. Ansvariga instanser för de allmänna samlingslokaler — Folkets Hus och bygdegårdar — där alkoholförtäring kan tänkas förekomma, torde i regel sörja för att missbruk och överträdelser av gällande ordningsregler beivras. Skäl talar för att också denna indirekt nykterhetsfrämjande väg utnyttjas.

Utredningen är dock medveten om att man genom att bidraga till samlingslokalernas utrustning för här avsedda ändamål utan att ställa kravet på att de skall vara helt spritfria tar vissa risker. Några garantier för att spritförtäringen i nämnda lokaler får mindre omfattning och äger rum

i sobrare former kan naturligtvis aldrig lämnas. Man måste tyvärr alltid räkna med möjligheten att flera eller färre fall av spritmissbruk kan förekomma. Utvecklingen blir beroende på bl. a. de lokalt ansvarigas förmåga att hålla ordning och skapa av alla accepterade normer.

Med hänsyn till vad senast anförts har utredningen ansett anledning föreligga att tillerkänna det fullständigt alkoholfria umgängeslivet i detta sammanhang bestämda fördelar. Betydelsen av att det finnes tillgång på helt spritfria miljöer har närmare utvecklats i det tidigare avsnittet om alkoholfria restauranger. Det har anförts, att spritrestaurangerna under stundom är mindre benägna att låta sina festvåningar disponeras för helnyktra fester om möjligheter föreligger att hyra ut dem för tillställningar av annan karaktär. Med hänvisning härtill och till att ordenshusen utgör ungefär hälften av de lokaler, som kan ifrågakomma för bidrag, synes det utredningen berättigat, att en avsevärd del av ett eventuellt statligt utrustningsbidrag reserveras för nykterhetsrörelsens samlingslokaler.

Utredningen har vidare anfört följande.

Också de speciella ekonomiska aspekterna i samband med samlingslokalernas utrustning måste övervägas. Man måste naturligtvis räkna med att vederbörande lokalägande organisationer själva i första hand bör sörja för att lokalerna erhåller en sådan utrustning i olika avseenden, att de kan fylla en uppgift som hemvist för umgängeslivet — alkoholfritt eller inte — i den mån detta förläggas utanför hemmet. I många fall har också genom betydande uppoffringar av organisationernas medlemmar eller stundom med stöd från kommuner eller enskilda företag samlingslokalerna fått en ändamålsenlig och tilltalande prägel. Men i alltför många fall har resurserna varit otillräckliga inom organisationerna själva, och detta har medfört, att lokalerna — även med statligt stöd nybyggda sådana — ibland kommit att få en torftig inredning och bristfällig utrustning i fråga om inventarier. I sin tur har detta lett till, att även om både enskilda och organisationer ansett det önskligt att förlägga sina festligheter till de allmänna samlingslokalerna, detta varit praktiskt ogörligt. Det alternativ, som vid detta dilemma erbjuder sig, blir vanligen spritrestaurangen. Som utredningen i samband med behandlingen av frågan om inrättande av alkoholfria restauranger framhållit, utgör alkoholrestaurangen i sig själv under stundom ett incitament till spritförtäring; den psykologiska pressen hos miljön och ett av flertalet uppburet alkoholbruk är ovedersäglig.

Mot den här antydda bakgrunden finner utredningen det vara motiverat, att det allmänna ekonomiskt bidrar till att förbättra samlingslokalernas standard och öka deras möjligheter att genom en bättre utrustning få gynnsammare förutsättningar att ta hand om ett till stor del alkoholfritt umgängesliv.

Utredningen framhåller, att ett statligt stöd till samlingslokalernas utrustning i första hand torde vara påkallat beträffande landsbygdens lokaler, som genomsnittligt på grund av ett ringare stödjande medlemsunderlag har sämre ekonomiska resurser. Det har dock inte ansetts påkallat föreslå, att nämnda lokaler skall äga någon formellt fastslagen prioritetsrätt till bidrag framför städernas lokaler. Även om prövningen sålunda bör vara fri i detta som andra avseenden, synes dock de instanser, som får till uppgift att handlägga bidragsfördelningen, böra ha här anförda synpunkter aktuella.

Som en allmän regel för bidragslämnande bör dock gälla, att stödet i första hand bör utgå till lokaler på sådana orter, där inga för ett alkoholfritt umgängesliv tillfredsställande alternativ i lokalhänseende finns tillgängliga.

Samlingslokalernas riksorganisationer har, anför utredningen, framhållit betydelsen av att lokalerna göres attraktivare som umgängesmiljö genom att förses med olika inventarier, som ligger utanför ramen av köks- och servisutrustning. Principiellt finns intet att invända mot sådana synpunkter. Enligt utredningens mening ligger emellertid angivna konkreta önskemål — pianon och filmprojektorer i synnerhet — inom ett område, som har direkt och nära samband med det ordinära förenings- och studiearbetet och som det alltså saknas anledning att aktualisera i samband med den uppgift — det alkoholfria umgängeslivet — som utredningen fått sig ålagd. De nämnda inventarierna bör anskaffas i annan ordning och oavsett om samlingslokaler tas i anspråk för enskildas och organisationers fester eller inte.

Med hänvisning till att statsmakterna år 1954 beslutat att vissa bidrag till utrustning av ordenshus m. fl. samlingslokaler skall kunna utgå, har utredningen anført, att dess förslag till synes utgör en dubblering av bidragslämnandet. Utredningen fortsätter:

Det bör emellertid framhållas dels att syftemålen med de båda bidragen är principiellt olika — i det ena fallet är det fråga om åtgärder till föreningslivets främjande, i det andra till ett umgängesliv utanför föreningsverksamhetens ram — dels att det av förevarande utredning föreslagna stödet utgår till samlingslokaler för andra slag av utrustning än det tidigare beslutade, dels också att det av utredningen förordade stödet föreslagits erhålla en utformning och omfattning, som kan leda till en effektivare upprustning av lokalerna just på de orter, där bl. a. det enskilda umgängeslivet saknar tillfredsställande lokalalternativ. Självklart kommer också det av utredningen föreslagna stödet i stor utsträckning föreningslivet till godo. Om det emellertid skulle visa sig, att en samordning av berörda bidragsformer framdeles skulle vara lämplig och önskvärd, har utredningen intet att erinra mot en dylik koncentration.

Utredningen vill slutligen anmäla, att den under hand haft kontakt med bostadsskollektiva kommittén, som bl. a. har till uppgift att utreda frågan om lämpliga former för finansiering av gemensamhetsanläggningar. Nämnda kommitté kan sålunda tänkas komma att framlägga förslag om bidrag till samlingslokaler från mera generella utgångspunkter än dem utredningen har att beakta. Skulle så bli förhållandet, bör prövas om och i vad mån mera begränsade bidrag bör utgå parallellt. Utredningen är av den uppfattningen, att det finns anledning att ha de speciellt nykterhetsfrämjande åtgärderna i särskild åtanke.

Utredningen föreslår, att fr. o. m. budgetåret 1955/56 statligt stöd lämnas som bidrag till de allmänna samlingslokaler för att möjliggöra att dessa i vidgad utsträckning kan utnyttjas för enskildas, organisationers eller firmors fester och samkväm. Därvid bör följande villkor och regler gälla.

Anslaget föreslås för budgetåret utgå med 200 000 kronor som reservationsanslag under femte huvudtiteln.

Stödet bör få formen av *bidrag* till utrustning av lokalerna med köksinventarier, servis, möbler av vissa slag (bord och stolar) samt bör därjämte kunna disponeras för omkostnader i samband med inredning av kök. Den här antydda avgränsningen av ändamålet med stödet synes böra iakttagas, även om det i och för sig är riktigt, att samlingslokalerna i högre grad skulle bli ändamålsenliga och trivsamma som festlokaler, om de också kunde förses med piano, radio, filmprojektor etc. och med särskilda möbler för sällskapsrum. För anskaffning av dylika inventarier bör dock statsbidrag inte utgå av detta anslag. I fråga om bidraget till inredning av kök bör gälla, att detta inte utgår till egna i sammanhanget havda arbetskostnader.

Bidrag kan utgå till sådana kategorier av allmänna samlingslokaler, som enligt gällande bestämmelser och utbildad praxis är berättigade att erhålla lån genom statens nämnd för samlingslokaler. Huvudsakligen kommer alltså anslaget att disponeras för ordenshus, Folkets Hus och bygdegårdar. Uteslutna från möjligheten att erhålla förevarande slag av utrustningsbidrag bör däremot kommunalt ägda samlingslokaler vara. Bidrag bör kunna utgå till såväl nybyggda lokaler som till ombyggda, renoverade och andra redan existerande lokaler. Vissa krav i fråga om lokalernas allmänna standard synes alltid böra upprätthållas, då syftet blir förfelat om en i övriga hänseenden undermålig eller mindre tillfredsställande lokal erhåller en utrustning av förevarande slag, som inte kan komma allmänheten till godo.

Bidrag bör för varje särskilt fall kunna utgå med högst 5 000 kronor. Utredningen har ansett, att de enskilda bidragen inte bör vara alltför knappt tilltagna, bl. a. med hänsyn till att utrustningskostnaderna är relativt betydande, om man eftersträvar en någorlunda tillfredsställande standard. Utredningen anser också, att värdet och nyttan av ett bidrag blir mera påtagliga, om utrustningen göres mera gedigen och inte blott får formen av en otillfredsställande nödlösning. I valet mellan flera och smärre bidrag å ena sidan och å den andra bättre utrustning och grundligare sanering anser utredningen, att sistnämnda alternativ principiellt bör ha företräde. Största hänsyn bör alltså tas till den verkan och betydelse bidragen kan få för ett till samlingslokalerna lokaliserat umgängesliv.

Utrustningsbidragen bör konstrueras som stimulansbidrag och utgå med högst samma belopp som vederbörande lokalägares egna redovisade insatser för ändamålet. Den statliga andelen bör beräknas med hänsyn till de investeringar, som lokalägaren gjort efter en tidpunkt, belägen förslagsvis två år före beviljandet av det statliga bidraget. I vissa fall kommer inventarieinköp och utförande av köksinredningar att bli direkt beroende av möjligheterna att erhålla statsbidrag, medan i andra fall lokalägarna läne-

vägen eller annorledes finansierar för lokalernas användbarhet ofrånkomliga inventarieinköp etc. Paritet i fråga om bidragsmöjligheter synes böra eftersträvas mellan de båda kategorierna. Då man sannolikt har anledning att räkna med att ett latent behov av utrustning föreligger, som vederbörande själva skulle kunna tillgodose men som uppskjutes i avvaktan på möjligheter att erhålla statsbidrag, synes den här föreslagna retroaktiva bidragsberäkningen medföra vissa utsikter till att lokalernas utrustning snabbare kommer till stånd.

Beträffande administrationen av förevarande anslag ansluter sig utredningen till de riktlinjer, som i likartat sammanhang uppdragits av 1953 års utredning angående stöd åt nykterhetsorganisationer etc. och som sedermera stadfästs av statsmakterna. Hälften av anslaget eller 100 000 kronor bör tilldelas Våra Gårdar för fördelning mellan ordenshusen efter ansökan och enligt de närmare bestämmelser, som Kungl. Maj:t eller statens nämnd för samlingslokaler kan finna anledning att meddela. Den andra hälften av anslaget bör fördelas direkt av nämnden mellan Folkets Hus och bygdegårdarna på grundval av ansökningar genom resp. riksorganisationer. Skulle en omfördelning av anslaget sedermera visa sig önskvärd med hänsyn till att frekvensen av bidragsansökningar från endera ordenshusen eller övriga samlingslokaler visar sig inte motsvara medelstillgången, bör nämnden för samlingslokaler härom göra framställning hos Kungl. Maj:t.

För den del av anslaget, som skall utgå till Folkets Hus och bygdegårdarna, bör några villkor i fråga om förbud mot alkoholservering och alkoholförtäring i lokalerna inte uppställas. Man kan dock överväga om inte de av nämnda samlingslokaler, som vid ansökan om utrustningsbidrag uppgiver att lokalerna endast kommer att användas för alkoholfritt umgängesliv, bör ha företräde till bidrag framför lokaler, som inte tillämpar denna helnyktra linje. Utredningen anser dock för sin del, att en sådan företrädesrätt inte bör anges i bidragsbestämmelserna.

Yttranden över betänkandet har avgivits av statskontoret, kontrollstyrelsen, statens nämnd för samlingslokaler, Bygdegårdarnas riksförbund, Folkets husföreningarnas riksorganisation, Våra gårdar, Sveriges riksidrottsförbund och Sveriges storloge av I. O. G. T.

Statskontoret vill inte förneka, att skäl för statlig bidragsgivning i ifrågavarande hänseende kan anföras. Enligt ämbetsverkets mening synes emellertid detta spörsmål vara av natur att i första hand böra lösas inom ramen för det nuvarande bidragssystemet beträffande samlingslokaler.

Kontrollstyrelsen har anfört, att i den mån förtäring av vin eller spritdrycker skall äga rum i nu avsedda allmänna samlingslokaler tillstånd i regel får utverkas till tillfällig utskänkning enligt 33 § i 1954 års rusdrycksförsäljningsförfordning. Härigenom beredes möjlighet till kontroll genom vederbörande intendent för utskänkingsärenden. Oavsett detta för-

hållande gäller emellertid, att om samlingslokalerna i större utsträckning kommer att användas för ett umgängesliv med alkoholförtäring, syftet med det tilltänkta anslaget uppenbarligen förfelas. Det ligger därför stor vikt på att statens nämnd för samlingslokaler ävensom lokalernas innehavare och vederbörande organisationer tillser, att alkoholförtäring i dessa lokaler endast undantagsvis äger rum och att i de fall då så sker kraven på ordning och nykterhet strängt upprätthålles.

Det bör enligt styrelsens mening närmare undersökas, huruvida icke det nu föreslagna anslaget kan på lämpligt sätt samordnas med det av 1954 års riksdag beviljade anslaget till utrustning av vissa föreningslokaler. En samordning bör även ske med de åtgärder, som kan komma att genomföras efter förslag av bostadskollektiva kommittén.

Statens nämnd för samlingslokaler har anfört, att förslaget mera bör betraktas som ett experiment än som en komponent i ett genomtänkt, målmedvetet och effektivt handlingsprogram till folknykterhetens främjande. Nämnden anser en försöksverksamhet i förevarande syfte berättigad. Av de erfarenheter som inhämtas bör bero om verksamheten skall fullföljas och eventuellt utvidgas eller inhiberas. Vill man icke acceptera denna linje synes det nämnden mera förnuftigt att i stället för den nya subventionsformen allmänt förstärka stödverksamheten till anordnande av allmänna samlingslokaler. Dessa lokaler torde nämligen efterhand få allt större betydelse ur folknykterhetssynpunkt.

Nämnden anför följande erinringar i fråga om förslagets enskildheter. Av betänkandet framgår ej fullt otvetydigt vilka samlingslokaler som skall kunna erhålla inventariebidrag. Alla lokalkategorier som kan belånas bör ha möjlighet till bidrag. Den av utredningen förordade retroaktiva bidragsberäkningen avstyrkes bestämt. Rekommendationen att företräde bör ges till bidrag för lokaler inom vilka förbud mot alkoholförtäring skall råda rimmar illa med utredningens principståndpunkt. Rekommendationen avstyrkes av nämnden.

Folkets husföreningarnas riksorganisation hälsar de föreslagna bidragen med tillfredsställelse, då behovet av ett sådant stöd vid sidan av det betydande statliga bidrag, som kan lämnas till samlingslokalbyggnaders uppförande eller renovering, ofta och allmänt omvittnats. Organisationen kan emellertid inte förstå att stödet föreslås begränsat till sådan utrustning som krävs i en samkvämslokal. En bättre linje hade varit om de sakkunniga föreslagit ett tillfälligt komplement till statens nämnds för samlingslokaler verksamhet i avvaktan på redan signalerad utredning av denna nämnds funktion. Detta komplement skulle innebära att nämnden gavs möjligheter att efter samma grunder som gäller beträffande nybyggande av statslåneberättigade lokaler bevilja lån och bidrag även till nödvändiga inventarier men med väsentligt avkortad amorteringstid, t. ex. 10 år i stället för 25.

Beträffande stödets omfång framhåller organisationen, att på de till organisationen anslutna 1 000 fastigheterna med ca 2 800 samlingslokaler skulle varje år komma ca 50 000 kronor. Om maximalt stöd, 5 000 kronor, lämnas till varje förening som erhåller bidrag räcker detta endast till 10 lokaler per år. Beloppet förslår inte ens för att försörja de varje år ny- eller ombyggda fastigheterna med utrustning till en lokal. I händelse området för bidragen i enlighet med organisationens förslag utvidgas till alla inventarier bör anslagsbeloppet höjas från 200 000 till 500 000 kronor per år.

Hela anslagsbeloppet bör enligt organisationens mening fördelas av statens nämnd för samlingslokaler. Förslaget att Våra gårdar men ej Bygdegårdarnas riksförbund och Folkets husföreningarnas riksorganisation skall anförtros fördelningen betraktar organisationen som en klar diskreditering av de båda sistnämnda. Förslaget att hälften av anslagsbeloppet skall anvisas till nykterhetsrörelsens lokaler finner organisationen icke motiverat bl. a. med hänsyn till att antalet aktiva samlingslokaler enbart inom organisationen är väsentligt större än i Våra gårdar.

Bygdegårdarnas riksförbund understryker behovet av stalligt stöd till inventarier och utrustning men framhåller som sin principella uppfattning, att denna bidragsverksamhet bör samordnas med och ingå som ett led i och ett komplement till den verksamhet som nu bedrivs genom statens nämnd för samlingslokaler. Förbundet föreslår, att samtliga bidrag fördelas av nämnden.

Sveriges riksidrottsförbund finner det icke riktigt, att idrottens lokaler undantagits från de år 1954 införda utrustningsbidragen och anser, att dessa lokaler bör vara berättigade till de nu föreslagna bidragen.

Våra gårdar och *Sveriges storloge* av I. O. G. T. har helt tillstyrkt utredningsförslaget.

Departementschefen

Det statliga stöd, som enligt kungörelsen 1942:913 utgår i form av bidrag eller lån för anordnande av allmänna samlingslokaler, avser icke kostnader för inventarier. Däremot lämnas från allmänna arvsfonden bidrag inte blott till byggnads- eller inköpskostnader utan även till kostnader för inventarier till samlingslokaler avsedda för ungdomsverksamhet. 1954 års riksdag har vidare beslutat om bidrag till utrustning av vissa lokaler, som användes för ungdomsverksamhet, samt för anskaffande av materiel för reparation eller förbättring av sådana lokaler. Sistnämnda bidrag har huvudsakligen nykterhetspolitisk motivering; genom att möjliggöra en förbättring av de lokaler, som användes av ungdoms- och nykterhetsorganisationer, har man velat stödja den ur nykterhetssynpunkt värdefulla fritidsverksamhet dessa organisationer erbjuder ungdomen. Bidragen i fråga kan utgå inte bara till

allmänna samlingslokaler i vanlig bemärkelse utan även för andra lokaler som exempelvis förhyrts av bidragsberättigad ungdomsorganisation. Det nu föreliggande kommittéförslaget, som nteslutande avser allmänna samlingslokaler, tar sikte på en annan sida av dessa lokalers användning, nämligen deras utnyttjande som lokaler för ett alkoholfritt umgängesliv. Förslaget ingår som ett led i vissa åtgärder för främjande av ett dylikt umgängesliv, vilka i ett tidigare sammanhang till sin huvuddel anmälts av chefen för finansdepartementet.

Tillgång på samlingslokaler av god standard under ledning av kommuner eller ansvarskännande organisationer är utan tvekan en betydelsefull nykterhetsfrämjande faktor genom att möjliggöra bildnings- och annan ur nykterhetssynpunkt värdefull fritidsverksamhet i en tilltalande miljö. Såsom anförts i direktiven för den nu ifrågavarande utredningen har samlingslokalerna i viss utsträckning och främst på landsbygden kommit att utnyttjas också för familjefester o. d. Det är, även om påtagliga bevis därpå enligt sakens natur är svåra att erhålla, sannolikt ur nykterhetssynpunkt av värde att av enskilda, firmor eller organisationer anordnade festligheter förlägges till samlingslokaler av nu ifrågavarande slag, i den mån dessa kan ställas till förfogande för sådan användning utan intrång på lokalernas utnyttjande för deras egentliga uppgifter. I varje fall måste det vara av värde att det såsom alternativ till förläggande av fester till spritrestauranger finns möjlighet att utnyttja trivsamma lokaler utan det incitament till spritförtäring, som är förknippat med spritrestaurangerna. En förutsättning för att de allmänna samlingslokalerna skall kunna utnyttjas på detta sätt är att de är försedda med tillfredsställande köksutrustning, servis o. d. Då erfarenheten visar, att de lokalägende organisationerna i många fall inte har ekonomiska resurser som tillåter dem att anskaffa sådan utrustning, synes motiv föreligga för sådan bidragsverksamhet som utredningen föreslagit.

Folkets husföreningarnas riksorganisation har ifrågasatt, om inte bidragsverksamheten bör ges en vidsträcktare utformning och sålunda avse även andra inventarier än köks- och servisutrustning. Då detta skulle medföra ökade kostnader kan jag f. n. inte förorda en sådan utvidgning.

Mot de av utredningen föreslagna närmare reglerna för bidragen synes i stort sett intet vara att erinra. Jag delar utredningens uppfattning att bland villkoren inte bör ingå något allmänt förbud mot alkoholförtäring i de lokaler för vilka bidrag lämnas. Den speciella nykterhetspolitiska motiveringen för bidragen synes emellertid kunna vara skäl för att i enlighet med förslaget en relativt stor del av bidragsanslaget avses för nykterhetsorganisationernas lokaler. I övrigt bör samtliga lokaler för vilka lån till byggnads- och liknande kostnader kan komma i fråga genom statens nämnd för samlingslokaler också kunna erhålla ifrågavarande bidrag. Beträffande bidragets storlek, de ändamål till vilka bidrag bör kunna lämnas m. m.

ansluter jag mig till utredningsförslaget. Dock bör, såsom nämnden för samlingslokaler anfört, retroaktiv bidragsgivning inte tillämpas. Med hänsyn till det relativt ringa antal lokaler som kan erhålla bidrag under ett år synes stödet naturligen komma att begränsas till lokaler vilkas ägare har särskilt svårt att anskaffa den behövliga utrustningen och där ortsförhållandena gör en upprustning särskilt önskvärd. Bidrag till anskaffningar som gjorts före bidragsbeslutet synes därför i flertalet fall knappast bli aktuella.

Utredningen har själv berört frågan om förhållandet mellan den föreslagna bidragsverksamheten och de av 1954 års riksdag beslutade utrustningsbidragen. Härvid har utredningen understrukt skillnaden beträffande syftemålen men samtidigt icke varit främmande för att en samordning av de båda bidragsformerna kan finnas lämplig. Vid remissbehandlingen har förslag om en dylik samordning framförts. Då de båda bidragsformerna i stor utsträckning torde komma till användning beträffande samma lokal-kategorier torde det enligt min uppfattning komma att te sig som ett önskemål att en samordning förr eller senare kommer till stånd. Jag är emellertid inte beredd att nu föreslå en sådan. Frågan fordrar ytterligare överväganden, vid vilka det är önskvärt att åtminstone någon tids erfarenhet av de nu gällande och föreslagna reglerna står till förfogande. Möjligen kan det komma att visa sig lämpligt att uppta samordningsfrågan i samband med det utredningsarbete rörande bidrags- och låneverksamheten för anordnande av allmänna samlingslokaler, som påbörjats jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 17 december 1954.

Såsom utredningen föreslagit bör för nästa budgetår 200 000 kronor anvisas till ifrågavarande bidrag. Härav bör, av det skäl som åberopats i det föregående, 100 000 kronor ställas till förfogande för Våra gårdar för fördelning bland nykterhetsorganisationernas lokaler. Återstoden bör fördelas av statens nämnd för samlingslokaler. För de 1954 beslutade utrustningsbidragen till lokaler som användes av vissa ungdomsorganisationer bör anvisas samma belopp som för innevarande budgetår eller 250 000 kronor. Detta belopp bör fördelas enligt samma regler som nu tillämpas eller med 100 000 kronor genom Våra gårdar och återstoden genom nämnden för samlingslokaler. Bidragen synes kunna anvisas under samma anslag. Detta, som bör benämnas Bidrag till utrustning m. m. av vissa samlingslokaler, bör sålunda uppföras med ett belopp av 450 000 kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till utrustning m. m. av vissa samlingslokaler* för budgetåret 1955/56 anvisa ett reservationsanslag av 450 000 kronor.

BOSÄTTNINGSLÅN

[73] 17. Statens bosättningslån: Ersättning åt ortsombud

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	50 000	55 495
1954/55 (statsliggaren s. 347)	60 000	
1955/56 (förslag)	60 000	

I enlighet med förslag av fullmäktige i riksbanken (skr. ²¹/₉ 1954) bör anslaget anvisas med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens bosättningslån: Ersättning åt ortsombud* för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 60 000 kronor.

[74] 18. Statens bosättningslån: Ersättning åt riksbanken

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	325 000	325 866
1954/55 (statsliggaren s. 347)	325 000	
1955/56 (förslag)	325 000	

Ersättning till riksbanken för dess bestyr med statliga bosättningslån utgår med sex kronor för varje lån, som utestår den 31 december under det budgetår ersättningen avser.

Anslaget bör i överensstämmelse med förslag av fullmäktige i riksbanken (skr. ²¹/₉ 1954) uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens bosättningslån: Ersättning åt riksbanken* för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 325 000 kronor.

E. Sjuk- och yrkesskadeförsäkring m. m.

[75] 1. Försäkringsrådet: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	832 000	816 707
1954/55 (statsliggaren s. 347)	823 300	
1955/56 (förslag)	836 500	

Yrkanden

Försäkringsrådet har (skr. ^{20/8} 1954) hemställt, att anslaget höjes med — avrundat — 20 800 kronor.

Arvodeshöjningar

1. Höjning av arvode åt gruppordföranden samt gruppordförande-arvoden åt ytterligare två försäkringsråd 3 684
2. Höjning av arvoden åt arbetsgivar- och arbetarrepresentanterna från 3 900 till 4 500 kronor 2 400
3. Höjning av arvoden åt läkarledamöterna från 15 till 16 kronor per ärende 1 492

Omräkningar

4. Reglerad befordringsgång och löneklassuppflyttningar 13 251
-
- 20 827

Motivering

1.—3. Motsvarande förslag framfördes senast inför innevarande budgetår (V ht 1954, s. 181), men bifölls ej.

Yttrande

Statskontoret förutsätter, att försäkringsrådets förnyade yrkanden beträffande arvoden allttjämt kommer att lämnas utan åtgärd.

Departementschefen

Vid behandlingen av motsvarande anslag för innevarande budgetår erinrade jag (V ht 1954, s. 182—183) om den omorganisation av riksförsäkringsanstalten och försäkringsrådet, vilken föranledes av statsmakternas beslut om samordning mellan den allmänna sjukförsäkringen och yrkesskadeförsäkringen. Enligt vad som framgått av en företagen utredning rörande yrkesskadeförsäkringens framtida organisation kunde visserligen några konsekvenser av den beslutade samordningen icke dragas förrän efter utgången av budgetåret 1955/56. Med hänsyn till de kommande förändringarna borde emellertid försäkringsrådets avlöningsanslag inför bud-

getåret 1954/55 behandlas med största restriktivitet. Av rådets äskanden kunde jag därför icke godtaga andra ändringar än som föreslagits under omräkningsposterna. Samma återhållsamhet bör enligt min mening iakttagas jämväl för nästa budgetår. Med beaktande av föreliggande förslag i fråga om omräkningar föreslår jag således, att rådets avlöningsanslag för nästa budgetår uppföres med (823 300 + 13 200) 836 500 kronor.

Medelsbehovet fördelar sig, med hänsyn tagen jämväl till beslutade ändringarna av grundbeloppen, sålunda:

avlöningar till ordinarie tjänstemän 464 100 (+ 118 700) kronor;

arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, 75 200 kronor;

avlöningar till övrig icke-ordinarie personal 201 600 (+ 53 400) kronor;

rörligt tillägg 95 600 (— 158 900) kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för försäkringsrådet, att gälla tills vidare fr. o. m. budgetåret 1955/56:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	464 100
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	75 200
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	201 600
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	95 600
Summa kronor	836 500;

b) till *Försäkringsrådet*: *Avlöningar* för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 836 500 kronor.

[76] 2. Försäkringsrådet: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	31 600	31 098
1954/55 (statsliggaren s. 348)	31 600	
1955/56 (förslag)	30 000	

Yrkande

Försäkringsrådet har (skr. ²⁰/₈ 1954) hemställt om oförändrat anslag för nästa budgetår.

Yttrande

Statskontoret föreslår, att anslagsposten till sjukvård (nu 2 500 kronor; utgift 1952/53 och 1953/54 resp. 4 456 och 4 595 kronor) med hänsyn till de senaste belastningssiffrorna uppräknas med 1 500 kronor. Posten till reseersättningar (nu 4 000 kronor; utgift 1952/53 och 1953/54 resp. 1 866 och 1 256 kronor) bör sänkas med minst 1 000 kronor.

Departementschefen

Jag föreslår, att reseersättningsposten minskas med 1 600 kronor. Då övriga anslagsposter bör bibehållas oförändrade, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Försäkringsrådet: Omkostnader* för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 30 000 kronor.

[77] 3. **Riksförsäkringsanstalten: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	8 220 000	7 847 192
1954/55 (statsliggaren s. 348)	8 270 000	
1955/56 (förslag)	6 624 000	

Den fr. o. m. den 1 januari 1955 genomförda samordningen mellan yrkesskade- och sjukförsäkringarna medför en avsevärd minskning av arbetsbördan för den del av riksförsäkringsanstalten, som sysslar med yrkesskadeförsäkringen. Å andra sidan kräver den fr. o. m. samma tidpunkt genomförda sjukförsäkringsreformen en utbyggnad av anstaltens organisation för därmed sammanhängande tillsynsuppgifter. I proposition den 2 april 1954 (nr 208) underställde Kungl. Maj:t riksdagen ett förslag till omorganisation av riksförsäkringsanstalten i anledning av de nyssnämnda reformerna. Riksdagen (statsutsk. utl. nr 194; rskr. nr 397) har sedermera bifallit propositionen.

Yrkanden

Riksförsäkringsanstalten har (skr. ³¹/₈ 1954) föreslagit att anslaget minskas med 1 786 000 kronor, vilket belopp utgör nettominskningen å avlöningsanslaget därest anstaltens personalplan erhåller den utformning, som föreslagits i propositionen 1954: 208. Beräkningarna grundar sig på vissa genomsnittsantaganden i fråga om löneklassplaceringarna.

Anstalten har vidare föreslagit, att arvoden för två för yrkesskadeförsäkringsarbetet anställda läkare med en tjänstgöringstid av tillhoppa nio timmar i veckan och ett sammanlagt arvodesbelopp av 13 200 kronor om året skall utbytas mot ett arvode å sistnämnda belopp till en läkare, avsedd för sjukförsäkringstillsynen och med en veckotjänstgöring av nio timmar.

Anstalten har avgivit förslag till ny personalförteckning, innebärande bl. a. att av de för sjukkassetillsynen beslutade nya tjänsterna följande skulle placeras på ordinarie stat, nämligen 1 byråchef, 1 byrådirektör i 33 lönegraden, 1 förste aktuarie i 29 lönegraden, 1 förste byråsekreterare i 27 lönegraden, 1 kansliskrivare och 3 kanslibiträden. Inom ämbetsverket i dess helhet bör 59 kontorsbiträdestjänster i Ce 8 ordinariesättas.

Slutligen har riksförsäkringsanstalten ifrågasatt om icke viss icke-ordinarie personal övergångsvis även efter den 1 juli 1955 kunde bibehållas vid innehavande befattningar, ehuru dessa icke rymmes inom den nya organisationen. Anstalten tänker här närmast på personal, som längre tid innehaft extra ordinarie befattning. I detta sammanhang framhålles dels att under åren 1955—1957 ett trettiootal befattningshavare kommer att avgå med pension och dels att personalen för tillsynsverksamheten är knappt tillmätt och att någon personal ej beräknats för den frivilliga yrkesskadeförsäkringen. Anstalten beräknar ej nu några avlöningsmedel för ändamålet men ämnar, om så skulle befinnas påkallat, framdeles inkomma med framställning i ämnet.

Yttrande

Statskontoret anser att endast ett av de på yrkesskadeförsäkringssidan indragna läkararvodena å 6 600 kronor bör få disponeras för anställande av läkare å sjukförsäkringssidan inom riksförsäkringsanstalten.

Vad beträffar utformningen av ordinariestaten vill ämbetsverket erinra om att den nya organisationsplanen för riksförsäkringsanstalten enligt departementschefens uttalande i propositionen 1954: 208 vore att betrakta som ett provisorium och skulle underkastas en fortlöpande översyn. Mot bakgrunden härav anser statskontoret att de för sjukförsäkringstillsynen nytillkomna tjänsterna i regel bör uppföras som extra ordinarie eller extra.

Departementschefen

Enligt riksdagens beslut i anledning av propositionen 1954: 208 skall personalstyrkan inom riksförsäkringsanstalten minskas med 161 befattningshavare. Den nya organisationen har avsetts i stort sett träda i tillämpning den 1 juli 1955. Kostnadsminskningen för nästa budgetår anges av anstalten till 1 786 000 kronor, vilken beräkning torde kunna godtagas.

Riksförsäkringsanstalten har tagit upp frågan om bibehållande övergångsvis av viss personal, som eljest skulle entledigas i samband med omorganisationen. Vissa skäl talar enligt min mening för en dylik anordning i begränsad omfattning. Framräkningen av de nya personalplanerna har skett på basis av matematiska beräkningar rörande den framtida arbetsbördan och saknar alltså tills vidare erfarenhetsmässigt underlag. Redan detta förhållande motiverar en viss varsamhet i övergångsskedet. Vidare bör beaktas, att riksförsäkringsanstalten på grund av den fortsatta normala

personalavgången är i behov av ersättningspersonal. Det torde allmänt sett vara förmånligare för arbetets behöriga gång att sådan rekrytering kan ske bland tjänstemän, som redan förvärvat erfarenhet av verksamheten inom anstalten. Slutligen vill jag framhålla, att det måste anses önskvärt att icke enskilda tjänstemän entledigas, vilka på grund av kvarstående befattningshavares förestående avgång kan påräkna att inom kort återfå sina anställningar hos anstalten. Problemet bör enligt min mening lösas på så sätt att Kungl. Maj:t erhåller möjlighet att medgiva riks försäkringsanstalten anstånd med avvecklingen i vissa delar under perioden den 1 juli 1955—den 31 december 1956. De åtgärder, som skall vidtagas i detta syfte, bör beslutas av Kungl. Maj:t från fall till fall efter förslag av riks försäkringsanstalten. För ändamålet bör för nästa budgetår under anslaget inräknas ett belopp av 140 000 kronor, att disponeras i Kungl. Maj:ts hand. I det följande framlägger jag förslag till ny personalförteckning med beaktande av de beslutade indragningarna. De av mig föreslagna övergångsanordningarna kan komma att beröra jämväl extra ordinarie tjänster i högre lönegrad än den 25:e. Med hänsyn härtill bör riksdagens bemyndigande inhämtas att överskrida antalet i personalförteckningen uppförda extra ordinarie tjänster i den mån så erfordras för genomförande av berörda övergångsanordningar.

I propositionen 1954: 208 föreslogs bl. a. att Kungl. Maj:t skulle äga att, när särskilda skäl därtill föranledde, medge att icke-ordinarie befattningshavare finge övergångsvis med bibehållen lön placeras på lägre befattning. Skulle en dylik anordning kräva överskridande av en av riksdagen maximerad anslagspost, borde Kungl. Maj:t äga medgiva sådant överskridande. Riksdagen har godtagit detta förslag. Avvecklingen hänför sig i princip till utgången av budgetåret 1954/55. Det är icke uteslutet, att ett bemyndigande av här angivet slag kan komma att visa sig värdefullt i enstaka fall även under nästa budgetår. Anordningen i fråga bör därför kunna tillämpas jämväl under budgetåret 1955/56.

Mot anstaltens förslag om utbyte av två läkararvoden på yrkesskadeförsäkringssidan mot ett likvärdigt läkararvode för sjukkassetillsynen har jag intet att erinra.

Personalförteckningen bör ändras i följande avseenden:

<i>Tjänstemän å ordinarie stat</i>	+	—
Byråchef		2
Byrådirektör i 33 lönegraden	1	
Förste byråsekreterare i 27 lönegraden		5
Byråsekreterare		2
Kontorsskrivare		1
Förste kansliskrivare		1

+ —

Tjänstemän å övergångsstat

Förste byråsekreterare i 29 lönegraden	1
Förste byråsekreterare i 27 lönegraden	4
Byråsekreterare	1
Förste kansliskrivare	1
Kontorsbiträde	2

Extra ordinarie tjänstemän i högre lönegrad än Ce 25

Byråchef	1
Byrådirektör i 31 lönegraden	2
Förste aktuarie i 29 lönegraden	3
Förste byråsekreterare i 29 lönegraden	2
Förste byråsekreterare i 27 lönegraden	1

Antalet kontorsbiträdestjänster, som bör ordinariesättas enligt grunderna för reglerad befordringsgång, kan icke bedömas förrän resultatet av den pågående avvecklingen kan bättre överblickas. Det bör med hänsyn härtill få ankomma på Kungl. Maj:t att bestämma antalet tjänster i Ca 8, då personalförteckningen för nästa budgetår fastställs.

Anslaget bör således minskas med (1 786 000 — 140 000) 1 646 000 kronor och således uppföras med (8 270 000 — 1 646 000) 6 624 000 kronor.

Medelsbehovet fördelar sig, med hänsyn jämväl till de beslutade höjningarna av grundlönebeloppen, på följande sätt:

avlöningar till ordinarie tjänstemän 2 992 000 (+ 932 500) kronor;

arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, 63 600 kronor;

avlöningar till övrig icke-ordinarie personal 2 719 000 (— 605 000) kronor;

rörligt tillägg 849 400 (— 1 973 500) kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för riksförsäkringsanstalten, som föranledes av vad jag i det föregående förordat;

b) bemyndiga Kungl. Maj:t att i enlighet med vad jag i det föregående förordat medgiva att extra ordinarie tjänster i högre lönegrad än Ce 25 må övergångsvis under budgetåret 1955/56 finnas inrättade hos riksförsäkringsanstalten utöver de å personalförteckningen uppförda;

c) godkänna följande avlöningsstat för riksförsäkringsanstalten, att tillämpas tills vidare fr.o.m. budgetåret 1955/56:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	2 992 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	63 600
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ...	2 719 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	849 400
Summa kronor	6 624 000:

d) till *Riksförsäkringsanstalten*: *Avlöningar* för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 6 624 000 kronor.

[78] 4. **Riksförsäkringsanstalten: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	678 000	814 857
1954/55 (statsliggaren s. 350)	1 683 500	
1955/56 (förslag)	776 000	

¹ Därjämte 313 000 kronor under det särskilda anslaget till anstaltens ortsombud m. m.

Yrkanden

Riksförsäkringsanstalten har (skr. ^{31/8} och ^{28/10} 1954) hemställt att anslaget ökas med 27 600 kronor.

Vidare har anstalten föreslagit, att det nuvarande förslagsanslaget till Riksförsäkringsanstalten: Riksförsäkringsanstaltens ortsombud m. m. sänkes från 313 000 kronor till 23 000 kronor, avseende i fortsättningen endast ersättningar för upprättande av arbetsgivarförteckningar m. m.

Anslagsförändringarna i förhållande till de för innevarande budgetår anvisade anslagen (683 500 + 313 000) 996 500 kronor framgår av följande uppställning.

	Ökning	Minskning
1. Sjukvård m. m.		36 000
2. Reseersättningar	5 000	
3. Expenser:		
a. Hyra för hollerithmaskiner m. m.	2 500	
b. Övriga expenser		58 500
4. Övriga utgifter (omkostnader för förvaltningen av riksförsäkringsanstaltens fonder)	4 000	
5. Automatisk telefonväxel	110 600	
6. Ersättningar för upprättande av arbetsgivarförteck- ningar m. m.		290 000
	122 100	384 500
	— 262 400	

Motivering

Vid jämförelse mellan belastningssiffrorna för de båda sistförflutna budgetåren bör erinras, att sjukkassebyrån tillfördes anstalten den 1 juli 1953.

1. *Sjukvård m. m.* Utgift 1952/53 och 1953/54 resp. 82 621 och 104 756 kronor; anslag 1954/55 86 000 kronor. — Enligt förslaget till provisorisk organisation för anstalten (prop. 1954: 208) beräknas anstaltens personal nedgå från 680 till 519 befattningshavare. Med medelsåtgången sistförflutna budgetår som utgångspunkt skulle en minskning i direkt proportion till personalminskningen medföra ett medelsbehov av ca 80 000 kronor. Den allmänna sjukförsäkringen bör dock föranleda ytterligare nedräkning; någon ingående utredning härom har emellertid ej kunnat företagas. I detta ovissa läge bör anslagsposten uppföras med 50 000 kronor.

2. *Reseersättningar.* Utgift 1952/53 och 1953/54 resp. 20 994 och 26 995 kronor; anslag 1954/55 35 000 kronor. — Inför innevarande budgetår hemställde anstalten om ökning med 13 000 kronor med hänsyn till behovet av ökad reseverksamhet för personal på sjukkassebyrån; posten höjdes emellertid med endast 8 000 kronor. Sedan den allmänna sjukförsäkringen trätt i kraft, blir det erforderligt att i vidgad utsträckning företaga inspektion av sjukkassorna. Det kan vidare förutses, att resor i ej ringa omfattning blir nödvändiga för instruktion och vägledning samt för deltagande i konferenser.

3 a. *Hyra för hollerithmaskiner m. m.* Utgift 1952/53 och 1953/54 resp. 20 396 och 22 046 kronor; anslag 1954/55 19 500 kronor.

3 b. *Övriga expenser.* Utgift 1952/53 och 1953/54 resp. 486 499 och 604 951 kronor; anslag 1954/55 490 000 kronor. Kungl. Maj:t har medgivit anstalten att under budgetåret 1953/54 överskrida delposten med bl. a. ca 115 000 kronor för kostnader avseende tryckning och distribution m. m. av blanketter för avlämnande av inkomstuppgift för sjukförsäkringen. Kostnaderna härför ingår i belastningssiffran för nämnda budgetår. — Delposten kan räknas ned med hänsyn till personalindragningarna.

4. *Övriga utgifter.* Utgift 1952/53 och 1953/54 resp. 8 516 och 11 752 kronor; anslag 1954/55 8 000 kronor.

5. *Automatisk telefonväxel.* Det är av stor vikt för arbetet inom anstalten, att samtal med lätthet och utan tidsutdräkt kan överföras mellan befattningshavarna. Även behovet av att under pågående samtal kunna — utan möjlighet till avlyssning från den inkommande förbindelsen — utväxla förfrågningssamtal med annan anknytning inom anstalten är mycket kännbart. Möjligheter till sådana åtgärder saknas med nuvarande manuell växel. En automatisk växel bör installeras, eljest synes det ofrånkomligt att nuvarande växel kompletteras med en särskild lokal telefonanläggning. — Sjukkassebyrån är f. n. anknuten till pensionsstyrelsens växel, men bör, sedan byrån under nästa budgetår överförs till anstaltens ämbetsbyggnad, anslutas till anstaltens växel.

Engångskostnaderna för en automatisk växel uppgår till 110 600 kronor, vartill kommer en abonnemangsavgift av 8 833 kronor per kvartal mot en avgift f. n. av 6 745 kronor för kvartal. Abonnemangsavgiften för den nya växeln kan dock nedbringas genom vissa anordningar och vidare kommer merkostnaden att minska med ett belopp motsvarande lönen till en telefonist i 8 lönegraden. — För växelns installation krävs vissa ombyggnadsarbeten för ca 23 000 kronor.

6. *Ersättningar för upprättande av arbetsgivarförteckningar m. m.* Av anslaget till Riksförsäkringsanstalten: Riksförsäkringsanstaltens ortsombud m. m. utgår f. n. ersättningar till anstaltens ortsombud och ombud för den särskilda fiskarförsäkringen samt arvoden för upprättandet av s. k. arbetsgivarförteckningar i 32 magistratsstäder.

I 1954 års statsverksproposition (V ht s. 183) har föredragande departementschefen uttalat, att ortsombudsorganisationen kan avvecklas med utgången av budgetåret 1954/55 ävensom framhållit, att den särskilda fiskarförsäkringen skall upphöra med utgången av år 1954. Sedermera avses sjukförsäkringen komma att fungera även som lokala organ för riksförsäkringsanstalten såvitt avser yrkesskadeförsäkringen. Under anslaget kvarstår vid sådant förhållande ett behov av medel endast för ersättningar för upprättandet av arbetsgivarförteckningar m. m. För innevarande budgetår har dessa ersättningar beräknats till 23 000 kronor. Anstalten har härvid icke medräknat de ersättningar, som kan komma att tillerkännas sjukförsäkringen för biträde åt anstalten.

Yttranden

Statskontoret anser sig i det stora hela böra godtaga anstaltens förslag till beräkningar av omkostnadsanslaget. Ämbetsverket finner dock, att anslagsposten till reseersättningar med hänsyn till belastningen bör uppföras med oförändrat belopp samt att under delposten till övriga expenser bör anvisas ett belopp av 420 000 kronor. Mot anstaltens förslag i fråga om anslaget till ortsombud m. m. har statskontoret intet att erinra.

Förslaget om installation av en automatisk telefonväxel har ej föranlett erinran från *statskontorets* sida. *Byggnadsstyrelsen* uppgiver sig sakna medel för utförande av de erforderliga ombyggnadsarbetena och föreslår, att medel anvisas jämväl för dessa.

Departementschefen

Vad först beträffar anslagsposten till sjukvård vill jag erinra om att motsvarande poster överlag ansetts inför nästa budgetår icke böra nedräknas enbart på grund av den allmänna sjukförsäkringens ikraftträdande. Under ifrågavarande anslagspost bör därför uppföras ett belopp av 80 000 kronor, vilket av anstalten angivits motsvara medelsbehovet vid en minsk-

ning i direkt proportion till personalinskränkningarna. Posten bör sålunda nedräknas med endast 6 000 kronor.

I överensstämmelse med anstaltens förslag bör anslagsposterna till reseersättningar, hyra för hollerithmaskiner och övriga utgifter höjas med resp. 5 000, 2 500 och 4 000 kronor.

Till övriga expenser bör, såsom statskontoret förordat, anvisas 420 000 kronor, innebärande en nedräkning med 70 000 kronor.

Mot riksförsäkringsanstaltens beräkning av medelsbehovet till vissa ersättningar för upprättande av arbetsgivarförteckningar, 23 000 kronor, har jag intet att erinra. Det synes lämpligt att i fortsättningen anvisa dessa medel under en särskild delpost i anstaltens omkostnadsstat.

Behovet av en automatisk telefonväxel i anstaltens ämbetsbyggnad bör tillgodoses. Med hänsyn till vad byggnadsstyrelsen anfört bör härför anvisas ett belopp av (110 600 + 23 000) 133 600 kronor eller avrundat 134 000 kronor, att uppföras under en särskild anslagspost.

Riksförsäkringsanstaltens omkostnadsanslag bör således anvisas med (683 500 — 6 000 + 5 000 + 2 500 + 4 000 — 70 000 + 23 000 + 134 000) 776 000 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Riksförsäkringsanstalten: Omkostnader* för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 776 000 kronor.

[79] 5. **Bidrag till sjukkassor m. m.** Under denna rubrik är för innevarande budgetår anvisat ett förslagsanslag av 160 milj. kronor.

Riksförsäkringsanstalten har (skr. ^{31/8} 1954) beräknat medelsbehovet för nästa budgetår till 16,7 milj. kronor i eftersläpande bidrag för den förutvarande, frivilliga sjukförsäkringen och 252,7 milj. kronor för den nya, allmänna sjukförsäkringen, alltså tillhopa 269,4 milj. kronor eller i runt tal 270 milj. kronor.

Departementschefen

Socialförsäkringsutredningen har i november 1954 avgivit ett förslag till *dels* samordning i vissa hänseenden mellan å ena sidan sjuk- och yrkesskadeförsäkringarna och å andra sidan folkpensioneringen och *dels* ökade möjligheter för vissa folkpensionärer m. fl. att erhålla sjukpenningförsäkring i allmän sjukkassa. Särskilda utredningsförslag har därjämte avgivits *dels* den 19 november 1954 rörande sjömännens sjukförsäkring och *dels* den 29 november 1954 rörande ersättning inom sjukförsäkringens ram för sjukvård utom riket. Propositioner i dessa ämnen torde komma att underställas 1955 års riksdag. Med hänsyn härtill bör anslaget till Bidrag till sjukkassor m. m. i statsverkspropositionen upptagas med endast preliminärt beräknat belopp. Kostnadsökningen för här angivna reformer torde

vara av förhållandevis ringa omfattning i betraktande av anslagets storlek. Preliminärt bör anslaget därför kunna uppföras med det av riksförsäkringsanstalten beräknade beloppet.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Bidrag till sjukkassor m. m.* för budgetåret 1955/56 beräkna ett förslagsanslag av 270 000 000 kronor.

[80] 6. **Vissa tillägg å ersättningar i anledning av olycksfall i arbete m. m.** Under denna rubrik har för innevarande budgetår uppförts ett förslagsanslag av 4 900 000 kronor. Från anslaget bestrides kostnaderna för vissa tilläggsersättningar i den mån de belöper å ersättningar utgående av olycksfallsförsäkringens fondmedel.

Riksförsäkringsanstalten har (skr. ³¹/₈ 1954) uppskattat medelsbehovet för nästa budgetår till 4 200 000 kronor.

Departementschefen

Kungl. Maj:t uppdrag den 14 mars 1952 åt riksförsäkringsanstalten att verkställa utredning av frågan, huruvida icke compensation för stegrade levnadskostnader i en eller annan form borde beredas olika kategorier, som uppbure ersättning i anledning av yrkesskada. Vissa provisoriska åtgärder i detta hänseende har beslutats vid 1953 års riksdag (prop. nr 147, rd. skr. nr 260). Anstalten har (skr. ³/₁₂ 1954) slutredovisat sitt uppdrag i vad avser livräntor, som utgår enligt 1916 års olycksfallsförsäkringslag och 1929 års yrkessjukdomsförsäkringslag. Anstaltens förslag har överarbetats inom socialdepartementet, varefter en den 15 december 1954 dagtecknad promemoria i ämnet utsänts på remiss. Jag kommer senare att föreslå Kungl. Maj:t att proposition rörande omreglering av äldre livräntor avlåtes till 1955 års riksdag. Då de här berörda frågorna påverkar beräkningen av förevarande anslag, bör detta i statsverkspropositionen uppföras endast preliminärt. Anslaget torde tills vidare kunna beräknas i överensstämmelse med riksförsäkringsanstaltens förslag, således till 4,2 milj. kronor.

Under hänvisning till det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Vissa tillägg å ersättningar i anledning av olycksfall i arbete m. m.* för budgetåret 1955/56 beräkna ett förslagsanslag av 4 200 000 kronor.

[81] 7. **Statsverket åliggande, av andra medel ej utgående ersättningar i anledning av olycksfall i arbete m. m.** Under förevarande rubrik har för innevarande budgetår uppförts ett förslagsanslag av 3 000 000 kronor. Från

anslaget bestrides bl. a. vissa tilläggsersättningar i den mån de icke belöper å ersättningar utgående av olycksfallsförsäkringens fondmedel.

Riksförsäkringsanstalten har (skr. ³¹/₈ 1954) beräknat medelsbehovet under anslaget till 2 300 000 kronor.

Departementschefen

Vid behandlingen av nästföregående anslagspunkt har jag förutskickat en proposition till 1955 års riksdag angående omreglering av äldre livräntor. Vad härutinnan kan komma att beslutas torde påverka anslagsberäkningen jämväl under förevarande anslag. Även detta bör således uppföras endast preliminärt, varvid riksförsäkringsanstaltens beräkning av medelsbehovet bör godtagas.

Under hänvisning till det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Statsverket åliggande, av andra medel ej utgående ersättningar i anledning av olycksfall i arbete m. m.* för budgetåret 1955/56 beräkna ett förslagsanslag av 2 300 000 kronor.

[82] 8. Bidrag till fiskares försäkring

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	100 000	22 017
1954/55 (statsliggaren s. 353)	100 000	
1955/56 (förslag)	75 000	

Riksförsäkringsanstalten har (skr. ²⁴/₈ 1954) erinrat om att den särskilda fiskarförsäkringsförordningen upphävts i och med ikraftträdandet den 1 januari 1955 av lagen om yrkesskadeförsäkring. Detta förhållande inverkar emellertid i stort sett ej på anslagsbehovet för budgetåret 1955/56. Under nämnda budgetår uttages nämligen det för kalenderåret 1954 erforderliga bidraget av statsmedel, utom vad avser vissa ersättningstillägg, vilka utgår under det budgetår, vartill de hänför sig. Med hänsyn till oberäkneligheten av olycksfallsrisken finns ej anledning föreslå ändring i anslaget.

Departementschefen

Under visst hänsynstagande till den låga belastningen för nästföregående budgetår föreslår jag, att anslaget minskas med 25 000 kronor. Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till fiskares försäkring* för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 75 000 kronor.

F. Arbetarskydd

[83] 1. Arbetarskyddsstyrelsen: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	996 000	949 728
1954/55 (statsliggaren s. 354)	1 006 000	
1955/56 (förslag)	1 016 000	

Arbetarskyddsstyrelsen har (skr. ²⁶/₈ 1954) avgivit förslag till anslags-
äskanden för nästa budgetår.

Inledningsvis anför styrelsen följande. Styrelsen fick av statsfinansiella
skäl sin organisation beskuren redan då den inrättades år 1948. Utbygg-
naden av den statliga arbetarskyddsverksamheten borde enligt dåvarande
departementschefens mening ske etappvis. Några personalförstärkningar
har icke senare medgivits, utan styrelsens och yrkesinspektionens avlö-
ningsanslag har i stället undergått viss minskning genom treprocentsbe-
sparingen år 1951. — Under de senaste åren har i skilda sammanhang rik-
tats anmärkningar mot styrelsen och yrkesinspektionen för bristande
effektivitet. I fråga om styrelsen har framförts klagomål över ärendenas
långsamma behandling samt över att anvisningar till stöd för skyddsarbetet
icke utfärdas i erforderlig omfattning eller med tillräcklig snabbhet. Dessa
anmärkningar är i viss utsträckning berättigade. För att en förbättring
i de påtalade förhållandena skall komma till stånd fordras en viss om-
organisation och förstärkning av styrelsen, varom denna — utan att av-
vakta resultatet av den pågående arbetarskyddsutredningen — ser sig
nödsakad att göra framställning.

Yrkanden

Arbetarskyddsstyrelsen har föreslagit, att anslaget för nästa budgetår
höjes med — avrundat — 183 300 kronor.

Personalförstärkningar m. m.

1. Tekniska byrån

	Ökning	Minskning
1 byrådirektör i Ca 33 i st. f. förste byråingenjör i Ca 29	1 656	
4 förste byråingenjörer i Ca 29	80 592	
1 förste byråingenjör i Ca 27	18 276	
1 byråingenjör i Ce 25	19 200	
1 ritare (ingenjör) i Ce 21	13 164	
1 biträde i reglerad befördringsgång	6 744	

	Ökning	Minskning
2. Kanslibyrån		
1 byrådirektör i Ce 31 i st. f. amanuens	6 789	
1 kontorsskrivare i Ce 19 i st. f. amanuens		4 596
1 pressombudsman	6 000	
1 biträde i reglerad befordringsgång	6 744	
1 expeditionsvakt	7 140	
3. Sociala avdelningen		
1 förste byråsekreterare i st. f. amanuens	1 812	
Löneregleringar		
4. Utom byråerna		
1 kansliskrivare i Ce 15 i st. f. kontorist i Ce 13 ...	408	
5. Tekniska byrån		
1 förste byråsekreterare i Ca 29 i st. f. förste byråsekreterare i Ca 27	1 800	
1 kontorist i Ca 13 i st. f. kanslibiträde i Ca 11	804	
6. Kanslibyrån		
1 kontorist i Ce 13 i st. f. kanslibiträde i Ce 11	522	
1 kontorist i Ca 13 i st. f. kanslibiträde i Ce 11	336	
1 kanslibiträde i Ca 11 i st. f. kontorsbiträde i Ca 8	372	
1 materialförvaltare i Ca 14 i st. f. förste expeditionsvakt i Ca 12	396	
7. Skogsavdelningen		
1 skogsunderinspektör Ce 20—Ca 23	816	
1 konsulent Cg 20—Ce 24	2 448	
1 kontorist i Ca 13 i st. f. kanslibiträde i Ca 11	804	
8. Trafikavdelningen		
1 kontorist i Ca 13 i st. f. kanslibiträde i Ca 11	522	
9. Sociala avdelningen		
1 byrådirektör Ca 31—Ca 33	756	
Omräkningar		
10. Löneklassuppflyttningar och reglerad befordringsgång	9 828	
	187 929	4 596
		+ 183 333

Vidare föreslås ordinariesättning av 1 byråchef, 1 byrådirektör i Ce 33, 1 förste byråingenjör i Ce 27, 1 byråsekreterare i Ce 25, 1 ritare (ingenjör) i Ce 23, 1 kassör i Ce 19 samt — i händelse av avslag å förslagen rörande ordinariesättning av kassörstjänsten och om utbyte (p. 6) av en kanslibiträdetsjänst i Ce 11 mot en ordinarie kontoristtjänst — 3 kontorsbiträden i Ce 8.

Motivering

1.—9. I huvudsak har förslagen framlagts redan inför innevarande budgetår. Beträffande motiveringen torde få hänvisas till 1954 års statsverksproposition (V ht p. 84). Pressombudsmannen avses anställd på deltid.

Yttrande

Statskontoret anser, under hänvisning till pågående utredning om arbetarskyddet, att några ändringar i löne- och personalhänseende ej f. n. bör vidtagas.

Departementschefen

Vid behandlingen av motsvarande anslag för innevarande budgetår (V ht 1954 s. 196) erinrade jag bl. a., att en översyn av arbetarskyddet påbörjats samt att den härmed arbetande kommittén enligt direktiven inte borde inrikta sig på någon mera betydande utbyggnad av tillsynsorganen utan i första hand taga sikte på att pröva avvägningen av de disponibla resurserna samt åtgärder för att underlätta och förbättra samarbetet mellan arbetsgivare och arbetstagare. Med hänsyn till det pågående utredningsarbetet och de för detsamma uppdragna riktlinjerna borde — anförde jag — några ingrepp icke ske i vare sig arbetarskyddsstyrelsens eller yrkesinspektionens organisation. Vad beträffade föreslagna löne-regleringar framhöll jag, att lönefrågorna vid såväl arbetarskyddsstyrelsen som yrkesinspektionen prövats av 1952 års riksdag.

Utredningsarbetet kommer enligt vad jag erfarit icke att vara slutfört i sådan tid, att förslag i ämnet kan föreläggas 1955 års riksdag. De skäl som förra året anfördes mot ändringar i organisationen äger därför fortfarande giltighet. Med hänsyn härtill kan jag icke biträda förslagen i vad avser arbetarskyddsstyrelsens avlöningsanslag i annan mån än att jag förordar, att detta förstärkes med 10 000 kronor för att täcka kostnaderna för reglerad befordringsgång och löneklassuppflyttningar. Anslaget bör alltså uppföras med (1 006 000 + 10 000) 1 016 000 kronor.

I överensstämmelse med styrelsens förslag bör tre kontorsbiträdets-tjänster i Ce 8 överföras till ordinarie stat.

Anslagsbehovet fördelar sig, med hänsyn jämväl till beslutade ändringar av grundlönebeloppen, på följande sätt:

avlöningar till ordinarie tjänstemän 549 900 (+ 138 400) kronor;

arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, 49 200 kronor;

avlöningar till övrig icke-ordinarie personal 291 900 (+ 74 800) kronor;

rörligt tillägg 125 000 (— 203 200) kronor.

Under hänvisning till det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för arbetarskyddsstyrelsen, som föranledes av vad jag i det föregående förordat;

b) godkänna följande avlöningsstat för arbetarskyddsstyrelsen, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1955/56:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	549 900
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	49 200
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	291 900
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	125 000
Summa kronor 1 016 000;	

c) till *Arbetarskyddsstyrelsen*: *Avlöningar* för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 1 016 000 kronor.

[84] 2. **Arbetarskyddsstyrelsen: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	130 500	136 824
1954/55 (statsliggaren s. 355)	136 500	
1955/56 (förslag)	152 500	

Yrkanden

Arbetarskyddsstyrelsen har (skr. ²⁶/s 1954) föreslagit, att anslaget höjes med 29 500 kronor.

1. Reseersättningar	16 000
2. Övriga expenser för eget behov	6 500
3. Publikationstryck	6 000
4. Inkomster av försäljning av publikationstryck (inkomstminskning)	1 000
29 500	

Motivering

1. *Reseersättningar*. Utgift 1952/53 och 1953/54 resp. 49 993 och 51 870 kronor; anslag 1954/55 50 000 kronor. — Anslaget är allmänt för lågt beräknat, vilket haft till följd att planerade resor måst uppskjutas eller inställas på grund av medelsbrist.

2. *Övriga expenser för eget behov*. Utgift 1952/53 och 1953/54 resp. 48 482 och 51 146 kronor; anslag 1954/55 51 000 kronor. — I förhållande till vad som under budgetåret 1953/54 åtgått för skilda ändamål ökar behovet för städning och renhållning med 2 100 kronor bl. a. på grund av lokalutvidgning, med 1 800 kronor för skrivmateriel m. m. och med 1 000 kronor för inköp av inventarier, bl. a. skrivmaskiner. Å andra sidan uppkommer vissa minskningar i fråga om kostnaderna för telefon m. m.

3. *Publikationstryck*. Utgift 1952/53 och 1953/54 resp. 13 985 och 18 184 kronor; anslag 1954/55 16 000 kronor. — Ytterligare medel erfordras för att arbetarskyddsstyrelsen skall kunna fullgöra sin uppgift att tillhandahålla anvisningar och skyddsbilder.

4. *Inkomster*. Inkomst 1952/53 och 1953/54 resp. 6 523 och 5 169 kronor; beräknad inkomst 1954/55 6 000 kronor.

Yttrande

Statskontoret kan med hänsyn till pågående utredning om arbetarskyddet ej tillstyrka yrkandet om ökade medel till reseersättningar och publikationstryck. Den föreslagna uppräknningen av delposten till övriga expenser för eget behov bör begränsas till vad som erfordras för att täcka kostnaderna för städning av nytillkomna lokaler eller 1 200 kronor. Inkomstposten bör upptagas med oförändrat belopp.

Departementschefen

Posterna till reseersättningar, övriga expenser för eget behov samt publikationstryck bör höjas, dock icke med mer än resp. 10 000, 1 000 och 5 000 kronor. Inkomstposten bör uppföras med oförändrat belopp.

Anslaget bör således höjas med (10 000 + 1 000 + 5 000) 16 000 kronor och alltså uppföras med (136 500 + 16 000) 152 500 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Arbetarskyddsstyrelsen*: *Omkostnader* för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 152 500 kronor.

[85] 3. Yrkesinspektionen: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1952/53	2 352 000	2 165 096
1953/54 (statsliggaren s. 356)	2 373 000	
1954/55 (förslag)	2 407 000	

Yrkanden

Arbetarskyddsstyrelsen har (skr. ³¹/₈ 1954) föreslagit, att anslaget för nästa budgetår höjes med — avrundat — 66 900 kronor.

*Löneregleringar**Allmänna yrkesinspektionen*

1. 11 kontorister i Ca 13 i st. f. kanslibiträden i Ca 11	5 610
2. 11 kanslibiträden i Ca 11 i st. f. kontorsbiträden i Ca 8	5 190

Skogsyrkesinspektionen i norra distriktet

3. 1 skogsyrkesinspektör Ca 31—Ca 33	780
4. 1 förste distriktsinspektör i Ce 27 i st. f. assistent i Ce 25.....	1 812
5. 2 skogsunderinspektörer Ca (Ce) 20—Ca (Ce) 23	3 804
6. 1 konsulent Cg 20—Ce 24	2 529
7. 1 kontorist i Ca 13 i st. f. kanslibitråde i Ca 11	318

*Personalförstärkning**Socialinspektörskåren*

8. 1 amanuens	11 868
---------------------	--------

Skogsyrkesinspektionen i norra distriktet

9. 1 biträde i reglerad befordringsgång (deltid)	1 240
--	-------

Omräkningar

10. Löneklassuppflyttningar och reglerad befordringsgång	33 768
	66 919

Ordinariesättningar: 4 kontorsbiträden i Ce 8.

Motivering

1, 3, 4, 6, 8. Motsvarande förslag gjordes inför 1954 års riksdag (V ht p. 86).

2. De nuvarande kontorsbiträdena erfordras för stenografering genomsnittligt mer än halva arbetstiden.

5. Skogsunderinspektörerna bör i lönehänseende jämföras med yrkesunderinspektörer, vilka som normallönegrad tillerkänts 23 lönegraden.

7, 9. Kanslibiträdets göromål som expeditörsföreståndare har ökat. En förstärkning för skrivgöromål erfordras med ett halvtidsanställt kontorsbiträde, varemot nu utgående ersättning för tillfällig skrivhjälp å 2 000 kronor per år kan indragas.

Yttrande

Statskontoret vill under hänvisning till den pågående utredningen om arbetarskyddet icke tillstyrka förslagen om inrättande av nya tjänster och uppflyttning av befintliga sådana.

Departementschefen

Under hänvisning till vad jag anfört vid behandlingen av arbetarskyddsstyrelsens avlöningsanslag föreslår jag, att ingen annan ändring vidtages under förevarande anslag än att dels fyra kontorsbiträdestjänster i Ce 8 ordinariesättes och dels anslaget höjes med 34 000 kronor i anledning av löneklassuppflyttningar m. m. Anslaget bör således uppföras med (2 373 000 + 34 000) 2 407 000 kronor.

Anslagsbehovet fördelar sig, med hänsyn jämväl till beslutade ändringar av grundlönebeloppen, på följande sätt:

avlöningar till ordinarie tjänstemän 1 481 000 (+ 395 300) kronor;

arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, 23 400 kronor;

avlöningar till övrig icke-ordinarie personal 583 400 (+ 133 900) kronor;

rörligt tillägg 319 200 (— 495 200) kronor.

Under hänvisning till det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för yrkesinspektionen, som föranledes av vad jag i det föregående förordat;

b) godkänna följande avlöningsstat för yrkesinspektionen, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1955/56:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	1 481 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	23 400
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	583 400
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	319 200
Summa kronor 2 407 000;	

c) till *Yrkesinspektionen*: *Avlöningar* för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 2 407 000 kronor.

[86] 4. **Yrkesinspektionen: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1952/53	503 500	535 197
1953/54 (statsliggaren s. 357)	553 000	
1954/55 (förslag)	593 000	

Yrkanden

Arbeterskyddsstyrelsen har (skr. ³¹/₈ 1954) föreslagit, att anslaget för nästa budgetår höjes med 262 500 kronor.

1. Sjukvård m. m.	3 000
2. Reseersättningar	110 000
3. Övriga expenser	149 500
	262 500

Motivering

1. *Sjukvård m. m.* Utgift 1952/53 och 1953/54 resp. 10 077 och 10 932 kronor; anslag 1954/55 8 000 kronor.

2. *Reseersättningar.* Utgift 1952/53 och 1953/54 resp. 392 471 och 436 120 kronor; anslag 1954/1955 455 000 kronor.

Befattningshavarna bör ha 100 rese- och förrättningsdagar i medeltal för år. Medelresekostnaden per dag uppgår f. n. till 50 kronor. Erforderliga resemedel beräknas för 92 befattningshavare (bortsett från första distriktets) till 460 000 kronor. Vid skogsyrkesinspektionen i norra distriktet bör beräknas 120 rese- och förrättningsdagar per år; med fem befattningshavare erfordras 30 000 kronor. Vidare uppskattas medelsbehovet till 15 000 kronor för första distriktets resor, 15 000 kronor för flyttningsekostnader och 10 000 kronor för de tre läkarnas resor. Totalbehovet blir 530 000 kronor. — Styrelsen vill framhålla, att den inspekterande verksamheten även med nu tillgänglig personal kan utvidgas om reseanslaget höjes samt att det är av vikt för resornas rationella planläggande att anslaget från början beräknas tillräckligt högt utan senare tilläggsanslag.

Styrelsen upprepar sin senast för innevarande budgetår gjorda hemställan om 35 000 kronor till resor i samband med utbildningskonferenser för befattningshavare.

3. *Övriga expenser.* Utgift 1952/53 och 1953/54 resp. 70 925 och 80 602 kronor; anslag 1954/55 82 500 kronor.

Ökningen av medelsbehovet hänför sig huvudsakligen till följande båda faktorer.

a. För komplettering av inventarier erfordras — vid sidan av anslag för det löpande behovet, ca 12 000 kronor — ett engångsbelopp av 36 000 kronor.

b. Under övriga expenser bör inräknas ett belopp av 109 000 kronor för inköp av vissa instrument.

Fr. o. m. budgetåret 1938/39 har endast smärre belopp vid tillhoppa fyra tillfällen anvisats yrkesinspektionen för instrumentanskaffning. Expensposten har varit och är fortfarande alltför knappt tillmätt för att möjliggöra större utgifter av engångskaraktär. Styrelsen finner det uppenbart, att yrkesinspektionens fältarbetskrafter bör vara utrustade med ändamålsenliga och moderna instrument för att kunna objektivt bedöma säkerhets- och sundhetsfrågor på arbetsplatserna.

Vissa instrument bör nu anskaffas. I huvudsak utgörs dessa av sådana instrument, som erfordras för att kunna fylla de krav som uppställts i den av Internationella arbetsorganisationen år 1953 antagna rekommendationen angående skydd för arbetarnas hälsa på arbetsplatsen. I denna rekommendation (se prop. 1954: 54) heter det bl. a.:

»Luften i arbetslokaler, där farliga eller skadliga ämnen framställas, handhas eller nyttjas, bör periodiskt undersökas med tillräckligt täta mellanrum för att säkerställa att densamma icke innehåller damm, rök, gas, stoft, dimma eller ånga av giftig eller retande beskaffenhet i hälsovådlig mängd. Vederbörande myndighet bör, till vägledning för alla berörda parter, från tid till annan offentliggöra tillgängliga uppgifter angående högsta tillåtna koncentration av skadliga ämnen.»

Därutöver räknar styrelsen med ett behov av instrument för mätning av buller, ljus och fuktighet, undersökning av ventilationsproblem samt provning av isolering i samband med olycksfall vid strömförande ledningar eller elektriska maskiner. Slutligen bör anskaffas en kamera av god kvalitet till samtliga distrikt; härigenom sparas skriv- och ritarbete och vinnes större noggrannhet och mindre risk för misstag vid utarbetande av olycksfallsrapporter m. m.

Framställningen avser bl. a. instrument för koloxidundersökningar. Beträffande behovet av instrument för detta ändamål hänvisas därjämte till vad som anföres i samband med framställning om anvisande av medel till en utredning rörande koloxidförgiftningars uppkomst och förebyggande (se nästföljande punkt).

Yttrande

Statskontoret kan ej tillstyrka, att medel anvisas till resekostnader i samband med utbildnings- och fortbildningskurser. Anslagsposten till reseersättningar, som under budgetåren 1953/54 och 1954/55 höjts med tillhopa 85 000 kronor, bör anvisas med oförändrat belopp. Med provning av frågan om upprustning av inventarie- och instrumentuppsättning bör anstå i avvakten på resultatet av pågående utredning om arbetarskyddet.

Departementschefen

Då enligt vad arbetarskyddsstyrelsen uppgivit yrkesinspektionens reseverksamhet kan utvidgas om blott tillräckligt reseanslag står till förfogande, vill jag föreslå, att anslagsposten till reseersättningar inför nästa budgetår höjes med 40 000 kronor. Däremot kan jag icke biträda förslaget att medel skall anvisas för resor i samband med vissa kurser. Jag är icke beredd att föreslå ökad medelstilldelning för andra ändamål under omkostnadsanslaget. Styrelsens framställning om medel till inköp av vissa instrument tillgodoses dock i viss mån inom ramen för det anslag till utredning rörande koloxidförgiftningar, varom jag under nästa punkt gör framställning.

Anslaget bör således uppföras med (553 000 + 40 000) 593 000 kronor. Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Yrkesinspektionen: Omkostnader* för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 593 000 kronor.

[87] 5. **Utredning rörande koloxidförgiftningars uppkomst och förebyggande.** *Arbeterskyddsstyrelsen* har (skr. ³¹/₈ 1954) föreslagit, att medel anvisas för en särskild utredning rörande koloxidförgiftningarnas uppkomst och förebyggande.

Styrelsen erinrar till en början, att 1950 års riksdag i anledning av vissa motioner hemställde om en utredning huruvida frekvensen av koloxidförgiftningsfallen borde giva anledning till ytterligare skyddsåtgärder och vilka tekniska och medicinska dispositioner som i så fall borde vidtagas.

Antalet anmälningar om koloxidförgiftningar i arbete uppgick — anför styrelsen — före år 1941 till i allmänhet högst något tiotal för år. Närmast till följd av övergången till gengasdrift å motorfordon inträdde en kraftig ökning under sistnämnda år och antalet fall var mycket högt t. o. m. år 1945. Efter »gengastiden» har antalet anmälda yrkessjukdomsfall genom koloxidförgiftning oavbrutet minskat. — Antalet fall för vilka ersättning utgått enligt yrkessjukdomsförsäkringslagen framgår av följande uppställning.

År	1941	1942	1943	1944	1945	1946	1947	1948	1949	1950
Fall	229	258	285	1 590	990	219	130	114	106	79

År 1951 anmälades till riks-försäkringsanstalten 77 fall mot 21 år 1952 och 27 år 1953. Antalet yrkessjukdomsfall genom koloxidförgiftning kan således f. n. icke anses vara stort. Det bör dock beaktas, att även andra än de som omfattas av yrkessjukdomsförsäkringslagen kan ådraga sig koloxidförgiftning. Hur många sådana förgiftningsfall, som årligen inträffar, kan svårigen angivas. Emellertid är antalet koloxidförgiftningsfall så stort, att det tillsammans med den omständigheten, att den s. k. kroniska koloxidförgiftningen behöver ytterligare utforskas från medicinsk synpunkt, torde väl motivera en djupgående undersökning av koloxidförgiftningarnas uppkomst och förlopp. Härigenom kan erhållas resultat, som mera effektivt kan läggas till grund för praktiskt genomförbara profylaktiska åtgärder, såväl tekniska som medicinska. En vidgad kunskap i detta avseende skulle även vara av stor betydelse, om vi i vårt land än en gång skulle bli nödsakade att övergå till inhemskt motorbränsle i form av gengas.

Utredningen bör inrikta sig på den kroniska koloxidförgiftningen, eftersom den akuta koloxidförgiftningens uppkomst, kliniska bild och behandling icke erbjuder några större praktiska problem. Planläggandet och led-

ningen bör omhänderhas av arbetarskyddsstyrelsen i samråd med yrkeshygieniska avdelningen vid statens institut för folkhälsan. Undersökningarna bör utföras av yrkesinspektionens fältarbetskrafter och styrelsens och yrkesinspektionens läkare samt av viss för ändamålet tillfälligt anställd personal.

Genom tekniska undersökningar bör förutsättningarna för koloxidens uppkomst, spridning och koncentration m. m. klargöras. Härvid bör koloxidhalten i luften undersökas vid skilda processer och arbetsförhållanden. Givetvis kan icke alla områden, där risk för koloxidförgiftning kan antagas föreligga, undersökas men det bör vara möjligt att uppnå praktiskt betydelsefulla resultat genom undersökningar på vissa särskilt utsatta områden, exempelvis bostadshusens eldningscentraler, vissa avdelningar inom järnverk, gjuterier, gasverk, garage och bilverkstäder, vidare förbränningsdrivna fordon och redskap, uppvärmningsanordningar vid byggen samt sprängningsarbete i gruvor och bergrum.

Dessa fältundersökningar bör utföras av yrkesinspektionens fältarbetskrafter, vilkas lokalkännedom utgör en nödvändig förutsättning för att utredningen skall kunna genomföras inom en rimlig tidrymd. För undersökningarna erfordras viss mätapparatur. Denna apparatur kan i fortsättningen användas av yrkesinspektionen, som sedan länge haft behov därav. Kostnaderna härför, ca 60 000 kronor, har inräknats i styrelsens äskanden under omkostnadsanslaget.

De vid fältundersökningarna tagna proven bör vidarebehandlas och sammanställas centralt av två särskilt anställda ingenjörer med högskoleutbildning och ett biträde. Arbetet beräknas pågå ett och ett halvt år och bör utföras på yrkeshygieniska avdelningen vid statens institut för folkhälsan eller på annat lämpligt laboratorium. Kostnaderna beräknas till 75 000 kronor, däri inräknat resekostnadsersättningar och traktamenten.

Medicinska undersökningar bör vidare företagas rörande koloxidens upptagande i människokroppen och dess verkningar på människan.

Till en början måste klarläggas hur mycket som upptages i kroppen av den koloxid, för vilken en person exponeras. En undersökning av vissa härmed sammanhängande problem har påbörjats vid statens institut för folkhälsan, men medel saknas för dess slutförande. För undersökningens fullföljande erfordras apparatur för ca 5 000 kronor, ersättningar till försökspersoner för en kostnad av ca 3 000 kronor samt medel till ett skrivbiträde under ett år, 6 744 kronor, eller tillhoppa 14 700 kronor.

Nästa led i den medicinska utredningen gäller de symtom, som framkallas genom olika mängder inandad koloxid. Problem av detta slag kan upptagas till behandling av läkarna hos styrelsen och yrkesinspektionen. Dock erfordras *dels* laboratorie- och skrivbiträdeshjälp motsvarande sex helårsanställda biträden till en kostnad av 40 464 kronor *och dels* medel till bestridande av kostnader för apparatur, patienters resor m. m., ca 20 000 kronor eller totalt 60 000 kronor.

De tekniska undersökningarna bör i viss utsträckning kompletteras med medicinsk undersökning av arbetstagarna genom en för ändamålet särskilt anställd läkare. Då den kroniska koloxidförgiftningens sjukdomsbild är okaraktäristisk, d. v. s. icke har några specifika symtom, bör så långt möjligt utforskas om påträffade sjukdomsfall har annan orsak. För detta ändamål bör läkaren ha biträde av sociologisk och psykologisk expertis. Kostnaderna beräknas sålunda: för läkaren arvode 22 836 kronor (mot-svarande årsarvode + ålderstillägg för förste underläkare vid Karolinska sjukhuset) samt resekostnadsersättningar och traktamenten 12 000 kronor, och för experten arvode 18 000 kronor samt resekostnadsersättningar och traktamenten 7 000 kronor eller tillhoppa 60 000 kronor.

Slutligen bör 10 000 kronor beräknas för redigering och tryckning av en upplysningsskrift beträffande koloxidförgiftningarna.

De totala kostnaderna för utredningen uppskattas till (75 000 + 14 700 + 60 000 + 60 000 + 10 000) 219 700 kronor eller i runt tal 220 000 kronor. Härvid har förutsatts, att medel till inköp av apparatur till fältundersökningen anvisas under omkostnadsanslaget. Skulle så ej ske, ökas kostnaderna för undersökningen med 59 550 kronor till i runt tal 280 000 kronor.

Statskontoret anser, att med anvisande av medel för undersökningen bör anstå i avvaktan på resultatet av den pågående arbetarskyddsutredningen.

Medicinalstyrelsen tillstyrker, att utredningen utan dröjsmål kommer till stånd samt anför följande synpunkter.

Det arbete på hithörande område som hittills förekommit har grundats på en samverkan mellan forskning och klinisk verksamhet. Härvid har särskilt den yrkesmedicinska centralen vid Karolinska sjukhuset varit i tillfälle att göra goda insatser och föra vidare åtskilliga erfarenheter och problemställningar från bl. a. den under andra världskriget och tiden närmast därefter omfattande användningen av gengas som drivmedel för motorfordon. Med bidrag från forskningsanslaget till yrkesmedicinsk forskning har en del koloxidproblem, däribland de för undersökning av koloxidförekomst använda metoderna, betingelserna för förgiftning av koloxid i pannrum och bostäder till följd av bristfälligheter i ventilationsanordningar samt delar av den kroniska koloxidförgiftningen kunnat utredas och belysas. De medel, som sålunda kunnat ställas till förfogande, har dock varit alltför begränsade för att medge den genomgripande och allsidiga utredning som erfordras för att ge vägledning för såväl ytterligare skyddsåtgärder som de medicinska och tekniska dispositioner som i så fall bör vidtagas. Det återstår därför enligt styrelsens uppfattning åtskilligt på detta område, som kräver en ingående utredning med inriktning på att minska och förebygga riskerna för koloxidförgiftning såväl på arbetsplatser som i hemmen. Härvid är icke minst de medicinska synpunkterna betydelsefulla. Stora svårigheter har mött, då det gällt att klarlägga de medicinska bedömningsgrunderna i fall av — särskilt kronisk — koloxidförgiftning. Detta har medfört att en tillfredsställande gränsdragning beträffande omfattningen och arten av övriga hithörande problem hittills icke varit möjlig.

Utredningen tillstyrkes likaledes av *statens institut för folkhälsan*, som icke har något att erinra mot undersökningens planläggning och kostnadsberäkning.

Departementschefen.

Koloxidförgiftningen erbjuder många olösta problem ur såväl teknisk som medicinsk synpunkt. Visserligen har undersökningar på senare tid bedrivits på detta område, men forskningsarbetet har varit begränsat till enskilda avsnitt av problemkomplexet och har därjämte i flera hänseenden icke kunnat slutföras i brist på resurser.

Arbetskyddsstyrelsen har nu föreslagit en allsidig utredning i syfte att klarlägga uppkomsten av koloxidförgiftning och skapa förutsättningar för effektivare skyddsåtgärder. Undersökningsarbetet föreslås skola bedrivas i arbetskyddsverkets regi och med utnyttjande av bl. a. verkets tekniker och läkare. Enligt styrelsens mening bör utredningen avse den kroniska koloxidförgiftningen, vars uppkomst och utveckling i väsentliga hänseenden är obekant.

Av styrelsens förslag framgår, att frekvensen av koloxidförgiftningsfall i arbete företer en sjunkande skala, sedan gengasdriften övergavs i mitten av 1940-talet, och att antalet anmälda fall numera är nere i ett tjugutal per år. Den sjunkande frekvensen utgör dock icke något väsentligt argument mot att en utredning kommer till stånd. Vissa omständigheter gör nämligen, att ett framgångsrikt utredningsresultat kommer även andra till godo än dem, som framdeles drabbas av koloxidförgiftning i arbetet. På grund av den begränsade kännedomen om den kroniska koloxidförgiftningens sjukdomsbild har läkarvetenskapen många gånger stannat i osäkerhet, då det gällt att diagnosticera uppgivna koloxidfall. I den mån en utredning om koloxidens medicinska aspekter kan förbättra diagnosmöjligheterna kommer detta givetvis även redan inträffade fall till godo. Vidare bör beaktas, att risken för koloxidförgiftning icke är begränsad enbart till arbetslivets område utan föreligger strängt taget för envar.

Ehuru en undersökning av koloxidfaran således icke uteslutande kan anses vara en arbetskyddsangelägenhet, vill jag tillstyrka, att en utredning kommer till stånd genom arbetskyddsverket, vars organisation synes väl lämpad för en sådan uppgift. Den pågående översynen av arbetskyddet är icke av sådan art, att skäl föreligger att invänta dess resultat innan ställning tages till föreliggande fråga. Den av arbetskyddsstyrelsen föreslagna uppläggningsplanen av undersökningen synes kunna godtagas, likaså styrelsens kostnadsberäkningar. Jag vill erinra, att jag under nästföregående punkt icke föreslagit medelsanvisning för instrumentanskaffning, varför kostnaderna för undersökningen torde böra beräknas enligt det högre alternativet, 280 000 kronor.

Jag är icke beredd att tillstyrka, att medelsbehovet täcks genom ett an-

slag på riksstaten för nästa budgetår, utan anser, att anslaget bör fördelas på flera budgetår alltefter utredningsarbetets beräknade volym under dessa. För nästa budgetår bör ett anslag av 100 000 kronor anvisas. Det bör ankomma på arbetarskyddsstyrelsen att i anslagsframställningar för arbetets framtida bedrivande iakttaga denna fördelningsprincip.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Utredning rörande koloxidförgiftningars uppkomst och förebyggande* för budgetåret 1955/56 anvisa ett reservationsanslag av 100 000 kronor.

[88] 6. **Undervisnings- och upplysningsverksamhet på arbetarskyddets område**

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	90 000	90 000
1954/55 (statsliggaren s. 357)	90 000	
1955/56 (förslag)	90 000	

Arbetarskyddsstyrelsen har (skr. ³¹/₈ 1954) hemställt, att anslaget höjes med 10 000 kronor. Vissa av de organisationer, vilka erhållit bidrag under budgetåret 1953/54, har inför fördelningen av innevarande budgetårs anslag anhållit om höjning av sina bidrag.

Statskontoret förordar att anslaget uppföres med oförändrat belopp.

Departementschefen

Anslaget bör för nästa budgetår uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Undervisnings- och upplysningsverksamhet på arbetarskyddets område* för budgetåret 1955/56 anvisa ett anslag av 90 000 kronor.

[89] 7. **Ersättningar för vissa läkarundersökningar enligt arbetarskyddslagen**

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	5 000	1 510
1954/55 (statsliggaren s. 357)	5 000	
1955/56 (förslag)	5 000	

I överensstämmelse med förslag av arbetarskyddsstyrelsen (skr. ³¹/₈ 1954) bör anslaget uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättningar för vissa läkarundersökningar enligt arbetarskyddslagen* för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 5 000 kronor.

G. Folkpensionering m. m.

[90] 1. Pensionsstyrelsen: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	4 737 000	5 007 245
1954/55 (statsliggaren s. 358)	4 820 000	
1955/56 (förslag)	4 982 000	

Pensionsstyrelsen har (skr. ²⁸/₈ 1954) anfört, att de av 1952 års folkpensionsreform föranledda ökade arbetsuppgifterna dragit med sig kostnader, för vilka styrelsen innevarande budgetår inte har tillräckliga medel anvisade. Den extra påfrestning, som genomförandet av reformen medfört, torde kunna antagas ha upphört vid ingången av budgetåret 1955/56. Reformen kommer emellertid otvivelaktigt att medföra en avsevärd ökning av de stadigvarande arbetsuppgifterna jämfört med förhållandena före dess genomförande. Styrelsen har dock tagit sikte på tillgodoseende av endast de allra nödvändigaste behoven under nästa budgetår. Den merbelastning, som ett i tidigare sammanhang bebådat inarbetande av standardförhöjning m. m. i folkpensionernas grundbelopp skulle föra med sig, har styrelsen inte tagit i betraktande.

Yrkanden

Pensionsstyrelsen har hemställt, att anslaget höjes med (avrundat) 231 500 kronor.

Omorganisation och lönereglering

1. Gransknings- och sjukvårdsbyråerna:

1 kontorsskrivare Ce 19 i st. f. dubbleringsförordnande

Ökning Minskning

— —

2 kontorister Ce 13

20 976

2 förste byråsekreterare Ca 27 — Ca 29

3 768

2. Försäkringsbyråns maskinavdelning:

4 maskinoperatörer Ce 13 i st. f. 5 tjänster i Ce 8

348

3. Försäkringsbyråns postgiroavdelning:

5 kontorsbiträden Ce 8 utgår

37 740

4. Försäkringsbyråns stansningsavdelning:

1 förste kansliskrivare Ce 17 i st. f. kansliskrivare

Ce 15

1 080

Personalförstärkningar

5. Kanslibyråns registeravdelning:

1 kanslibiträde Ce 11; 1 kontorsbiträde utgår ...

1 032

	Ökning	Minskning
6. Försäkringsbyråns pensionsavdelning:		
1 kontorist Ce 13; 1 kontorsbiträde utgår	1 836	
1 kanslibiträde Ce 11; 1 kontorsbiträde utgår ...	1 032	
7. Amanuenspersonal:		
3 amanuenser i den reglerade befordringsgången; anslag till 4 extra amanuenser utgår		15 508
8. Biträdespersonal:		
60 biträden i den reglerade befordringsgången; anslag till tillfällig personal utgår	205 891	
9. Övertidsersättningar	15 000	

Omräkningar

10. Reglerad befordringsgång och löneklassuppflyttningar	34 188	
11. Omräkning av rörligt tillägg	352	
	<u>285 155</u>	<u>53 596</u>
	+ 231 559	

Motivering

1. Antalet ärenden där pensionsnämnds beslut skall granskas i pensionsstyrelsen har, bortsett från ansökningar om enbart allmän ålderspension, stigit från 59 300 år 1952 till 67 000 år 1953 och 51 100 under de fem första månaderna år 1954. Styrelsen har undersökt möjligheterna att för enkla och rationalisera arbetet för att begränsa en eljest på grund av arbetsökningen ofrånkomlig ansvällning av personalen i högre lönegrader. Styrelsen föreslår, att vissa granskningsuppgifter överföres från kontorsskrivare i 19 lönegraden och förste byråsekreterare till personal i högst 13 lönegraden. Härför erfordras åtminstone två nya kontoristbefattningar i 13 lönegraden. I fråga om kontorsskrivarna skulle det ökade antalet ärenden i och för sig medföra behov av ytterligare tjänster. Vid inrättande av de nämnda kontoristtjänsterna kan styrelsen dock f.n. begränsa sig till att föreslå, att ett sedan en följd av år förefintligt vikariatslöneförordnande i 19 lönegraden ersättes med en kontorsskrivartjänst i Ce 19. Detta medför ingen reell kostnadsökning.

Svårighetsgraden i ärenden, vilkas handläggning ankommer på förste byråsekreterare på gransknings- och sjukvårdsbyråerna, har under senare år ökats bl. a. genom utvidgad skälighetsprövning och inkomstprövade förmåners höjning. Även den nyssnämnda rationaliseringen höjer den genomsnittliga svårighetsgraden. Det kunde på grund härav anses skäligt att uppflytta de förste byråsekreterarbefattningar, som nu är placerade i 27 lönegraden, till 29 lönegraden. Styrelsen begränsar sig emellertid till att föreslå uppflyttning av två befattningar.

Om de nu framlagda förslagen genomföres räknar styrelsen med att kunna minska antalet eljest erforderliga amanuenser med en.

2. Styrelsen har för avsikt att företa en genomgripande omläggning av de mer arbetskrävande hålkortsrutinerna å maskinavdelningen, vilket kommer att möjliggöra en minskning av personalstyrkan. Som ett första led i omorganisationen bör 4 tjänster i Ce 13 inrättas mot att samtidigt 5 tjänster i 8 lönegraden utgår. Härigenom erhålles också en betydelsefull förbättring av befordringsgången för maskinpersonalen.

3. Omläggning av vissa utbetalningar möjliggör en minskning av personalen.

4. Föreståndaren för stansningsavdelningen har lika ansvarsfull ställning som övriga avdelningsföreståndare inom försäkringsbyrån. Tjänsten bör därför vara placerad i Ce 17 i stället för Ce 15.

5. Sedan 1952 har ett kontorsbiträde varit förordnat att inom kansli-byråns registeravdelning bestrida göromål som ankommer på kanslibiträde. En kanslibiträdestjänst bör nu inrättas.

6. För huvudkortens påföring och kontroll finns inom försäkringsbyråns pensionsavdelning, pensionsuträkningen, 13 kanslibiträdes- och 7 kontorist-tjänster. Då arbetet ökats avsevärt bestrider 4 kanslibiträden göromål som kontorist och 5 kontorsbiträden göromål som kanslibiträde. En kanslibiträdes- och en kontoristtjänst bör nu inrättas.

7. Innevarande budgetår har för tillfällig förstärkning av gransknings- och sjukvårdsbyråerna med amanuenspersonal anvisats 55 000 kronor, ungefärligen motsvarande avlöning till 4 amanuenser. Vid genomförande av den under 1. i det föregående behandlade omorganisationen kan amanuenspersonalen minskas med en person. Ett stadigvarande behov av 3 amanuenser kvarstår.

8. Arbetsökningen inom pensionsstyrelsen med anledning av folkpensionsreformen är av avsevärd omfattning. Även det växande antalet åldringar har medfört och medför successiv arbetsökning. Beståndet inkomst-prövade pensioner, som vid 1951 års ingång utgjorde 340 000, kan för budgetåret 1955/56 beräknas till omkring 540 000, en ökning alltså med nära 60 %. I och för sig medför detta en betydande ökning i antalet jämkade pensioner på grund av inkomständringar m. m. Härtill kommer emellertid att de nya kommunala bostadstilläggens storlek i ett stort antal kommuner är avhängig av den faktiska bostadskostnaden. Även detta är i mycket hög grad ägnat att höja antalet jämkade pensioner. Antalet pensioner med bostadstillägg på nämnt sätt beroende av bostadskostnaden kan för budgetåret 1955/56 uppskattas till omkring 200 000. Försiktigt räknat torde antalet per år inkommande pensionsansökningar inklusive ansökningar om jämkning, vilkas antal år 1951 uppgick till 117 500, för budgetåret 1955/56 komma att stiga med minst 30 %. Ärenden rörande förskottering av pension, som år 1951 uppgick till 7 250 och 1953 hade

stigit till 9 560, kan beräknas ytterligare starkt öka. Antalet jämkningsärenden till följd av anstaltsvistelse, som 1951 uppgick till 2 000, kan för budgetåret 1955/56 uppskattas till 7 000. Även antalet jämkningar till följd av mantalsskrivningsändringar kommer att öka betydligt.

Det är ofrånkomligt att en arbetsökning av sådan omfattning som den här antydda drager med sig personalökningar i betydande utsträckning. Arbetsökningen, i vad den berör den lägre personalens arbete, faller till största delen på försäkringsbyråns pensionsavdelning och i övrigt i huvudsak å kanslibyråns register- och utbetalningsavdelningar.

Pensionsstyrelsen beräknar medelsbehovet för förstärkning av biträdespersonalen till 450 891 kronor motsvarande kostnaden för 60 biträden i den reglerade befordringsgången. Med frånräknande av det innevarande budgetår till extra biträdespersonal anvisade beloppet, 245 000 kronor, erfordras en ökning av anslaget med 205 891 kronor.

Det är pensionsstyrelsens förhoppning att för budgetåret 1955/56 någon ytterligare personalökning icke skall visa sig nödvändig. Arbetet inom styrelsen är ju emellertid av sådan art att det icke låter sig göra att med säkerhet bedöma storleken av den personal som erfordras för att hålla arbetsbalanserna nere, så att folkpensionärerna inte skall behöva vänta för länge på sina pensioner. En allmän hyreshöjning skulle exempelvis beröra samtliga de förenämnda ca 200 000 pensionärerna med bostadstillägg beroende av bostadskostnaden.

9. För budgetåret 1953/54 har i övertidsersättningar utbetalats ca 15 000 kronor. Samma belopp bör beräknas för nästa budgetår.

Yttranden

Statskontoret har anfört, att de av pensionsstyrelsen förordade riktlinjerna för omläggning av granskningsarbetet å gransknings- och sjukvårdsbyråerna synes ägnade att åstadkomma en rationalisering av handläggningen av inkommande pensionsärenden, varigenom den förstärkning av personalorganisationen med högre tjänster, som påkallas av ökningen av antalet pensionsansökningar, kan hållas inom en begränsad ram. Statskontoret tillstyrker därför inrättandet av två kontoristbefattningar, tills vidare dock i Cg 13. I avvaktan på ytterligare erfarenhet rörande arbetsökningen bör förslagen om ersättande av ett vikariatslöneförordnande i 19 lönegraden med en kontorsskrivartjänst i Ce 19 samt om uppflyttning av två förste byråsekreterarbefattningar i Ca 27 till Ca 29 f. n. ej föranleda någon åtgärd.

Statskontoret avstyrker omprövning av maskinpersonalens löneställning men ifrågasätter, om ej en tjänst i Ce 8 kan indragas även om yrkandet om ökat antal befattningar i 13 lönegraden ej tillmötesgås. Framställningen om ändring av lönegradsplaceringen för föreståndaren å stansningsavdelningen bör ej föranleda någon åtgärd.

Styrelsens förnyade önskemål om inrättande av en ny kanslibiträdets-tjänst i Ce 11 å kanslibyråns registeravdelning, vilket framfördes i anslagsäskandena för budgetåret 1953/54 men då ej vann statsmakternas bifall, torde nu icke kunna tillgodoses. Förslaget om utbyte av två kontorsbiträdeshbefattningar å försäkringsbyråns pensionsavdelning mot en kontoristtjänst i Ce 13 och en kanslibiträdets-tjänst i Ce 11 avstyrkes av statskontoret under hänvisning till att avdelningen av 1953 års riksdag tilldelades en ny kanslibiträdeshbefattning.

Medelsbehovet för anställande av extra biträdeshpersonal undandraget sig statskontorets bedömning. Den av styrelsen lämnade redogörelsen för ökningen av antalet pensionsansökningar ger enligt statskontorets mening ej stöd för en i förhållande till innevarande år så betydande förstärkning av biträdeshpersonalen, som nu påyrkas.

Statens lönenämnd har intet att erinra mot att ett dubbleringsförordnande i 19 lönegraden utbytes mot en kontorsskrivartjänst, liksom ej heller mot en placering i 13 lönegraden för de för handläggning av ansökningar om kommunalt bostadstillägg m. m. avsedda nya tjänsterna. De skäl som anförts för en uppflyttning av två förste byråsekreterartjänster finner lönenämnden icke vara bärande. Nämnden avstyrker därför framställningen i denna del.

I fråga om försäkringsbyråns maskinavdelning bör enligt lönenämndens mening anstå med prövning av förslaget om ett ökat antal tjänster i 13 lönegraden till dess den ifrågasatta omläggningen av arbetet på avdelningen kommit till stånd.

Lönenämnden tillstyrker, att tjänsten som föreståndare för stansningsavdelningen uppflyttas till lönegrad 17. Förslagen under punkterna 5. och 6. har icke föranlett erinran från lönenämndens sida.

Två ledamöter av lönenämnden har ansett, att kontoristtjänster icke borde inrättas å granskningsbyrå för arbetsuppgifter som nu utföres av kontorsskrivare. Den ena av dessa ledamöter har däremot velat tillstyrka pensionsstyrelsens förslag beträffande maskinoperatörerna.

Statens organisationsnämnd konstaterar med tillfredsställelse, att pensionsstyrelsen numera på försök delvis genomfört en förgranskning av pensionsansökningar — ett överförande från högre till lägre befattningshavare av vissa rutinmässigt betonade granskningsuppgifter — ett förfaringssätt, som nämnden tidigare föreslagit. Nämnden tillstyrker inrättandet av de båda kontoristbefattningarna. Med hänsyn till det antal ärenden, som beräknas komma att handläggas av kontorsskrivarna, tillstyrker nämnden, att ytterligare en tjänst i 19 lönegraden inrättas.

Antalet på gransknings- och sjukvårdsbyråerna nu tjänstgörande förste byråsekreterare i 29 och 27 lönegraderna, som beslutar i pensionsärenden, uppgår enligt av styrelsen lämnade uppgifter till 10 resp. 4 personer. Då styrelsen emellertid ännu icke till alla delar genomfört den av nämnden

föreslagna fördelningen mellan beslutande tjänstemän och förgranskare vid handläggningen av pensionsansökningar, vilket enligt nämndens mening borde medföra att förste byråsekreterarna skall kunna medhinna flera ärenden per dag än f. n., anser sig nämnden sakna möjlighet att göra ett definitivt uttalande om behovet av förste byråsekreterare. Nämnden framhåller, att vid ett genomförande av nämndens förslag till organisation och arbetsfördelning vid handläggning av pensionsansökningar, som kräver beslut av tjänstemän i förste byråsekreterares tjänsteställning, dessa enligt nämndens förslag skall vara placerade i 29 lönegraden.

Organisationsnämnden tillstyrker inrättandet av fyra maskinoperatörstjänster i Ce 13 i stället för fem tjänster i Ce 8. Den av styrelsen föreslagna omläggningen av maskinarbetet på avdelningen synes efter av nämnden inhämtade uppgifter komma att medföra en kostnadsminskning för statsverket med sammanlagt ca 19 000 kronor per år. En höjning i lönegrad synes även motiverad med hänsyn till de svårigheter, som allttjämt föreligger för pensionsstyrelsen att till avdelningen knyta och behålla dugliga operatörer i konkurrens med det privata näringslivet och andra statliga inrättningar. Den stora avgången av personal på denna avdelning — 23 personer av 41 sedan den 1 juli 1953, varjämte ytterligare två har sagt upp sina anställningar under hösten 1954 — och svårigheten att rekrytera personalen är omständigheter, som kan medföra vissa konsekvenser för arbetet särskilt med tanke på inbakningen av den s. k. standardförbättringen och delar av nuvarande indextillägg i folkpensionernas grundbelopp.

Befattningen som föreståndarinna för försäkringsbyråns stansningsavdelning synes beträffande svårighetsgrad vara fullt jämförbar med övriga föreståndarinnebefattningar på utbetalningsavdelningen, vilka numera är placerade i 17 lönegraden. Nämnden anser därför en höjning i lönegrad vara befogad.

Den av pensionsstyrelsen äskade höjningen i lönegrad av ett biträde i den reglerade befordringsgången till kanslibiträde på registeravdelningen tillstyrkes med hänsyn till den ökade arbetsbördan på denna avdelning.

Styrelsen har hemställt om inrättandet å försäkringsbyråns pensionsavdelning, pensionsuträkningen, av en kontoristtjänst och en kanslibiträdets-tjänst i lönegraderna Ce 13 resp. Ce 11 mot att två befattningar som kontorsbiträden utgår ur organisationen. Nämnden ifrågasätter, om icke det manuella påförandet av uppgifter på huvudkort och kontrollen av dessa skulle kunna överföras till att ske med tillhjälp av hålkortsmaskinerna. Om det nuvarande manuella förfaringssättet användes, föreligger behov av de äskade tjänsterna.

Nämnden saknar f. n. möjlighet att göra något uttalande angående behovet av amanuenspersonal på gransknings- och sjukvårdsbyråerna samt de av pensionsstyrelsen föreslagna 60 biträdestjänsterna.

Departementschefen

Den år 1952 beslutade folkpensionsreformen har medfört ett omfattande merarbete inom pensionsstyrelsen, för vilket arbete styrelsens personalorganisation måst avsevärt förstärkas med tillfällig personal. Enligt vad styrelsen upplyser beräknas den del av arbetet, som har karaktär av engångsarbete, vara avslutad under innevarande budgetår. Otvivelaktigt kommer emellertid till följd av nämnda reformer att kvarstå en permanent ökning av arbetsuppgifterna, för vilken styrelsens ordinarie organisation inte är tillräcklig.

Pensionsstyrelsen har med anledning av de ökade arbetsuppgifterna föreslagit en rationalisering av handläggningen av vissa ärenden. Härvid skall en del arbetsuppgifter överflyttas till befattningshavare i lägre lönegrad än de tjänstemän som tidigare handlagt ärendena ifråga. Rationaliseringen torde böra genomföras. Jag kan dock inte tillstyrka de av den samma föranledda förslagen i vidare mån än att ett dubbleringsförordnande som kontorsskrivare i 19 lönegraden ersättes med en tjänst i Cg 19 samt att två kontoristtjänster i Cg 13 inrättas. Förslaget att två förste byråsekreterartjänster i Ce 27 skall ersättas med tjänster i Ce 29 kan inte tillstyrkas. Beträffande de av pensionsstyrelsen i övrigt framlagda förslagen i lönegradsfrågor får jag, under hänvisning till vad chefen för civildepartementet anfört vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor, anföra följande. På försäkringsbyråns maskinavdelning bör tre befattningar i Ce 8 ersättas med två kontoristtjänster i Ce 13. På försäkringsbyråns stansningsavdelning bör en kansliskrivartjänst i Ce 15 ersättas med en tjänst som förste kansliskrivare i Ce 17. Vidare bör en befattning som kontorsbiträde på kanslibyråns registeravdelning ersättas med en kanslibiträdestjänst i Ce 11 samt två befattningar som kontorsbiträde på försäkringsbyråns pensionsavdelning ersättas med en kontoristtjänst i Ce 13 och en kanslibiträdestjänst i Ce 11. Med anledning av vad organisationsnämnden anfört rörande påförandet av uppgifter på huvudkort och kontrollen av dessa uppgifter torde få anmärkas, att enligt vad jag inhämtat pensionsstyrelsen icke anser det möjligt att överföra dessa arbetsuppgifter till att ske med tillhjälp av hålkortsmaskinerna.

Med anledning av pensionsstyrelsens förslag beträffande amanuenspersonalen på gransknings- och sjukvårdsbyråerna kan jag endast tillstyrka, att medel beräknas för två amanuenser i reglerad befordringsgång och en extra amanuens.

Den förut berörda ökningen av de permanenta arbetsuppgifterna medför utan tvivel behov av ett ökat antal tjänster för biträdespersonal i reglerad befordringsgång. Med hänsyn till svårigheten att nu mera exakt bedöma hur många tjänster som erfordras förordar jag, att för nästa budgetår inräknas medel för ytterligare 25 tjänster i reglerad befordringsgång samt därutöver 200 000 kronor för extraanställd personal. Härvid bör

det för innevarande budgetår för tillfällig biträdespersonal anvisade beloppet av 245 000 kronor utgå. Särskild hänsyn har vid beräkningen inte tagits till det tillfälliga personalbehov som kan föranledas av omräkning av folkpensionernas grundbelopp eller andra tillfälliga arbetsuppgifter.

I enlighet med pensionsstyrelsens förslag bör vidare till övertidsersättningar beräknas 15 000 kronor.

De av mig i det föregående förordade förslagen medför, med beaktande av den av pensionsstyrelsen företagna indragningen av personal på försäkringsbyråns postgiroavdelning samt omräkningsposterna, en ökning av medelsbehovet under anslaget med 162 000 kronor.

Anslaget beräknas, med hänsyn tagen till de beslutade ändringarna av grundlönebeloppen, sålunda:

avlöningar till ordinarie tjänstemän 2 234 000 (+ 542 000) kronor;

arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, 64 750 kronor;

avlöningar till övrig icke-ordinarie personal 1 991 500 (+ 599 500) kronor;

rörligt tillägg 691 750 (— 979 500) kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

- a) godkänna följande avlöningsstat för pensionsstyrelsen, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1955/56:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	2 234 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	64 750
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	1 991 500
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	691 750

Summa kronor 4 982 000;

- b) till *Pensionsstyrelsen*: *Avlöningar* för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 4 982 000 kronor.

[91] 2. Pensionsstyrelsen: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	1 159 500	1 288 227
1954/55 (statsliggaren s. 360)	1 172 500	
1955/56 (förslag)	1 178 500	

Yrkanden

Pensionsstyrelsen har (skr. ²⁸/₈ 1954) hemställt, att anslaget höjes med 12 500 kronor.

	Ökning	Minskning
1. Bränsle, lyse och vatten	1 500	
2. Kostnader för folkpensionernas utbetalande m. m.	31 000	
3. Övriga expenser		25 000
4. Särskilda uppbördsmedel	5 000	
	<u>37 500</u>	<u>25 000</u>
	+ 12 500	

Motivering

1. *Bränsle etc.* Utgift 1952/53 46 907, 1953/54 45 599; anslag 1954/55 43 500.

2. *Kostnader för folkpensionernas utbetalande m. m.* Utgift 1952/53 800 222, 1953/54 811 201; anslag 1954/55 689 000. — Den höga belastningen för budgetåret 1953/54 beror på engångskostnader i samband med den av 1952 års reform föranledda omräkningen av folkpensionerna. Kostnaderna beräknas för nästa budgetår till 720 000 kronor.

3. *Övriga expenser.* Utgift 1952/53 352 561, 1953/54 316 663; anslag 1954/55 333 000. — Anslagsposten anses kunna minskas bl. a. på grund av att vissa telefonkostnader för den till riksförsäkringsanstalten överflyttade sjukkassebyrån, som fortfarande är ansluten till styrelsens växel, föreslås bli överförda till riksförsäkringsanstaltens anslag.

4. *Särskilda uppbördsmedel.* Inkomst 1952/53 12 111, 1953/54 6 121; beräknad inkomst 1954/55 15 000.

Yttrande

Statskontoret har anfört, att anslagsposten till sjukvård m. m. bör anpassas under hänsynstagande till den ökade belastningen under de båda senaste budgetåren samt att anslagsposten till reseersättningar (utgift 1952/53 13 057, 1953/54 3 914; anslag 1954/55 15 000) synes kunna nedsättas med 5 000 kronor till 10 000 kronor.

Departementschefen

Till sjukvård m. m. samt bränsle, lyse och vatten bör tills vidare beräknas oförändrade belopp. Anslagsposten till reseersättningar bör såsom statskontoret föreslagit minskas med 5 000 kronor. I enlighet med pensionsstyrelsens förslag bör till kostnader för folkpensionernas utbetalande m. m. beräknas ytterligare 31 000 kronor och till övriga expenser ett med 25 000 kronor minskat belopp, varjämte inkomstposten bör nedsättas med 5 000 kronor. Anslaget bör på grund härav höjas med 6 000 kronor till 1 178 500 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Pensionsstyrelsen: Omkostnader* för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 1 178 500 kronor.

[92] 3. **Pensionsstyrelsen: Pensionsstyrelsens ortsombud**

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	415 000	439 476
1954/55 (statsliggaren s. 360)	415 000	
1955/56 (förslag)	430 000	

Yrkanden

Pensionsstyrelsen har (skr. ²⁸/₆ 1954) hemställt, att anslaget höjes med 69 000 kronor.

	Ökning
1. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t ...	54 000
2. Reseersättningar	15 000
	69 000

Motivering

1. *Arvoden etc.* I skrivelse den 3 juli 1954 har styrelsen föreslagit särskild ersättning till ombuden för sådant merarbete av engångsnatur, som föranletts av 1952 års folkpensionsreform. Det är emellertid uppenbart, att reformen även medfört en bestående ökning av ombudens arbetsbörda. Vid beräkningen av medelsbehovet för nästa budgetår under styrelsens avlöningsanslag har styrelsen uppskattat ökningen av antalet pensionsansökningar till minst 30 % för budgetåret 1955/56 jämfört med år 1951. Även med en mycket försiktig uppskattning av arbetsbördans omfattning under nästa budgetår framstår en ökning av arvoden med tills vidare 20 % såsom under alla förhållanden motiverad. Då till arvoden anvisats 270 000 kronor föreslås sålunda en ökning av arvodesposten med 54 000 kronor.

2. *Reseersättningar.* Utgift 1952/53 147 533, 1953/54 168 989; anslag 1954/55 145 000.

Yttrande

Statskontoret har anfört, att någon omprövning av ersättningen till ortsombuden f. n. ej bör företagas i avbidan på närmare erfarenhet rörande den förändring i arbetsuppgifterna för ombuden, som kan föranledas av folkpensionsreformen.

Departementschefen

Senare denna dag torde jag få anmäla frågan om överskridande av arvodesposten under detta anslag för innevarande budgetår för utbetalande

av ersättning åt ortsombuden för sådant merarbete av engångsnatur, som föranletts av 1952 års folkpensionsreform. Däremot kan jag av det skäl som åberopats av statskontoret inte f. n. förorda någon höjning av arvoden för nästa budgetår. Till arvoden bör alltså beräknas oförändrat belopp. Till reseersättningar bör i enlighet med pensionsstyrelsens förslag beräknas ytterligare 15 000 kronor. Anslaget bör alltså uppföras med (415 000 + 15 000) 430 000 kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Pensionsstyrelsen: Pensionsstyrelsens ortsombud* för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 430 000 kronor.

[93] 4. **Bidrag till folkpensioner m. m.** För innevarande budgetår har under denna rubrik anvisats ett förslagsanslag av 1 085 milj. kronor och under rubriken Indextillägg å folkpensioner ett förslagsanslag av 243 milj. kronor. Pensionsstyrelsen har (skr. ^{28/8} 1954) beräknat medelsbehovet för nästa budgetår till 1 086 resp. 280,7 milj. kronor under dessa båda anslag.

Departementschefen

Jag har för avsikt att föreslå Kungl. Maj:t att förelägga 1955 års riksdag proposition angående vissa ändringar i folkpensioneringslagstiftningen. Den viktigaste av dessa ändringar avser en förbättring av änkepensioner och hustrutillägg. I övrigt är det min mening att lägga fram förslag till bestämmelser om samordningen mellan sjukförsäkringen och folkpensioneringen samt om inräknande i folkpensionernas grundbelopp av större delen av de nu utgående s. k. standardtilläggen och indextilläggen. Med hänsyn härtill bör kostnaderna för folkpensioneringen nu endast beräknas preliminärt. Då det efter den förenämnda omräkningen av folkpensionsbeloppen inte torde vara ändamålsenligt att redovisa indextilläggen under särskilt anslag, bör härvid samtliga kostnader, som nu bestrides från anslagen till Bidrag till folkpensioner m. m. och till Indextillägg å folkpensioner, beräknas under ett anslag, vilket bör uppföras under rubriken Bidrag till folkpensioner m. m. Detta anslag bör preliminärt upptagas till ett avrundat belopp av 1 365 milj. kronor.

Åberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Bidrag till folkpensioner m. m.* för budgetåret 1955/56 beräkna ett förslagsanslag av 1 365 000 000 kronor.

[94] 5. Ersättning till postverket för pensionsutbetalningar

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	3 200 000	3 206 098
1954/55 (statsliggaren s. 361)	3 250 000	
1955/56 (förslag)	3 300 000	

Pensionsstyrelsen har (skr. ²⁸/₈ 1954) beräknat antalet pensionsutbetalningar under kalenderåret 1955 till ca 9,5 milj. Med oförändrad ersättning av 35 öre per utbetalning beräknas anslagsbehovet för nästa budgetår till i runt tal 3 300 000 kronor.

Generalpoststyrelsen har tillstyrkt, att ersättning beräknas efter oförändrat belopp per utbetalning.

Departementschefen

Jag har icke något att erinra mot pensionsstyrelsens beräkning av medelsbehovet under anslaget. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättning till postverket för pensionsutbetalningar* för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 3 300 000 kronor.

[95] 6. Åtgärder till förebyggande och hävande av invaliditet

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	13 525 000	12 975 644
1954/55 (statsliggaren s. 362)	13 200 000	
1955/56 (förslag)	12 000 000	

Å anslaget fanns vid utgången av budgetåret 1953/54 en reservation av 554 042 kronor.

Pensionsstyrelsens verksamhet till förebyggande och hävande av invaliditet omfattar dels individuell verksamhet, d. v. s. behandling, vård, yrkesutbildning m.m. åt personer, vilka kan väntas genom dylika åtgärder återvinna eller bibehålla arbetsförmågan, dels annan verksamhet, som avser att i folkpensioneringens intresse förebygga eller häva arbetsoförmåga eller befordra folkhälsan.

Yrkanden

Pensionsstyrelsen har (skr. ²⁸/₈ 1954) framlagt beräkning av medelsbehovet under nästa budgetår. Denna beräkning ävensom de faktiska utgifterna under budgetåret 1953/54 och den beräkning som ligger till grund för det innevarande budgetår anvisade anslaget framgår av följande översikt.

Ä n d a m å l	Utgift 1953/54	Anslag 1954/55	Pensions- styrelsens beräkning för 1955/56	Ökning resp. minskning 1955/56
<i>Individuell verksamhet</i>				
1. Vård å				
a. pensionsstyrelsens sjukvårdsan- stalter samt å sommarkurorter	10 883 291	11 475 000	11 100 000	— 375 000
b. lasarett och lupushem	271 841	250 000	200 000	— 50 000
2. Yrkesutbildning	741 133	475 000	300 000	— 175 000
3. Igångsättande av självständig verk- samhet (maskiner m. m.)	397 550	325 000	700 000	+ 375 000
4. Läkareundersökning och observation	204 349	190 000	190 000	—
5. Resor	277 480	285 000	10 000	— 275 000
Summa	12 775 644	13 000 000	12 500 000	— 500 000
<i>Annan verksamhet</i>				
6. Bidrag till mindre badanläggningar å landsbygden m. m.	200 000	200 000	200 000	—
Summa kronor	12 975 644	13 200 000	12 700 000	— 500 000

Då styrelsen beräknar, att vid utgången av budgetåret 1954/55 skall finnas en reservation av 930 000 kronor, föreslår styrelsen, att anslaget för budgetåret 1955/56 anvisas med (12 700 000 — 930 000) 11 770 000 kronor.

Motivering

1 a. *Vård å pensionsstyrelsens sjukvårdsanstalter m. m.* Vårdkostnaderna torde komma att uppgå till något lägre belopp än det tidigare för innevarande budgetår beräknade. Minskningen uppskattas till 375 000 kronor.

Malmö stads sjukhusdirektion har till upphörande den 1 januari 1956 uppsagt det mellan pensionsstyrelsen och staden gällande avtalet rörande den av styrelsen vid Malmö allmänna sjukhus disponerade avdelningen. Styrelsen har icke ansett sig kunna godta uppsägningen från nämnda tidpunkt och räknar med att belägga avdelningen även under nästa budgetår.

Den vid Sahlgrenska sjukhuset i Göteborg uppförda reumatologiska kliniken skulle enligt avtal ställas till pensionsstyrelsens disposition fr. o. m. den 1 juli 1954. Stadens sjukhusdirektion har emellertid begärt, att direktionen och medicinska högskolan får disponera byggnaden intill den 1 juli 1957. Kungl. Maj:t har på pensionsstyrelsens förslag medgivit, att sjukhusdirektionen får nyttja kliniken t. o. m. den 30 juni 1955. Styrelsen, som är sysselsatt med en utredning om olägenheterna av en ytterligare förlängning av upplåtelsen, räknar icke med att få belägga platserna å kliniken under nästa budgetår och har icke beräknat medel härför.

Pensionsstyrelsen bidrar till kostnaderna för vård av vissa vårdsökande å sommarkurort. Bidraget utgår f. n. med $\frac{2}{3}$ av kostnaderna, dock högst 660 kronor för vårdperiod och högst 11 kronor för dag. Medelutgiften för

dylik vård har härvid beräknats till 16 kronor 50 öre för vård dag. Till sommarkurort hänvisade personer torde emellertid inte kunna beredas vård för lägre avgift än 18 kronor per dag. För att patienternas kostnader icke alltför mycket skall överstiga den vanliga dagavgiften å styrelsens sjukvårdsanstalter, 3 kronor 50 öre, har styrelsen ansett det nödvändigt att överväga en höjning av vårdbidraget så att detta kommer att utgå med $\frac{3}{4}$ av kostnaderna, dock högst 810 kronor per vårdperiod och högst 13 kronor 50 öre för dag. Då styrelsen räknar med en minskning av antalet till sommarkurort hänvisade från ca 675 till ca 550 beräknas dock kostnaderna till samma belopp som 1954/55 eller 435 000 kronor.

1 b. *Vård å lasarett och lupus hem.* Då vissa utgifter för sådan vård torde komma att ersättas av sjukförsäkringen räknar styrelsen med att kostnaderna minskas med 50 000 kronor.

2. *Yrkesutbildning.* Med hänsyn till att huvuddelen av pensionsstyrelsens yrkesutbildande verksamhet överflyttats till arbetsmarknadsstyrelsen torde utgifterna minskas med 175 000 kronor.

3. *Igångsättande av självständig verksamhet m. m.* För detta ändamål har för innevarande budgetår upptagits 325 000 kronor. Styrelsen hade föreslagit 375 000 kronor. Vid anmälan av 1954 års statsverksproposition (V ht s. 218) uttalade departementschefen, att behovet av ökade medel för ifrågavarande ändamål borde få tillgodoses inom ramen för den besparing, som kunde uppstå å anslaget genom att sjukförsäkringen delvis övertar kostnaderna för resor till och från styrelsens sjukvårdsanstalter.

Med hänsyn till det stora antalet bidragsansökningar avseende såväl maskin- och verktygsutrustningar samt startande av självständig verksamhet som motordrivna fordon har styrelsen för att bidrag skall kunna utgå i alla berättigade fall icke ansett sig böra lämna högre bidrag än 2 000 kronor till samma person. Då bidragsansökningarna alltjämt ökar räknar styrelsen med att kostnaderna innevarande budgetår kommer att avsevärt överstiga 325 000 kronor och utgår ifrån att med bibehållna bidragsgrunder minst 500 000 kronor erfordras för budgetåret 1955/56. Styrelsens bidrag har emellertid i allt flera fall kommit att täcka endast en mindre del av hela kostnaden. Styrelsen finner det önskvärt, att den beredes möjlighet att i förekommande fall lämna ett högre bidrag, förslagsvis 3 000 kronor. En sådan höjning skulle medföra en ytterligare belastning av anslaget med ca 200 000 kronor.

5. *Resor.* F. n. bestrides kostnaderna för resa till och från pensionsstyrelsens sjukvårdsanstalter helt av styrelsen. Sedan den allmänna sjukförsäkringen trätt i kraft den 1 januari 1955 ersättes de försäkrades resor för intagning på sjukvårdsanstalt i princip helt av försäkringen. Kostnaderna för återresa ersättes däremot endast i den mån den överstiger 4 kronor. Om nämnda belopp skall erläggas av sökanden själv eller annan, innebär detta en försämring av nuvarande förmån. Det kan komma att in-

träffa, att patient saknar medel till den del av kostnaden för återresa som icke ersättes av försäkringen och att sjukvårdsanstalten sålunda blir nödsakad att bestrida denna del. Styrelsen anser sig därför böra även för nästa budgetår räkna med visst belopp för resekostnader, förslagsvis 10 000 kronor.

Yttranden

Statskontoret har anfört, att den allmänna sjukförsäkringen bör minska pensionsstyrelsens kostnader för vård å sommarkurort. Tillräckliga skäl för att i nuvarande läge utge statsbidrag enligt förmånligare grunder än hittills synes ej föreligga. Det för igångsättande av självständig verksamhet, invalidvagnar m. m. avsedda beloppet har för budgetåren 1952/53 och 1953/54 höjts med sammanlagt 150 000 kronor, varjämte det av pensionsstyrelsen till 50 000 kronor angivna ökade medelsbehovet för innevarande budgetår får tillgodoses inom ramen för den besparing, som kan uppstå å anslaget. Statskontoret förordar, att den för nästa budgetår föreslagna höjningen av beloppet begränsas till 50 000 kronor, varigenom samma belopp som för innevarande budgetår skulle stå till förfogande. Ämbetsverket föreslår, att anslaget anvisas med 11 450 000 kronor.

Medicinalstyrelsen har icke haft något att invända mot pensionsstyrelsens framställning men erinrar, att frågan om statsbidrag till motoriserade invalidvagnar jämlikt Kungl. Maj:ts uppdrag den 5 juni 1953 är under utredning inom medicinalstyrelsen.

Ej heller *arbetsmarknadsstyrelsen* har haft något att invända mot pensionsstyrelsens framställning men hänvisar till att även arbetsmarknadsstyrelsen har behov av medel för att kunna lämna bidrag till näringshjälp (bidrag till igångsättande av självständig verksamhet m. m.).

Riksförsäkringsanstalten har bl. a. anfört, att om pensionsstyrelsen hänvisat en person till vård på allmän sal vid någon av pensionsstyrelsens sjukvårdsanstalter i anledning av att erforderlig vård ej kunnat beredas på annat sjukhus, sjukkassan enligt lagen om allmän sjukförsäkring skall — oavsett storleken — betala den vårdavgift, som den sjuke måste erlägga. Är denna avgift, med hänsyn till att pensionsstyrelsen tillämpar viss av den sjukes inkomstförhållanden beroende avgiftsgradering, högre än den lägsta för sådan vård tillämpade avgiften, skall således ersättningen från sjukkassan motsvara det högre avgiftsbeloppet. Sedan sjukförsäkringslagen trätt i kraft, blir alltså resultatet av avgiftsgraderingen icke det som åsyftats, nämligen att den sjuke skall få vidkännas en större kostnad än sådana på anstalten vårdade sjuka, som har sämre ekonomisk ställning. Det blir i stället sjukkassan, som får en större utgift än den skulle ha haft, om den sjukes ekonomiska ställning varit sämre. Det är uppenbart, att då avgifts-differentieringen sålunda kommer att förfela sitt ändamål, densamma bör upphävas.

Vad nu sagts gäller icke vård, som annorstädes än å allmänt sjukhus beretts genom pensionsstyrelsens försorg, alltså i huvudsak vård å sommarkurorter. I fråga om denna vård stadgas nämligen i 15 § sjukförsäkringslagen, att sjukhusvårdsersättning skall utgå med belopp, som motsvarar den lägsta för sådan vård utgående avgiften, d. v. s. vid avgiftsgradering efter inkomst den avgift, som uttages av patienter med de lägsta inkomsterna. Givetvis bör dock tillses, att denna lägsta avgift icke blir hög i förhållande till de å hemortssjukhus tillämpade salsavgifterna.

Departementschefen

Den vårdavgift, som patienterna på pensionsstyrelsens sjukvårdsanstalter har att erlägga, uppgår f. n. i flertalet fall till tre kronor 50 öre för dag. I vissa fall uttages, beroende på patientens inkomst, högre avgift vilken kan uppgå till 21 kronor 50 öre per dag. Sedan lagen om allmän sjukförsäkring trätt i kraft den 1 januari 1955 har de allmänna sjukkassorna att erlägga dessa avgifter för sina medlemmar. Såsom riksförsäkringsanstalten anförat kommer inkomstdifferentieringen härigenom att förfela sitt ändamål. Landsting och städer utanför landsting har vidare samtliga fastställt en vårdavgift av tre kronor för dag för vård å allmän sal vid lasarett och sjukstugor. Då det icke ansetts rimligt att sjukkassorna för vård å pensionsstyrelsens sjukvårdsanstalter — där vården snarast är enklare än vid lasarettens avdelningar i allmänhet — skall erlägga högre avgift än den som uttages vid lasarett och sjukstugor, har Kungl. Maj:t den 17 december 1954 på mitt förslag föreskrivit, att vårdavgiften fr. o. m. den 1 januari 1955 skall vara tre kronor — utan inkomstgradering — även på pensionsstyrelsens sjukvårdsanstalter. Den inkomstminskning, som härigenom uppkommer för dessa sjukvårdsanstalter, kan enligt vad jag inhämtat från pensionsstyrelsen beräknas till ca 290 000 kronor för helt budgetår. I jämförelse med pensionsstyrelsens anslagsberäkning för nästa budgetår kommer nedsättningen att medföra en kostnadsökning med ($1\frac{1}{2} \times 290\,000$) 435 000 kronor.

Enligt 15 § sjukförsäkringslagen skall de allmänna sjukkassorna ersätta kostnaderna för sjukhusvård, som varit erforderlig på grund av sjukdom, då vården annorstädes än på allmänt sjukhus beretts genom pensionsstyrelsens försorg, med belopp som motsvarar den lägsta för sådan vård utgående avgiften. Bestämmelsen avser främst sådan vård å sommarkurort, som beredes genom pensionsstyrelsen. Styrelsen har nu föreslagit, att grunderna för dess bidrag till sådan vård skall ändras på det sättet att patientens kostnad sänkes från f. n. — då största möjliga bidrag utgår — fem kronor 50 öre till fyra kronor 50 öre per dag. Enligt min mening bör även i dessa fall den normala kostnaden för patienten, d. v. s. den avgift som skall ersättas av sjukkassan, vara tre kronor för dag. Med hänsyn till sjukförsäkringslagens utformning kan möjligheten till avgiftsgradering däremot bibehållas i förevarande fall. Avgiftssänkningen medför enligt uppgifter från styrelsen en merkostnad om 50 000 kronor per budgetår.

Pensionsstyrelsen har föreslagit, att det för näringshjälp m. m. — bidrag till maskiner för igångsättande av självständig verksamhet, invalidvagnar etc. — avsedda beloppet skall höjas från 325 000 till 700 000 kronor. Jag kan inte tillstyrka att beloppet räknas upp med mer än 125 000 kronor eller till 450 000 kronor. Detta medför att kostnaderna kan förutses bli 250 000 kronor lägre under nästa budgetår än styrelsen antagit.

Mot pensionsstyrelsens beräkningar i övrigt av medelsbehovet under anslaget synes intet vara att invända. Vad jag i det föregående anført för- anleder å ena sidan en ökning av kostnaderna med 485 000 kronor och å andra sidan en minskning med 250 000 kronor. Anslaget bör sålunda för nästa budgetår anvisas med 235 000 kronor högre belopp än enligt styrelsens förslag eller med (11 770 000 + 235 000) 12 005 000 kronor, vilket belopp bör avrundas till 12 000 000 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Åtgärder till förebyggande och hävande av invaliditet* för budgetåret 1955/56 anvisa ett reservationsanslag av 12 000 000 kronor.

[96] 7. **Särskilda barnbidrag till änkors och invaliders barn m. m.** Under denna rubrik har för innevarande budgetår anvisats ett förslagsanslag av 12 100 000 kronor. Pensionsstyrelsen har (skr. ²⁸/₈ 1954) beräknat medelsbehovet under anslaget till 11 600 000 kronor för nästa budgetår.

Departementschefen

Då de särskilda bidragen till änkor och änklingar med barn, för vilka medel anvisas under detta anslag, beröres av de förslag som jag omnämnt vid anmälan i det föregående (punkten 93) av anslaget till Bidrag till folkpensioner m. m., bör nu ifrågavarande anslag i statsverkspropositionen upptagas med endast preliminärt beräknat belopp. Anslaget bör härvid uppföras med 11 900 000 kronor.

Återopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avvidan på särskild proposition i ämnet, till *Särskilda barnbidrag till änkors och invaliders barn m. m.* för budgetåret 1955/56 beräkna ett förslagsanslag av 11 900 000 kronor.

[97] 8. **Bidrag till de blindas förening.** Under denna rubrik har för innevarande budgetår anvisats ett obetecknat anslag av 365 000 kronor (statsliggaren s. 363), varav 300 000 kronor avsetts som bidrag till avlöningar och omkostnader för den av De blindas förening bedrivna depå-

verksamheten för försäljning av arbetsmaterial till blinda hantverkare samt av dessas hantverksprodukter. Återstående belopp, 65 000 kronor, utgör bidrag till föreningens verksamhet i övrigt.

De blindas förening har (skr. i augusti 1954) hemställt, att anslaget höjes till 385 000 kronor. Föreningen har anfört, att De blindas förenings försäljningsaktiebolag, genom vilket depåverksamheten bedrives, under budgetåret 1953/54 haft en omsättning av råvaror uppgående till 1 450 000 kronor mot 1 372 000 kronor under föregående budgetår. Motsvarande siffror för försäljningar av färdiga produkter var 496 000 resp. 585 000 kronor. Försäljningssumman för borstar har alltså nedgått avsevärt. Det otillfredsställande resultatet är att hänföra till lägre priser på grund av den allt hårdare konkurrensen men också till det förhållandet, att den största avnämaren av borstar under föregående år, nämligen statens järnvägar, minskat sina inköp från 144 000 till 67 000 kronor. Emellertid har man i någon mån kunnat stimulera hantverkarnas och lokalorganisationernas egen försäljning.

Tidigare har de produkter, som framställts av enskilda hantverkare i Stockholm och vid Stockholms blindförenings verkstäder, sålts antingen genom hantverkarna själva eller genom stockholmsföreningens försorg. På grund av olägenheterna med två försäljningsorgan så nära inpå varandra och då stockholmsföreningen ställts inför svårigheter på grund av otillräckliga medel, har bolaget övertagit försäljningen även i Stockholm. Bolagets försäljning av färdiga arbeten beräknas härigenom komma att stiga med bortåt 400 000 kronor.

I den utgiftsstat, som låg till grund för statsmakternas beslut om anslag för budgetåret 1953/54, var lönerna upptagna till 196 000 kronor. Bolaget har fått vidkännas löneökningar om nära 9 000 kronor. Med oförändrad personal skulle lönesumman alltså ha utgjort ca 205 000 kronor. Genom rationalisering har stegringen kunnat begränsas något. Efter rörelsens utvidgning nödgas man dock räkna med lägst 205 000 kronor. Omkostnaderna utgjorde budgetåret 1953/54 ca 108 000 kronor och beräknas, bl. a. som en följd av rörelsens utveckling, stiga till 117 400 kronor per år. Till sammans med lönerna skulle kostnaderna alltså bli 322 400 kronor. Föreningen hemställer, att 320 000 kronor anvisas för nästa budgetår.

Bidraget till föreningens verksamhet i övrigt föreslås utgå med oförändrat belopp, 65 000 kronor.

Statskontoret har anfört följande.

Då De blindas förening den 1 juli 1953 övertog den verksamhet, som bedrivits av den statliga centraldepån för blindas arbeten, åtog sig staten att till verksamheten lämna ett årligt bidrag, som i princip skulle täcka de avlöningar och omkostnader, vilka för det dåvarande bestreds av statsmedel. Föreningens begäran om förhöjt statsbidrag för nästkommande

budgetår synes väsentligen vara föranledd av den ökning av löne- och andra omkostnader, som följt med övertagandet av Stockholms blindförenings försäljningsverksamhet. Enligt statskontorets mening kan föreningen till stöd för den yrkade höjningen av statsbidraget ej med fog åberopa sig å förenämnda åtagande från statens sida, då staten därigenom ej förbundit sig att anpassa statsbidraget efter sådan förändring i föreningens utgifter, som föranledes av verksamhetens utvidgning. Med anledning härav föreslår statskontoret, att bidraget för nästkommande budgetår utgår med oförändrat belopp.

Departementschefen

Vid anmälan av frågan om överlåtande av ifrågavarande depåverksamhet till De blindas förening anförde jag (prop. 1953: 115, s. 18), att en omräkning av bidraget till driftkostnaderna borde äga rum i samband med den årliga budgetbehandlingen i den mån detta föranleddes av väsentliga kostnadsförändringar uppåt eller nedåt. Jag delar statskontorets uppfattning att vad föreningen nu anfört icke utgör tillräckligt skäl för en höjning av bidraget. Anslaget bör därför anvisas med oförändrat belopp.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till de blindas förening* för budgetåret 1955/56 anvisa ett anslag av 365 000 kronor.

H. Diverse

[98] 1. **Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Byggnadsstyrelsens delfond.** Med åberopande av vad chefen för finansdepartementet vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor anfört angående ersättning till förevarande delfond hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Byggnadsstyrelsens delfond* för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 1 594 000 kronor.

[99] 2. **Ersättning till statens domäners fond för upplåten mark.** Under åberopande av vad chefen för finansdepartementet vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor anfört angående ersättning till förevarande fond hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättning till statens domäners fond för upplåten mark* för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 19 100 kronor.

[100] 3. **Statens hyresråd: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	688 000	722 915
1954/55 (statsliggaren s. 363)	733 500	
1955/56 (förslag)	794 300	

Statens hyresråd har (skr. ³⁰/₈ 1954) upplyst, att antalet till rådet inkomna besvärsmål, som under budgetåret 1952/53 uppgått till 5 210, under budgetåret 1953/54 utgjort 4 826. Under hela den tid hyresrådet varit i verksamhet fram till den 1 juli 1954 hade 51 640 mål inkommit, medan 48 890 avgjorts eller återkallats. Antalet inkomna mål har under de båda sistförflutna budgetåren något minskat. Arbetsbalansen har dock oavbrutet stigit och uppgick vid årsskiftet 1953/54 till 2 915 mål. Balansen bör nedbringas till 1 500 mål för att kunna anses normal med hänsyn till den tid förfarandet måste ta i hyresrådet.

Yrkanden

Hyresrådet hemställer, att anslaget höjes med -- avrundat -- 88 300 kronor.

1. Ytterligare medel för arvode till den heltidsanställda ordförandesuppleanten	1 200
2. Ökade medel till arvoden åt ordförande- och ledamotssuppleanter	25 000
3. Höjning av arvodena åt deltidсанställda ordförandesuppleanter ...	9 500
4. Ytterligare medel till extra föredragande	18 000
5. 1 amanuens i st. f. medel till tillfällig amanuenshjälp	8 164
6. 1 kontorsbiträde	8 280
7. Reglerad befordringsgång och löneklassuppflyttningar	18 100
	88 244

Motivering

1. Vid skifte på tjänsten har den nye suppleanten genom Kungl. Maj:ts beslut den 25 september 1953 erhållit ett arvode som med 100 kronor i månaden överstiger vad företrädaren uppbar.

2. Antalet sammanträden bör ökas med 100 under nästa budgetår.

3. Enligt gällande bestämmelser äger suppleant för ordföranden uppbära dels för varje sammanträde med rådet in pleno arvode med 45 kronor och dels för varje dag suppleanten eljest tjänstgör i ordförandens ställe 30 kronor. Om vid sammanträde handlagts huvudsakligen besvärsmål och suppleanten har att kontrolläsa handlingar och justera beslut i dessa mål, äger han uppbära arvode med ytterligare 45 kronor för varje sådant sammanträde. — Arvodena till ledamöter och suppleanter för dem höjdes genom beslut av 1952 års riksdag, däremot icke arvodena till ordförandesuppleanterna. De sistnämnda bör nu höjas på så sätt att arvodena för sammanträde och kontrolläsning bestämmes till sammanlagt 120 kronor.

4.—6. Det ökade antalet sammanträden kräver ytterligare insats av extra föredragande, samt amanuens- och skrivhjälp.

Yttrande

Statskontoret anser, att det nu bör föreligga så lång tids erfarenhet av rådets verksamhet, att det bör vara möjligt att åstadkomma en sådan rationalisering i handläggningen av hyresmålen att dessa kan avgöras i snabba takt. Uppenbarligen är det av synnerlig vikt att rådet erhåller förbättrade möjligheter att minska balansen. Ämbetsverket förordar därför, att rådets begäran om ökad medelsanvisning för extra föredragande och för anställande av en heltidsamanuens och ett kontorsbiträde på så sätt bifalles, att ett belopp av förslagsvis 25 000 kronor anvisas till avlönande av tillfällig arbetskraft. Någon höjning av arvodena till ordförandesuppleanter kan statskontoret icke tillstyrka.

Departementschefen

Vad först beträffar rådets framställning om ytterligare medel till extra föredragande samt amanuens- och kontorshjälp, allt i syfte att öka hand-

läggningstakten, vill jag ansluta mig till statskontorets förslag att ett belopp av 25 000 kronor anvisas till avlönande av tillfällig arbetskraft. Då därjämte en höjning av sammanträdesfrekvensen kräver ytterligare medel för arvoden åt suppleanterna, är jag beredd att föreslå ökad anvisning jämväl för detta ändamål, dock icke med mera än 10 000 kronor.

Den genomförda höjningen av arvodet till den heltidsanställda ordförandesuppleanten bör föranleda uppräknings med 1 200 kronor. Arvodena till deltidanställda ordförandesuppleanter bör höjas, dock endast till 110 kronor för sammanträde jämte kontrolläsning. Härför erfordras ytterligare 6 500 kronor.

Slutligen beräknar jag i överensstämmelse med rådets förslag 18 100 kronor för löneklassuppflyttningar m. m.

Anslaget bör således höjas med (25 000 + 10 000 + 1 200 + 6 500 + 18 100) 60 800 kronor och alltså uppföras med (733 500 + 60 800) 794 300 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens hyresråd: Avlöningar* för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 794 300 kronor.

[101] 4. Statens hyresråd: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	62 000	80 645
1954/55 (statsliggaren s. 364)	76 000	
1955/56 (förslag)	74 500	

Statens hyresråd har (skr. ^{30/8} 1954) hemställt, att anslaget uppföres med oförändrat belopp.

Statskontoret anser, att från anslaget bör avräknas ett för innevarande budgetår inlagt engångsbelopp av 1 700 kronor.

Departementschefen

Anslaget bör minskas med hänsyn till det engångsbelopp, som inräknats för innevarande budgetår. Jag föreslår, att det uppföres med 74 500 kronor och hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens hyresråd: Omkostnader* anvisa ett förslagsanslag av 74 500 kronor.

[102] 5. Kostnader för genomförande av en behovsprövning på bostadsmarknaden

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	75 000	60 660
1954/55 (statsliggaren s. 365)	75 000	
1955/56 (förslag)	50 000	

Från anslaget bestrides kostnaderna för den verksamhet för frivillig behovsprövning på bostadsmarknaden, som bedrivs av centralrådet för bostadsfördelning.

Yrkanden

Centralrådet för bostadsfördelning har (skr. 7/9 1954) framlagt följande beräkning av anslagsbehovet för nästa budgetår.

1. Arvoden till ordföranden m. fl.	6 100
2. Propaganda	100 000
3. Övriga omkostnader	3 900
Summa anslag	110 000

Motivering

1. *Arvoden.* Ordförandens arvode minskas från 5 000 till 2 400 kronor. Övriga arvoden, nämligen till vice ordföranden och sekreteraren, beräknas till 3 700 kronor.

2. *Propaganda.* Under tiden 1 oktober 1953—30 juni 1954 disponerades för propaganda ca 50 000 kronor. Förutom denna propaganda förekom i betydande utsträckning gratispropaganda i dagspressen på grund av det nyhetsvärde, som införandet av den frivilliga behovsprövningen ägde vid tiden efter den 1 oktober 1953. Någon gratispropaganda av nämnvärd omfattning torde icke i fortsättningen kunna påräknas. Centralrådet räknar med att även under nästa budgetår tillämpa den förhållandevis billigaste metoden för propaganda, nämligen annonsering. En annons införd en gång i rikspressen och i den ortspress, som täcker de större tätorterna, drager en kostnad av ca 20 000 kronor. Annonsen bör införas åtminstone fyra gånger under loppet av ett år. Årskostnaden kan sålunda beräknas till minst 80 000 kronor.

Annonspropagandan bör liksom hittills kompletteras av den upplysning, som organisationerna i samråd med centralrådet bedriver bland sina medlemmar. Härav föranledda kostnader beräknas till lägst 20 000 kronor.

3. *Övriga omkostnader.* Till ersättning för skrivhjälp, telefon, skrivmateriel, papper och porton m. m. beräknas 3 900 kronor.

Yttrande

Statskontoret anser, att tillräcklig upplysning om den frivilliga behovsprövningen redan lämnats genom den propagandaverksamhet, som hittills bedrivits och under året kommer att bedrivas, varför behovet av ytterligare medelsanvisning kan ifrågasättas. Därest emellertid en fortsatt annonskampanj anses oundgänglig, bör härför anvisas högst samma belopp som centralrådet under innevarande budgetår disponerar för ändamålet.

Departementschefen

Jag har intet att erinra mot att medel även för nästa budgetår anvisas till förevarande ändamål. Anslaget bör dock enligt min mening minskas till 50 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kostnader för genomförande av en behovsprövning på bostadsmarknaden* för budgetåret 1955/56 anvisa ett anslag av 50 000 kronor.

[103] 6. **Ersättningar för skador vållade av vissa rymlingar m. fl.**

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	40 000	36 560
1954/55 (statsliggaren s. 365)	40 000	
1955/56 (förslag)	40 000	

Anslaget bör uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättningar för skador vållade av vissa rymlingar m. fl.* för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 40 000 kronor.

[104] 7. **Internationellt socialpolitiskt samarbete**

	Anslag	Nettoutgift
1952/53	780 000	829 300
1953/54	780 000	730 947
1954/55 (statsliggaren s. 365)	830 000	
1955/56 (förslag)	830 000	

Från anslaget bestrides främst kostnaderna för Sveriges deltagande i den internationella arbetsorganisationens verksamhet, för delegationen för det internationella socialpolitiska samarbetet samt för det nordiska socialpolitiska samarbetet.

Sveriges andel i kostnaderna för den internationella arbetsorganisationen uppgick för år 1954 till ca 658 000 kronor. Sveriges andel för år 1955 skall erläggas under budgetåret 1955/56; den har beräknats stiga till ca 706 000 kronor. Anslaget bör dock kunna för nästa budgetår bibehållas vid oförändrat belopp.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Internationellt socialpolitiskt samarbete* för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 830 000 kronor.

[105] 8. Bidrag till utlandssvenskarnas förening

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	104 000	104 000
1954/55 (statsliggaren s. 366)	80 000	
1955/56 (förslag)	50 000	

Av anslaget för innevarande budgetår har för livsmedelssändningar till svenskar i utlandet jämte härå belöpande administrationskostnader beräknats 42 000 kronor, för kuratorsverksamhet i Sverige 8 000 kronor och för bidrag till föreningens ordinarie verksamhet 30 000 kronor.

Utlandssvenskarnas förening har (skr. ²³/₉ 1954) hemställt om statsbidrag för nästa budgetår. Bidraget till föreningens ordinarie verksamhet har utgått med 30 000 kronor för år alltsedan budgetåret 1943/44 och bör med hänsyn till senare inträffad penningvärdeförsämring höjas till 35 000 kronor. I övrigt äskas anslag efter oförändrade grunder. Föreningen har alltså hemställt om höjning av anslaget till 85 000 kronor.

Beträffande livsmedelssändningarna anför föreningen i huvudsak följande. Under budgetåret 1953/54 har livsmedelspaket utdelats till 110 personer i England och Skottland, 15 i Italien, 925 i Tyskland och 40 i Österrike. Genomsnittligt har varje person erhållit livsmedel tre gånger under budgetåret, vissa särskilt ömmande fall har dock fått ytterligare tilldelning. Antalet paket har sammanlagt uppgått till 3 400. — Det kan visserligen förefalla som om tillgången på livsmedel i t. ex. Västtyskland och Italien är fullt tillfredsställande. Hänsyn måste emellertid tagas till prisläget och köparens betalningsförmåga. I fråga om prisläget anføres, att detta oftast är väsentligt högre än i Sverige. Av mottagarna i t. ex. Västtyskland är ca 80 % pensionärer med inkomster på omkring 70 kronor per månad för ensamstående och 110 kronor för månad för gifta par; återstående 20 % är att söka bland sjuka och arbetslösa samt barnrika familjer. Förhållandena är ungefär likartade i övriga länder, där föreningen fördelar livsmedel.

Slutligen anholder föreningen, att, i likhet med vad som medgivits för innevarande budgetår, bidrag till kostnader för utlandssvenska barns besök i Sverige må utgå i den mån de kan rymmas inom anvisat belopp.

Statskontoret anser, att bidrag till livsmedelssändningar med hänsyn till det förbättrade försörjningsläget i de av verksamheten berörda länderna icke längre bör beviljas. I vart fall bör bidraget ytterligare nedsättas. Ämbetsverket föreslår, att anslaget anvisas med 38 000 kronor, varav 30 000 kronor för föreningens ordinarie verksamhet och 8 000 kronor för kuratorsverksamheten.

Socialstyrelsen anser, att livsmedelssändningarna med hänsyn till prisstegringarna utomlands fyller ett verkligt behov, särskilt för pensionärer,

sjuka och arbetslösa. Styrelsen tillstyrker bifall till föreningens förslag i avseende på dessa sändningar. Till kuratorsverksamhet och ordinarie verksamhet bör anvisas oförändrat belopp.

Departementschefen

Vid anmälan av propositionen 1950:136 angående viss hjälpverksamhet för utlandssvenskar och flyktingar förklarade sig min företrädare i ämbetet ej beredd att förorda, att livsmedelssändningarna till svenskar i utlandet utvecklades till en permanent form av understöd. Verksamheten borde ännu någon tid få fortgå men i alltmer begränsad omfattning. Uttalet godkändes av riksdagen (statsutsk. utl. nr 83, rd. skr. nr 155). I överensstämmelse härmed har anslaget till livsmedelssändningar, som under budgetåret 1949/50 uppgick till 200 000 kronor, etappvis minskats och uppgår för innevarande budgetår till 42 000 kronor.

Anslaget till livsmedelssändningar bör nu ytterligare nedskäras. Jag föreslår, att för sådana sändningar jämte administration därav för nästa budgetår beräknas tillhoppa 12 000 kronor. Föreningen bör därjämte för nästa budgetår erhålla oförändrat bidrag till kuratorsverksamheten och sin ordinarie verksamhet, alltså med 8 000 resp. 30 000 kronor. Anslaget bör således uppföras med 50 000 kronor.

Bidrag till kostnaderna för utlandssvenska barns besök i Sverige bör fortfarande få utgå i den mån så kan ske inom anslagets ram.

Under hänvisning till det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till utlandssvenskarnas förening* för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 50 000 kronor.

[106] 9. Understöd åt utlandssvenskar m. m.

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	25 000	27 028
1954/55 (statsliggaren s. 366)	25 000	
1955/56 (förslag)	25 000	

Från detta anslag bestrides kostnaderna för bistånd i form av mottagningshjälp, starthjälp och rörelselån m. m. åt från utlandet återkomna svenskar. Hjälpverksamheten handhaves av arbetsmarknadsstyrelsen och den offentliga arbetsförmedlingen. Riktlinjerna för verksamheten fastställdes av 1950 års riksdag (prop. nr 136; statsutsk. utl. nr 83; rd. skr. nr 155).

I överensstämmelse med förslag av arbetsmarknadsstyrelsen (skr. 13/8 1954), mot vilket statskontoret icke haft något att erinra, föreslår jag, att anslaget för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp. Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Understöd åt utlandssvenskar m. m.* för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 25 000 kronor.

[107] 10. *Understöd åt flyktingar m. m.*

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	300 000	145 327
1954/55 (statsliggaren s. 366)	250 000	
1955/56 (förslag)	115 000	

Från detta anslag bestrides främst kostnaderna för omhändertagande genom arbetsmarknadsstyrelsens försorg av till Sverige anländande flyktingar. Vidare bestrides därifrån kostnader för bidrag i vissa fall till flyktingars resor från Sverige samt de särskilda kostnader i övrigt för flyktingar, som kan anses ofrånkomliga, men för vilka särskilda medel ej beräknats (prop. 1950: 136; statsutsk. utl. 1950: 83; rd. skr. 1950: 155).

Arbetsmarknadsstyrelsen har (skr. ¹³/s 1954) upplyst, att flyktingströmmen sedan någon tid så gott som upphört. Utgifterna för mottagningshjälp uppgick under budgetåren 1952/53 och 1953/54 till resp. ca 171 000 och 62 000 kronor. Under förutsättning att icke flyktingströmmen ökar bör — med iakttagande av en viss försiktighet — för mottagningshjälp beräknas ett belopp av 100 000 kronor.

Startlån utlämnades under budgetåret 1953/54 till ett belopp av ca 50 000 kronor. Med hänsyn till variationer i lånebeloppen och otillförlitligheten i alla bedömningar av antalet lånefall kan någon exakt beräkning av behovet av lånemedel icke göras. Styrelsen finner icke tillrädligt att räkna med ett lägre medelsbehov än 40 000 kronor.

Kostnaderna för flyktingars resor från Sverige uppgick under budgetåret 1953/54 till 40 kronor. För detta ändamål bör beräknas ett belopp av 1 000 kronor.

Det totala medelsbehovet uppskattas sålunda till (100 000 + 40 000 + 1 000) 141 000 kronor, eller avrundat 140 000 kronor.

Statskontoret anser — med hänsyn till att framför allt medelsbehovet för mottagningshjälp torde vara beräknat i överkant — att anslaget bör uppföras med högst 115 000 kronor.

Departementschefen

Anslaget bör i överensstämmelse med statskontorets förslag uppföras med 115 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Understöd åt flyktingar m. m.* för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 115 000 kronor.

[108] 11. Social upplysningsfilm

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	30 000	62 083
1954/55 (statsliggaren s. 367)	30 000	
1955/56 (förslag)	30 000	

Kommittén för social upplysningsfilm har (skr. ¹⁶/₈ 1954) hemställt, att ett belopp av 100 000 kronor måtte anvisas för filmverksamheten under nästa budgetår. Kommittén anför i huvudsak följande.

Vid innevarande budgetårs ingång förelåg å anslaget en reservation av 2 363 kronor. Tillsammans med anslaget för innevarande budgetår uppgår sålunda tillgängliga medel till 32 360 kronor. Därav beräknas ca 5 000 kronor utgöra redan bundna kostnader i samband med en redan färdigställd film. Vidare erfordras 2 500 kronor för administrationskostnader, vartill torde komma utgifter om minst 4 000 kronor för distributionskostnader i anslutning till en eventuell nyproduktion. För nyproduktion disponeras sålunda 20 860 kronor. Detta belopp är icke tillnärmelsevis tillräckligt för att kommittén utan avkall på hittills hävdade kvalitetskrav skall våga ge sig i kast med något för filmbehandling lämpat socialt ämne av mera komplicerad natur.

Statskontoret anser, att förevarande verksamhet utan olägenhet kan temporärt nedläggas.

Departementschefen

Anslaget bör för nästa budgetår uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Social upplysningsfilm* för budgetåret 1955/56 anvisa ett reservationsanslag av 30 000 kronor.

[109] 12. Kommittéer och utredningar genom sakkunniga

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	835 000 ¹	883 850
1954/55 (statsliggaren s. 367)	835 000	
1955/56 (förslag)	835 000	

¹ Därjämte å tilläggsstat 50 000 kronor.

Å anslaget fanns vid utgången av budgetåret 1953/54 en reservation av 22 969 kronor.

Anslaget bör uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kommittéer och utredningar genom sakkunniga* för budgetåret 1955/56 anvisa ett reservationsanslag av 835 000 kronor.

[110] 13. Extra utgifter

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	65 000	60 468
1954/55 (statsliggaren s. 367)	65 000	
1955/56 (förslag)	65 000	

Å anslaget innestod vid utgången av budgetåret 1953/54 en reservation av 57 818 kronor; härav hade emellertid ca 37 500 kronor disponerats redan före utgången av nämnda budgetår. Anslaget bör för nästa budgetår uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Extra utgifter* för budgetåret 1955/56 anvisa ett reservationsanslag av 65 000 kronor.

SAMMANFATTNING

För budgetåret 1955/56 skulle, vid bifall till gjorda förslag, under femte huvudtiteln uppföras 2 518 854 000 kronor. Då å riksstaten för budgetåret 1954/55 anvisats 2 376 225 100 kronor, skulle således huvudtitelns slutsumma komma att öka med 142 628 900 kronor. De automatiska anslagsökningarna uppgår till 156 milj. kronor, övriga anslagsökningar till 1,8 milj. kronor och anslagsminskningarna till 15,2 milj. kronor.

Förändringarna inom huvudtiteln framgår av följande sammanställning.

Avdelning	Anvisat 1954/55	Äskat 1955/56	Ökning eller minskning
A. Socialdepartementet	779 000	782 000	+ 3 000
B. Socialstyrelsen med dithörande verksamhet samt arbetsdomstolen	588 948 100	587 030 000	— 1 918 100
C. Arbetsmarknadsstyrelsen med dithörande verksamhet	98 674 300	94 124 000	— 4 550 300
D. Bostadsbyggande m. m. ...	137 786 700	144 035 600	+ 6 248 900
E. Sjuk- och yrkesskadeförsäkring m. m.	178 121 400	284 841 500	+ 106 720 100
F. Arbetarskydd	4 163 500	4 363 500	+ 200 000
G. Folkpensionering m. m. ...	1 363 322 500	1 399 155 500	+ 35 833 000
H. Diverse	4 429 600	4 521 900	+ 92 300
Summa kronor	2 376 225 100	2 518 854 000	+ 142 628 900

I fråga om anslagen till socialstyrelsen med dithörande verksamhet väntas kostnaderna för mödrahjälp minska med 1,5 milj. kronor. Ersättningsarna för bidragsförskott torde öka med 0,9 milj. kronor. Anslaget till uppförande eller inrättande av barnhem minskas med 1 milj. kronor, anslagen till ferieresor med 0,56 milj. kronor och anslaget till byggnadsarbeten vid ungdomsvårdsskolorna med 0,5 milj. kronor.

Av arbetsmarknadsanslagen minskas anslaget till kostnader för arbetslöshetens bekämpande m. m. med 5 milj. kronor.

Av den beräknade ökningen under anslagen till bostadsbyggande m. m. hänför sig 6,8 milj. kronor till kapitalmedelsförluster och ränteeftergifter, medan anslaget till bostadsrabatter minskar med 1 milj. kronor.

Den nya lagstiftningen om sjuk- och moderskapsförsäkring m. m., som trätt i kraft den 1 januari 1955, påverkar i fortsättningen anslagsberäkningen med hel årseffekt. Till följd härav har anslaget till bidrag till sjuk-kassor m. m. för nästa budgetår preliminärt beräknats stiga med 110 milj. kronor. Å andra sidan har anslagen till vissa ersättningstillägg och

till vissa statsverket åliggande olycksfallsärsättningar preliminärt beräknats minska med totalt 1,4 milj. kronor. Till följd av omorganisation inom riksförsäkringsanstalten torde anstaltens avlöningsanslag kunna minskas med ca 1,65 milj. kronor. Anslaget till riksförsäkringsanstaltens ortsombud bortfaller.

Under avsnittet om arbetarskyddet uppföres ett nytt anslag till en undersökning rörande koloxidförgiftningar.

Folkpensionerna jämte indextillägg — i fortsättningen sammanförda under ett anslag — beräknas draga en kostnad av 37 milj. kronor utöver innevarande budgetårs anslag. Däremot minskar medelsbehovet till invaliditetsförebyggande åtgärder med 1,2 milj. kronor.

Anslaget till barntillägg åt vissa befattningshavare i statens tjänst utgår.

Avlönings- och omkostnadsanslagen minskar med tillhoppa ca 0,8 milj. kronor.

Härefter följer en mera detaljerad redovisning för öknings- och minskningar under de särskilda anslagen (dock ej avlönings- och omkostnadsanslag).

Mera betydande öknings

	Kronor	Kronor
<i>Socialstyrelsen med dithörande verksamhet</i>		
Bidrag till avlönande av hemvårdarinnor	200 000	
Barnavård i allmänhet	350 000	
Ersättning till barnavårdsnämnderna för bidragsförskott	900 000	
Bidrag till driften av antalter för halvöppen barnavård	100 000	
Bidrag till driften av barnkolonier m. m.	100 000	1 650 000
<i>Arbetsmarknadsstyrelsen med dithörande verksamhet</i>		
Arbetsmarknadsstyrelsens arbetsvårdsverksamhet ...	200 000	200 000
<i>Bostadsbyggande m. m.</i>		
Kapitalmedelsförluster och ränteeftergifter å vissa bostadsbyggnadslån	6 800 000	
Bidrag till utrustning m. m. av vissa samlingslokaler	200 000	7 000 000
<i>Sjuk- och yrkesskadeförsäkring m. m.</i>		
Bidrag till sjukkassor m. m.		110 000 000
<i>Arbetarskydd</i>		
Utredning rörande koloxidförgiftningars uppkomst och förebyggande		100 000
<i>Folkpensionering m. m.</i>		
Bidrag till folkpensioner m. m.		37 000 000
Summa kronor		155 950 000

Större minskningar

	Kronor	Kronor
<i>Socialstyrelsen med dithörande verksamhet</i>		
Mödrahjälp	1 500 000	
Bidrag till uppförande eller inrättande av barnhem	1 000 000	
Bidrag till driften av barnhem	200 000	
Ferieresor för barn	400 000	
Ferieresor för husmödrar	160 000	
Statens skolor tillhörande barna- och ungdomsvården: Byggnadsarbeten m. m.	500 000	3 760 000
<i>Arbetsmarknadsstyrelsen med dithörande verksamhet</i>		
Kostnader för arbetslöshetens bekämpande m. m. ...		5 000 000
<i>Bostadsbyggande m. m.</i>		
Bostadsrabatter		1 000 000
<i>Sjuk- och yrkesskadeförsäkring m. m.</i>		
Vissa tillägg å ersättningar i anledning av olycksfall i arbete m. m.	700 000	
Statsverket åliggande, av andra medel ej utgående ersättningar i anledning av olycksfall i arbete m. m.	700 000	1 400 000
<i>Folkpensionering m. m.</i>		
Åtgärder till förebyggande och hävande av invaliditet	1 200 000	
Särskilda barnbidrag till änkers och invaliders barn m. m.	200 000	1 400 000
<i>Diverse</i>		
Understöd åt flyktingar m. m.		135 000
	Summa kronor	12 695 000

Vad föredragandena sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Alf Björnelid

Register

till

Femte huvudtiteln för budgetåret 1955/56

A. Socialdepartementet

Sid.		Kronor
	Socialdepartementet:	
1	Avlöningar	717 000
2	Omkostnader	65 000
		782 000

B. Socialstyrelsen med dithörande verksamhet samt arbetsdomstolen

Socialstyrelsen:

3	Avlöningar till personal för verksamheten i allmänhet..	2 661 000
8	Avlöningar till viss personal för större statistiska specialundersökningar	60 000
9	Omkostnader	482 900
11	Ersättning till statistiska centralbyråns utredningsinstitut m. fl.	115 000

Statens socialvårdskonsulenter:

13	Avlöningar	294 000
16	Omkostnader	104 800

Arbetsdomstolen:

17	Avlöningar	149 000
18	Omkostnader	16 400

Förlikningsmän för medling i arbetstvister m. m.:

19	Avlöningar	190 000
22	Omkostnader	40 000

Mödrahjälp m. m.:

22	Mödrahjälp	4 500 000
27	Mödrahjälpnämnderna	140 000

Social hemhjälp:

28	Bidrag till avlönande av hemvårdarinnor	3 500 000
29	Prov- och kompletteringskurser för hemvårdarinnor	212 000

Fattigvård och barnavård m. m.:

30	Fattigvård i allmänhet	4 400 000
31	Barnavård i allmänhet	700 000
31	Fattigvård och barnavård för lappar	175 000
32	Bidrag till anordnande samt om- och tillbyggnad av ålderdomshem	12 000 000

Sid.		Kronor
33	Bidrag till utbildning av föreståndare vid ålderdomshem	45 000
34	Bidrag till driftkostnaderna vid arbetshem.....	60 000
34	Allmänna barnbidrag.....	527 000 000
36	Ersättning till postverket för utbetalning av allmänna barnbidrag.....	2 000 000
36	Ersättning till barnavårdsnämnderna för bidragsförskott	5 500 000
37	Bidrag till barnavårdsnämnderna för vissa kostnader enligt barnavårdslagen m. m.	120 000
38	Bidrag till uppförande eller inrättande av barnhem	800 000
40	Bidrag till driften av barnhem	2 200 000
41	Bidrag till utbildning av föreståndare vid barnhem	41 300
42	Bidrag till driften av anstalter för halvöppen barnavård	3 050 000
44	Bidrag till utbildning av personal inom den halvöppna barnavården m. m.	288 600
46	Ferieresor för barn	2 400 000
47	Ferieresor för husmödrar	1 140 000
48	Bidrag till driften av semesterhem	560 000
49	Stipendier för underlättande av husmoderssemester	1 000 000
50	Bidrag till driften av barnkolonier m. m.	1 600 000
Statens skolor tillhörande barn- och ungdomsvården:		
52	Avlöningar	4 739 000
106	Omkostnader	3 396 000
111	Byggnadsarbeten m. m.	1 250 000
116	Forthbildningskurs för befattningshavare vid skolor tillhörande barn- och ungdomsvården	6 500
117	Bidrag till inrättande av inackorderingshem m. m.	2 500
118	Ersättning till inackorderingshem för driftförluster	88 000
119	Bidrag till frälsningsarméns flickhem	3 000
		587 030 000

C. Arbetsmarknadsstyrelsen med dithörande verksamhet

Arbetsmarknadsstyrelsen:

120	Avlöningar	4 227 000
128	Omkostnader	774 500
134	Krisorganisationen	1 000 000

Den offentliga arbetsförmedlingen:

136	Avlöningar	18 329 000
142	Omkostnader	4 685 000
143	Krisorganisationen	2 200 000

144	Bidrag till erkända arbetslöshetskassor	40 000 000
147	Kostnader för arbetslöshetens bekämpande m. m.	20 000 000
156	Kostnader för överflyttning av arbetskraft	100
160	Arbetskliniken i Stockholm	266 800
165	Bidrag till kommunal och enskild arbetsvårdsverksamhet	341 500
168	Arbetsmarknadsstyrelsens arbetsvårdsverksamhet	2 300 000
170	Kostnader för arbetsmarknadsstyrelsens förrådsverksamhet	100

94 124 000

Sid.

Kronor

D. Bostadsbyggande m. m.**Bostadsstyrelsen:**

175	Avlöningar	3 671 400
179	Omkostnader	555 000

Länsbostadsnämnderna:

180	Avlöningar	2 855 000
183	Omkostnader	677 000

184	Kapitalmedelsförluster och ränteeftergifter å vissa bostads- byggnadslån	20 000 000
185	Bostadsrabatter	85 000 000
188	Bidrag till viss bostadsförbättringsverksamhet	30 000 000
190	Bidrag till inrättande av pensionärshem	100
191	Bidrag till viss upplysningsverksamhet rörande byggnads- tekniska frågor	100

Statens nämnd för byggnadsforskning:

192	Avlöningar	93 100
193	Omkostnader	37 000
194	Byggnadsforskning	265 000
194	Statens nämnd för samlingslokaler	31 800
195	Bidrag till vissa riksorganisationer för samlingslokaler	15 000
195	Bidrag till anordnande av allmänna samlingslokaler	100
196	Bidrag till utrustning m. m. av vissa samlingslokaler	450 000

Bosättningslån:**Statens bosättningslån:**

207	Ersättning åt ortsombud	60 000
207	Ersättning åt riksbanken	325 000

144 035 600**E. Sjuk- och yrkesskadeförsäkring m. m.****Försäkringsrådet:**

208	Avlöningar	836 500
209	Omkostnader	30 000

Riksförsäkringsanstalten:

210	Avlöningar	6 624 000
214	Omkostnader	776 000
217	Bidrag till sjukkassor m. m.	¹ 270 000 000
218	Vissa tillägg å ersättningar i anledning av olycksfall i arbete m. m.	¹ 4 200 000
218	Statsverket åliggande, av andra medel ej utgående ersätt- ningar i anledning av olycksfall i arbete m. m.	¹ 2 300 000
219	Bidrag till fiskares försäkring	75 000
		284 841 500

¹ Preliminärt beräknat belopp.

Sid.

Kronor

F. Arbetarskydd

Arbetarskyddsstyrelsen:

220	Avlöningar	1 016 000
223	Omkostnader	152 500

Yrkesinspektionen:

224	Avlöningar	2 407 000
226	Omkostnader	593 000

229	Utredning rörande koloxidförgiftningars uppkomst och förebyggande	100 000
-----	---	---------

233	Undervisnings- och upplysningsverksamhet på arbetarskyddets område	90 000
-----	--	--------

233	Ersättningar för vissa läkarundersökningar enligt arbetarskyddslagen	5 000
-----	--	-------

4 363 500**G. Folkpensionering m. m.**

Pensionsstyrelsen:

234	Avlöningar	4 982 000
241	Omkostnader	1 178 500
243	Pensionsstyrelsens ortsombud	430 000

244	Bidrag till folkpensioner m. m. ¹	1 365 000 000
-----	---	---------------

245	Ersättning till postverket för pensionsutbetalningar	3 300 000
-----	--	-----------

245	Åtgärder till förebyggande och hävande av invaliditet	12 000 000
-----	--	------------

250	Särskilda barnbidrag till änkers och invaliders barn m. m. ¹	11 900 000
-----	--	------------

250	Bidrag till de blindas förening	365 000
-----	---------------------------------------	---------

1 399 155 500**H. Diverse**

253	Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Byggnadsstyrelsens delfond	1 594 000
-----	--	-----------

253	Ersättning till statens domäners fond för upplåten mark..	19 100
-----	---	--------

Statens hyresråd:

253	Avlöningar	794 300
255	Omkostnader	74 500

255	Kostnader för genomförande av en behovsprövning på bostadsmarknaden	50 000
-----	---	--------

257	Ersättningar för skador vållade av vissa rymlingar m. fl.	40 000
-----	---	--------

257	Internationellt socialpolitiskt samarbete	830 000
-----	---	---------

258	Bidrag till utlandssvenskarnas förening	50 000
-----	---	--------

259	Understöd åt utlandssvenskar m. m.	25 000
-----	---	--------

260	Understöd åt flyktingar m. m.	115 000
-----	------------------------------------	---------

261	Social upplysningsfilm	30 000
-----	------------------------------	--------

261	Kommittéer och utredningar genom sakkunniga	835 000
-----	---	---------

262	Extra utgifter	65 000
-----	----------------------	--------

4 521 900**Summa 2 518 854 000**¹ Preliminärt beräknat belopp.

SJÄTTE HUVUDTITELN

KOMMUNIKATIONSDEPARTEMENTET

Utdrag av protokollet över kommunikationsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 4 januari 1955.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden SKÖLD, ZETTERBERG, TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, NORUP, HEDLUND, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL, NORDENSTAM, LINDSTRÖM, LANGE.

Chefen för kommunikationsdepartementet, statsrådet Andersson, och statsrådet Hjalmar Nilson redogör för de frågor, som tillhör regleringen för budgetåret 1955/56 av utgifterna under riksstatens sjätte huvudtitel, omfattande anslagen till kommunikationsdepartementet, därvid departementschefen anmäler de under punkterna 1, 2, 28—56 och 61—74 upptagna frågorna samt statsrådet Nilson de under punkterna 3—27 och 57—60 upptagna frågorna.

A. Kommunikationsdepartementet

[1] 1. Kommunikationsdepartementet: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	808 200	795 700
1954/55 (statsliggaren s. 369)	837 200	
1955/56 (förslag)	838 400	

Departementschefen. På grund av automatiska löneklassförändringar m. m. bör anslaget uppräknas med 1 200 kr. Då jag icke ifrågasätter någon annan ändring i fråga om anslagets storlek, torde anslaget uppföras med (837 200 + 1 200) 838 400 kr.

Anslaget bör, med beaktande av de beslutade grundlöneändringarna, fördelas på olika poster på sätt framgår av avlöningsstaten i efterföljande hemställan.

Den på övergångsstat uppförda tjänsten som förste kanslisekreterare i Ca 29 kan, med anledning av att innehavaren erhållit högre ordinarie tjänst, indragas och utgå ur departementets personalförteckning. I enlighet med grunderna för den reglerade befordringsgången bör fr. o. m. nästa budgetår tre befattningshavare erhålla ordinarie anställning som kontorsbiträde i Ca 8; i anledning härav bör på personalförteckningen uppföras tre tjänster i denna lönegrad.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att dels i personalförteckningen för kommunikationsdepartementet uppföra ytterligare tre tjänster som kontorsbiträde i Ca 8, dels från sagda förteckning utesluta befattningen på övergångsstat som förste kanslisekreterare i Ca 29;

b) godkänna följande avlöningsstat för kommunikationsdepartementet, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1955/56:

Avlöningsstat

1. Avlöning till departementschefen	37 800
2. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i> ...	428 000
3. Avlöningar till icke-ordinarie personal	260 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	112 600
Summa kr. 838 400	

c) till *Kommunikationsdepartementet*: Avlöningar för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 838 400 kr.

[2] 2. Kommunikationsdepartementet: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	45 100	67 000
1954/55 (statsliggaren s. 370)	51 000	
1955/56 (förslag)	61 400	

Departementschefen. Under posten till övriga expenser, som uppförts med 25 600 kr., har belastningen under de tre senaste budgetåren uppgått till resp. 51 300, 52 900 och 40 500 kr. Då utgifterna således avsevärt överstigit anvisat belopp, anser jag, att posten bör uppräknas. Jag förordar en höjning med 10 400 kr. Omkostnadsanslaget bör alltså för nästa budgetår upptagas till (51 000 + 10 400) 61 400 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kommunikationsdepartementet*: Omkostnader för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 61 400 kr.

B. Väg- och vattenbyggnadsväsendet

VÄG- OCH VATTENBYGGNADSVÄSENDET

[3] 1. Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	6 315 000	5 538 100
1954/55 (statsliggaren s. 370)	6 661 000	
1955/56 (förslag)	7 385 000	

Yrkande

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen (skr. ³¹/₈ 1954) hemställer, att anslaget höjes med 544 600 kr.

	Ökning
1. Överförande på extra ordinarie stat av 3 byrådirektörer i Cg 31 och 2 förste byråingenjörer i Cg 29	—
2. Ökade medel till tillfällig personal	480 000
3. Förändring av 9 befattningar som kontorsbiträde i Ce 8 till motsvarande i Ca 8	—
4. Omräkning (löneklassuppflyttningar m. m.)	64 600
	544 600

Motiv

Ur styrelsens motivering återges här följande avsnitt.

2) Investeringarna i vägväsendet har under de senaste åren mångdubblats.

Statsutskottet har i utlåtande över 1954 års statsverksproposition uttalat, att efter hand en anpassning av styrelsens personalorganisation efter verksamhetens faktiska omfattning måste ske.

Även med beaktande av de förenklingar av arbetet, som kan bli följden av statens organisationsnämnds pågående undersökningar och styrelsens egna fortgående strävanden till rationalisering, är det nödvändigt med ytterligare medel till tillfällig personal. Viktiga arbetsuppgifter måste fortfarande vila till följd av brist på folk. Styrelsen pekar på det centrala handhavandet av arbetarskyddsfrågorna, teknisk-ekonomiska utredningar för ledningen av byggnadsverksamheten i stort, planeringen av vägunderhålls- och byggnadsverksamheten i vissa delar, följandet av den nuvarande snabba utvecklingen på brobyggnadsområdet m. m. Särskilt betänkligt är att styrelsen till följd av personalbrist icke har möjlighet att taga de initiativ till åtgärder, vilka på flera av verkets arbetsområden är en tvingande nödvändighet. Följden blir i de flesta fall oundvikligen, att arbetet och

kostnaderna väsentligt ökar, när det i en framtid gäller att råda bot för vad som i dagens läge försummas.

Omfattningen av de arbetsuppgifter, som ankommer på den tekniska och kamerala personalen vid styrelsen och vägförvaltningarna, är direkt beroende av storleken av de beviljade väganslagen. Det kan därför ifrågasättas, huruvida icke medel till avlöningar och omkostnader för denna personal borde i princip schematiskt beräknas i direkt anslutning till väganslagen. I vart fall synes beräkningen av anslagsmedel till avlöande av tillfällig personal på vägsidan böra ske med utgångspunkt från anslagstilldelningen på verkets driftbudget. Härför talar bl. a., att styrelsen med den omfattning verkets arbetsuppgifter nu erhållit icke har möjlighet lämna ens tillnärmelsevis exakta uppgifter på omfattningen och sammansättningen av den tillfälliga personal, som fordras under ett kommande budgetår. Den relativt lösliga anställningsform de ifrågavarande befattningshavarna erhåller gör det vidare möjligt för styrelsen att snabbt anpassa personalens storlek till förändringarna i verksamheten, även i in-skränkande riktning.

Väginvesteringarna beräknas för kalenderåret 1955 öka med (320 — 285) 35 milj. kr. Administrationsutgifterna — avlöningar och omkostnader — synes böra beräknas till 4 % av investeringsökningen. Kostnaderna för erforderlig ytterligare personal vid styrelsen och förvaltningarna skulle i anslutning härtill uppgå till sammanlagt 1 400 000 kr. Med en proportionell fördelning mellan styrelsen och förvaltningarna skulle böra beräknas, till styrelsen 400 000 kr. för avlöningar och 75 000 kr. för omkostnader samt till vägförvaltningarna 750 000 kr. för avlöningar och 175 000 kr. för omkostnader.

Personalförhållandena inom vatten- och avloppsorganisationen är synnerligen otillfredsställande. Trots den snabba ökningen av arbetsuppgifternas såväl art som omfattning har någon tillnärmelsevis motsvarande ökning av personalresurserna icke kommit till stånd. Medan bidragsanslaget för budgetåret 1947/48 motsvarade en omslutning av bidragsföretag för ca 10 milj. kr., tillkom under budgetåret 1953/54 statsbidragsberättigade anläggningskostnader — avseende anläggningar som erhållit byggnadstillstånd — i en omfattning av 120 milj. kr. Samtidigt har, bortsett från ökning av antalet distriktsingenjörstjänster från 12 till 16, personalförteckningen och för personalförstärkning avsedd del av avlöningsanslaget förblivit oförändrade sedan 1946 års organisationsbeslut. Verksamheten kan i vissa fall uppehållas endast nödtorftigt och med stora svårigheter. Styrelsen redogör i anslutning härtill närmare för verkningarna i personalavseende av det otillräckliga rekryteringsunderlaget. För den händelse förslag i organisationsfrågan icke skulle komma att föreläggas 1955 års riksdag, hemställer styrelsen om 80 000 kr. för extra arbetskraft på vatten- och avloppsbyrån.

Yttranden

Statskontoret. De fem extra tjänster, som föreslagits omändrade till extra ordinarie, har fr. o. m. innevarande budgetår inrättats som extra befattningar med anlitande av den anslagspost, som av 1954 års riksdag anvisats för anställande av tillfällig personal. Statskontoret ifrågasätter, huruvida tillräckliga skäl föreligger att redan nu göra tjänsterna pensionsberättigande.

För den föreslagna höjningen av anslagsposten Avlöningar till tillfällig personal har styrelsen otvivelaktigt anfört bärande skäl. Frågan om styrelsens personalbehov var emellertid föremål för ingående prövning vid 1954 års riksdag. Man synes kunna utgå ifrån att styrelsens behov av ytterligare personal under budgetåret 1955/56 kommer att tillgodoses med anlitande av ifrågavarande anslagspost till avlöningar till tillfällig personal. I vilken utsträckning anslagsposten med anledning härav behöver höjas undandraget sig statskontorets bedömande. En så avsevärd uppräknings, som styrelsen föreslagit, torde dock, innan närmare erfarenhet vunnits av 1954 års riksdagsbeslut, knappast behöva vidtagas.

Arbetsmarknadsstyrelsen har i yttrande över väg- och vattenbyggnadsstyrelsens förslag till anslag för vägunderhåll och vägbyggnader anfört bl. a. följande.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har i annat sammanhang framhållit de svårigheter, som är förenade med att genomföra vägprojekteringen vid en så omfattande investeringsverksamhet, som den nuvarande målsättningen för vägväsendets upprustning innebär. Detta har även bekräftats i samband med arbetsmarknadsstyrelsens verksamhet med att vid sidan av den omfattande ordinarie verksamheten förnya och utvidga investeringsreserven på vägområdet. Det har icke lyckats att åstadkomma en arbetsreserv, som till volym och sammansättning kan anses tillfredsställande. Investeringsreserven av ifrågavarande vägbyggnadsarbeten omfattar endast en arbetsvolym motsvarande omkring ett halvt års ordinarie investeringar. Därest planeringsverksamheten icke skulle kunna öka i samma takt som den förutsatta ökningen i väginvesteringarna, måste man därför befara att investeringsreserven kommer att minskas avsevärt, varför även det ordinarie investeringsprogrammet skulle komma att vidkännas svårigheter med planeringen.

Det är av största vikt att tillräckliga medel för planlägningsarbetets genomförande ställs till förfogande.

Föredraganden

Innan jag ingår på beräkningen av anslagen till väg- och vattenbyggnadsverket, får jag erinra om att sjöfartsorganisationsutredningen under hösten 1954 i avgivet betänkande (SOU 1954: 21) framlagt förslag till en samordning av den statliga förvaltningsverksamheten på sjöfartens område, som bl. a. innebär en överflyttning av vissa delar av väg- och vattenbyggnadsverket till ett nytt ämbetsverk. Kungl. Maj:t har ännu icke tagit

ställning härtill. Så torde emellertid komma att ske i särskild proposition senare under innevarande års riksdag. De förslag, som då kan komma att framläggas, torde i så fall beröra väg- och vattenbyggnadsstyrelsens och vägförvaltningarnas avlönings- och omkostnadsanslag i vad avser verkets befattning med hamn- och farledsfrågor samt de under rubriken Hamnar och farleder upptagna sakanslagen. De förändringar, som därvid kan komma att aktualiseras, torde få anmälas i nämnda proposition.

Jag vill vidare anmäla, att Kungl. Maj:t den 3 december 1954 efter framställning från väg- och vattenbyggnadsstyrelsen medgivit överskridande av väg- och vattenbyggnadsstyrelsens och vägförvaltningarnas avlönings- och omkostnadsanslag med tillhopa 248 000 kr. Detta belopp avsåg att möjliggöra en förstärkning under första halvåret 1955 av ingenjörspersonalen vid verket för det projekteringsarbete, vilket, såsom arbetsmarknadsstyrelsen i sitt här tidigare återgivna remissyttrande framhållit, torde vara nödvändigt, för att beredskapsreserven av vägbyggnadsföretag skall kunna ökas i tillräcklig omfattning. För nästa budgetår torde medel för ifrågasvarande personal böra inräknas i anslagen. Detta föranleder en ökning om 496 000 kr., fördelad med 220 000 kr. på väg- och vattenbyggnadsstyrelsens avlöningsanslag, 25 000 resp. 27 000 kr. till reseersättningar och expenser under väg- och vattenbyggnadsstyrelsens omkostnadsanslag, 200 000 kr. på vägförvaltningarnas avlöningsanslag och 24 000 kr. till expenser under vägförvaltningarnas omkostnadsanslag.

Vad beträffar väg- och vattenbyggnadsstyrelsens i petita framförda yrkanden under förevarande anslag anser jag mig ej böra biträda förslaget om extra-ordinariesättning av vissa tjänster. För tillfällig personal tillstyrker jag en uppräknig med 440 000 kr. Därav är 40 000 kr. beräknade för förstärkning av vatten- och avloppsbyrån. I sistnämnda avseende får jag anmäla, att jag under punkten 27 kommer att redogöra för de åtgärder, som ansetts böra vidtagas i vatten- och avloppsfrågan i anledning av 1946 års vatten- och avloppssakkunnigas förslag i ämnet. Såsom i samband därmed torde få närmare utvecklas kommer någon ändring av den nuvarande organisationen på förevarande område tills vidare ej att föreslås.

För den automatiska utgiftsstegringen för löneklassuppflyttningar o. d. upptager jag ett belopp av 64 000 kr.

I överensstämmelse härmed skulle avlöningsanslaget uppföras med $(6\,661\,000 + 220\,000 + 440\,000 + 64\,000)$ 7 385 000 kr. Anslaget bör, med beaktande av de beslutade grundlöneändringarna, fördelas på olika poster på sätt framgår av avlöningsstaten i efterföljande hemställan.

Nio kontorsbiträden i Ce 8 bör jämlikt grunderna för den reglerade befordringsgången i enlighet med styrelsens förslag erhålla ordinarie anställning, varför i personalförteckningen bör uppföras ytterligare detta antal sådana tjänster.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att i personalförteckningen för väg- och vattenbyggnadsstyrelsen uppföra ytterligare nio kontorsbiträdestjänster i Ca 8;

b) godkänna följande avlöningsstat för väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1955/56:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinare tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	2 322 000
2. Arvoden, bestämda av Kungl. Maj:t	7 000
3. Avlöningar till tillfällig personal m. m., <i>förslagsvis</i>	960 000
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ...	3 203 000
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	893 000
Summa kr.	7 385 000

c) till Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen: Avlöningar för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 7 385 000 kr., därav nio tiondelar att avräknas mot automobilskatte-medlen.

[4] 2. Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	1 066 000	1 033 400
1954/55 (statsliggaren s. 373)	1 096 000	
1955/56 (förslag)	1 199 000	

Yrkande

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen (skr. ³¹/₈ 1954) hemställer, att anslaget höjes med 81 000 kr.

Ökning eller minskning

1. Reseersättningar m. m. (anvisat 1954/55 380 000 kr.) ökning i anledning av för 1954/55 erhållen och för 1955/56 begärd förstärkning med tillfällig personal + 20 000
2. Övriga expenser för eget behov (anvisat 1954/55 473 000 kr.)
 - a) Kostnader i anledning av begärd personalförstärkning, varav ca hälften i engångskostnader + 55 000
 - b) Kostnader för hålkortsbearbetning av lönestatistik (4 500 kr.), för vissa av Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut lämnade väderleksuppgifter för utredning av trafik-

	Ökning eller minskning	
olyckor (1 000 kr.), för golvslipning i ämbetsbyggnaden (5 000 kr.) samt ökade kostnader för ljuskopiering (7 000 kr.), för viss kursverksamhet (1 500 kr.) och för övergång enligt påpekan av riksarkivarien till bättre papperskvaliteter (2 000 kr.)	+ 21 000	
c) Anskaffning av en bokföringsmaskin (7 000 kr.) och två elektriska räknemaskiner av typ Comptometer (8 000 kr.)	+ 15 000	
d) För 1954/55 beräknat engångsbelopp för medgiven personalförstärkning bortfaller	— 30 000	+ 61 000
3. Publikationstryck (anvisat 1954/55 53 000 kr.; belastning 1952/53 och 1953/54 59 700 resp. 42 100 kr.) ökade kostnader för verkets personaltidskrift		+ 10 000
4. Representationskostnader och utgifter för vissa hedersbevisningar (föreslagen ny post)		+ 4 000
5. Särskilda uppbördsmedel (1954/55 46 000 kr., inkomster under 1952/53 och 1953/54 48 000 resp. 61 300 kr.) ökade inkomster	— 14 000	
		+ 81 000

Yttranden

Statskontoret. Under erinran att frågan om kostnaderna för väg- och vattenbyggnadsverkets personaltidskrift tidigare vid flera tillfällen och senast vid 1954 års riksdag varit föremål för prövning utan att därvid gjorda framställningar om utökning av tidskriften vunnit statsmakternas bifall, finner sig statskontoret alltjämt icke kunna förorda bifall till styrelsens yrkande i denna del.

Framställningar om upptagande av medel till representationskostnader har tidigare gjorts utan att vinna bifall. Vid anmälan av 1954 års statsverksproposition framhöll chefen för finansdepartementet beträffande ordningen för bestridande av representationskostnader m. m. (bilagan För flera huvudtitlar gemensamma frågor p.7) bl. a., att särskilda medel för representation icke borde upptagas å vederbörliga omkostnadsstater eller motsvarande stater i vidare utsträckning än för det dåvarande förekom. Häremot framställdes icke någon erinran från riksdagens sida. Med hänsyn härtill torde någon särskild anslagspost för representationskostnader ej böra uppföras för styrelsens vidkommande.

Den höjning av vissa poster, som motiverats med uppräknigen av anslagsposten Avlöningar till tillfällig personal m. m., torde böra anpassas efter den utökning av personalen, som kan komma att beslutas.

Med hänsyn till belastningssiffrorna för budgetåret 1953/54 synes de i övrigt under detta anslag begärda höjningarna ej böra medgivas.

Riksräkenskapsverket har ej något att erinra mot att medel anvisas för inköp av en bokföringsmaskin till en beräknad kostnad av 7 000 kr. Vid valet av maskin bör dock samråd äga rum med riksräkenskapsverket. — Vidare har väg- och vattenbyggnadsstyrelsen hemställt, att 8 000 kr. måtte anvisas för inköp av två nya räknemaskiner, typ Comptometer, avsedda för den på styrelsen ankommande siffergranskningen av vägförvaltningarnas räkenskaper. Riksräkenskapsverket har inhämtat, att för detta ändamål f. n. disponeras i huvudsak endast två elektriska räknemaskiner, typ Facit. Det ytterligare behovet av maskiner, avseende summeringsarbete, synes riksräkenskapsverket kunna tillgodoses för en mindre kostnad genom anskaffning av två elektriska räknemaskiner, typ Addo med stativ, till ett inköpspris av tillhoppa omkring 1 800 kr.

Statens organisationsnämnd. Efter organisationsundersökning vid styrelsens administrativa byrå har nämnden föreslagit samordning av all bokföring inom byrån till en bokföringscentral samt att en ny textskrivande bokföringsmaskin, användbar för såväl dispositionsbokföring m. m. som kassabokföring skulle anskaffas. Då styrelsen anser, att samma maskin tills vidare icke bör användas för kassabokföringen och övrig bokföring, har nämnden intet att erinra mot att en ny, icke textskrivande maskin inköpes i enlighet med styrelsens förslag. Nämnden tillstyrker, att comptometermaskiner anskaffas för den stickprovsmässiga siffergranskningen av vägförvaltningarnas verifikationer.

Föredraganden

Utöver de belopp, som jag vid anmälan av styrelsens avlöningsanslag tillstyrkt till omkostnader för projekteringspersonal, nämligen 25 000 kr. till reseersättningar och 27 000 kr. till övriga expenser, föreslår jag i anledning av styrelsens yrkanden en uppräknings med 20 000 kr. för reseersättningar och — sedan för budgetåret 1954/55 beräknat engångsbelopp av 30 000 kr. frånräknats — 45 000 kr. till expenser. För reseersättningar blir ökningen således tillhoppa (25 000 + 20 000) 45 000 kr. För expenser blir ökningen sammanlagt (27 000 + 45 000) 72 000 kr., varav 47 000 kr. torde få anses som engångsbelopp. Därvid har jag räknat med inköp av bl a. en elektrisk comptometermaskin.

Inkomstposten för särskilda uppbördsmedel torde i enlighet med styrelsens förslag kunna räknas upp med 14 000 kr., vilket medför ett minskat medelsbehov till samma belopp under anslaget.

Då jag i övrigt icke anser mig böra tillstyrka någon ändring i omkostnadsstaten, torde anslaget böra uppföras med (1 096 000 + 45 000 + 72 000 — 14 000) 1 199 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen
att till *Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen*: *Omkostnader* för
budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 1 199 000 kr.,
därav nio tiondelar att avräknas mot automobilskattemedlen.

[5] 3. **Vägförvaltningarna: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	17 695 000	16 360 400
1954/55 (statsliggaren s. 374)	18 448 000	
1955/56 (förslag)	19 692 000	

Yrkande

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen (skr. ³¹/₈ 1954) föreslår, att anslaget
nedräknas med 409 000 kr.

	Ökning eller minskning
1. Uppflyttning av bromästaren vid bron över Hjulsta från Ce 16 till Ce 19	+ 1 224
2. Styrelsen bemyndigas att anställa viss personal å sakanslag, i samband varmed posten till avlöningar till tillfällig personal m. m. utgår	— 575 000
3. Ordinariesättning av 20 kontorsbiträden i Ce 8	—
4. Omräkning (löneklassuppflyttningar m. m.)	+ 164 776
	— 409 000

Motiv

Ur styrelsens motivering återges här följande avsnitt.

2) Enligt de under styrelsens avlöningsanslag redovisade beräkningarna
skulle till anställande hos vägförvaltningarna av den tillfälliga personal
för vägväsendets arbetsuppgifter, som erfordras för nästkommande bud-
getår, behövas ytterligare 750 000 kr.

Om ett slutligt ställningstagande till vatten- och avloppsbetänkandet
icke skulle komma till stånd vid 1955 års riksdag, anser styrelsen en provi-
sorisk förstärkning även av vatten- och avloppsorganisationen i distrikten
ofrånkomlig. Avlöningskostnaderna för erforderlig extra arbetskraft för
vatten- och avloppsverksamheten beräknas till 170 000 kr.

Vid vägförvaltningarna anställes och avlönas såväl byggande personal
som personal för vägunderhållet och för projekteringsverksamheten redan
nu i rätt betydande omfattning på sakanslag. En utsträckning av de be-
myndiganden styrelsen redan nu har att anställa personal på förvaltning-
arna med anlitande av sakanslag till att omfatta jämväl teknisk och
kameral personal på förvaltningarnas kontor borde därför enligt styrel-
sens förmenande knappast i och för sig behöva möta större betänkligheter
ur sakliga eller formella synpunkter.

Styrelsen bör bemyndigas att till belopp motsvarande högst vad som för innevarande budgetår anvisats till anställande av tillfällig personal vid vägförvaltningarna jämte vad som för anställande av ytterligare tillfällig personal beräknas eller (575 000 + 750 000 + 170 000) 1 495 000 kr. få anställa tillfällig personal vid vägförvaltningarna med anlitan­de av vederbörliga sakanslag.

Vid bifall härtill torde särskild anslagspost till avlönande av tillfällig personal vid vägförvaltningarna icke längre erfordras. I anslutning härtill bör icke-ordinarieposten ånyo anvisas förslagsvis.

Yttranden

Statskontoret. Då tillräckliga skäl icke anförts för ändring av den ståndpunkt, som vid 1954 års riksdag intagits beträffande löneställningen för bromästaren vid bron över Hjulsta, anser sig statskontoret ej heller nu kunna biträda den av styrelsen härutinnan gjorda framställningen. — Statsmakterna har vid 1954 års riksdag ställt sig avvisande mot yrkandet om utvidgad rätt att anställa personal med anlitan­de av sakanslag och i stället uppfört en särskild, förslagsvis betecknad anslagspost för tillfällig personal m. m. Då någon närmare erfarenhet av den sålunda beslutade ordningen för tillgodoseende av förvaltningarnas personalbehov ännu icke kan ha vunnits, läser någon annan ändring härutinnan icke nu böra övervägas än att anslagsposten höjes med belopp, som kan finnas motiverat av storleken av de sakanslag, som kan komma att beviljas.

Enligt *riksräkenskapsverkets* mening föreligger icke tillräckliga skäl att med avsteg från grundläggande budgetprinciper redovisa ifrågavarande avlöningskostnader på sakanslag.

Statens lönenämnd kan icke tillstyrka den föreslagna lönegradsuppflyttningen av tjänsten som bromästare vid Hjulsta.

Föredraganden

Det ånyo framförda förslaget om uppflyttning i lönegrad av bromästaren vid Hjulsta anser jag mig icke kunna tillstyrka.

Icke heller anser jag mig böra biträda styrelsens upprepade framställning om utvidgad rätt att anställa personal med anlitan­de av sakanslag. Den erforderliga personalförstärkningen torde i stället få ske genom en uppräkning av posten till avlöningar till tillfällig personal m. m. Jag föreslår att posten uppräknas med — förutom det under väg- och vattenbyggnadsstyrelsens avlöningsanslag anmälda beloppet om 200 000 kr. för projekteringspersonal — 880 000 kr., varav 130 000 kr. beräknats för vatten- och avloppsorganisationen.

För automatiska utgiftsstegringar upptager jag ett belopp av 164 000 kr.

I överensstämmelse härmed uppföres anslaget med (18 448 000 +

200 000 + 880 000 + 164 000) 19 692 000 kr. Anslaget bör, med beaktande av de beslutade grundlöneändringarna, fördelas på olika poster på sätt framgår av avlöningsstaten i efterföljande hemställan.

Det i personalförteckningen angivna antalet kontorsbiträdestjänster i Ca 8 bör ökas med 20 för beredande av ordinarie anställning enligt grunderna för den reglerade befordringsgången åt vissa biträden.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att i personalförteckningen för vägförvaltningarna uppföra ytterligare 20 kontorsbiträden i Ca 8;

b) godkänna följande avlöningsstat för vägförvaltningarna, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1955/56:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	8 227 000
2. Avlöningar till tillfällig personal m. m., <i>förslagsvis</i>	1 655 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ...	7 302 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	2 508 000
Summa kr. 19 692 000	

c) till *Vägförvaltningarna: Avlöningar* för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 19 692 000 kr., därav nio tiondelar att avräknas mot automobilskattemedlen.

[6] 4. Vägförvaltningarna: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	3 603 000	4 057 600
1954/55 (statsliggaren s. 375)	3 723 000	
1955/56 (förslag)	4 166 000	

Yrkande

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen (skr. ³¹/₈ 1954) hemställer, att anslaget ökas med 225 000 kr.

Ökning eller minskning

1. Sjukvård m. m. (anvisat 1954/55 70 000 kr.; belastning 1952/53 och 1953/54 79 900 resp. 93 000 kr.) ökning med hänsyn till belastningen	+ 20 000
2. Reseersättningar (anvisat 1954/55 2 200 000 kr.; belastning 1952/53 och 1953/54 2 274 700 resp. 2 578 000 kr.) ökning med hänsyn till belastningen	+ 350 000

Ökning eller minskning

3. Övriga expenser (anvisat 1954/55 900 000 kr.)		
a) ökade kostnader i anledning av övergång enligt påpekan av riksarkivarien till bättre papperskvaliteter	+ 12 000	
b) engångskostnader i anledning av vissa vägförvaltningars inflyttning i nya lokaler m. m.	+ 61 000	
c) avgår medel för löpande kostnader vid bifall till hemställan om överförande på sakanslag av kostnaderna för den tillfälliga personalen	— 60 000	
d) för 1954/55 beräknat engångsbelopp för medgiven personalförstärkning	— 60 000	— 47 000
4. Underhåll och drift av tjänstebilar (anvisat 1954/55 460 000 kr.; belastning 1953/54 365 000 kr.) minskning med hänsyn till belastningen ...		
		— 100 000
5. Övriga utgifter (anvisat 1954/55 8 000 kr.; belastning 1952/53 och 1953/54 11 300 resp. 9 800 kr.) ökning med hänsyn till belastningen		
		+ 2 000
		+ 225 000

Yttrande

Statskontoret. Den föreslagna överföringen till sakanslag av vissa expenskostnader torde i anslutning till vad statskontoret anfört beträffande avlöningskostnaderna för den tillfälliga personalen ej böra vidtagas. Med hänsyn härtill och då den ökade medelstillsättning, som påkallats av att vissa vägförvaltningar beräknas komma att inflytta i nya lokaler, i det närmaste svarar mot ett för innevarande budgetår anvisat engångsbelopp, synes anslagsposten *Expenser* böra uppföras med oförändrat belopp.

Föredraganden

Sjukvårdsposten upptager jag till oförändrat belopp.

Med hänsyn till mitt ställningstagande under vägförvaltningarnas avlöningsanslag till förslaget om anställande av personal från sakanslag och den medelsökning för personalförstärkning, som jag därvid föreslagit under nämnda avlöningsanslag, bör reseersättnings- och expensposterna räknas upp med 45 000 resp. 130 000 kr. Då jag ej har något att erinra mot styrelsens beräkning i övrigt av reseersättningsposten, torde denna böra ökas med tillhoppa (45 000 + 350 000) 395 000 kr. I fråga om expensposten har jag vid anmälan av väg- och vattenbyggnadsstyrelsens avlöningsanslag föreslagit en höjning med 24 000 kr. för den nya projekteringspersonalens omkostnader. För övergång till bättre papperskvaliteter och för kostnader i samband med flyttning av vissa vägförvaltningar räknar jag med en ökning med 12 000 resp. 40 000 kr. Med borträknande av det för budgetåret